

Riksdagens protokoll

2010/11:73

Onsdagen den 16 mars

Kl. 09.00 – 23.03

Protokoll
2010/11:73

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 10 mars.

2 § Meddelande om val till Statsrådsarvodesnämnden

Andre vice talmannen meddelade att val till Statsrådsarvodesnämnden skulle äga rum *torsdagen den 17 mars*.

3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2010/11:241

Till riksdagen

Interpellation 2010/11:241 Uranbrytning i Sverige
av Lise Nordin (MP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 april 2011.

Skälet till dröjsmålet är planerade nationella och utrikes resor.

Stockholm den 15 mars 2011

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

4 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2010/11:87 till näringsutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2010/11: MJU9
Skatteutskottets betänkanden 2010/11: SkU22 och SkU23
Justitieutskottets betänkande 2010/11: JuU18
Civilutskottets betänkande 2010/11: CU14
Konstitutionsutskottets betänkande 2010/11: KU17
Konstitutionsutskottets utlåtande 2010/11: KU26

6 § Ändrad verksamhetsform för Lantmäteriets division Metria

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2010/11: CU10
Ändrad verksamhetsform för Lantmäteriets division Metria (prop. 2010/11:53).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 11 §.)

*Lagring av
trafikuppgifter för
brottsbekämpande
ändamål – genom-
förande av direktiv
2006/24/EG*

7 § Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål – genomförande av direktiv 2006/24/EG

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2010/11: JuU14
Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål – genomförande av direktiv 2006/24/EG (prop. 2010/11:46).

I detta ärende hade framställts yrkande enligt 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen av Lars Ohly och Maria Wetterstrand m.fl. (V, MP) om att det i betänkandet framlagda lagförslaget om elektronisk kommunikation skulle vila i minst tolv månader.

Anf. 1 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M):

Herr talman! God morgon! På vårt bord har vi justitieutskottets betänkande nr 14 om lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål, det som vi i dagligt tal kallar datalagringsdirektivet. Det finns tre följdmotioner och två motioner från den allmänna motionstiden med sex reservationer. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 5 under punkt 6 om underställning samt avslag på samtliga övriga reservationer.

Betänkandet handlar om att vi i lag ska reglera lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpning. Grunden till dagens ärende är ett för Sverige och alla andra EU-medlemmar bindande direktiv från år 2006, det vill säga innan alliansregeringen tillträdde, då medlemsstaternas regeringar enades om att det behövs regler för att se till att trafikuppgifter lagras under en viss tid för att kunna vara tillgängliga för brottsutredningar. Direktivet skulle i vissa delar ha varit infört den 15 september 2007 och i

resterande delar den 15 mars 2009. Sverige är som medlem av Europeiska unionen skyldigt att införa ett direktiv.

Herr talman! Tele- och Internetoperatörer får redan i dag lagra trafikuppgifter som de har behov av för exempelvis fakturering och marknadsföring. Skillnaden med den lag som vi i dag har på bordet är att lagringen görs obligatorisk under sex månader. Samtidigt införs strängare krav på operatörerna vad gäller säkerheten kring de uppgifter som lagras.

Att brottsbekämpande myndigheter har tillgång till trafikdatauppgifter i Sverige är i sig inget nytt under solen. Redan i dag har de tillgång till uppgifterna för att utreda allvarlig och organiserad brottslighet. Det är ett nödvändigt och effektivt redskap för att utreda, avslöja och åtala brott. Med uppgifterna kan polisen kartlägga hur ett brott har planerats och hur misstänkta personer agerat under och efter att brottet genomförts.

De uppgifter som med denna lag ska lagras svarar mot frågorna:

- Vem kommunicerade med vem?
- När skedde det?
- Var befann de sig?
- Vilken typ av information användes?

Dessutom ska uppgifter om misslyckad uppringning och lokalisering vid kommunikationens slut lagras.

Uppgifterna rör alltså innehållet i kommunikationen. Vi ska inte lagra innehållet i de sms som vi skickar, de telefonsamtal vi har eller de mejl vi skriver. Chat, nedladdning av filer och surfning omfattas inte heller av lagringskravet. Uppgifterna ska enligt direktivet finnas lagrade i minst sex månader och i max två år.

Herr talman! Vissa har tidigare i debatten om denna fråga sagt, och kommer förmodligen även i denna debatt att säga, att regeringen är senfärdig med att införa direktivet. Kritiken mot att lagförslaget har dröjt är befogad. Det har dröjt. Majoriteten av medlemsländerna i EU har redan implementerat direktivet, som skulle ha varit implementerat år 2007, så det råder inga tvivel om att vi i Sverige är sena.

Samtidigt är denna fördröjning befogad och rättfärdigad av den eftertänksamhet som justitieminister Beatrice Ask och regeringen visat i frågan. Regeringen har tittat på helheten och fört in datalagringsdirektivet i ett bredare sammanhang. Snart kommer därför denna riksdag att debattera ett annat lagförslag som reglerar frågorna om polis och åklagares tillgång till de lagrade uppgifterna. I den bästa av världar hade dessa två lagförslag legat sida vid sida i dag. Men då kommissionen avser att stämna Sverige för att inte ha implementerat direktivet är det en klok avvägning att här och nu ta detta lagförslag, som i dag ligger på riksdagens bord.

När vissa säger att vi är senfärdiga kommer förmodligen andra i denna debatt att säga att vi hastar fram ett beslut och att vi därför bör bordlägga frågan, herr talman. Låt mig därför rekapitulera och gå tillbaka till historiken eftersom frågan på intet sätt är framhafsad – tvärtom.

EU:s datalagringsdirektiv drevs fram av den dåvarande socialdemokratiska justitieministern Thomas Bodström efter bombattentaten i Madrid år 2004. Vi i Moderaterna var negativa mot direktivet när det processades fram. Moderaterna i Europaparlamentet röstade emot förslaget, och moderaterna i dåvarande justitieutskott reserverade sig. Det är ingen hemlighet.

Men av vårt EU-medlemskap följer en skyldighet att införa direktiv – så även detta direktiv, herr talman. Möjligheterna att stoppa eller förändra direktivet fanns när lagförslaget förhandlades fram under åren 2004 och 2005. Vid den tiden hade Sverige en socialdemokratisk justitieminister som var pådrivande i processen. Det bör tilläggas att den socialdemokratiska regeringen regerade med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet i denna riksdag. Samma partier som då utgjorde regeringsunderlag anför i dag att vi inte ska genomföra detta bindande direktiv, herr talman.

Det är viktigt att slå fast i denna debatt att integritetsfrågorna, vilka vi många gånger kretsar kring när vi talar om datalagringsdirektivet, är viktiga. Respekten för varje människas integritet är ett grundläggande värde i vår demokrati.

I den ena vågskålen ligger de brottsbekämpande myndigheter som polis och åklagare och deras förutsättningar att agera mot den grova brottsligheten. I den andra vågskålen ligger frågan om fri- och rättigheter och den enskildes integritet. De här måste vi väga mot varandra, och balansen är viktig och ska alltid beaktas.

Anledningen till att det har tagit lång tid för regeringen att införa direktivet är att en av de viktigaste frågorna inte var löst när alliansregeringen tillträdde år 2006, nämligen frågan om när de brottsbekämpande myndigheterna ska få tillgång till de uppgifter som finns lagrade. Det är här integritetskränkningen sker. Eftersom det handlar om att lagra uppgifter som berör människor som faktiskt inte är brottsmisstänkta är det viktigt att det lagregleras när uppgifter får lämnas ut.

Det är viktigt att den svenska lagen har en rimlig utformning. Vi har tagit intryck av den kritik som anfördes mot den svenska utredning som initierades av den socialdemokratiska regeringen och som låg till grund för detta lagstiftningsarbete. Bland annat, och framför allt, följer regeringen inte utredningens förslag om en lagringstid om ett år, utan i stället föreslås nu en lagringstid om sex månader. Efter dessa sex månader ska uppgifterna förstöras.

Med hänsyn till integritetsskyddet föreslår vi alltså en minimal lagringstid – den kortast möjliga enligt direktivet – det vill säga sex månader.

Allra viktigast för att förstärka integritetsskyddet har för oss varit att se över de svenska reglerna för när polis och åklagare ska få tillgång till lagrade trafikdata. De dörrar som öppnat för en tillgång till lagrade uppgifter utan domstolsbeslut och utan skälig misstanke stänger vi. Med dagens lagstiftningsförslag bekämpar vi brott samtidigt som vi säkerställer ett rimligt och gott skydd för människors personliga integritet.

En effektiv brottsbekämpning är beroende av att de brottsbekämpande myndigheterna får använda sig av vissa tvångsmedel och tillgång till viss information. Därför ska jag ge några exempel på fall där trafikuppgifter har haft betydelse för brottsutredningen. Låt mig nämna terror-

dådet, sprängningen, på Drottninggatan i Stockholm i december 2010, utredningen om förberedelse till terroristbrott i Köpenhamn i december 2010, helikopterrånet mot värdedepån i september 2009, mordet på en kvinna som hittades insvept i presenningar i Mälaren och utnyttjandet av en tolvårig flicka för sexuell posering via MSN. Listan kan göras mycket längre än så.

Ett krav på att vissa uppgifter ska lagras innebär inte att polis och åklagare får fri tillgång till de lagrade uppgifterna. För all inhämtning kommer framöver följande att gälla:

- Inhämtning får bara ske i vissa särskilt angivna syften.
- Uppgifterna ska ha betydelse för det syfte i vilket de inhämtas – en proportionalitetsbedömning ska göras.
- Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten ska utöva tillsyn över inhämtningen.
- Hanteringen av överskottsinformation regleras.
- All inhämtning ska redovisas till riksdagen i regeringens årliga skrivelse.
- All användning av uppgifterna i en förundersökning kommer att kräva domstolsbeslut och omfattas av rättegångsbalkens regler om underrättelse till enskild.
- Enligt rättegångsbalkens regler krävs att en person är skäligen misstänkt för ett brott som kan ge minst sex månaders fängelse.

Det är viktigt att nämna detta eftersom det i debatten framställs som att det skulle vara en massövervakning som drabbar oss alla.

Låt mig också säga något kort om en vilandeförklaring. Vi vet att kommissionen i denna stund utvärderar direktivet. Vi vet också att vi oavsett denna utvärdering förr eller senare tvingas införa direktivet. Då är det bättre att göra det nu. I annat fall tvingar vi skattebetalarna att stå för notan för de böter som Sverige tvingas betala. Det rör sig om ett niosiffrigt belopp, och det lutar åt 150 miljoner kronor per år. Det är oansvarigt att skicka den notan till skattebetalarna. Hur vi än vrider och vänder på frågan kommer vi inte ifrån att vi i Sverige är skyldiga att införa direktivet. Vid en bordläggning skulle skattebetalarna få stå för notan för böterna.

Avslutningsvis vill jag säga att skyddet för den personliga integriteten måste värnas och vägas mot effektiva verktyg för brottsbekämpande myndigheters kamp mot allvarlig brottslighet. Den avvägningen väcker många svåra frågor.

Direktivet om datalagring är Sverige som medlemsstat skyldigt att införa. Jag har berättat vilka uppgifter som ska lagras, nämligen: Vem kommunicerade med vem? När skedde det? Var befann de sig? Vilken typ av kommunikation användes? Även misslyckad uppringning och lokalisering vid kommunikationens slut ska lagras, men inte uppgifter som rör innehållet i kommunikationen och inte heller chatt, nedladdning av filer och surfning.

Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål – genomförande av direktiv 2006/24/EG

Herr talman! Med detta yrkar jag på nytt bifall till reservation 5 och avslag på samtliga övriga reservationer.
(Applåder)

I detta anförande instämde Krister Hammarbergh och Patrick Reslow (båda M).

Anf. 2 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 1 och 6 samt ställa mig bakom utskottets förslag under punkt 6, och jag yrkar därför avslag på reservation 5. Jag vill också yrka bifall till att hänvisa lagförslaget till justitieutskottet för att låta det vila där i tolv månader.

Dagens debatt är viktig. Vi kommer i dag att diskutera datalagringsdirektivet och dess eventuella införande i svensk lagstiftning. Datalagringsdirektivet innebär att alla uppgifter om all elektronisk kommunikation mellan människor i Sverige kommer att lagras i sex månader. I dag lagras bara de uppgifter som kommunikationsföretagen behöver spara för att kunna ta betalt av sina kunder.

Det som nu föreslås av regeringen är ett fullständigt systemskifte. I stället för att bara lagra det som behöver lagras, lagras nu allt utifall att det eventuellt kanske kommer att behöva tas fram och användas av polisen i framtiden. Datalagringsdirektivet är en i raden av integritetskränkande lagar som innebär en massövervakning av befolkningen. Bland andra sådana kan nämnas telefonavlyssning av personer som inte är skäligen misstänkta, användning av överskottsinformation från hemlig telefonavlyssning, lagring av uppgifter om telefonsamtal, e-post och Internettrafik, användning av hemlig rumsavlyssning samt FRA-lagen.

Staten vill lagra allt den kan om sina medborgare och alla andra. Samtidigt vill regeringen själv inte lämna ut uppgifter till oss eller till medier. När Dagens Nyheter i somras kartlade hur svenska myndigheter tillämpade offentlighetsprincipen var resultatet uselt. Över hälften av 322 myndigheter tillämpade inte offentlighetsprincipen korrekt. Jag tycker att detta är allvarligt, men hittills har regeringen inte gjort något åt det. Jag kan bara tolka detta som att regeringen tycker att övervakning av medborgarna är viktigare än att se till att den grundlagsfästa offentlighetsprincipen fungerar.

Direktivet har ända från början mött mycket kritik och är ett av de mest långtgående exemplen på integritetskränkande terrorbekämpningslagar som drivits igenom i EU efter den 11 september. Direktivet har varit och är kontroversiellt. Förslag till direktiv lades fram först efter bombdåden i Madrid 2004 och mötte redan då hårt motstånd. Tyvärr måste jag konstatera att Sverige genom sin dåvarande justitieminister Thomas Bodström var drivande för att få igenom förslaget. Miljöpartiet motsatte sig förslaget då, och vi gör det även nu.

Direktivet skulle ha varit implementerat i svensk rätt senast 2007. Ett flertal utredningar har därefter tillsatts för att utreda hur genomförandet ska ske. Polismetodutredningen överlämnade slutligen sitt betänkande i frågan i januari 2009. Sedan dess har beredning skett inom Regeringskansliet. Förhandlandet har tagit så lång tid att EU-domstolen den 4 februari 2010 fastställde att Sverige hade underlåtit att uppfylla sina skyl-

digheter i enlighet med direktivet. Men Sverige är inte ensamt om att inte ha införlivat direktivet.

Vår regering i Sverige har således haft mycket lång tid på sig att införliva direktivet i svensk rätt, men den har valt att inte göra det. Vi kan bara spekulera om varför, men ett inte helt orimligt antagande är att de borgerliga partierna inte ville ha upp frågan i valrörelsen hösten 2010. Det lyckades de också med. Oavsett vilket har regeringen haft mycket gott om tid på sig att genomföra direktivet. Trots det har inga initiativ tagits för att förändra eller riva upp direktivet i EU.

När förslaget togs fram framförde Europeiska datatillsynsmannen att förslaget var kränkande för den personliga integriteten och att det inte var förenligt med Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. Europaparlamentets utskott för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor röstade i linje med tillsynsmannens yttrande ned förslaget. Förslaget mötte sedan också kritik från näringslivets branschrepresentanter. Trots detta valde rådet att besluta för direktivet.

I Sverige har kritiken mot direktivet och dess införande varit massiv. Utöver de integritetsskyddsargument som har anförts har berörda företag som tvingas lagra alla trafikuppgifter framfört att de kommer att behöva lägga ned nästan 1 miljard kronor på olika systemanpassningar. Det är kostnader som jag antar kommer att föras över på konsumenterna.

IT- och telekomföretagen har dessutom framfört att det kommer att ta ett år för dem att genomföra lagstiftningen när den väl är beslutad. De vet inte vilka krav som kommer att ställas på dem förrän det konkretiseras i förordningen. Osäkerheten hos de tillämpande företagen är således stor.

Det är över 500 operatörer av teletrafik som kommer att påverkas av lagstiftningsförslaget. Många av dem är små, och datalagen kommer att medföra kostnader för dem som de inte kan bära på kort sikt. Datalagen riskerar således att slå ut företag. Jag undrar om näringslivsministern var medveten om detta när hon och Centerpartiet gick med på ett genomförande av direktivet.

Flera tunga remissinstanser har också varit emot genomförandet av direktivet och framfört allvarlig kritik. Jag vill särskilt lyfta fram två, Tidningsutgivarna och Svenska Journalistförbundet. De anser att det bästa vore att skrota lagen helt och hållet eftersom staten genom att lagra trafikuppgifter ges möjlighet att övervaka vilka källor journalister har. Källornas trygghet och journalisternas plikt att skydda sina källor undermineras ytterligare.

Trafikuppgifter om kommunikation mellan en källa och en journalist kan avslöjas utan att det finns misstanke om allvarligt brott. I vårt teknikberoende samhälle är det omöjligt för journalister att arbeta utan hjälp av teknik. Man ger journalister och utgivare råd om vilka metoder de ska använda sig av för att skydda sig själva och sina källor, men den bistra sanningen är att det i dag är näst intill omöjligt.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet föreslår en minoritetsbordläggning, även kallad vilandeförklaring, av datalagringsdirektivet. Vi vill skjuta upp beslutet i ett år. Det är möjligt för en minoritet av riksdagens ledamöter att driva igenom en vilandeförklaring när det gäller lagar som inskränker grundläggande rättigheter. Konstitutionsutskottet har konstaterat att vilandeförklaring är tillämplig på datalagringsdirektivet.

Prot. 2010/11:73
16 mars

Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål – genomförande av direktiv 2006/24/EG

Det är viktigt att skjuta upp beslutet av flera skäl. För det första är det angeläget att under året få i gång en rejäl debatt om vilken enorm påverkan direktivet kommer att få på våra medborgerliga rättigheter och på meddelarfrihet och yttrandefrihet. När buggningslagen och FRA-lagen sköts upp ett år kom debatten i gång på ett sätt som inte varit möjligt utan vilandeförklaring.

För det andra kommer EU snart med en utvärdering av direktivets utförande. Det är troligt att förändringar kommer att föreslås. Därför är det märkligt att regeringen vill hastiga igenom direktivet innan förslagen på justeringar kommer från EU. Risken finns att det kommer att innebära onödiga kostnader både för staten och för branschen.

För det tredje vill vi att regeringen ska agera för att omförhandla eller riva upp direktivet i EU under året. Sverige bör ta strid för grundläggande rättigheter. Regeringen har tidigare inte tagit några som helst initiativ för att förändra direktivet utan endast låtit införandet dra ut på tiden. Man har därmed försatt sig i en situation där eventuella böter kan komma. Nu är det dags att agera.

Precis som när all integritetskränkande lagstiftning ska införas behöver en bedömning göras för att se om det är proportionerligt och effektivt. Datalagringsdirektivet svarar inte upp mot något av det. Direktivet innebär oproportionerligt ineffektiv massövervakning.

Redan i dag har polisen möjlighet att begära ut uppgifter som IT- och telekombolagen har när det gäller misstänkta brottslingar. Detta görs, och enligt IT- och telekombolagen säger polisen själv att man redan i dag har tillgång till all information man behöver. Varför ska då detta direktiv införas? Vad är egentligen syftet om polisen redan får den information man behöver?

Regeringen har hävdatt att kostnaden för ett införande blir ca 200 miljoner plus löpande årliga kostnader. Branschen hävdar att ett införande kommer att kosta minst 1 miljard. Det är orimligt att driva igenom en så snabbt framhastad lag och tro att branschen ska klara en omställning som gör att lagringen kan ske på ett säkert sätt redan i juli. Risken för läckage är stor, och risken för att branschen drabbas negativt, inte minst vad gäller småföretag som kommer att få höga kostnader, är överhängande.

Precis som i alla övervakningssystem finns risker för läckage. Vad är det som säger att den information som lämnas ut inte hamnar i orätta händer? Vad är det som säger att rykten inte börjar florera om en person som polisen begärt ut uppgifter om? Det är många olika företag som ska bygga upp olika system för lagring och därmed många olika personer som kommer att lämna ut information till polisen.

Steget är dessutom ganska litet rent tekniskt från att bara lagra information om till och från vem och när mejl och sms har skickats till att även lagra informationen i mejlet eller sms:et.

Frågetecknen är så många att regeringens förslag helst borde avslås. Då det tyvärr inte finns majoritet för det i riksdagen är det bästa att bordlägga förslaget för att avvakta pågående utredningar hos kommissionen och ge regeringen tid att göra om och göra rätt. Om det inte heller finns tillräckligt med stöd för detta vill vi inte bara att propositionen utan även förordningarna underställs riksdagen – detta för att säkerställa att riksdagen får besluta även om detaljerna för lagringen.

Utredningen som gjordes inför framtagandet av propositionen innehåller betydligt mer omfattande regler för vad som ska lagras än vad propositionen gör. När det gäller så pass stora inskränkningar i den personliga integriteten är det viktigt att folkvalda ledamöter får insyn och möjlighet att besluta även i detta.

Herr talman! Jag avslutar med att uppmana de liberala ledamöter i allianspartierna som är motståndare till datalagringen att stödja vårt förslag om en minoritetsbordläggning. Det är orimligt att denna lagstiftning drivs igenom utan att försök ens har gjorts från regeringshåll att försöka omförhandla eller riva upp direktivet. Det är dessutom orimligt att hasta igenom lagen och tro att branschen ska klara av omställningen så här snabbt. Det krävs ett år för bättre förberedelser och för att ta strid i EU så att vi inte genom mer och mer övervakning avskaffar de demokratiska principer som dessa lagar egentligen är tänkta att värna om.

Anf. 3 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Herr talman! Det kan vara på sin plats med lite ärlighet i debatten. Möjligheten att stoppa eller förändra direktivet fanns när det förhandlades fram. Det var under åren 2004–2005. Under den tiden hade vi en socialdemokratisk regering som regerade med stöd av bland annat Miljöpartiet.

I dag anför Miljöpartiet att den nuvarande regeringen inte har rätt ut frågetecknen. Jag vill därför be Maria Ferm svara på frågan: Hur agerade ni för att reda ut dessa frågetecken? Det har ju gått sju år.

Uppskovsförfarandet verkar som ett skydd mot påtryckningar från främmande makt och mot att få en inhemsk tillfällig opinion. Det är en konstitutionell rätt för oss att bordlägga en fråga för att under bordläggningstiden kunna föra debatt om ett hastigt uppkommet förslag.

Som jag sade, herr talman, har det gått sju år. Att vilandeförklara detta förslag är inget annat än ett missbruk av den konstitutionella rätt som getts oss. Här vill man använda det för att man inte accepterar majoritetens synpunkter.

Jag vill fråga Maria Ferm varifrån hon ska ta pengarna till den nota som hon med oppositionen skickar till skattebetalarna, närmare bestämt de 150 miljoner kronorna.

Anf. 4 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! För det första finns det enligt riksdagens utredningstjänst inga beräkningar på hur stora eventuella böter skulle kunna bli. Det är ingenting som man kan säga i förväg. För det andra kommer införandet att kosta branschen minst 1 miljard kronor. Det är någonting som kommer att drabba dem som sedan använder tjänsterna.

När det gäller frågan om att Socialdemokraterna och Thomas Bodström var drivande för att införa direktivet tycker jag inte att det är särskilt imponerande att påpeka att Socialdemokraterna är lika dåliga som ni är. De var också drivande för att genomföra detta.

Jag tycker att det finns stora problem med att ni inte har tagit några som helst initiativ för att omförhandla det. Självfallet kan man göra det även nu, inte minst eftersom det om några veckor ska komma en utredning om direktivets införande och när det ska justeras ytterligare. Det är

klart att det finns alla möjligheter att under detta år ta initiativ för att omförhandla eller riva upp direktivet.

Jag skulle vilja ha svar på hur det kommer sig att ni vill hasta igenom förslaget innan utredningen har kommit. Den kommer ju att föreslå förändringar. Varför är det så viktigt att genomföra detta nu?

Anf. 5 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Herr talman! Det är helt klart att bötesbeloppet är en stor engångssumma. Sedan utfaller dagsböter om vi inte inför detta bindande direktiv. Det är ett niosiffrigt belopp, och detta kommer att fastställas av EU-domstolen.

Vi är förpliktade att införa direktivet. Så är det. Direktivet finns här och nu. Oavsett kommissionens utredning och utvärdering av direktivet är vi förpliktade att införa det. Varje dag som vi fördröjer införandet tvingas vi betala böter.

Jag frågar igen: Är det verkligen rimligt att skicka denna nota till skattebetalarna när vi till syvende och sist ändå kommer att tvingas införa direktivet?

Vi vet alla att det finns olika diskussioner i Europa om utvärderingen. En del vill gå längre. De vill ha längre lagringstid och vill att fler uppgifter ska lagras. Andra vill inte det, utan vill någonting annat. Vi vet inte var detta kommer att landa. Det hela kommer att förhandlas fram i parlamentet och i ministerrådet, så det kommer att ta lång tid. Under denna tid är det någon som ska betala dessa böter i niosiffriga belopp till EU. Är det verkligen klokt att använda resurserna och skattepengarna på det sättet? Det vill jag fråga Maria Ferm, herr talman.

Anf. 6 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Ulrika Karlsson säger att vi är förpliktade att införa direktivet i svensk lag. Jag tycker att regeringen är förpliktad att försvara medborgerliga rättigheter i EU och att faktiskt arbeta för att förändra direktivet eller att riva upp det, inte minst när det kommer en utredning som kommer att föreslå förändringar. Ett hastigt införande nu kan eventuellt innebära att det blir större kostnader både för staten och för branschen när man sedan måste göra justeringar och förändringar.

Jag skulle vilja fråga hur det kommer sig att man inte har gjort någonting för att förändra detta under åren. Ni har själva varit de som har försenat lagförslaget utan att ta några initiativ. Som svar på en skriftlig fråga 2010 säger Beatrice Ask att förslaget väcker många svåra frågor kring den personliga integriteten kontra en effektiv brottsbekämpning och att regeringen också av detta skäl har valt att avvakta med genomförandet av direktivet.

Hur kommer det sig att man samtidigt som man ser stora problem med den personliga integriteten och att detta kränker medborgerliga rättigheter ändå inte har gjort någonting för att förändra det? Jag tycker att det är dags nu. Jag tycker att regeringen ska agera i frågan, och jag tycker att detta år ska vara tidpunkten för det.

Anf. 7 JOHAN PEHRSON (FP):

Herr talman! Integritet är ett viktigt begrepp. Det är också svårt. När vi i denna riksdag ska stifta lagar och när vi ska garantera rättsstaten och

det öppna samhället har vi inte sällan en målkonflikt när det gäller just integritet.

Det första integritetsintresset är att staten så långt som möjligt ska hålla sig borta från våra privata liv.

Det andra integritetsintresset handlar om att vi på ett balanserat sätt ska kunna ha en effektiv brottsbekämpning, det vill säga bekämpa de verksamheter som vissa ägnar sig åt – verksamheter som i grunden har som idé att förstöra livet för andra människor. Rättsstatsprincipen om att det är staten, och inte vi som privatpersoner, som bekämpar brott bygger på att staten har kraft att verkligen kunna skydda oss mot grova och allvarliga brott.

Dessa två principer – att staten ska låta oss vara i fred och att staten samtidigt under vissa givna förutsättningar ska kunna gripa, anhålla, häkta, frysa tillgångar och kontrollera bostäder och andra rum för den som är brottsmisstänkt – måste kunna förenas. Det är en svår balansgång där vi riskerar att hamna i det ena eller andra diket.

Vi har här sagt nej till vissas långtgående önskningsregister på till exempel dna eller extrem trafikövervakning på våra vägar. Trots att det skulle ske i trafiksäkerhetens namn och trots att det har funnits teknisk möjlighet har vi sagt nej från myndighetshåll och från politiskt håll därför att det har gått för långt. Vi har däremot sagt ja till andra åtgärder – detta efter en noggrann prövning där rätts säkerhetsaspekter och integritetsaspekter har lyfts upp och hanterats med stor respekt. Rumsavlyssning och buggning är sådana exempel.

Fri kommunikation är en förutsättning för det öppna samhället. Vi har i vårt land ett omfattande skydd för yttrandefriheten och likaså meddelarfriheten. Allt är dock begränsat och reglerat med tydliga ramar. Förtal och hat får inte uttryckas hur som helst om vem som helst. Vissa tankar och åsikter via stämpling som övergår i rena förberedelser till vissa allvarliga brott är helt förbjudna.

Det är noga reglerat hur staten får förbjuda eller gripa in mot meningsyttranden i vårt land. Sverige anses som en följd av detta i många internationella rankingslistor vara ett av världens mest öppna och fria länder. Och så ska det förbli.

Staten ställer dock omfattande krav på oss medborgare. Det gäller arkiveringsregler, som är omfattande i näringslivet och för myndigheter, men också för oss vanliga människor. Det är körjournaler, kvitton och deklARATIONER som allt måste sparas. Det är tvingande. De måste kunna tas fram vid misstanke om brott. Då ska vi kunna visa upp detta. Staten kan kräva det, och vi måste verifiera. Det är få, som jag uppfattar det, som ser detta som svårt integritetskränkande.

Trafikdata vid telekommunikation har lagrats i årtionden. Det har också använts i brottsbekämpning under årtionden. Den som misstänks för grova brott kan, som jag nämnde tidigare, gripas, anhållas, häktas och få sina tillgångar frysa. Personen kan skärmars av helt från omvärlden, och hans eller hennes hem kan genomsökas. Om man är misstänkt kan också ens telekommunikation historiskt granskas i jakten för att försöka hitta en person som har begått ett mycket grovt brott och förstört livet och integriteten, kanske för alltid, för en annan individ. Dessa åtgärder är samtliga acceptabla under förutsättning att de är inramade av lagstiftning och inte minst med spärrar mot missbruk.

Herr talman! Vi diskuterar i dag om EU:s direktiv om att reglera just lagringen av trafikdata ska genomföras eller inte i Sverige. Jag tycker att vi lätt kan konstatera att vi är skyldiga att göra detta. Hela meningen med EU-samarbetet bygger på att vi gemensamt fattar beslut. Vi förhandlar, vi processar, vi får ge och ta och man är inte alltid helt nöjd med allting. Men vi genomför detta gemensamt med tanke på ett allt starkare band med Europas folk. Jag tycker att det är en viktig och bra tanke. Man får ge och man får ta i detta.

Det finns dessutom ett ändamål med lagstiftningen som är relevant. Det finns ett behov, enligt dem som bekämpar grova brott. Då är slutligen frågan om det är proportionellt. Är detta proportionellt? Jag menar att så är fallet. Värdet av en effektivare brottsbekämpning överstiger den effekt som detta har på vars och ens integritet.

Vi talar alltså om en obligatorisk lagring under en ytterst begränsad tid av vissa kontaktuppgifter i till exempel min telefonkommunikation. Det är uppgifter som redan i dag lagrats i årtionden. Nu föreslås det att dessa ska lagras särskilt i sex månader. Sedan upphör den här obligatoriska lagringen. Det ingen annan än brottsbekämpande myndigheter som får se dessa uppgifter eller begära ut dessa uppgifter enligt särskild lagreglering, och det får endast ske om det också finns misstanke om en allvarlig brottslighet.

Mina frågor blir: Vari ligger den påstådda massövervakningen? Varifrån kommer påståendet att det skulle vara ineffektivt att vid misstanke om grova brott kunna söka på dessa historiska uppgifter? Vi vet ju att i stort sett vartenda brott föregås av omfattande kommunikation.

Jag har inte träffat en enda person som jobbar med brottsbekämpning i Sverige som säger att det är fullständigt meningslösa uppgifter och att man inte har någon nytta av dem. Jag har inte träffat någon som jagar människor som förgriper sig på småbarn, inte någon som försöker bekämpa dem som för in knark i det här landet och inte någon som bekämpar terrorism som säger att detta är meningslösa uppgifter som man inte behöver ha. Alla säger att det är väldigt viktiga verktyg att vid misstanke och under särskilda regleringar kunna kolla trafikdata.

Herr talman! Jag har stor respekt för den som känner tveksamhet inför den här lagstiftningen eftersom det påstås så mycket. När man lyssnar på vissa debattörer får man höra att det handlar om övervakning av minoriteter, sovjetstat och diktaturfasoner. Det blir lätt överord när sakligheten tryter. Fast i tider när människor i massor dör av frihetslängtan vore det passande att inte devalvera dessa begrepp, åtminstone inte om man tillhör Sveriges riksdag.

Viktiga rättsprinciper om just behov, ändamål och proportionalitet måste följa med samhällsutvecklingen och den tekniska utvecklingen. Nya sätt att kommunicera kräver nya prövningar. Vissa åtgärder klarar de här testen när det gäller behov, ändamål och proportionalitet, andra gör det inte. Varje lagförslag ska prövas. Varje ny lag måste självfallet kunna ifrågasättas. Varje ny teknisk landvinning kommer med nya utmaningar och behov av en vettig reglering.

Det vore orimligt om vi alla skulle tycka helt lika. Däremot är jag mycket förvånad över att Miljöpartiet, som vill vara medlem i EU, inte tar detta samarbete på större allvar. Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet, som är mer nationalstatsinriktade om jag uttrycker mig så, kan

väl obstruera och dra på oss dyra böter, miljontals kronor som kunde användas till helt andra saker, eftersom det ändå är partier som arbetar för att vi snarast ska lämna Europas viktigaste samarbetsforum eftersom dessa, i det här fallet, extremistpartier menar att Sverige är sig självt nog.

Direktivet om lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål är en kompromiss mellan den totala friheten och behovet av reglering för att bekämpa allvarlig brottslighet. Målet är att människor ska känna sig trygga att kunna kommunicera elektroniskt medvetna om att historiska data endast ska komma till myndigheters kännedom, och detta under en mycket begränsad tid, nämligen sex månader, om man misstänks ha begått ett mycket allvarligt brott.

Därmed säkerställer vi ett effektivt verktyg för att bekämpa grova brott över hela Europa. Det här är ett gemensamt direktiv eftersom man har samma problem i Frankrike, England och Tyskland. Överallt möter man problem med grov brottslighet som förstör integriteten för andra människor. Det handlar om den integritetskränkande brottslighet som har som affärsidé att skada människor.

Herr talman! Folkpartiet liberalerna har vägt denna lagstiftning fram och tillbaka. Vi har testat den mot grundlag, Europarådets konventioner om mänskliga rättigheter och FN:s konventioner, och den har klarat det testet. Lagstiftningen är därvidlag vid en sammantagen bedömning värd att stödja.

Herr talman! Därför yrkar jag bifall till reservation 5 och i övrigt till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Andrén, Karin Granbom Ellison och Roger Haddad (alla FP) samt Anton Abele, Krister Hammarbergh och Patrick Reslow (alla M).

Anf. 8 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Det här direktivet är utan tvekan integritetskränkande. Det tror jag att vi båda är eniga om. Johan Pehrson framför samtidigt att han anser att det här är effektivt och proportionerligt.

Då uppkommer vissa frågor hos mig. När man röstade om direktivet i EU-parlamentet var ju Folkpartiet emot direktivet. Då ansåg ni uppenbarligen inte att det var vare sig effektivt eller proportionerligt utan det var en alldeles för stor integritetskränkning. Den första frågan blir: När ändrade Folkpartiet uppfattning i den här frågan?

Dessutom hör jag att Johan Pehrson säger att det här är uppgifter som lagras redan i dag. Enligt branschen är det inte så. Branschen sparar bara uppgifter som betalningsinformation och liknande om kunderna. Samtidigt säger branschen att polisen redan får det de behöver. De har inte hört några klagomål när de har lämnat ut uppgifter hittills. De systemanpassningar som regeringen föreslår kommer att bli otroligt kostsamma och innebära enorma förändringar för de företag som det gäller. Det kommer att kosta uppemot 1 miljard kronor. Jag vill veta både när ni ändrade åsikt i frågan om huruvida det här är proportionerligt och hur det kommer sig att ni vill att företagen ska lagra uppgifter som polisen säger att man inte behöver.

Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål – genomförande av direktiv 2006/24/EG

Anf. 9 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Det var några av oss som var med när det här direktivet förhandlades fram. Det var ett rätt omfattande innehåll i de drömmar som då fördes fram av de länder som ville driva detta. I Sverige var det Socialdemokraterna som hade regeringsmakten tack vare Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det var ni som ville ha den justitieminister som åkte ned till Bryssel, om ni minns det.

Då var det ett enormt vitt fält som skulle täckas in. Detta lyckades vi i Sveriges justitieutskott smalna av kraftigt. Vi lyckades också få de svenska positionerna att smalna av. Liberaler i Europaparlamentet tyckte att de första utkasterna var jättekonstiga. Sedan smalnades detta av. Men det blev ändå ett ganska stort spann när det gäller hur länge de här uppgifterna ska lagras. Jag kan tycka att det är ett för stort spann. Nu kan man lagra uppgifter i upp till två år i vissa länder och ned till sex månader. Vi i Sverige har valt att lägga oss på den lägsta nivån. Jag tycker att det skapar minst integritetsskada generellt sett. Jag tycker att det är rimligt. Det därför som vi kan säga ja till detta medan man i Europaparlamentet kunde tycka att det var en för hög nivå med upp till två år. Det kan vara en förklaring som även Maria Ferm borde kunna tycka är rimlig.

När det gäller de här kostnaderna blir man lite rörd över Miljöpartiets engagemang för Sveriges småföretag, Telenor, Telia och andra, som har så svårt att genomföra det här. Finns det här kostnadstänket när det gäller andra saker som Miljöpartiet för fram? Det är självklart att all säkerhet kostar pengar. Det kostar pengar för flygbolagen, det kostar pengar för tågbolagen och det kostar pengar för vägtrafiken. Alla de pålagor som vi har för att skydda människor och skapa förutsättning för god säkerhet och trygghet kostar pengar. Så är det. Jag kan inte ifrågasätta det. Däremot ifrågasätter jag summan 1 miljard. Jag ifrågasätter dessutom tanken på att man skulle vara så oförberedd. Om de här företagen har ägnat sig åt någon omvärldsanalys har de ju sett att det här har varit på väg.

Anf. 10 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Det är IT- och telekombolagen själva som har framfört att de beräknar att det kommer att kosta minst 1 miljard.

Jag blir lite förundrad när Johan Pehrson nästan insinuerar att det inte skulle finnas några småföretag här utan bara nämner de allra största som Telia och Telenor. Det finns över 500 olika företag som det här gäller, och många av dem är väldigt små. Det är någonting som får mig att undra om ni från regeringshåll har insett vad den här lagändringen kommer att innebära.

Det är många olika små företag som kommer att behöva bygga upp parallella system för att lagra dessa uppgifter. Och det är många olika personer som kommer att hantera dessa uppgifter och ska försöka göra det på ett säkert sätt för att senare ge dem till polisen. Självklart finns det problem vad gäller läckage, ekonomi och säkerhet.

Jag skulle för det första vilja fråga Johan Pehrson om han är medveten om att det faktiskt är på det sättet, och för det andra, inte minst mot bakgrund av det, hur det kommer sig att ni vill hasta igenom lagen innan utvärderingen, som kommer att föreslå ändringar i direktivet, har kommit. Det kommer att ske på ett sätt som gör att det i princip är omöjligt

för branschen att införa det till den 1 juli. De säger att det blir mycket svårt, att det skulle krävas minst ett år för att kunna garantera att man kan bygga upp systemen och lämna ut uppgifter på ett säkert sätt.

Anf. 11 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Folkpartiet är mycket medvetet om att det finns många små företag i Sverige. Vi funderar varje morgon när vi vaknar hur vi kan göra livet lättare för dem. Ibland finns det dock situationer då vi måste sätta säkerheten för medborgarna i främsta rummet. Det finns situationer då vi måste införa system som kostar pengar.

Vad tror Maria Ferm att kostnaden är för säkerheten på våra flygplatser, för de absolut minsta flygbolagen? Det är inte gratis, men det är värt kostnaden eftersom vi vill ha trygghet i våra kommunikationer. Jag känner ingen som vill flyga med en beväpnad person ombord på planet.

Vi ska vara noga med att föra fram att reglerna om hur direktivet ska implementeras, det vill säga förordningsmakten, inbegriper fortsatta kontakter med telekomindustrin. Vi är medvetna om deras oro. Vi lyssnar på vartenda ord de säger om att detta är svårt för dem, att det är krångligt. Självfallet kommer vi att se till att lagstiftningen genomförs på samma sätt som för andra säkerhetsåtgärder.

Det handlar inte alltid enbart om att skydda människoliv utan också om att skydda skatteintäkter, något som Miljöpartiet brukar vilja vara med på. Det kan gälla regler om att man ska ha kassaapparat, och vad det nu kan vara. Man har hittat övergångsregler när företaget sagt att de beställt apparaten men inte fått den eftersom den inte funnits att köpa. Då har dessa företag naturligtvis inte jagats och bötfällts. Samma sak kommer att gälla i det här fallet. Det är självklart viktigt att detta görs i samklang med telekomindustrin, som är en viktig del av svenskt näringsliv.

Anf. 12 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! Nu, efter mer än sju års diskussion, är vi framme vid debatt och beslut i riksdagen. För mig är det ingen trevlig dag. För mig är det en sorglig dag nu när Sverige måste implementera datalagringsdirektivet i svensk lagstiftning.

Dåvarande justitieminister Thomas Bodström var drivande i EU för att direktivet om lagring av trafikdatauppgifter skulle antas. Han lyckades, och i mars 2006 fattades beslut i EU. De första delarna skulle ha varit implementerade i svensk lagstiftning den 15 september 2007.

Från första början har vi i Centerpartiet motarbetat direktivet. Vi var ett av fyra partier i Sveriges riksdag som röstade mot det. Vi gjorde det inte för att vi inte tycker att de brottsbekämpande myndigheterna i sin verksamhet behöver få tillgång till trafikdatauppgifter, sådana som operatörerna lagrar redan i dag, för det är utan tvekan ett viktigt verktyg i brottsbekämpningen. Vi röstade mot förslaget för att vi inte vill att staten ska tvinga fram stora integritetskränkande databaser över hur vi kommunicerar med varandra.

Detta är en djupt ideologisk fråga för Centerpartiet. Som liberaler vill vi inte se ett övervaknings samhälls växande fram där medborgarna skulle kunna kontrolleras i minsta detalj. Det finns en lång rad integritetsinskränkande åtgärder som är proportionella, det vill säga att det brottsbekämpande behovet är starkare än den kränkning som åtgärden innebär.

Prot. 2010/11:73
16 mars

Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål – genomförande av direktiv 2006/24/EG

Vi kan som exempel nämna hemlig telefonavlyssning och husrannsakan, men vi menar att datalagringen inte är proportionell.

Vi förlorade frågan 2006, och direktivet antogs. Vi har dock i Centerpartiet fortsatt att kämpa för att datalagringsdirektivet ska rivs upp eller åtminstone göras frivilligt för medlemsländerna att genomföra. Till exempel fick vi under 2010 med oss hela den europeiska liberala partigruppen, som Centerpartiet tillhör, på att datalagringsdirektivet borde göras frivilligt för EU-länderna.

Herr talman! Nu står vi med ett direktiv som jag och Centerpartiet skarpt ogillar, men ändå är vi tvungna att implementera det i svensk lag. Det är en otrevlig situation när det reella handlingsutrymmet har reducerats till ett enda möjligt alternativ.

Det finns de som påstår att Sverige inte skulle behöva implementera direktivet. Det stämmer inte. EU-rätten är mycket tydlig på vad som gäller. Det finns inget utrymme att säga nej, vi vill inte ha det och därför implementerar vi det inte. Det finns även de som försöker argumentera för att Sverige kan strunta i att följa de EU-regler som vi själva varit med om att besluta och i stället betala oss fria. Men det är inte möjligt. Det finns inte någon paragraf i Lissabonfördraget som ger möjlighet att i stället för att implementera direktivet betala sig ur det.

Vad händer då om Sverige inte antar lagen i dag och det i stället blir en bordläggning av frågan i ett år? Kommissionen har varit mycket tydlig i sin kommunikation. Kommissionen avvaktar nu riksdagens beslut, men om det blir en minoritetsbordläggning kommer kommissionen på sitt möte den 6 april att stämma Sverige inför EU-domstolen.

Då handlar det inte, vilket framförts i den mediala debatten inför denna kammardebatt, om att EU-domstolen ska säga om Sverige har gjort rätt eller fel, utan då handlar det om att fastställa vilket bötesbelopp, vitesbelopp, Sverige ska bli skyldigt att betala.

Hur dyrt det skulle bli för Sverige vet vi inte exakt i dag. Men om vi tittar på praxis – det har ju vid ett antal tillfällen hänt att den typen av böter dömts ut – kan vi konstatera att det handlar om ungefär 5 miljoner euro som en engångsbot, det vill säga ungefär 45 miljoner svenska kronor, och ungefär 45 000 euro per dag i vite, det vill säga ungefär 400 000 svenska kronor. Det gör ungefär 150 miljoner kronor på ett år. De är troliga belopp om man tittar på hur praxis varit tidigare. Domstolen kan också komma fram till att den överträdelse Sverige gjort är en grövre överträdelse, och i så fall är det fråga om helt andra belopp. Då kan det handla om mer än en halv miljard kronor på ett år.

Trots detta finns det de som säger att de vill minoritetsbordlägga frågan, och till och med yrkat på det i kammaren, och på så sätt medvetet skapa en situation där Sverige tvingas betala dessa böter och viten till EU. Jag har svårt att förstå det resonemanget av flera skäl.

För det första tycker jag att vi som riksdagsledamöter, som fått makten att fatta beslut som direkt kan påverka skattebetalarna, ska vara rädda om medborgarnas pengar. Vi ska vara väldigt försiktiga med hur vi beslutar att använda medborgarnas pengar. Ska vi skicka i väg 150 miljoner kronor, eller kanske till och med 500–600 miljoner, till EU? Det är oerhört mycket pengar. Det är det som Miljöpartiet och Vänsterpartiet förordar. Det gör mig sorgsen, för jag tycker att vi ska ha större respekt för medborgarnas pengar.

För det andra är det, även principiellt, en orimlig hållning att säga att Sverige ska strunta i att följa gemensamma EU-regler och i stället betala böter och vite. Skulle det vara okej om en ekonomiskt oberoende person i vårt land sade att han eller hon struntar i att följa de lagar som enbart ger bötesstraff eftersom han eller hon har råd att betala böterna? Är det lämpligt att medborgare, eller för den delen länder, medvetet inte följer demokratiskt fattade regler och i stället försöker köpa sig fria?

För det tredje finns det ingen möjlighet att i längden köpa sig fri. Skyldigheten att följa EU-reglerna om att implementera direktiv i nationell lagstiftning finns kvar oavsett hur mycket böter och vite vi betalar. Dessutom kan vi räkna med att vitesbeloppet ökar med tiden.

Kostnaden som Maria Ferm hänvisar till och som är mycket osäker kommer att finnas kvar. Den skjuts bara på framtiden, och under tiden får vi betala vite i mångmiljonklassen.

Herr talman! Det är väldigt enkelt att sitta i opposition och tycka det ena eller det andra utan konsekvensbeskrivningar. Miljöpartiet och Vänsterpartiet är vana vid att lägga fram förslag utan att det egentligen får någon större betydelse för vilka beslut vi fattar här i riksdagen. Sverigedemokraterna är av ganska naturliga skäl inte vana vid att ta ansvar över huvud taget.

I dag är det inte så enkelt. I dag är det allvar. I dag är det Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet som bestämmer hur vi ska använda hundratals miljoner kronor. Ska pengarna användas till bekämpa brott, att vidta klimatåtgärder, att utföra underhåll på våra järnvägar eller något annat, eller ska vi betala pengarna direkt till EU som böter eller vite?

I det här fallet är det ni som bestämmer. Det är ni som tar ansvaret. Det är ni som ska stå framför svenska folket och säga att ni föredrog att skicka pengarna till EU. Det gäller inte minst er i Sverigedemokraterna, som efter valet sade att ni skulle vara ett ansvarsfullt parti i Sveriges riksdag. Nu har ni faktiskt ansvaret. Var beredda att ta det, och var beredda att stå för ert beslut!

Det finns mycket mer att säga, till exempel om oppositionens ändring av lagförslaget, så att föreskrifter som regeringen meddelar ska underställas riksdagen snarast. Vi skulle också kunna diskutera lagring i eller utanför Sverige. Men jag ser, herr talman, att tiden går, och därför får jag återkomma till detta i mina repliker.

Jag vill därför avsluta med att säga att detta är en jobbig dag. Vi står här med ett lagförslag som jag inte alls skulle vilja rösta för. Ändå finns det inget annat rimligt och möjligt alternativ.

För snart 500 år sedan, år 1517, satte biskop Hans Brask sitt sigill på ett beslut om att avsätta ärkebiskop Gustav Trolle. Han ville inte göra det, men han var skyldig att göra det. Därför smög han in en liten lapp i sitt sigill. Jag kan tänka mig hur biskop Brask kände sig den dagen: Hårtill är jag nödd och tvungen.

Anf. 13 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Först och främst skulle jag vilja säga att jag har full förståelse för att Johan Linander tycker att detta är en sorgedag, och jag har såklart stort förtroendet för att jag tror att du tycker att integritetsfrågorna är viktiga och att du tycker att direktivet är dåligt.

Men jag invänder ändå mot att du anser att detta är den enda vägen att gå. Jag tycker faktiskt inte att så är fallet. Det finns flera andra alternativ. Som medlemsstat i EU finns det såklart direktiv som vi måste genomföra. Detta är ett sådant. Men jag tycker inte att vi bara så där ska ge upp kampen för att försöka riva upp det eller omförhandla det. Jag anser att regeringen under året bör göra allt i EU för att omförhandla eller riva upp direktivet. Det är faktiskt en annan väg att gå som också är möjlig.

Ni som är motståndare till direktivet befinner er inte bara i en hopplös situation där ni måste genomföra ett direktiv, utan ni befinner er i regeringsställning. Ni kan be regeringen att med alla medel försöka omförhandla eller riva upp direktivet. Men det är något som ni inte har gjort, utan i stället har ni bara skjutit det på framtiden och väntat tills riksdagsvalet var förbi för att undvika debatt och därefter hastigt lagt fram en proposition om detta.

Jag skulle vilja fråga hur det kommer sig att ni inte vill agera i EU för att omförhandla och riva upp direktivet, om ni är motståndare till det.

Anf. 14 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Först och främst kan jag inte låta bli att kommentera Maria Fermns något dubbla budskap om vad som har tagit lång tid och att regeringen har haft gott om tid och skjutit på beslutet men att det i slutändan ändå är ett förhastat beslut. Det känns inte riktigt som om det går ihop. Man kanske får bestämma sig för om man tycker att det har tagit för lång tid eller för kort tid. Då blir logiken lite rimligare.

När det gäller vad vi gör för att förändra direktivet: Centerpartiet har drivit frågan. Vi driver den i Europaparlamentet genom vår ledamot där Lena Ek. Vi har genom den liberala partigrupp som Centerpartiet tillhör fått med oss hela den liberala gruppen på att direktivet borde förändras så att det kan göras frivilligt för medlemsländerna att genomföra.

Maria Ferm har fel när hon säger att vi inte skulle ha gjort något för att förändra. Vi i Centerpartiet har jobbat och fortsätter att jobba aktivt.

Det är intressant att Maria Ferm konstaterar att Sverige måste genomföra direktivet. Det är en bra bötjan. Men att sedan säga ”Vi måste göra det, men vi tänker inte göra det” innebär att logiken brister. Måste vi genomföra det så måste vi genomföra det, och då gör vi det. Men det betyder inte att vi sedan slutar att påverka för att förändra direktivet.

Det är en utvärdering som kommer. Vi vet båda två att EU-processen är ganska trög. Men i den processen kommer vi från Centerpartiets sida givetvis att göra allt vi kan för att förändra direktivet, och i den bästa av världar blir det förändring i vår riktning. Men vi ska vara medvetna om att många EU-länder har åsikter som går precis stick i stäv med det Maria Ferm, Miljöpartiet, jag och Centerpartiet tycker.

Anf. 15 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Det är positivt att Centerpartiet vill att det ska vara frivilligt att genomföra direktivet. Ifall det i eftermiddag blir en minoritetsbördläggning när vi röstar om detta hoppas jag att ni tar tillfället i akt att driva förslaget på EU-nivå, att göra det frivilligt för medlemsländerna att införa direktivet eller inte. Det tycker jag låter som en rimlig linje att hålla, och jag hoppas att ni kan få med er regeringen på det.

När det gäller EU-direktiv finns det såklart situationer där man måste införa direktiv. Men det jag menar är att vi inte kan införa direktiv som så allvarligt inskränker grundläggande rättigheter utan att ha gjort allt för att stoppa det. Men det har inte den här regeringen gjort.

Det kanske låter lite som både och när jag säger att frågan både har skjutits upp och är framhastad, men det är precis vad som har hänt.

Under flera år har regeringen – i stället för att införa direktivet – varit passiv och skjutit beslutet på framtiden. Man har inte agerat för att förändra direktivet på något sätt och har inte försökt lyfta upp frågor om till exempel frivillighet i EU. Man har bara skjutit upp beslutet. Därför är vi nu i en situation där Sverige till och med skulle kunna få böter. Man har inte gjort något för att förändra det.

Men direkt efter valet 2010 lade man fram en proposition om att införa direktivet. Det har gått väldigt snabbt. Branschen har inte haft tid att förbereda sig. Det beslut som vi ska ta i dag kommer dessutom precis innan EU ska presentera en utredning om justeringar och förändringar. Det är väldigt svårt för mig att förstå varför man så snabbt vill införa direktivet nu, i stället för att i EU försöka förändra det och till exempel, som du föreslår, göra det frivilligt.

Anf. 16 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Maria Ferm kryper från hur verkligheten ser ut. Därför blir det väldigt besvärligt att debattera.

Kommissionen säger inte: Sverige kan vänta med att genomföra direktivet lite till och avvakta utvärderingen och den process som i normalfallet tar ett eller ett par år – vi tänker inte ge er böter eller viten. Så är ju inte fallet!

Fallet är att vi vet exakt vilket datum det gäller. Den 6 april kommer kommissionen att ha ett sammanträde, och om vi här i dag inte fattar beslut om att lagen ska börja gälla senare i år, då kommer kommissionen att vända sig till EU-domstolen, och böter och viten som Sverige är skyldigt att betala kommer att utdömas.

Det är ni som är ansvariga för det. Det är ni som tänker rösta för en minoritetsbordläggning. Det är ni som är skyldiga till att man då tvingar svenska folket att genom sin skattsedel betala 150 miljoner kronor eller kanske, i värsta fall, 500–600 miljoner kronor i böter och vite. Det är pengar som ska tas från svenska folket. Ni säger: Ja, vi vill hellre ha minoritetsbordläggning. Vi vill avvakta. Vi vet inte om det kommer att innebära någonting i det långa loppet. Men vi väljer det alternativet, och vi skickar räkningen direkt till svenska folket.

Det är ni ansvariga för. Det tycker inte jag är ett ansvarsfullt sätt att hantera den makt som har givits svenska riksdagen. Vi i riksdagen måste vara så försiktiga det bara går med medborgarnas pengar. Jag tycker inte att man ska använda svenska folkets pengar på detta sätt. Det finns bättre sätt än att skicka dem direkt till EU i form av böter och vite.

(Applåder)

Anf. 17 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna börjar med att yrka bifall endast till reservation 2 för att göra det väldigt tydligt att det är den reservationen som vi vill se tillgodosedd.

Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål – genomförande av direktiv 2006/24/EG

Vi gläder oss åt den debatt som trots allt har förts den senaste tiden rörande datalagringsdirektivet, där jag väl får säga att Sverigedemokraterna har varit i visst fokus. Nu har inte allt som sagts varit sakligt, korrekt eller relevant, för den delen, från motståndarsidan. Men debatt har förts, och svenska folket har i högre utsträckning än vad som ofta är fallet kunnat ta ställning till förslaget, och det är något som gynnar alla, oavsett vilken hållning man har.

Angående debatten har det framkommit ett par saker som vi skulle vilja rätta till. Vi har bland annat blivit anklagade för att vilja göra Sverige till en bananrepublik genom att göra oss skyldiga till utpressning, vilket är lite komiskt i sig, och detta enbart för att vi anser att känsliga uppgifter om alla svenska medborgare ska lagras på svensk mark.

Jag ska börja med att titta på det där lite grann. Redan i dag finns det sju länder som har ett förbud mot att lagra trafikuppgifter utanför landets gränser. Det är således inget konstigt eller kontroversiellt med det förslaget. Tvärtom är detta enligt Post- och telestyrelsen en av de vanligaste invändningarna och en av de vanligaste regleringar som man har gällande det här direktivet. Skälen till detta är precis det som Advokatsamfundet och Säpo har anmärkt på, nämligen att känsliga uppgifter om landets medborgare som lagras hos främmande makt drabbar individens rättssäkerhet, och det kan även vara ett hot mot rikets säkerhet.

Precis alla trafikuppgifter kommer att lagras, även justitieministerns och statsministerns. Ligger det verkligen i Sveriges intresse att de här uppgifterna ska placeras på främmande mark? Det är även en fråga om rättssäkerheten för Sveriges medborgare. Man skulle ju kunna tänka sig att man vid ett införande av en lagstiftning som registrerar alla medborgares dagliga kommunikationer skulle vara lite återhållsam i sitt tillvägagångssätt, men så verkar inte vara fallet.

Om lagring sker utomlands komplicerar det en redan väldigt komplicerad situation. Det försvårar för kontrollmyndigheten att säkerställa att allt går rätt till. Det komplicerar för individen i det fall dennes uppgifter missbrukats och en rättslig prövning blir aktuell.

Nu vet vi att Alliansen och övriga partier har varit negativt inställda till direktivet i sig – inte minst hörde vi Centerpartiet här i debatten tidigare. Men nu känner man sig pressad. Man har skjutit upp ärendet i tre fyra års tid. Detta är som sagt förståeligt, men att göra en dålig sak sämre är däremot mindre förståeligt. Frågan är varför man är så benägen att tillåta lagring av känsliga uppgifter hos främmande makt. Vad exakt har Sverige att vinna på det?

Vi sverigedemokrater har hela tiden varit väldigt tydliga med att vi är beredda att ta ansvar för Sverige och i sann demokratisk anda sätta oss ned och förhandla med regeringen och med allianspartierna. Detta kan inte ha undgått någon under den senaste debatttiden.

Vi har, som framgått, ställt ett par krav på vissa punkter. Men i det här anförandet yrkar jag bara på ett av dem. De andra är vi villiga att bortse från. Men just frågan om lagringen utomlands är viktig för oss. Detta är inte utpressning, utan det är demokratiska spelregler som vi alla följer. Regeringen har valt att inte lyssna på det örat. Det framstår nästan som att det är viktigare för regeringen att känsliga uppgifter om svenskar lagras hos främmande makt än att förhandla om situationen – det handlar om ett förslag där vi de facto ligger ganska nära varandra.

Bollen har hela tiden legat hos regeringspartierna, och de har fortfarande chansen att i dag få igenom det här direktivet utan böteskrav. Kl. 16 i eftermiddag kan de rösta för reservation nr 2 och få igenom detta, slippa böteskrav och slippa all den oro som de verkar känna. Bollen ligger hos regeringen. Den har gjort det och gör det fortfarande i dag.

Men beskedet vi fått hittills är att de inte kommer att förhandla med oss, att de inte kommer att stödja det här förslaget. Då finns det ingen annan utväg än att ställa sig bakom en minoritetsbordläggning och skjuta upp förslaget i tolv månader. Detta har vi också hela tiden varit väldigt tydliga med.

Det finns, som sagt, flera orsaker. Det handlar om den fullständiga oviljan från regeringspartierna att förhandla. Men det har också att göra med, som vi poängterade i vår motion, att kommissionen skulle ha kommit med en utvärdering redan i september 2010. Sedan blev det januari 2011, och nu ska den komma någon gång i vår.

Post- och telestyrelsen har i en rapport från januari delgivit ett preliminärt besked från kommissionen. Här framgår att direktivet i stora delar ska skrivas om, bland annat när det gäller lagringstid, vilka aktörer som får lagra trafikuppgifterna, vilken brottslighet som ska bekämpas samt uppkomna kostnader och hur de ska fördelas. Med detta i åtanke finns det väl goda skäl att invänta utvärderingen.

Samtliga företrädare för allianspartierna hittills har tagit upp det här med kostnader. Som jag var inne på är bollen hos regeringen. Den är hos allianspartierna. Man kan undvika böteskrav redan i dag genom att rösta för reservation 2. Då går det här igenom. Det är ert ansvar. Kom inte och skyll på någon annan när ni har väntat med det här i ett visst antal år! Och ni tog upp det här efter valet för att ni ville slippa den debatten inför valet.

Inledningsvis fick vi en fråga om var de här miljonerna, om det är 100 miljoner eller om det är 150 miljoner, ska tas från. Det sades att det är oansvarigt att få de här kostnaderna att uppkomma. Jag har ett förslag var ni kan ta detta från. Ni kan ta det från den totalt galna migrationsöverenskommelse som ni gjorde inom Alliansen med Miljöpartiet, där ni väljer att i stället slänga 2–3 miljarder på kriminella, alltså illegala invandrare. Ta pengarna därifrån i stället och kom sedan och prata om att vara oansvarig!

150 miljoner utgör 0,02 procent av Sveriges statsbudget för 2011. Det är inga fantasisummor vi pratar om. 150 miljoner ska man inte förakta. Men å andra sidan föraktar ni 3 miljarder, som ni lägger på kriminella människor i det här landet, alltså illegala invandrare. 0,02 procent, 150 miljoner kronor, är mindre än vad det skulle kosta att införa datalagringsdirektivet. Det är antagligen mycket mindre. Det är ingen stor summa i sammanhanget. Det är kanske den kostnaden vi måste ta för att regeringen är oansvarig nog att inte gå oss till mötes i en fråga om att lagra det här i Sverige. Då är det en mindre kostnad.

Sedan finns alltid alternativet att inte bara böja sig bakåt för EU varenda gång EU säger någonting. Mig veterligen finns det andra länder som har fått böteskrav men som har struntat i det. Jag är inte helt säker på att Sverige varenda gång EU säger någonting bara ska gå med på det, utan vi måste på något sätt stå upp för det vi vill i det här landet, och det finns fortfarande möjlighet att göra det.

Allianspartierna kan, som sagt, fortfarande rösta ja till vår reservation nr 2 i eftermiddag och få igenom direktivet mycket enkelt. Men vi får väl se om allianspartierna i stället av någon anledning prioriterar att lagra uppgifterna i ett annat land. I så fall får det ses som en väldigt konstig prioritering.

I detta anförande instämde Thoralf Alfsson (SD).

Anf. 18 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Med handen på hjärtat – hjärtat sitter till vänster på kroppen – måste väl Kent Ekeröth ändå känna att detta är att gå något långt.

Vi har hört vad du har sagt. Vi har hört att du vill att vi ska tvinga Sverige att bli ett mer slutet land, att vi ska lagra alla dessa uppgifter i Sverige. Vi ska inte lita på Norge. Vi ska inte lita på Finland. Vi ska isolera Sverige. Vi kan inte lita på så kallade utlänningar.

Ja, så tycker du. Och vi tycker inte som du. Du kräver att vi ska förhandla om detta. Ja, vi kan förhandla nu. Du säger ditt krav. Och vi tycker inte som du. Ja, då har vi förhandlat.

Men du är alltså beredd att med denna mer nationaliserande ingång i politiken se till att vi skickar iväg kanske 100–150 miljoner till Bryssel utan att få någonting igen. Vet du hur många undersköterskor det är? Vet du hur många människor som du slänger bort, som skulle kunna vara extra händer i vården eller extra händer i skolan, genom att du ska demonstrera en, tycker jag, ganska omogen inställning?

Jag försöker lyssna på allt du säger med största respekt, men det är väl klart att när du tycker att vi inte kan lita på Finland och Norge, fast Sverige är ett internationellt land med mängder av internationella företag, är åsikten att de helt plötsligt ska samla ihop alla sina databaser och sätta dem i Sverige något som jag känner kommer från månens baksida.

Jag lyssnar, och jag förklarar varför det inte funkar. Det är nästan helt omöjligt. De regler som finns gäller och står att läsa innantill i propositionen. Reglerna gäller också för den här typen av uppgifter. Den där typen av barnlig utpressning kostar nu svenska skattebetalare mängder av miljoner som Kent Ekeröth personligen åker med till Bryssel och vräker utanför Europaparlamentet och Europadomstolen. Det är ditt ansvar, och det är oansvarigt.

Anf. 19 KENT EKERÖTH (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är ett lite roligt ställningstagande vi får höra här. Det är inte bara vi som säger detta. WP29, alltså Data Protection Working Party i EU, har representanter från alla medlemsstaters datainspektioner samt medlemmar från kommissionen. I sin egen rapport har de granskat införande av datalagringsdirektivet.

De var minst sagt kritiska. De säger bland annat så här: Direktivet är implementerat på väldigt olika sätt i olika medlemsstater, särskilt vad avser kraven om säkerhetsåtgärder för lagrade uppgifter. Resultatet är att det finns mycket olika nivåer av skyddsåtgärder för att skydda uppgifterna.

Vi har andra rapporter från svenska medier som säger att om man ska ha krypterade data finns det vissa länder som kräver att man lämnar ut

krypteringsnyckeln och så vidare. Säkerheten är alltså ifrågasatt i andra länder. Dessutom finns det olika former av korruption, och det är frågan om rättsstaten.

Då blir frågan: Vet regeringen något som de här organen inte vet? Vad är poängen med att lagra data utomlands? Vad är det som är så viktigt att ni vill skicka notan – 150 miljoner kronor – till EU, för det är det som det handlar om? Det kan vara mycket enkelt: Ni tar beslutet senare i eftermiddag om att lagra uppgifterna i Sverige. Då blir det inga böteskrav från EU.

Varför är det så viktigt för er att lagra data utomlands? Säpo motsätter sig det. Advokatsamfundet motsätter sig det. Organ i EU motsätter sig det. Varför vill ni skicka i väg 150 miljoner? Prata inte om att vara oansvarig med pengar; det är ni som vill skicka 3 miljarder till kriminella invandrare.

Anf. 20 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Om du har något hjärta, Kent Ekeroth, sitter det till vänster. Försök känna efter, det är inte säkert att du hittar något.

Jag tycker att detta är uppseendeväckande. Jag vill att Kent Ekeroth redogör för i vilka länder Sverige i dag har telekommunikationsuppgifter lagrade. De här företagen gör detta i dag. Vilka länder är osäkra? Börjar du prata om Libyen eller så ska jag vara beredd att lyssna, men jag vill höra vilka länder det gäller och på vilken grund.

Din åtgärd innebär att svenska företag inte heller på andra områden, utgår jag ifrån, ska kunna ha kommunikationsuppgifter som rör kunder och leverantörer utomlands. Ni verkar ju ha en näst intill sjuklig misstänksamhet mot andra länder. Vad är det för fel på att Telenor har uppgifter i Norge? Jag kan faktiskt inte förstå detta. Jag tycker att det verkar jättekonstigt.

Vi har ett behov av att samarbeta med andra. Vi har en fri ekonomi där svenska exportföretag bygger välståndet i det här landet, och det välstånd som skrapas in genom att människor går och jobbar leder till skattepengar. Nu ska Kent Ekeroth och Sverigedemokraterna ta kanske 150 miljoner och åka ned och tömma dem i Bryssel till ingen nytta på temat att ni ska isolera Sverige.

Jag har lyssnat på argumenten, men Kent Ekeroth får ursäkta: Det är väldigt få som delar den uppfattningen.

Anf. 21 KENT EKEROTH (SD) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt anförande – jag vet inte om Johan Pehrson lyssnade – är det inte väldigt få som delar den här synen. Enligt Post- och telestyrelsen är detta den vanligaste regleringen hos de länder som har infört direktivet. Det finns sju andra länder som har gjort det, så det är inget ovanligt. Hörde inte Johan Pehrson vad jag sade tidigare? Det är den vanligaste regleringen ute i Europa och har inte med någon sjuklig misstänksamhet att göra.

De uppgifter som i dag lagras utomlands lagras av affärsmässiga skäl. Det är abonnemangsuppgifter och samtals-specifikationer så att företaget kan debitera rätt och kunden kan se att det blir rätt. Dessa uppgifter raderas när det inte finns några affärsmässiga skäl att spara dem.

*Lagring av
trafikuppgifter för
brottsbekämpande
ändamål – genom-
förande av direktiv
2006/24/EG*

Som alla vet handlar det inte om att lagra uppgifter för brottsbekämpande myndigheters räkning. Dessutom ställs det i regeringens förslag krav på att lagra sådant som i dag inte lagras, i alla fall inte på det systematiska sätt som lagförslaget kräver. Det jämför äpplen med päron, och det finns inget samband med detta.

Om det nu skulle vara så att även detta var negativt finns det inga som helst skäl att göra en dålig sak värre. Två fel gör inte ett rätt, som man säger.

Anf. 22 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Herr talman! Nu har det blivit väldigt tydligt att Sverigedemokraterna avser att missbruka den konstitutionella rätten som vi har om bordläggning för att utpressa regeringen till förhandlingsbordet.

För några dagar sedan läste jag i Expressen en artikel där ni säger att datalagring är ett viktigt verktyg inom brottsbekämpningen, oavsett EU:s direktiv. Vi är dock inte nöjda med regeringens förslag och har därför öppnat upp för förhandlingar kring fyra punkter, säger ni.

Dessa punkter har varit tillsynsmyndighetens rapportering till riksdagen, ny straffbestämmelse om grovt dataintrång, en lagringstid om ett år och lagring av trafikuppgifter utanför Sverige. Dessa fyra punkter gick man fram med.

I betänkandet har Sverigedemokraterna reserverat sig på tre av dessa fyra punkter, eftersom tillsynsmyndigheten redan kommer att rapportera till riksdagen. Det var alltså uppfyllt redan i propositionen.

Dessutom har vi i betänkandet på inget sätt stängt dörren till att införa en ny straffbestämmelse om grovt dataintrång, men det fanns inte tillräckligt underlag för att införa en sådan bestämmelse i detta skede.

Av de fyra punkterna har man alltså fått igenom en och nästan en till, det vill säga två punkter.

Om då Sverigedemokraterna har någon heder borde man ju inte rösta för en eventuell vilandeförklaring och skicka notan på mångmiljonbelopp till skattebetalarna bara för att man är så sugen på att förhandla med regeringen.

Anf. 23 KENT EKEROTH (SD) replik:

Herr talman! Vi hade fyra punkter, och det är en av dem som blivit tillgodosedd. Kravet på ny bedömning av olaga dataintrång till exempel är inte tillgodosett. Kravet angående en lagringstid på ett år har inte heller blivit tillgodosett. Jag vet inte riktigt vad du pratar om, Ulrika Karlsson. Givetvis är inte heller kravet om att lagra i Sverige vilket vi har fört fram i alla debattartiklar och i alla uttalanden vi har gjort tillgodosett. Det är det som är det viktigaste för oss.

Det är, kan jag tycka, en till synes liten förändring i jämförelse med ert förslag. Jag tycker inte att det borde stå i motsats till vad allianspartier eller regeringen tycker. Det borde vara väldigt enkelt för er att tillgodose det här kravet som uppenbarligen är det vanligaste ute i Europa av alla länder som infört det här. Det är alltså inget konstigt.

Vad regeringen nu gör är att säga nej till den reglering som är vanligast ute i Europa och därmed ådra sig böteskrav från EU på 100 eller 150 miljoner. Det är en oansvarig politik.

Det roliga här är att ni fortfarande har chansen i eftermiddag att slippa hela den diskussionen genom att rösta ja till reservation 2. Men det kommer ni säkert inte att göra, för det har gått prestige i detta för er, mer än någonting annat – inte minst när det gäller att förhandla med Sverigedemokraterna, vilket verkar vara tabu för er.

Vad ni i stället gör är att skicka böteskrav från EU till Sverige på 100–150 miljoner kronor. Men oansvarighet med pengar har vi som sagt sett i den fantastiska migrationsuppgörelsen med Miljöpartiet, där ni skickar miljarder och åter miljarder till illegala invandrare, alltså brottslingar. Komma här och prata om att vara oansvariga – det är det ni som är bäst på!

Anf. 24 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Herr talman! Det blir väldigt tydligt för mig att Sverigedemokraterna missbrukar den konstitutionella rätten om bordläggning i syfte att utpressa regeringen till förhandlingsbordet, trots att flera av punkterna som man lade fram från början är uppfyllda.

När det gäller frågan om att inte lagra information utanför Sveriges gränser går den nationalprotektionistiska romantiken över styr. Sverigedemokraterna skrämmer upp människor om det otäcka utlandet, och när man gör detta har man inte förstått Internet.

Internet är till sin natur ett globalt nätverk. Vi kan inte lagstifta bort Internet som globalt nätverk. Telenor finns i både Sverige och Norge och har sina servrar i Norge till viss del. Gmail lagras också utomlands. Hotmail lagras utomlands. Det finns en utländsk IT-telefonitjänst som vi använder här i landet, Skype, och som jag garanterar lagras utomlands. Vi har British Telecom som lagras i England, och vi har företag som lagrar i Norge.

Servarna finns i olika länder, men likväl är det svensk lagstiftning som gäller för utlämnandet. Det är enbart till svenska myndigheter den här informationen kommer att utlämnas. När man ställer krav på att alla serverhallar helt plötsligt ska läggas i Sverige har man ju inte förstått Internet.

Herr talman! Jag undrar om Kent Ekeröth över huvud taget vet var hans twitter lagras någonstans.

Anf. 25 KENT EKEROOTH (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Ulrika Karlsson hör vad jag säger. Jag förklarade för Johan Pehrson tidigare att det finns en skillnad mellan de uppgifter som nu ska lagras, vilket syftet är och hur de systematiseras. Jag redogjorde för det för några minuter sedan. Hör inte Ulrika Karlsson vad jag säger? Det är äpplen och päron. Det går inte att jämföra de två på det sättet.

Sedan pratar Ulrika Karlsson om nationalprotektionistiska åtgärder och så vidare. Har du det omdömet också om övriga EU-länder som gör den vanligaste regleringen, som det de facto är? Har du också det här föga smickrande omdömet om dina kolleger ute i Europa? Har allianspartierna omdömet att man sluter sig mot världen och inte vill göra någonting med någon annan om Norge, Island och Schweiz också? Förelämnar ni de länderna, deras regeringar och deras folk på det sättet bara för att de inte är med i EU? Gäller det alla de länder som har reglerat på

liknande sätt som om det bara ska lagras i Sverige? Har ni de här om-
dömena om dem också? Då kan ni gärna framföra det nästa gång ni mö-
ter dem i EU-sammanhang, nästa gång ni åker till Norge på statsbesök
eller vad det nu är. Uppenbarligen har ni inte några höga tankar om
Schweiz, Norge, Island och ytterligare sju länder i Europa. Det kan vara
intressant för dem att veta att ni har de tankarna om dem.

Anf. 26 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Det är tydligt att Sverigedemokraterna inte tycker att
150 miljoner är något större problem. Det var en väldigt liten del av vår
statsbudget. Det kan ju bli några hundra miljoner kronor till, men det
kanske inte heller är något att bry sig om. Jag har större respekt för
svenska folkets pengar än så. Det blir onekligen något av sandlådenivå:
Om ni inte förhandlar med oss kommer vi att skicka en faktura på minst
150 miljoner kronor till svenska folket.

Frågan är, precis som Johan Pehrson var inne på, vad det finns att
förhandla om. Vi tycker ju olika. Vi tycker fundamentalt olika i den här
frågan. Varför ska vi förhandla om någonting som det inte finns några
förutsättningar att komma överens om?

Sverigedemokraterna står helt ensamma i sin reservation. Det finns
ingen av övriga 94–95 procent av Sveriges riksdag eller 329 ledamöter
som står bakom. Varför ska ni få igenom det när ni står för en väldigt
liten minoritet?

Vi respekterar att ni har en annan syn på var de här uppgifterna ska få
lagras. Frågan är varför ni kopplar det till minoritetsbordläggningen.
Rätten till minoritetsbordläggning handlar om skyddet av grundläggande
fri- och rättigheter. Där ligger inte någonting om huruvida det ska lagras
i det ena landet eller det andra.

Ni kopplar ihop två helt skilda frågor med varandra för att i utpress-
ningssyfte säga: Ni måste gå med på det här, annars använder vi minori-
tetsbordlägningsreglerna, som egentligen syftar till någonting helt an-
nat, för att straffa er. Men det är inte oss ni straffar. Det är svenska folket
ni straffar, för det är till svenska folket ni skickar fakturan på böter och
viten för hundratals miljoner kronor, som ni dessutom ska skicka till EU,
samma EU som ni i alla andra sammanhang inte tycker är något vidare
bra.

Anf. 27 KENT EKEROTH (SD) replik:

Herr talman! Det är klart viktigt i debatten att storleken på bötesbe-
loppet sätts i relation till ekonomin. 150 miljoner kronor utgör ungefär
0,02 procent. Det är bra att ha det perspektivet.

Sedan kan man säkert göra mycket för 150 miljoner kronor. Jag hop-
pas att allianspartierna vill göra någonting annat för dem, annat än såklart
att lägga dem på kriminella invandrare. Man har uppenbarligen olika
prioriteringar. Vissa vill prioritera kriminella, andra vill ha ett rättssäkert
system för datalagring. Så kan det gå här i världen när man tycker olika i
politiken.

Vad som framgår oerhört tydligt är att det är viktigare att ge 100 mil-
joner kronor till EU. Även om allianspartierna, som Linander säger, inte
delar Sverigedemokraternas uppfattning att de här uppgifterna ska lagras
i Sverige väljer de att göra den prioriteringen. Då måste man dra slutsat-

sen att det är viktigare att uppgifterna lagras utomlands för att slippa betala de 150 miljoner kronorna. Det är en väldigt konstig prioritering.

Jag vill inte vara tjugig, men jag har sagt tidigare att vi har vant oss vid konstiga prioriteringar från Alliansens sida, speciellt när det gäller invandrapolitiken.

Anf. 28 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Det blir inte bättre av att du upprepar det. Det blir inte mer logiskt att koppla ihop två helt olika frågor, frågan om uppgifterna ska få lagras utomlands och minoritetsbordläggningen, som handlar om att skydda de grundläggande fri- och rättigheterna, som ni i själva verket vill kränka ytterligare lite, för ni vill ha ett års lagring av de här uppgifterna. Ni går precis tvärtemot det ni egentligen vill för att kunna sätta press på regeringen. Ni vill säkert inte kalla det utpressning, men det kan inte uppfattas på något annat sätt.

Det finns inget att förhandla om, för vi tycker fundamentalt olika i de här frågorna. Det handlar om känsliga uppgifter. Det har vi varit inne på tidigare. Datalagen handlar om känsliga uppgifter. Men redan i dag är det så att om Kent Ekeroth, jag eller statsministern ringer lagras uppgifter under en viss tid. Dessa uppgifter kan i dag lagras någon helt annanstans. Det är så, precis som Ulrika Karlsson har varit inne på, att de lagras. Har Kent Ekeroth upplevt stora problem med detta? Jag har åtminstone inte sett några motioner i Sveriges riksdag hittills om att det här måste förändras.

Om vi pratar om känsliga uppgifter som kanske lagras i andra länder är frågan om Kent Ekeroth vet var hans bank lagrar uppgifter om honom och hans konton. Jag har ingen kunskap om var min bank lagrar den typen av uppgifter. Jag använder Visakort, och därför kan jag misstänka att precis vad jag har köpt, i vilka affärer och var jag har befunnit mig också lagras. Jag är helt övertygad om att det inte lagras i Sverige i dag. Men jag har faktiskt inte upplevt några större problem med det. Jag undrar om Kent Ekeroth har uppfattat att det är något större problem. Om så är fallet, varför har vi inte sett några förslag från Sverigedemokraterna på det området?

Anf. 29 KENT EKEROTH (SD) replik:

Herr talman! Jag säger det för tredje gången. Det finns data som lagras utomlands, men det görs av affärsmässiga skäl. Den information som ska lagras nu är mer långtgående och mer omfattande och kommer att systematiseras på ett sådant sätt att det finns anledning att lagra den i Sverige.

Vi är som sagt inte ensamma. Detta finns i sju andra länder. Det är den vanligaste regleringen som görs. Ändå framställs det i debatten från allianspartierna som att det är ett förslag helt uppåt väggarna som kommer från ingenstans. Trots att Säpo säger det, trots att Advokatsamfundet säger det och trots att sju andra länder har gjort det menar ni att det är en jättekonstig vinkling. Det har man aldrig hört om innan. Ojojjoj vad konstigt det är, trots att det är så vanligt och trots att vi har remissinstanser som säger det.

Vi har Fortifikationsverket som också säger att det kan spela roll när någon pratar om molnet och molnbolag och att de kanske var placerade i

fel land. Per Hellqvist säger att det finns nationer som kräver kopior på kryptonycklar och så vidare så det spelar ingen roll. Det är klart att det finns variationer i hur länderna hanterar det här, precis som WP29 har kommit fram till. Det finns en massa olika instanser runt om i EU som har de här farhågorna. Det är inget konstigt. Det är inget nytt. Det är inget som Sverigedemokraterna är ensamma om att tycka. Det är tvärtom det vanligaste att tycka.

Anf. 30 JENS HOLM (V):

Herr talman! Teknikens utveckling ger statsmakten stora möjligheter att utöva kontroll över medborgarna. Bara för att en teknik finns betyder inte det att den måste användas. Datalagring innebär att alla telefonsamtal, sms, mms och e-post kommer att sparas. Gigantiska register och databaser kommer att byggas upp. På begäran ska polisen kunna få ut uppgifterna.

Med register med miljontals data som handläggs av privata företag är risken för läckage uppenbar. Läckorna från Wikileaks visar tydligt att inte ens USA:s militär kan hålla känsliga uppgifter hemliga. Kommer då kommersiella telekomoperatörer att ha högre krav på säkerhets- och integritetsskydd? Förr eller senare är jag säker på att delar av dessa uppgifter kommer att hamna i händer där de inte ska vara. Vad händer då?

I en snabb sökning i ett register kan ett enkelt pussel läggas som skapar en bild av vem en människa egentligen är: Jaha, tio samtal till RFSL den senaste månaden. Ett sms till en dömd brottsling. Vad är det här för slags människa egentligen? Det går att lägga pussel om uppgifterna hamnar i orätta händer, och det gör de förr eller senare.

Allt detta gör att datalagring skapar en befogad rädsla och oro hos människor. Journalister kan inte längre garantera skyddet av sina källor. Hur påverkar det en fri journalistik? Hur påverkar det människornas känsla av trygghet och säkerhet när de pratar med medierna?

Med all rätt har datalagringsdirektivet väckt en folkstorm över hela Europa. Människorätsaktivister, nätaktivister, journalister, tidningsutgivare, telekomoperatörer och andra vädjar om att inte införa datalagring.

Enligt Europakonventionens artikel 8 ska var och en ha rätt till korrespondenshemlighet. Jag instämmer fullt ut med vår nuvarande justitieminister som tillsammans med ledamöter i justitieutskottet, från vänster till höger, i ett särskilt yttrande 2005 kommenterade datalagringsdirektivet: Det är en allvarlig kränkning av den personliga integriteten och de mänskliga rättigheterna. Det är helt korrekt.

Europakonventionen är inte vilken text som helst. Europakonventionen är överordnad nationell lagstiftning, och den är också överordnad EU. Om vi hade haft en regering som verkligen stod upp för integriteten och de mänskliga rättigheterna hade vi tagit strid på EU-nivå. Ännu starkare blir argumentet för att ta strid för de mänskliga rättigheterna om vi tar i beaktande att författningsdomstolarna i både Rumänien och Tyskland har underkänt införandet av datalagringsdirektivet. För närvarande sker ingen datalagring i Rumänien och Tyskland. En rad andra europeiska länder har inte heller infört datalagringsdirektivet. Irland, Belgien, Luxemburg, Grekland, Österrike och Norge har inte gjort det.

Det kanske viktigaste argumentet för att avvakta med ett införande är att kommissionen just nu håller på att utvärdera datalagringsdirektivet. Utvärderingen kommer inom kort. Varför då hasta fram detta nu?

Jag tror att det var så här: Regeringspartierna har varit flitiga kritiker av datalagringsdirektivet, men snart efter det val man vann skyndande man sig att försöka införa det. Det tycker jag är att svika väljarna.

Man kan också fråga sig om datalagring är ett effektivt sätt att bekämpa brottslighet. Anhängarna säger att datalagring verkligen behövs, att vi behöver registren och databaserna, att det blir lättare för polisen att spana på grova brottslingar. Men datalagring handlar om massregistrering. Alla hamnar i registren. Datalagring är den selektiva spaningens raka motsats. I stället för att polisen övervakar ett fåtal misstänkta personer ska alla medborgare trasslas in i statsmaktens nät av kontroll och övervakning.

Redan i dag har polisen långtgående möjligheter att till exempel telefonavlyssna och kameraövervaka misstänkta grova brottslingar. Det är också en möjlighet som polisen använder sig av flitigt. Vi kan ta telefonavlyssningen som ett exempel. Sedan början av 2000-talet har användandet av telefonavlyssning hos polisen femfaldigats. Man har gått från ungefär 200 tillstånd i början av år 2000 till ungefär 1 000 tillstånd de senaste åren. När polisen inkommer med en ansökan om telefonavlyssning är det färre än 1 procent av ansökningarna som avslås av åklagare. Med detta menar jag att polisen redan har goda möjligheter att spana på grova brottslingar. Lägg därtill att jag tror att polisen verkligen skulle må bra av en grundläggande IT- och datorutbildning för att lära sig mer om hur brottslighet sker på nätet. Då skulle polisen få tillgång till bra verktyg för att bekämpa brottslighet.

Jag tycker också att det är upprörande att regeringens förslag till datalagringsdirektiv faktiskt går längre än vad EU kräver. Enligt regeringens förslag ska också missade samtal registreras och mobilers positioner vid samtalets slut tas upp. Det sistnämnda gör att alla våra mobiltelefoner blir spårsändare i statens tjänst.

Angående de missade samtalen tycker jag att vi kan ta ett konkret exempel. Det finns faktiskt ett. Jag vet inte hur många här som har sett filmen *Utlämnad – Rendition* på engelska. Den kom för några år sedan. Filmen bygger på en verklig händelse. Den marockanske medborgaren Maher Arar bodde sedan många år tillbaka i Kanada med sin fru och sina barn. Han var tillfälligt på semester i ett land i Afrika, och han blev felaktigt uppringd av en ökad terrorist. Samtalet tog inte mer än ett par sekunder innan uppringaren förstod att han hade slagit fel nummer. När Arar mellanlandade på en flygplats i USA blev han genast gripen av CIA. Han blev förd till Syrien och svårt torterad i närmare ett års tid så att han nästan dog. Det här är förstås ett förfärligt fall, och ingen vill se sådana fall i framtiden. Men det här är ändå ett exempel på att ju mer data vi sparar över människor desto större är risken för felaktigheter och desto större är risken för läckage.

Kostnaden för antingen att minoritetsbordlägga, alltså att inte införa datalagringsdirektivet, eller att införa datalagringsdirektivet från och med den 1 juli har diskuterats. Vi kan konstatera att införandet av datalagring kommer att kosta mycket pengar. Enligt regeringens proposition är det fråga om 200 miljoner kronor, men det är flera år gamla uppskattningar.

Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål – genomförande av direktiv 2006/24/EG

IT- och telekomföretagen, som ska genomföra datalagringen, talar om närmare 1 miljard kronor och om en driftskostnad på över 100 miljoner kronor varje år.

Vad kostar det då att vilandeförklara, att inte införa, datalagringsdirektivet? Vi i Vänsterpartiet bad riksdagens utredningstjänst att gräva lite djupare i frågan. Det går inte att säga ett exakt belopp, om det över huvud taget blir ett bötesbelopp – men det är väl sannolikt. Det vi vet är att böterna kommer att börja ticka från och med att det kommer en dom i EU-domstolen. Än så länge har kommissionen inte skickat någon ansökan till domstolen om en dom, men från och med att kommissionen gör det kan vi räkna med att den processen kommer att ta ungefär sex månader. Någon gång efter sex månader kan böterna börja ticka.

För mig är pengarna inte det viktigaste utan att det blir rätt, att vi står upp för grundläggande värderingar, att vi står upp för integritet, mänskliga rättigheter och journalisters rättigheter att skydda sina källor. Det är därför vi måste ta strid mot datalagringen på EU-nivå.

Jag ser också datalagring som ett stort problem för alla de IT- och telekombolag som verkar i Sverige. Det är de privata företagen som kommer att åläggas att bygga upp registren och databaserna. De ska skyndsamt lämna ut uppgifter till polisen. Skyndsamt innebär samma dag. Det kan möjligen gå bra för stora telekombolag som Telia och andra, men för merparten av de ungefär 500 aktiva telekombolagen i Sverige kommer det att bli svårt och kostsamt.

Jag undrar också var datalagringen kommer att sluta någonstans. Vi vet att de grova brottslingarna inte kommer att omfattas av detta. De kommer att se till att kommunicera på ett sätt så att de kan kringgå datalagring.

Det finns några konkreta exempel som jag tycker att propositionen inte lämnar svar på. Om man till exempel e-postar från en webbsida blir adressaten en del av innehållet, och det är ingenting som kommer att lagras. Men skickar du samma mejl med ett helt vanligt mejlprogram till samma person lagras det. Hur fungerar det med alla dem som kommer att använda krypteringsprogram? Dem kommer man inte att kunna spåra i datalagringen. Hur fungerar det med att ringa med ett kontantkort? Det säger ingenting om vem som ringer. Hur fungerar det med öppna nätverk, som kan ha hundratals personer på samma IP-adress som använder det nätverket?

Om datalagringen verkligen ska fungera måste man se till att täppa till de här kryphålen. Och då är vi där: ännu ett steg längre in i övervaknings- och storebrorssamhället.

Jag vill passa på att yrka bifall till reservation 1 där Miljöpartiet och Vänsterpartiet yrkar avslag på hela detta förslag. Jag vill yrka avslag på den borgerliga reservationen 5 och bifall till utskottets förslag.

Jag vill också yrka bifall till Vänsterpartiets och Miljöpartiets vilandeförklaring. Med en vilandeförklaring får vi ett år på oss att övertyga EU om att masslagring av väldigt känsliga data inte är modernt och inte är effektivt. I den här församlingen fattar vi beslut som är välgrundade, väl förberedda och genomtänkta. Det här förslaget är inte väl förberett, genomtänkt eller välgrundat, och därför ska det inte införas.

Anf. 31 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Man måste säga att Jens Holm och Vänsterpartiet ändå har en korrekt position här. Man har ju en inbyggd misstro mot EU. Man vill lämna EU och tycker att Sverige är sig självt nog. Vi ska klara oss själva och eventuellt ha en hel del bilateralt samarbete med andra länder. Det gäller viss handel och brottsbekämpning.

I detta fall väljer man nu att säga att vi inte kan vara med på det här, att det är fel, att det inte finns något behov, inte finns något ändamål och framför allt inte är proportionellt. Ja, det blir ju lite logiskt.

Om jag nu ska ta vad som nu kommer från Jens Holm, om massövervakning och invektiv om polisen, var privata företag tydligen ena stunden pålitliga och i andra sekunden opålitliga, för det skulle börja läcka om detta. Då vill jag att Jens Holm ger ett svar: Hur mycket läckage från det som i dag sparas i sådana här databaser har du noterat? I vilken omfattning läcker de riktigt hemliga uppgifterna? Annars kan man konstatera att meddelarfriheten fungerar bra i svensk polis, för ibland kommer det fram väldigt mycket uppgifter. Men i vilken omfattning kommer de uppgifter som är kvalificerat hemliga till allmänhetens kännedom? Kan du ge ett enda exempel?

Det är väldigt viktigt att det kommer fram. Vad har du för grund för detta? Vad har du för grund för att det är övervakning av människor? Polisen får väl ut dessa uppgifter i dag, och har fått det under lång tid, bara om det misstänks att någon begår, om man ska ha pågående avlyssning, ett allvarligt brott? Menar du på fullt allvar att det ska sitta någon och fiska i dessa uppgifter, att det ska sitta någon och bara allmänt gräva? Det är ett ganska felaktigt påstående som du kommer med.

Anf. 32 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag noterar att det finns ett väldigt stort intresse för det som jag har sagt, och det är verkligen jätteroligt.

Till Johan Pehrson vill jag säga att när jag har varit i kontakt med de bolag som i praktiken ska implementera det här direktivet säger de att de själva tycker att det kommer att bli extremt svårt att bygga upp system som är helt vattentäta och helt säkra. Det är väl viktigt att lyssna på dem. Som jag sade tidigare har stora bolag som Telia, Telenor och andra säkert rimliga möjligheter att göra det. Men hur ska alla de andra, mindre telekombolagen klara av det?

Jag tycker att vi ser hela tiden att stora system läcker. Jag tog exemplet med Wikileaks. Och oavsett om det läcker skapar det en stor osäkerhet hos människor. Känslan att vara övervakad är någonting som påverkar människors beteende. Det är därför jag tycker att man ska vara så otroligt försiktig i de här frågorna.

Anf. 33 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Redan i dag sparar Telenor, Telia och andra samtalen från dem som ringer på mobiltelefon, från vilket nummer och till vilket nummer. Detta finns det rimligen tillgång till för marknadsdirektörer och andra i de privata bolagen. Finns det något exempel på att människor sitter och rotar i Jens Holms, mina eller någon annans telefonsamtal? Har du någon grund för det påståendet?

Ni har ju en ganska omfattande misstro mot privat företagsamhet och vill förstatliga en hel del verksamhet just av det skälet att de inte klarar av att vara privata. Men har du grund för att också svensk polis skulle ägna sig åt detta och för att människor som jobbar i svenska myndigheter skulle ägna sig åt att förfölja dig i din deklaration, i din bokföring om du är företagare eller om du har ringt?

Är du, Jens Holm, eller jag misstänkt för grova narkotikabrott riskerar vi att drabbas. Men på vilket sätt skulle människor i största allmänhet bli automatiskt övervakade med detta system? Det är ett påstående som skrämmer upp folk. Det förstår jag, för det låter inte klokt. Men det finns ingen grund för det. Det sker inte i dag och kommer ännu mindre att ske att polisen ger sig in i detta.

Men det är klart att polisen begär en massa telefonavlyssning. Det sade du också i ditt anförande. När det fanns en miljon mobiltelefonabonnemang i Sverige var det naturligtvis mindre avlyssning än när det finns tio miljoner mobiltelefonabonnemang.

Mobiltelefoner är ett fantastiskt verktyg, ett nytt kommunikationsverktyg som hela tiden gör nya landvinningar. Men de används för att förstöra livet för människor: kidnappa småflickor, sälja knark och spränga bomber. Mellan den totala friheten och möjligheten att bekämpa brott finns det ett mellanläge. Det måste vi ha på alla områden i det öppna samhället.

Anf. 34 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Om man pratar med telekombolagen får man höra att allt fler går ifrån att lagra väldigt många uppgifter. Med ny teknik behöver man lagra färre saker. Just nu bestämmer de själva hur mycket de ska lagra. Jag tycker att det är en positiv utveckling. Jag tycker att det är bra om man sparar så lite data som möjligt av människor.

Man ska också komma ihåg att när kraven kommer från staten att stora företag ska bygga upp de här databaserna över vår kommunikation kommer det att påverka människors beteende. Man gjorde en undersökning i Tyskland efter att de hade infört datalagringsdirektivet, och jag tror att det var så många som 40–50 procent som svarade att deras beteende hade påverkats av det. Folk tyckte till exempel att det kändes obehagligt att ringa till exempel till psykologen.

Du kanske kan tycka att det här är flummigt eller löjligt, Johan Pehrson, men jag tycker att man ska ta sådant här på största tänkbara allvar. Det är precis så här människor upplever att vara en del av ett övervakningssamhälle.

Jag noterar att det även i ditt parti är fler som delar Vänsterpartiets kritik mot datalagring än de åsikter som du torgför. Bara en sådan sak som att ni röstade emot datalagringsdirektivet i EU-parlamentet när det var uppe borde stämma lite till eftertanke.

Anf. 35 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Herr talman! Jens Holm hänvisade till uppgifter som han ska ha fått från bolag, och de bolagen ska till Jens Holm ha uppgett att det inte finns några säkra och vattentäta system för den information som vi ställer krav på ska lagras. Det är en oerhört oroväckande uppgift, eftersom den här

informationen redan i dag lagras. Det här är uppgifter som man behöver för fakturering.

Låt mig återkomma: Vem kommunicerade med vem? Till vilket nummer ringde jag? Det finns olika taxor beroende på vilket nummer jag ringer till. När ringde jag? Det finns olika taxor för vilken tid på dygnet jag ringer. Varifrån ringde jag, från Sverige eller från utlandet? Det finns olika taxor beroende på varifrån jag ringer. Vilken typ av kommunikation använde jag? Det är olika taxor om jag använder min mobil för sms, mms eller telefonsamtal.

Den här informationen lagras i dag för fakturering. Om det då kommer fram uppgifter om att den skulle kunna läcka ut hur som haver är det ju en anledning att ställa upp på den här lagen, för vad vi gör är att vi med den här lagstiftningen inför strängare krav på operatörerna vad gäller just säkerheten kring uppgifterna som redan i dag finns lagrade.

Anf. 36 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag undrar vad Ulrika Karlsson själv har att säga till de små telekombolagen, telekombolag med kanske två eller tre anställda, som finns i Sverige. Det är hundratals som kommer att drabbas av data-lagringskraven när de skyndsamt ska lämna ut de här uppgifterna. De ska lämna ut uppgifterna samma dag. Om det kommer en begäran från polisen kl. 18 en fredagskväll eller på morgonen en söndag, hur ska de klara av en sådan hantering?

Det går att läsa i remissvar och det går också, som sagt, att prata med telekombolagen direkt. De säger att till den 1 juli kommer de omöjligen att kunna bygga upp säkra system. Det är vad de svarar, och det tycker jag att man ska lyssna på.

Anf. 37 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Fru talman! Inget nytt under solen, höll jag på att säga, men det är mycket nytt under solen.

När det gäller att de små telekombolagen skulle drabbas när det kommer en begäran från polisen, fru talman, tycker jag faktiskt att det är helt rimligt att det kommer sådana begäranden från polisen i vissa fall när det finns misstänkta.

Jag kan nämna ett exempel där man har använt den här informationen. En åttaårig flicka utsattes för människorov. Under människorovet, när hon förvarades i en bil, utsattes hon för sexuella övergrepp. Flickan uppgav senare i brottsutredningen att mannen hade fått två samtal när övergreppen pågick som han inte hade svarat på. De två obesvarade samtalen gjorde att just en abonnent kunde urskiljas i detta område och att man kunde få fast förövaren.

Det finns många olika tillfällen när detta är befogat, och det lagregleras.

Det största integritetsintrånget är egentligen när de brottsbekämpande myndigheterna får använda uppgifterna, den information som finns lagrad, och då inte innehållet i kommunikationen utan bara uppgifter om vem, var, när och hur. Och frågan om när de brottsbekämpande myndigheterna ska få tillgång till informationen var inte utredd när Vänsterpartiet utgjorde regeringsunderlag tillsammans med Socialdemokraterna.

Den hade man släppt vind för våg. Den har vi tagit tag i och stärker integritetsskyddet i den här lagstiftningen.

Fru talman! Det ställningstagande som Vänsterpartiet gör ter sig märkligt, för vill man värna integriteten bör man rimligtvis ställa upp på att vässa till verktygen och säkerställa den lagrade informationen.

Anf. 38 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Är det någonting som kan verka lite märkligt för väljarna är det väl kanske Moderaternas hållning i den här frågan. De har varit ivriga motståndare till datalagring, och vår egen justitieminister uttalade i justitiekommittén att det här är en allvarlig kränkning av den personliga integriteten och de mänskliga rättigheterna.

Nu kanske Ulrika Karlsson menar att med regeringens förslag till datalagringsdirektiv har man kommit till rätta med alla de här invändningarna. Men med regeringens förslag går man ju till och med längre än vad EU kräver. Även missade samtal och var mobilen befinner sig efter att ett samtal har avslutats ska lagras. Det är verkligen helt onödigt ifall man verkligen är anhängare av den personliga integriteten och de mänskliga rättigheterna.

Jag är självklart absolut för att polisen ska ha stora befogenheter att jaga grova brottslingar. Men jag menar att man redan har alla de möjligheterna men att polisen behöver gå lite dator- och IT-utbildningar, för där tror jag att det finns en stor kompetensbrist att komma till rätta med.

Anf. 39 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! I sak är jag och Jens Holm i princip överens: Datalagringsdirektivet borde aldrig ha antagits. Även om jag måste säga att Jens Holm använde en del argument som nog var uppåt väggarna fel tycker vi i princip i sak lika om datalagringsdirektivet.

Mina frågor till Jens Holm är av mer principiell natur.

För det första är frågan om vi som lagstiftare i Sveriges riksdag ska vara försiktiga med medborgarnas pengar och om böterna och vitena till EU, som Jens Holm faktiskt bekräftade kommer att dömas ut, är väl använda pengar.

För det andra är frågan om Vänsterpartiet och Jens Holm tycker att det är rimligt som princip att medborgare, eller för den delen länder, medvetet väljer att inte följa demokratiskt fattade beslut, lagar och regler och i stället menar att de kan köpa sig fria. Är det en rimlig ståndpunkt? Vilket samhälle skulle det kunna leda till om vi tycker att det är en väg som vi ska gå?

Anf. 40 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det är fint att jag, Johan Linander, Centerpartiet och Vänsterpartiet är överens om kritiken mot datalagring. Ja, vi är i alla fall överens i teorin. Men när det sedan kommer till praktiken, att verkligen ta strid för integriteten, tycker jag att Centerpartiet tyvärr brister.

Johan Linander frågar mig om vi ska vara ansvarsfulla med statens pengar, och det ska vi självklart vara. Och jag noterar att införandet av datalagringsdirektivet kommer att kosta någonstans mellan 200 miljoner kronor och upp till 1 miljard. Vi kan prata om årliga driftskostnader på över 100 miljoner kronor. Det är väldigt mycket pengar.

Jag tror också att det är mycket möjligt att det blir en dom i EU-domstolen och att det blir vite mot Sverige. Men man ska komma ihåg att det inte kommer att börja krävas in förrän hela den rättsliga processen har haft sin gång på EU-nivå, och det tar många månader. Jag skulle uppskatta att det tar ungefär sex månader.

Principer är väldigt viktiga, och det är därför som jag tycker att Europakonventionen, artikel 8 om att just vår kommunikationshemlighet ska vara tryggad, är viktig att värna. Och Europakonventionen är överordnad både nationell lagstiftning och EU. EU ska följa Europarådet. Därför tycker jag att vi har goda skäl för att ta strid.

Anf. 41 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Jag börjar med att konstatera att Jens Holm valde att inte svara på frågan om det är rimligt att kunna välja att köpa sig förbi demokratiskt beslutade regler och lagar, om det är en princip som vi som land ska kunna följa. Svenska folket kanske tycker: Den där lagen vill jag inte följa. Det ger ändå bara böter, och jag har råd att betala böterna, så varför ska jag följa den? Jag tycker inte att det är en rimlig principiell hållning i ett rättssamhälle.

Jag kan inte heller låta bli att konstatera att Jens Holm pratar om statens pengar. Jag pratar hellre om medborgarnas pengar, för statens pengar är faktiskt medborgarnas pengar. Men det kanske är en grundläggande skillnad mellan Centerpartiet och Vänsterpartiet.

När det gäller Europakonventionen om mänskliga rättigheter och artikel 8 har vi haft en lagrådsprövning. Och Jens Holm vet att Lagrådet inte kom med den kritik som han framför här. När det gäller att tolka våra grundlagar och Europakonventionen tror jag nog att Lagrådet kan göra det.

Sedan ska jag faktiskt hålla med om en sak. Det tar en viss tid efter Europadomstolens stämningförfarande och Europadomstolens fattade beslut, men tre månader är en betydligt rimligare bedömning och enligt tidigare praxis än sex månader. Vi har nu en minoritetsbordläggning under ett år plus att det tar viss tid innan utskottet kan hantera frågan, och sedan fattar vi beslut här i riksdagen igen, så om någonstans mellan nio månader och ett år kommer vi att få betala böterna.

Det är på det sättet vi har räknat ut att beloppet bör handla om minst 150 miljoner. Men det kan också bli betydligt mer om domstolen menar att Sverige har gjort en allvarligare överträdelse av EU:s regler.

Anf. 42 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det är lite intressant med bötesbeloppet. Det enda vi kan säga säkert är gången och hur det kommer att förfaras. Det blir en rättslig process som kommer att ta många månader. Då kommer det inte att utdömas några böter.

Beatrice Ask var ute för två veckor sedan och sade att det kommer att kosta 100 miljoner kronor i böter. För två dagar sedan, nu när vi kommer lite närmare beslutet, sade hon att det kommer att kosta 150 miljoner kronor i böter. Såvitt jag kan se har hon inga grunder för det.

För mig handlar det inte om att köpa sig förbi någon lagstiftning. Vi ska följa Sveriges lagar, EU:s lagar och också Europakonventionen. Allt detta är sådant som Sverige är förpliktigt att följa.

Just därför ska vi lyfta frågan på EU-nivå. Med en minoritetsbörsläggning får vi ett års tid på oss att övertyga EU om att detta är ett väldigt dåligt förslag. Pengarna är trots allt inte det viktigaste. För mig handlar det om grundläggande värderingar.

Hur mycket är en grundläggande värdering värd? Hur mycket är integriteten och de mänskliga rättigheterna värda? Det är vad den här frågan handlar om. Det är därför det är så viktigt att det inte ska hastas igenom och klubbas igenom i dag, utan vi ska ta strid på EU-nivå.

Anf. 43 CAROLINE SZYBER (KD):

Fru talman! Utan tvivel har den snabba e-teknikutvecklingen och telekommunikationen gett upphov till ett flertal utmaningar för samhället i stort, bland annat avseende integritetsfrågor. Men lika uppenbart är att vi på mycket kort tid har kunnat se stora och omvälvande förändringar som först och främst är positiva. Det gäller likaså våra möjligheter att kommunicera med världen med små eller försumbara medel. Tillgången till information och kunskap har exploderat, och bara i undantagsfall är detta något negativt. Den demokratisering som Internet och telekommunikation har möjliggjort både i Sverige och i omvärlden går inte att förringa.

Det har varit en lång debatt. Men jag vill förtydliga några saker. För mig handlar det om: Vad tycker vi som parti? Finns det något som gör mig tveksam? Vad händer om vi säger nej? Finns det något jag skulle vilja förändra efter ett ja?

Vi har datalagring i Sverige och har haft det i över 30 år. Frågan när den först kom upp var hur reglerat eller oreglerat det skulle vara. Detta var före min tid. Men mina partiföreträdare fokuserade då på att reglering av hur lagring sker är något viktigt. Lagringstiden har alltid stått i fokus för oss samt tydlighet i vad som ska få sparas.

Vår före ledamot i EU-nämnden, Ingvar Svensson, krävde tidigt att Internetsurfning inte skulle ingå i beslutet. Det har nu tillgodosetts i direktivet som presenteras. I EU-direktivet från 2006 har medlemsstaterna enats om att det behövs regler som ser till att vissa trafikuppgifter lagras under en viss tid så att uppgifterna finns tillgängliga för att kunna användas i brottsutredningar. Datalagringsdirektivet innebär att till exempel uppgifter om vem som ringer och sms:ar ska lagras i mellan sex månader och två år. Vi i alliansregeringen har med hänsyn till integriteten valt den lägsta lagringstiden, det vill säga sex månader.

Genom uppgifter exempelvis från mobiltelefoner kan polisen kartlägga hur brott har planerats och hur misstänkta personer har agerat under och efter att ett brott genomförts. Några uppgifter som avslöjar innehållet i en kommunikation, till exempel vad som har sagts i ett telefonsamtal, får inte lagras.

Exempelvis har lagrade uppgifter använts för att få tydlighet kring självmordssprängningen i centrala Stockholm där utredning pågår. Men det kan redan i dag konstateras att historiska trafikuppgifter är mycket viktiga för att kartlägga bland annat aktiviteter före, under och efter gärningen. I rättegången efter helikopterrånet som skedde i september 2009 använde åklagaren i sin sakframställan historiska trafikuppgifter för att visa gärningsmännens aktiviteter före, under och efter rånet. Detta är bara några exempel. Vi får inte glömma att vi inte är immuna mot grova brott. Då gäller det att de ansvariga myndigheterna har rätt redskap.

Vi har som EU-medlemmar en skyldighet att införa direktivet, och tyvärr gick Thomas Bodström som tidigare justitieminister i bräschen för detta arbete inom EU. Vi i Alliansen är säkra på att det hade sett anorlunda ut om Alliansen suttit vid rodret när det skrevs. Men man måste se att den debatt som fördes om rambeslutet skedde efter såväl den 11 september som bombdåden i London och Madrid. Det är beslutat på EU-nivå, och vi kan inte göra annat som EU-medlemmar. Sverige är som land bland de sista att implementera detta.

På senare år har det stiftats flera lagar som påverkar den personliga integriteten. Däremot saknas en samlad översyn av dessa lagars totala effekt, där självklart datalagringsdirektivet borde ingå. Ofta har debatten om den personliga integriteten hållits i gälla tonlägen från både motståndare till och anhängare av de lagar som stiftas. Det behövs en mer djupgående debatt än den som ryms i det dagliga riksdagsarbetet. Denna debatt får inte begränsas av riksdagens väggar. Det ska inte enbart vara en politisk debatt, utan det måste vara en samhällsdebatt.

Trafikuppgiftsutredningen har beräknat att ett genomförande kommer att kosta operatörerna ca 200 miljoner kronor. Dessa kostnader kan enligt remissvaren vara ännu högre. Jag kan hålla med om att det är stora kostnader. Men vi har i betänkandet varit tydliga med att berörda aktörer ska ges en rimlig tid att anpassa sin verksamhet till de specifika lagringskraven.

Jag säger det igen: Vi är EU-medlemmar, och vi är därför skyldiga att genomföra direktivet. Kommissionen har meddelat att om inte beslut fattas i dag den 16 mars kommer kommissionen att be EU-domstolen att fastställa ett skadestånd, såväl ett fast belopp som ett löpande vite, som Sverige kommer att vara tvunget att betala. Enligt beräkningar från Justitiedepartementet kan det handla om 150 miljoner kronor.

För oss kristdemokrater är det viktigt att tydligt visa var gränsen går mellan integritetsskydd och brottsbekämpning.

Sverige är bland de sista länderna att genomföra datalagringsdirektivet. Till dem som till exempel påstår att Tyskland inte har gjort det vill jag säga att detta är fel. Det tyska parlamentet har antagit direktivet, men deras författningsdomstol underkände detta. Det är samma sak som gäller för den rumänska författningsdomstolen som har ogiltigförklarat deras nationella lagstiftningar. Jag kan i sammanhanget säga att det kanske är synd att vi i Sverige inte har valt att ha en författningsdomstol. Än så länge finns det dock inte någon begäran från till exempel Irland, som också har tagits upp som ett exempel, att överlämna någonting för att se om det är förenligt med Europakonventionen.

Vi vet inte i dag om det kommer att ske förändringar på EU-nivå. Kommissionen skulle enligt direktivet ha utvärderat det senast den 15 september 2010. Arbetet har inte kunnat färdigställas då kommissionen ansett sig sakna viktig information från medlemsländerna om hur införandet har skett samt vilket resultat det har gett. En utvärdering kommer att ske för att se om vi kan kombinera en effektiv brottsbekämpning med ett förstärkt skydd för den personliga integriteten, vilket är bra. Frågan har väckts i EU, och större förändringar ska ske just där.

Med tanke på att en utvärdering inte är slutförd kommer det antagligen att dröja länge innan ett eventuellt reviderat direktiv presenteras, och än längre tid kommer att förflöta innan det är färdigförhandlat i minister-

rådet och Europaparlamentet och sedan trätt i kraft. Det finns alltså möjlighet att jobba för förändringar även i liggande förslag.

Dock är det osäkert vad ett reviderat direktiv skulle kunna komma att innehålla. Åsikterna hos medlemsstaterna går kraftigt isär. Vissa anser att direktivet innefattar för få uppgifter och för korta lagringstider medan andra är av precis motsatt uppfattning. Detta gör att vi faktiskt inte vet om det blir en bättre produkt för att direktivet arbetas om. Det tycker jag att vi ska vara tydliga med.

Vi ser inte att en vilandeförklaring i dag ger oss utrymme att påverka direktivet. Det får vi genom att implementera det och sedan göra en utvärdering som kan ingå in den större utvärdering som sker på EU-nivå. Det är en utvärdering som skulle kunna utvärdera hur effektiv en datalagring är för att bekämpa och utreda brott. Vi kommer att rösta ja för att ge de rättsvårdande myndigheterna det redskap de behöver i sitt arbete. Jag yrkar bifall till reservation 5 och avslag på övriga.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anton Abele, Krister Hammarbergh och Ulrika Karlsson i Uppsala (alla M) samt Johan Pehrson (FP).

Anf. 44 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Tack, Caroline, för ditt anförande. Jag vill först påpeka något om Rumänien som jag inte tycker framgick riktigt tydligt i ditt anförande. Det är korrekt att det både i Rumänien och i Tyskland är författningsdomstolarna som har underkänt implementeringen av datalagringsdirektivet. I Rumänien har man hänvisat till Europakonventionens artikel 8 och till att implementeringen har varit i strid med den. Det tycker jag är viktigt att slå fast.

Jag har två frågor.

Varför tycker ni kristdemokrater att det, med den här propositionen från regeringen, är bra att gå längre än vad EU kräver?

Vilka förslag har ni från Kristdemokraterna för de små IT-bolag som kommer att åläggas att datalagra? De kanske blir uppringda på fredagskvällen och måste lämna ut uppgifterna skyndsamt. Hur ska ett litet telekombolag kunna hantera det?

Anf. 45 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Fru talman! Som Jens Holm säger har vi haft olika åsikter om hur långt vi ska gå. Vår ingångspunkt har varit att man så långt som möjligt ska följa det som har varit de grundläggande nivåerna i EU. De rättsvårdande myndigheterna har ju varit tydliga med att de skulle vilja ha en del komplement. Därför har vi i slutändan valt att gå längre än de grundläggande nivåerna. Det beror just på att missade samtal har varit avgörande i en del brott. Vi har sett att man måste vara lyhörd för det.

När det gäller frågan om de små IT-bolagen håller jag med om att det är en stor kostnad för dem. I stället för att betala ett vite till EU – ett EU som du själv vill gå ur och är negativ till – skulle vi kanske kunna lägga pengar på att föra en bättre dialog med IT-bolagen. Man ska också vara öppen med att detta inte är någon ny process. Vi har haft en dialog med IT-bolagen under väldigt lång tid. De har vetat att det här måste genom-

föras. Vi har varit tydliga med att vi vill överbrygga detta på ett bra sätt. Därför har vi föreskrivit att det ska ske inom rimlig tid.

Jag vill understryka att det naturligtvis kan bli tungt för några små bolag, men det blir inte bättre av att vi i dag lägger 150 miljoner kronor till EU i stället för att ge dem till IT-bolagen som en brygga för deras kommande verksamhet.

Anf. 46 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Rimlig tid, säger Caroline Szyber. IT-bolagen har ungefär fyra månader på sig att införa detta. När du pratar om IT-bolag får jag en känsla av att du tänker på Telia, Telenor och de stora jättarna. Jag tror att de kan klara detta, men hur ska de små bolagen klara det? Vi talar om hundratals små IT-operatörer i Sverige som drabbas av datalagringsdirektivet.

Jag kan inte se att de kommer att ha resurser att göra detta i tid. När man frågar dem själva säger de att de inte kommer att hinna med detta. De säger att de framför allt inte kommer att hinna med att skyndsamt lämna ut uppgifterna. En säger: Jag har bara tre anställda. Vi kan inte vara på plats en fredagskväll eller söndagsmorgon och lämna ut uppgifterna. På vilket sätt ska de hantera det?

Om man är anhängare av den personliga integriteten tycker jag att det är märkligt att man lägger fram ett förslag som går längre än vad EU kräver.

Missade samtal kan ibland kanske vara till hjälp för polisen, men det kan också bli ett stort problem för den person som blir uppringd vid fel tillfälle av fel person. Det var det jag försökte illustrera med det verkliga exemplet från filmen *Utlämnad*. Jag förstår inte varför ni går längre än vad EU kräver. Ni behöver ju inte ta med missade samtal eller den exakta positioneringen vid ett avslutat samtal.

Anf. 47 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Fru talman! Det som har föreskrivits är att det ska ske en beställning inom fyra månader, inte att verksamheten måste vara up and running inom fyra månader. Det har vi varit tydliga med. Det vet även de små databolagen. Jag tror inte att ett års vilandeförklaring gör att man får längre tid. De visste detta redan för ett år sedan. Man ska vara tydlig med det.

Jens Holm pratar om ett fall där det har blivit komplikationer som jag kan hålla med om gick otroligt mycket över gränsen på grund av att man råkade bli felaktigt uppringd. Det finns emellertid flera kidnappingsfall i England bland annat som man har kunnat lösa tack vare tekniken att man har följt upp ett misslyckat samtal som någon har lyckats ringa från en skuff i en bil. Det finns alltså exempel från båda håll.

Jag vill anknyta till det du sade tidigare. Det här skulle vara en allmän översyn medan vissa är selektiva. Ni är emot även de selektiva. Frågan är vilka redskap som finns för polisen i slutänden. Ni har varit väldigt kritiska mot telefonavlyssning, buggning och andra hemliga tvångsmedel, så frågan är vilka medel de rättsvårdande myndigheterna ska ha, enligt Vänsterpartiet, för att motverka den grova brottsligheten.

Prot. 2010/11:73
16 mars

Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål – genomförande av direktiv 2006/24/EG

Anf. 48 ELIN LUNDGREN (S):

Fru talman! Vi närmar oss slutet av den här debatten. Mycket har blivit sagt. Frågan om datalagring har belysts ur flera olika aspekter. Det här är grunden för det vi debatterar:

Enligt artikel 1.1 i direktivet om lagring av trafikuppgifter är syftet med direktivet att harmonisera medlemsstaternas bestämmelser om skyldighet att lagra vissa uppgifter för att på så sätt säkerställa att uppgifterna är tillgängliga för avslöjande, utredning och åtal av allvarliga brott. Det är grundsyftet, och datalagring är ett viktigt redskap vid utredning av brott.

Som vi vet och har hört i debatten riktas fokus ofta mot integriteten. Det är inte helt oproblemiskt. Vi har också brottsoffers integritet att ta hänsyn till. Från Socialdemokraternas sida vill jag trycka på det förslag som justitieutskottet lägger fram utifrån konstitutionsutskottets remissvar till justitieutskottet. Det handlar om att riksdagen får möjlighet att vara med och besluta om vilka uppgifter företagen får direktiv om att spara. Eftersom frågan är kontroversiell tycker vi att det är viktigt. Det är annars inte den vanliga gången när det gäller förordningar. Här tycker vi att det är på sin plats.

Alternativet är att regeringen helt själv kan reglera detta. Då har vi folkvalda representanter inget inflytande alls.

På det här sättet blir det också lätt för medborgarna att veta vilka uppgifter som lagras. I dag är det upp till varje leverantör att själv avgöra vilka uppgifter som behöver lagras för den egna verksamheten. Det är ett problem att privata operatörers lagring av trafikdata inte är reglerad. Därför bör det också ur ett integritetsperspektiv vara viktigt att reglera lagringen.

Det här ärendet har varit aktuellt i flera år. Nu är vi framme vid debatten och därpå följande beslut. Som vi har hört finns det en förhoppning om att en kommande utvärdering skulle leda till att kraven på Sverige att ha datalagring skulle mildras eller förändras. Vi socialdemokrater tror inte att det är något vi ska förvänta oss. Det här följer med medlemskapet i Europeiska unionen. Därför bör vi fatta beslut i dag.

Vi talar om ett redskap för att kunna nysta upp och bekämpa grov brottslighet. Uppgifter hämtas i stort sett i varje utredning om allvarliga brott. Det gäller mord, våldtäkt, terroristbrott och grova narkotikabrott. Uppgifterna kan ha avgörande betydelse. Uppgifterna kan också många gånger resultera i att personer avskrivs från utredning. De absolut flesta uppgifterna kommer aldrig någonsin att begäras ut för brottsutredningar, utan de försvinner efter sex månader utan att någon har tagit del av dem.

Vi socialdemokrater vet att datalagringsdirektiv inte är det enda sättet att minska kriminaliteten. Det handlar främst om att arbeta på ett sådant sätt att människor inte hamnar i kriminalitet. Det bästa sätt vi vet är att bekämpa klyftor mellan människor eftersom vi vet att det i alla samhällen är de mest utsatta, de fattigaste, som blir kriminella av olika anledningar. Det är inte den diskussionen vi ska föra här, men genom att nämna det vill jag säga att vi socialdemokrater inte tror att datalagring ensam löser problemen med allvarliga brott.

Fru talman! Med det som bakgrund yrkar jag bifall till propositionen och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 49 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Jag tänkte ta upp en sak som vi inte har diskuterat så mycket här i dag. Det föreslås en ändring av det lagförslag som finns i propositionen. Denna ändring handlar om att regeringen när den fattar beslut om en förordning ska komma tillbaka till riksdagen för att riksdagen ska kunna pröva den. I lagtexten, som finns i lagen om elektronisk kommunikation 6 kap. 3 a §, vill majoriteten i utskottet införa ett nytt tredje stycke: ”Föreskrifter som regeringen meddelar med stöd av denna paragraf ska snarast underställas riksdagens prövning.” Det finns ingenting i utredningen, det finns ingenting i propositionen och det finns ingenting i betänkandet om vad detta betyder. Jag skulle vilja att Elin Lundgren förklarar vad detta ”snarast underställas riksdagens prövning” egentligen betyder.

Anf. 50 ELIN LUNDGREN (S) replik:

Fru talman! Det som vi ser framför oss, Johan Linander, är att detta är ett exceptionellt läge. Vi ska införa datalagringsdirektivet och få något slags styrning på vilka uppgifter som ska sparas. Utifrån det som jag har hört dig säga tidigare i debatten borde du vara positivt inställd till detta. Genom att underställa riksdagen vilka uppgifter det är har vi som folkvalda möjlighet att påverka. Det innebär att vi i vanlig ordning kan lämna synpunkter till regeringen om vi tycker att detta är lämpliga uppgifter för brottsbekämpande ändamål eller inte.

Anf. 51 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Om riksdagen inte litar på att regeringen, oavsett vilken regering vi har i framtiden, antar tillräckligt bra förordningar och menar att de inte ska gälla borde ni i stället föreslå att detta ska ligga i en lag. Riksdagen stiftar ju lagar. Då hade det automatiskt kommit till riksdagen. I stället använder ni en paragraf i regeringsformen som inte alls är tänkt för detta läge. Den har använts för smittskyddsfrågor. Den nämns i förarbetena om ransonering och liknande. Det är mycket märkligt att denna paragraf för första gången används på detta sätt.

Men det är egentligen inte det som jag är mest oroad för. Jag är mest oroad för att det över huvud taget inte finns några förarbeten. Nu blir det en lagstiftning som det inte finns några förarbeten om hur den ska tolkas.

Återigen: Vad betyder ”snarast underställas riksdagens prövning”? Vad är snarast?

Om regeringen ändrar en förordning i juni månad, när är då snarast? Ska riksdagen kallas in under sommaren för att denna prövning ska göras snarast, eller räcker det om regeringen återkommer efter sommaren någon gång i september när riksdagen öppnar igen? Vad är snarast? Är det en vecka, en månad, tre månader eller längre tid? Det får vi inga som helst svar på i betänkandet. Det är därför som jag ställer frågan till Elin Lundgren och hoppas att hon har ett svar.

Anf. 52 ELIN LUNDGREN (S) replik:

Fru talman! Det som vi har gått på och som är viktigt att poängtera är att konstitutionsutskottet faktiskt har rekommenderat att vi ska förfara på detta sätt.

Jag vet utifrån andra debatter att Centerpartiet är lite konservativt och vill hålla sig till det som man brukar göra. Vi anser att man kan vara så att säga lite mer bred i tanken, och vi vet att vi kan använda denna metod nu.

Din fråga, Johan Linander, var: När är snarast? Det är naturligtvis när det snarast är lämpligt. Jag tänker inte förlora mig i de tekniska detaljerna.

Jag undrar om inte du, Johan Linander, som är oroad över mycket annat i detta datalagringsdirektiv, är oroad över om det är så att vi från riksdagen inte har några som helst möjligheter att påverka innehållet i vad som lagras? Det skulle jag vara om jag var du.

Anf. 53 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Jag hade från början inte tänkt delta i denna debatt. Men efter att jag har lyssnat på hela denna debatt om datalagring kunde jag inte låta bli.

Vi har hört mycket från Alliansens sida som har lagt fram detta förslag till datalagring, och man tycker själv att man tar hänsyn till den personliga integriteten. Man har, precis som har framkommit i denna debatt, tidigare varit emot det förslag som man nu lägger fram. Det finns inte så stora skillnader nu. Jag anser att man har haft stora möjligheter att förändra detta förslag om man hade velat.

Jag kan påminna mig en debatt som fördes för ett tag sedan där ministern fick en fråga om implementeringen av direktivet. Då kom också bötesfrågan upp. Just då spelade inte pengarna så stor roll. Det var den personliga integriteten som skulle väga tyngst. Detta blir lite märkligt.

Så lät det före valet. Sedan kom förslaget ganska snabbt efter valet. Vi kan inte se att det har blivit så många förändringar vad gäller skyddet av den personliga integriteten. Före valet var det ett ljud i skällan, sedan blev det ett annat.

När de gäller direktivet går man till och med längre än vad som krävs, vilket är mycket märkligt.

Vi vet också att operatörerna vill ha riktlinjer. De tycker att de har för dåligt med tid på sig. Vi anordnade ett frukostmöte för att få reda på vilka problem som finns. De vill ha riktlinjer angående säkerheten i systemen, vilket är mycket viktigt. De säger att de gärna vill hjälpa till för att åstadkomma detta men att de behöver ha mer tid på sig för att kunna fixa det. Det är relevant.

Det behövs också övergångsregler. De säger att de har varit i kontakt med departementet och ställt dessa frågor, men de har inte fått några svar. Det tycker jag är märkligt. Det borde ni svara på.

Jag har också hört: Till detta var man nödd och tvungen. Så kan man också se det.

Det är faktiskt så att en del får svälja det som tar emot för att de råkar sitta i regeringen.

Jag vill nämna något om detta bötesbelopp. Det blir en märklig debatt. Ni gör en så stor affär av pengarna. Ni gjorde precis tvärtom före valet. Det tycker jag ska framgå.

Enligt riksdagens utredningstjänst kan man inte tala om vad detta kommer att kosta. Däremot skriver man om vitet. Först ska det ske en

stämning, och sedan ska det till domstol. Vitet löper från och med den dag då den andra domen från domstolen delges. Så är det.

Anf. 54 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Jag ska förtydliga en sak som Lena Olssons partikamrat Jens Holm talade mycket om tidigare, nämligen om de små leverantörerna. Man måste komma ihåg att det faktiskt finns ett utrymme i lagstiftningen för mindre bolag att få undantag från lagringskravet. Det har ni glömt att berätta. Jag ville bara nämna det.

Jag kan också nämna att de stora operatörerna i remissrundan faktiskt var motståndare till att regeringen har ställt sig på de små bolagens sida i denna fråga.

Jag vill också göra ett annat förtydligande eftersom Lena Olsson insinuerade någonting annat. Nu sitter Centerpartiet i regeringsställning. Men jag kan försäkra Lena Olsson om att vi hade agerat precis likadant vad gäller medborgarnas pengar om vi hade suttit i opposition. Oavsett om man sitter i majoritet eller i opposition har man ett ansvar för hur vi i riksdagen beslutar om att använda medborgarnas pengar. I detta fall är det Vänsterpartiet tillsammans med Miljöpartiet och Sverigedemokraterna som har ansvaret. Det är ni som ska ta ansvar för hur 150 miljoner och i värsta fall kanske upp till en halv miljard ska användas. Ska vi använda dessa pengar till att betala böter och vite till EU, eller ska vi använda dessa pengar på något annat sätt? Det ansvaret har ni i Vänsterpartiet, och det ansvaret ska ni ta.

När det gäller vad som hänt före valet: Före valet hade vi inte fått något besked från kommissionen om ett datum för stämning. Före valet visste vi inte det, men nu har vi till och med ett datum. Kommissionen är extremt tydlig. Den 6 april kommer de att ha ett möte. Om vi i dag inte fattar beslutet i frågan kommer de att begära att domstolen fastställer ett belopp. Det är andra domen vi här talar om. Första domen har redan skett. Den andra domen handlar om att fastställa belopp för böter eller vite. Det kommer domstolen därefter att göra.

Anf. 55 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Jag har hört Johan Linanders tal här från talarstolen och har naturligtvis respekt för hans åsikter. Men i det här sammanhanget vill jag säga att jag ställer mig bakom det som Miljöpartiet och Vänsterpartiet här förut har sagt.

Jag kan tycka att det blir lite konstigt att tala om bötesbelopp – ingen vet egentligen vad det blir. Jag tror att vi kan lita på riksdagens utredningstjänst. Även vi har haft kontakter med departementet om detta, men man kan inte ge ett svar.

Johan Linander, du säger att kommissionen inte har kommit med något besked. Det tycker inte jag spelar roll i sammanhanget. Ni visste ju att de skulle komma med besked. Att trixa med datum och sådant blir bara löjligt, tycker jag.

I retoriken före valet spelade de här pengarna inte någon roll. Det var den personliga integriteten man ville skydda; så lät det. Ministern var själv ute och talade om detta, så det är inget konstigt.

Hade man från Centerns sida då varit ansvarsfull skulle det nu vara fritt fram att tala om att vi inte, som ni säger, ska slarva med skattebeta-

Prot. 2010/11:73
16 mars

*Lagring av
trafikuppgifter för
brottsbekämpande
ändamål – genom-
förande av direktiv
2006/24/EG*

larnas pengar. Att införa det här direktivet, Johan Linander, kostar mycket mer än ni säger i propositionen.

Anf. 56 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Jag kan berätta för Lena Olsson att jag satt med i den utredning som utredde hur direktivet ska implementeras i svensk lagstiftning. Vänsterpartiet hade också en representant i utredningen. Vi försökte få svar från bolagen om hur mycket det skulle kosta. Men de ville inte svara på den frågan. De menade att det var en konkurrensnackdel att lämna uppgifter som andra bolag därmed får reda på.

Därför är det som står i utredningen om kostnaderna en ren uppskattning – dessutom i ett väldigt brett spann. Senare har bolagen valt att precisera sig, som de säger. Men det är inte uppgifter som har kunnat kontrolleras.

Jag vill å det bestämdaste säga att Centerpartiet har sagt precis samma sak både före och efter valet i frågan. Gång på gång har vi sagt att vi tycker att datalagringsdirektivet är fel. Det var fel att anta det. Vi borde riva upp det beslutet eller åtminstone göra det frivilligt för medlemsstaterna att genomföra detta.

Vi har också, till skillnad från Vänsterpartiet, sagt att Centerpartiet står bakom att Sverige är medlem i EU. Så länge vi är medlemmar i EU måste vi följa de gemensamma regler som finns. Vi har själva varit med och fattat beslut om de reglerna. Därför har vi inte rätt att säga: Men den här gången väljer vi att bryta mot reglerna.

Vi har alltså en skyldighet att implementera direktivet. Hur dåligt det än är måste vi göra det. Det är där vi i dag står. Antingen följer vi således de demokratiska spelreglerna eller också väljer vi att inte göra det. Väljer vi att inte göra det säger vi samtidigt att vi skickar en faktura till svenska folket på minst 150 miljoner kronor. Summan är inte exakt – en sådan finns inte – men utifrån den praxis som finns kan man räkna fram nämnda summa. Jag tycker inte att man ska handskas med medborgarnas pengar på det sättet.

Anf. 57 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Jag hävdar igen att vi har vänt oss till utredningstjänsten och tidigare också till departementet, men ingen har kunnat tala om vad det här kommer att kosta i form av de bötesbelopp som det talas om.

Visst, vi ska ta ansvar för skattebetalarnas pengar. Men ska det gälla i ett läge ska det gälla i alla lägen. Det är väl vad som kan sägas.

Det talas här om en skyldighet. Visst är det så. Men i varenda debatt är det samma tugg om vad Vänsterpartiet har tyckt. Vi gillar inte EU, men vi finner oss i demokratiskt fattade beslut och jobbar naturligtvis efter dem.

Men fortfarande menar vi att det förslag som ni själva för några år sedan sade nej till inte genomgått så stora förändringar jämfört med vad som i dag ligger på riksdagens bord. Ni har haft stora möjligheter att göra förändringar eftersom ni är i regeringsställning.

Anf. 58 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Fru talman! Jag vill göra alla som lyssnar på och som deltar i debatten uppmärksamma på att det hela återigen blir väldigt märkligt. Först

går det enligt Vänsterpartiet för långsamt. Sedan går det för fort – två oförenliga åsikter.

Det är helt rimligt att försöka vända på varje sten och att se till att detta direktiv genomförs på ett sätt som är så lite integritetskränkande som bara är möjligt samtidigt som det svarar mot reella behov. Tiden för lagringen är en sådan sak, menar jag.

Vi har tittat på de länder som har försökt göra något. Författningsdomstolen i de länderna har sagt att det gjorda försöket, till exempel i Tyskland, är mindre lyckat.

Vi har lyssnat på Lagrådet. De har sagt att vårt förslag är lyckat. Underkänner Lena Olsson bedömningen som gjorts av Lagrådet som är det närmaste en författningsdomstol som vi har i Sverige? På vilken grund har Lagrådet i så fall fel?

Och menar Vänsterpartiet att alla statliga regleringar av privat affärsverksamhet för att skydda människor från att bli utsatta för brott är av ondo? Det är i så fall en ganska ny ståndpunkt från Vänsterpartiet som annars, har jag förstått, gärna ser en hel del statliga regleringar.

Det är bara att titta på patientregisterlagstiftningen, på regler om bokföring och på personallagar och hur mycket annat som helst där Vänsterpartiet rimligen tycker att privat verksamhet ska regleras. Människors beteende handlar det också om. Det ska arkiveras och sparas för att kontrollera om något fel skett.

Är detta på något vis av ondo, eller ska allt beträffande telefonföretag exempelvis vara totalt fritt? Ska det aldrig någonsin finnas något regelverk för att balansera frihet med ansvar och möjlighet att praktiskt bekämpa mycket grova brott?

Anf. 59 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Johan Pehrson frågar om allt det han räknat upp är av ondo. Det är nonsens!

Nu har vi en proposition där regeringen ålägger privata företag att samla in data om svenska medborgare. Jag hörde dig, Johan Pehrson, tidigare här i talarstolen tala enbart om grova brottslingar. Här handlar det inte om det, utan det handlar om en omfattande lagring av data om dem som aldrig begår brott. När det gäller datalagringen tycker jag att det ska komma till protokollet.

Vi tycker, Johan Pehrson, att detta går för fort och att det tidigare dragits i långbänk. Med vår vilandeförklaring får ni en chans att i propositionen rätta till när det gäller integritetsbehovet. Från regeringsalliansen har ni ju sagt: Det här med pengar och bötesbelopp är inte så noga. Vi ska värna den personliga integriteten mer. Men förslaget skiljer sig i stort sett inte så mycket från hur det var förut. Vi vill ha en bra förklaring till det.

Anf. 60 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att vi har ett förslag, och det har behovsprövats, ändamålsprövats och proportionalitetsprövats. Lagrådet har godkänt förslaget. Trots det är Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte nöjda, utan detta ska bordläggas.

Prot. 2010/11:73
16 mars

Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål – genomförande av direktiv 2006/24/EG

Därför vill jag fråga: Om vi skulle ta bort något av det som här framkommit från Vänsterpartiets representanter, skulle Vänsterpartiet då godkänna förslaget? Svaret är nej.

Ni skulle fortsätta vägra att införa detta under hur lång tid som helst. Det kan åsamka de svenska skattebetalarna en kostnad på kanske 150 miljoner under ett år, men fick ni bestämma – låt oss säga att ni skulle få egen majoritet – skulle ni aldrig genomföra detta. Då skulle kostnaden efter ett tag sluta på någon miljard – eller två, eller tre, eller tills ni har gått ut ur EU. Det är ju ert mål.

Vi samarbetar i EU. Allt blir inte exakt som vi vill, men vi har en skyldighet att genomföra dessa förslag. Jag kan konstatera att detta förslag är prövat.

När det gäller massregistrering och oskyldiga undrar jag: Menar Vänsterpartiet att det är ett problem att alla företagare måste spara sina fakturor? Är det ett problem att människor måste ha kvar sina kvitton när de har deklarerat? Är det ett problem att vi har omfattande reglering av vägtrafiken? Det åker runt massor av oskyldiga människor på våra vägar som aldrig har begått något brott, men ändå ska de kunna kontrolleras i efterhand och på plats.

Var är massövervakningen? Vi talar om arkiveringsregler för kontaktuppgifter under sex månader, och det är uppgifter som redan i dag sparas.

Anf. 61 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Det var lite mycket; jag vet inte om jag hinner svara på allt.

Jag börjar med det sistnämnda, om att spara saker. Dessa företag har under senare år reducerat antalet uppgifter de sparar, vilket är ett gott tecken. Nu blir det dock annat som ska sparas, och det är kanske inte bara det som har med brott att göra. Vi menar alltså att man också sparar så mycket annat.

Jag har även hört i debatten att Johan Linander har tagit upp massövervakningen och datalagringen. Jag vill påminna om alla lagstiftningsändringen som vi har beslutat om sedan 2001. Vi har Integritetsskyddskommittén som har tittat på dessa lagförslag ur proportionalitetssynpunkt. De var i denna kommitté eniga, och det är ganska skrämmande att se.

Frågorna man ska ställa sig först är: Finns det nödvändighet? Är detta effektivt? Är det värt det i förhållande till kränkningen av den personliga integriteten? Man kan alltså inte se alla dessa förslag som lagts fram och som är och kan vara integritetskränkande var för sig. Väg samman allihop! Det blir ganska många, och då menar vi att det är en massövervakning.

Anf. 62 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Fru talman! Lena Olsson är en mycket trevlig politiker, och en hederlig sådan. Hon säger sig värna den personliga integriteten, som väger tungt. Jag instämmer i detta, och det gör också alliansregeringen. Integritetsfrågorna är viktiga, och respekten för varje människas integritet är ett grundläggande värde i vår demokrati.

Det är också anledningen till att det har tagit tid innan vi har fått detta lagstiftningsförslag på plats på riksdagens bord. När alliansregeringen tillträdde var en av de viktigaste frågorna nämligen inte löst, det vill säga när de brottsbekämpande myndigheterna får tillgång till de uppgifter som finns lagrade. Den frågan löser vi nu, och den ligger på riksdagens bord i ett annat lagstiftningsärende som kommer om några veckor. Det är den viktigaste integritetsfrågan i detta avseende.

Sedan måste man också alltid i ett integritetsperspektiv sätta den enskildes rätt till integritet i kommunikation och rätt till privatliv mot den rätt till integritet som brottsoffer har. Den flicka som har våldtagits har också rätt till sin integritet, och där har vi som lagstiftare en uppgift att upprätthålla. Därför är det viktigt att de brottsbekämpande myndigheterna har rätt verktyg för att arbeta effektivt med att bekämpa den grova och allvarliga brottsligheten.

Jag har sagt det tidigare: Möjligheten att stoppa detta förslag eller förändra direktivet fanns faktiskt under åren 2004 och 2005, då vi hade en socialdemokratisk regering där Lena Olsson och Vänsterpartiet ingick som regeringsunderlag för den justitieminister som drev på denna utveckling. Då agerade man ju inte. I dag har vi detta lagstiftningsförslag inte av en slump utan för att vi har varit förpliktigade att förhålla oss till de regler EU ställer upp, det vill säga implementera de direktiv vi är förpliktigade att implementera.

Anf. 63 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Ulrika från Moderaterna säger att de har varit totalt förhindrade från att förändra detta. Sitter man i regeringen har man naturligtvis, om man vill, möjlighet att förändra saker och ting i detta. Det är i princip bara upp till en själv. Ulrika nämnde också hur vi agerade då. Jag kan tala om för Ulrika Karlsson att Vänsterpartiet först och främst agerade för att stoppa det som var på gång, och i andra hand agerade vi för fullt för att förändra. Det är alltså svaret på din fråga, Ulrika.

Jag vet att Ulrika Karlsson är väldigt intresserad av de frågor som har med integritetsaspekter att göra. Håller Ulrika Karlsson med mig om att detta ärende specifikt kan mejslas ur ett annat? Då menar jag lagstiftningsärenden vi har tagit beslut om sedan 2001 och som gäller den personliga integriteten. Det har hänt väldigt mycket på detta område utan att man har gjort en samlad bedömning innan man har kommit med ett förslag.

Innan man kommer med ett förslag ska man naturligtvis ha ställt sig frågan om proportionalitetsprincipen. Det har Integritetsskyddskommittén kommit fram till. Där satt alla partier, och där var vi också eniga.

Anf. 64 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Fru talman! I mitt anförande berättade jag om kritiken mot regeringen för att den är senfärdig med att införa detta datalagringsdirektiv i Sverige. Kritiken är berättigad; vi är sena. Detta är något som skulle ha varit implementerat år 2007.

Denna försening är dock berättigad. Man har nämligen gjort en helhetsbedömning, och man har gjort en integritetsbedömning och en proportionalitetsbedömning av detta ärende samt sett frågan i ett vidare

perspektiv – bland annat med den fråga jag tog upp, det vill säga när de brottsbekämpande myndigheterna får hämta ut uppgifter.

Vi tycker inte likadant. Vi tycker inte likadant i fråga om EU och den delen, och vi tycker inte likadant i denna fråga. Jag tycker att det finns skäl till att de brottsbekämpande myndigheterna får tillgång till viss information. Likväl: Bara för att man inte instämmer i någonting kan man inte missbruka den konstitutionella rätt som ges i regeringsformen 2:12, där det står att vi kan bordlägga ett ärende under ett års tid.

Syftet med denna reglering är att hantera påtryckningar från främmande makt eller en tillfällig opinion i landet. Datalagringen har inte tillkommit av dessa skäl. Det är inte en tillfällig opinion i det här landet, och det är inte heller något nytt och hastigt uppkommet förslag. Detta har pågått under sju års tid, och diskussionen har funnits. Det har funnits möjlighet att föra debatten under sju års tid.

Jag tycker faktiskt att det är smaklöst att missbruka den konstitutionella rätt som ges bara för att man inte accepterar majoritetens synpunkter. Det är nämligen obstruktion, och de som får betala notan är skattebetalarna – med mångmiljonbelopp.

Anf. 65 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Nu kom det in lite där på slutet att vi ska vara rädda om skattebetalarnas pengar eftersom det är 150 miljoner som står på spel – trots att vi har fått det utrett att ingen vet vad det kommer att kosta.

Jag vill återigen fråga: Hur hederligt är det att det innan valet inte var pengarna utan den personliga integriteten som betydde något, och när vi sedan får ett förslag på bordet direkt efter valet har ni inte kunnat göra så stora förändringar att de tillmötesgår det som kanske skulle ha varit er behjälpligt? Ni går i stället längre än vad direktivet kräver.

Ulrika Karlsson, vi har haft många debatter, och du vet mycket väl att Vänsterpartiet vill bekämpa brott – grov, organiserad brottslighet och all den retorik ni alltid använder.

Men det finns också en baksida, det läste Jens Holm upp här, som ska beaktas. Man ska göra precis allt man kan för att förhindra att människor råkar hemskt illa ut därför att det införts en viss lagstiftning.

Det är smaklöst, säger Ulrika Karlsson, till mig. Då säger jag att det var lika smaklöst av er att lura väljarna före valet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

Statliga företag

8 § Statliga företag

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2010/11:NU7
Statliga företag (skr. 2009/10:140 och redog. 2010/11:RRS6).

Anf. 66 MATS ODELL (KD):

Fru talman! En viktig debatt avlöses av en annan viktig debatt. Nu ska vi diskutera statliga företag och statens ägande i dem.

Jag vill börja med att med gillande citera ur en av de motioner som jag snart ska yrka avslag på. Jag syftar på motion N327, signerad Ulf Holm, en av flera kloka miljöpartister. Så här skriver han:

”Staten bör i huvudsak inte äga företag som finns på fungerande konkurrensutsatta marknader.”

Ulf Holm har alltså helt oberoende av allianspartierna kommit fram till samma grundläggande insikt som vi när det gäller statens ägande av företag på konkurrensutsatta marknader. Hans generella uttalande i en motion om att statens andel av SAS bör avyttras är exakt detsamma som de nuvarande regeringspartiernas. Staten bör i huvudsak inte äga företag som finns på fungerande konkurrensutsatta marknader, säger han. Det är precis vår åsikt.

Förutom att det finns skäl att staten äger typ naturliga monopol eller verksamheter med speciella samhällsuppdrag, till exempel Systembolaget, kan det finnas skäl att staten behåller ägandet av exempelvis LKAB vars verksamhet framtingar förflyttning av Kirunas stadskärna. Regeringen har gjort och gör undantag för andra företag och skulle inte komma på tanken att frånhända staten kontrollen över Vattenfallskoncernen eller den svenska vattenkraften.

I huvudsak har jag alltså, som representant för mitt parti och för Alliansen, och Ulf Holm som representant för Miljöpartiet samma insikt om detta.

Det olyckliga, fru talman, i sammanhanget är att insiktsfulla miljöpartister av olika skäl tummat på sin klokskap och kanske till och med röstar mot sin tidigare deklarerade uppfattning när vi nu ska ta ställning till näringsutskottets förslag i betänkande nr 7. Jag tycker nog att Miljöpartiet ska fundera lite extra och granska de skäl som majoritetskamraterna, Sverigedemokraterna, anför för att riva upp tidigare bemyndiganden från riksdagen. I ett så exportberoende land som Sverige med så mycket ägande av verksamheter i utlandet verkar det lite inskränkt och omodernt att bygga sin majoritet på rädslan för utländska samarbetspartner. Hur känns det, Maria Wetterstrand, att gå i en sådan armkrok?

Jag hade som finansmarknadsminister under förra mandatperioden under ett förordnande ansvaret att minska statligt ägande i en rad företag. Vi var på god väg. Vi hade avyttrat Vin & Sprit helt och hållet liksom Vasakronan och en mindre del av Telia Sonera och Stockholmsbörsen i de nordiska börserna OMX då finanskrisen praktiskt taget ryckte undan möjligheterna för att fullfölja processen på ett för statskassan ansvarsfullt sätt. SBAB var ett av dessa företag – helägt av staten trots att bolaget arbetar på en fungerande kommersiell marknad med en effektiv konkurrensrättslig reglering och med myndigheter som övervakar verksamheten.

De som menar att en statlig bank eller ett helstatligt bostadsfinansieringsinstitut skulle befrämja konkurrens och dämpa kostnaderna för låntagarna på ett ansvarsfullt sätt, mer ansvarsfullt än vad privata motsvarande aktörer gör, ser inte till helheten och har icke dragit lärdom av vad som hände exempelvis i USA där det just var statliga och halvstatliga bolåneinstitut som i politisk populistisk nit pumpade upp den bubbla som tog med sig den amerikanska ekonomin ned i djupet.

Genom att minska statens ägande av vodikaproduktion, börshandel och kontorslokaler har statsskulden och räntebetalningarna kunnat mins-

kas så att Sveriges i dag står betydligt starkare än vad vi annars hade gjort under finanskrisen. Det har bidragit till den stabilitet och den positiva utveckling som vi alla kan glädjas åt i dag.

Vad som främjar konkurrens och prispress är om det finns goda möjligheter och utsikter att etablera sig på en marknad. Är man förvissad om att det i så fall blir en tävlan på lika villkor är det mycket lättare att etablera sig än om man misstänker att staten på ett eller annat sätt gynnar en eller flera viktiga konkurrenter. Då blir intresset i motsvarande mån mindre. Det ska vara så att det är statsmakten som sätter upp regelverket för finanssektorn och genom sina myndigheter sköter tillämpningen och övervakar verksamheten. Då bör statsmakten inte samtidigt vara spelare på den marknad som man med oväld har att kontrollera.

Grundprincipen att staten ska svara för regelverket på skilda marknader och övervaka dem tror jag samtliga partier i riksdagen delar. Vi är vidare eniga om att efterlevnaden ska kontrolleras inte bara av statliga svenska nationella myndigheter utan numera också av europeiska. Vi är glada för de nya regleringar som har tillkommit bland annat under det svenska ordförandeskapet. Men att spelarna på fungerande kommersiella marknader inte bör vara statsägda är vi oense om. Det är intressant att den oenigheten tycks ha ökat. Det skulle vara spännande att veta vad det beror på att partier som har haft en annan uppfattning och som har agerat på ett annat sätt plötsligt vänder och går i rakt motsatt riktning i armkrok med partier med uppfattningar som känns mindre relevanta i en alltmer globaliserad ekonomi.

Principiellt finns det några iakttagelser att göra beträffande majoritetens förslag till tillkännagivande att blockera eventuella planer för regeringen på att bredda ägandet i Vattenfall. Motionen N1 från Miljöpartiet är föranledd av budgetpropositionen för 2011, där det klargörs att staten framöver kommer att vara majoritetsägare i bolaget men att en ägarbreddning kan komma att övervägas, nämligen om bolaget skulle behöva nytt ägarkapital. Då tycker inte regeringen och vi i alliansen att de pengarna ska tas under utgiftstaket på statsbudgeten för att skjuta in i investeringar i energiproduktion i olika delar av Europa. Vi tycker att det i så fall vore bättre, om sådant kapital behövs, att vara beredd att bredda ägandet men ändå behålla inflytandet och majoriteten.

Trots att det inte finns något sådant förslag vill majoriteten blockera varje sådan tanke innan den ens har uppstått. Man gör det med det märkliga påståendet att Vattenfall är en "dominerande aktör på en marknad som inte fungerar". Vattenfall svarar för ungefär 20 procent av den relevanta nordiska marknaden och är alltså inte dominerande.

Nu diskuteras, med rätta tycker jag, hur väl elmarknaden egentligen fungerar. Klimatet rår ingen på, och priserna trissas dessutom upp av skatter, avgifter och utsläppsrätter som ju beror på medvetna politiska beslut här i riksdagen respektive på EU-nivå. Vi menar att för att pressa priserna behövs det en väldigt tuff konkurrens och en ökad elproduktion på sikt. Riksdagen kommer med det beslut som De rödgröna vill driva igenom med hjälp av Sverigedemokraterna att sätta press på Vattenfall att hyfsa sin balansräkning på annat sätt.

De rödgröna partierna vill enligt en gemensam reservation att Vattenfall inte enbart ska vara *ett* av de ledande företagen i energiomställningen utan *det* ledande företaget. Vi anser inte att det finns anledning för riks-

dagen att göra den typ av uttalande som oppositionen efterfrågar. Det som sägs i budgetpropositionen är att en ägarbreddning kan komma att övervägas. Samtidigt är det kristallklart uttryckt av regeringen att staten ska ha ett långsiktigt ägaransvar för Vattenfall och att staten ska fortsätta att vara majoritetsägare i bolaget.

Fru talman! Med detta yrkar jag avslag på samtliga motioner och bifall till reservationerna 1 och 4.

Anf. 67 LARS JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i näringsutskottets betänkande under punkt 1 om SBAB, Posten Norden AB och Telia Sonera AB samt punkt 5 om statens ägande av Vattenfall AB. Dessutom yrkar jag bifall till reservation 2 avseende Nordea Bank AB, reservation 5 om Vattenfalls uppdrag och reservation 9 om jämställdhet i de statliga bolagen.

För oss socialdemokrater handlar näringspolitik om att nya jobb och tillväxt kan skapas med utgångspunkt i de områden där Sverige redan är framgångsrikt. Det är genom innovationer, forskning, entreprenörskap och utbildning som Sverige kan fortsätta att utveckla nya näringar samtidigt som viktiga näringar fortsätter att utvecklas i Sverige.

De flesta företag drivs i privat regi, vilket vi också tycker är positivt. Men Sverige har dessutom stora tillgångar i form av råvaror, malm, skog, natur och vattenkraft, tillgångar som under lång tid har haft stor betydelse för vårt lands välbefinnande. De statliga företagen har här ett stort ansvar och kan visa vägen för god etik när det gäller att ta fram hållbara produkter, bra arbetsvillkor och konkurrenskraft.

En hållbar utveckling kräver ökat ansvarstagande för klimatomställning och ett stopp för girighet och kortsiktig vinstmaximering. Staten kan därför genom sitt ägande spela en normsättande roll i näringslivet. LKAB, Sveaskog, Telia Sonera, SBAB, Posten Norden, Vattenfall och andra företag med statligt ägande ska vara förebilder.

Den borgerliga regeringen visar efter valet i höstas att statliga företag inte är en del av regeringens näringspolitik. Det gör man genom att flytta över ägaransvaret i regeringen från Näringsdepartementet till Finansdepartementet med ett tydligt uppdrag att sälja ut statliga företag.

Vi har nu fått en förvaltande statlig ägare som inte vill utveckla en aktiv ägarpolitik. Ansvarigt statsråd på Finansdepartementet har som huvuduppgift att sälja statliga företag för att minska statsskulden. Men till vilken nytta? Svenska folket blir inte rikare för det – tvärtom. När tillgångarna försvinner har staten ingen avkastning på kapitalet i form av aktieutdelning eller värdestegring.

I budgetpropositionen för 2011 förutspås en utdelning på 24 miljarder kronor exklusive Svenska Spel och Systembolaget. Det är pengar som går tillbaka till staten och som används till vår gemensamma välfärd som äldreomsorg, skola och sjukvård. Det är alltså inte skattepengar som används i de statliga företagen, vilket det ibland sägs från borgerligt håll.

Ett av de företag som nu står på säljlistan är Telia Sonera. Telia Soneras datakablar tillhör ett av de trafiknät i världen som betraktas som de viktigaste. Det finns naturligtvis flera utländska makter som skulle vara lockade av att skaffa sig inflytande över detta kabelnät genom att köpa aktieposter när det kommer ut till försäljning. Det är ett huvudskäl till att

vi säger nej till den försäljningen. När det gäller SBAB finns det många goda skäl till att staten ska vara med och ta ansvar på bolånemarknaden för miljoner svenska bolånekunder.

Fru talman! När det gäller Posten Norden är utskottets majoritet tydlig med vad man vill, nämligen att ta tillbaka regeringens bemyndigande att ytterligare minska svenska statens ägarandel. Utskottets betänkande justerades den 1 mars efter att frågan beretts sedan den 18 januari. Det handlar om att tillse att vi har en väl fungerande postverksamhet i hela landet såväl i glesbygd som för många småföretag. Med en börsintroduktion och en minoritetspost har vi av sagt oss detta inflytande.

Utskottets ordförande meddelade delar av utskottet den 7 mars att ett aktieägaravtal mellan den svenska staten och den danska staten som har varit hemligt för utskottet innehåller paragrafer som står i strid med förslaget till beslut från majoriteten i utskottet. Mot den bakgrunden kallades utskottet till ett möte med finansmarknadsminister Peter Norman den 10 mars.

Vid mötet framkom att regeringen för utskottet hade hemlighållit ett aktieägaravtal från den 24 juni 2009 med en paragraf som skulle hindra Sverige från att kunna bibehålla sin ägarandel i Posten AB. Utskottets kansli, som bereder alla näringsutskottets propositioner och motioner, har inte fått ta del av avtalet. Detsamma gäller utskottets ledamöter.

Det är särskilt anmärkningsvärt eftersom behandlingen av betänkandet hade pågått från den 18 januari. Partierna hade redogjort för sina ståndpunkter och det var klart att det fanns en majoritet som skulle gå på den av S och MP lagda motionen om att ta tillbaka bemyndigandet att minska ägandet i bland annat Posten AB. Beredningen pågick ända till den 1 mars då betänkandet justerades.

Under samma period gjorde dessutom regeringen ett tilläggsavtal till det tidigare nämnda aktieägaravtalet den 17 februari för att tillmötesgå den danska regeringen. Inte heller detta avtal blev känt för utskottet.

Regeringen har på ett flagrant sätt nonchalerat sin informationsskyldighet till riksdagens näringsutskott och har efter att näringsutskottet justerat sitt betänkande försökt göra gällande att staten på grund av detta förslag till beslut skulle bli skadeståndsskyldig.

Vår uppfattning är att om regeringen finner att riksdagens beslut är ett problem så får man återkomma till riksdagen. Det får aldrig bli så att regeringen i efterhand ska försöka sätta sig över demokratiska beslut fattade av Sveriges riksdag. Från detta ska ansvarigt statsråd hålla tassarna borta. Det är kanske därför Peter Norman har strukit sig från talarlistan.

Fru talman! När det gäller energiomställningen har regeringen ett särskilt ansvar för Vattenfall som helstatligt bolag. Vi menar att det behövs en vision om att Vattenfalls energiförsörjning på längre sikt ska baseras helt på förnybar energi. Enligt vår reservation ska Vattenfall vara ledande i omställningen av energisystemet och pådrivande i energiomställningen i Sverige och Europa på alla de marknader där bolaget verkar. Det gäller även deras dotterbolag. Vidare ska bolaget öka sina investeringar i förnybar energiproduktion och inte bygga nya kol- eller kärnkraftverk.

Tyvärr har vi en borgerlig regering som med två rösters majoritet så sent som den 17 juni förra året i riksdagen drev igenom ett beslut om att satsa på ny kärnkraft i Sverige, ett kortsiktigt beslut som omgående be-

höver omprövas. Kärnkraften har sedan Harrisburgolyckan återkommande drabbats av olyckor där människors liv satts i fara, som nu senast i Fukushima i Japan. Men kom ihåg att riskerna finns också i Sverige. Det var brist på säkerhet som gjorde att Barsebäcks kärnkraftverk var stängt under större delen av 2005. Vi kan vara glada för att regeringen Persson sedan avvecklade kärnkraftverket, som låg felplacerat vid en stor befolkningskoncentration.

Det har kanske också fallit i glömska att Forsmark hade stora problem med kylningen av en reaktor på grund av elfel så sent som hösten 2006. Trots ett omfattande säkerhetsarbete drabbas kärnkraften av nya olyckor. Man simulerar risker och garderar sig för sådant man vet, men mot det oförutsedda finns det inga garantier om att kärnkraften är säker. Vattenfall som stor ägare av svenska kärnkraftverk ska därför inte som regeringen vill ges i uppdrag att planera och bygga nya kärnkraftverk.

Sverige har tvärtom goda förutsättningar att bygga ny energiproduktion, inte minst inom vindkraft. Vårt budskap är därför tydligt till Vattenfall och regeringen att man ska stå i främsta ledet när de nya energikällorna skapas. Det är bra både för miljön och för tillväxten i Sverige. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har också lagt fram ett förslag som går i denna riktning. Centerpartister som nu börjar säga att de vill avveckla kärnkraften har nu en ny möjlighet att ta ställning för en avveckling genom att rösta för vår reservation.

I detta anförande instämde Carina Adolfsson Elgestam, Ingemar Nilsson, Ingela Nylund Watz och Börje Vestlund (alla S).

Anf. 68 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Det fanns en del inslag i Lars Johanssons anförande som det finns anledning att bemöta, inte minst när Lars Johansson säger att regeringen är någon sorts förvaltare som bara väntar på att slakta de här företagen. Det är precis tvärtom. Regeringens förvaltning, oberoende av om den sker på Näringsdepartementet eller på Finansdepartementet, är att utveckla företagen. Det har vi också visat. Vi fick långt mer för de företag som är sålda än vad någon trodde. Det sker alltså en mycket omsorgsfull förvaltning och utveckling av de här företagen.

Det andra är när Lars Johansson talar om eventuella köpare av delar av Telia Sonera. Vi ska komma ihåg att staten i dag äger 37,3 procent av bolaget. Det finns alltså redan ett antal aktörer. Det som är solklart – och det har denna kammare slagit fast – är att staten inte kommer att gå ifrån sitt huvudägande och sitt dominerande inflytande förrän det är helt säkert ställt att de försvars- och säkerhetspolitiska dimensionerna i nätet är helt säkrade. Där behöver Lars Johansson inte oro sig.

När det gäller aktieägaravtalet håller jag med om att det hade varit bra om utskottet hade fått information tidigare om aktieägaravtalets utformning, men egentligen är det inget nytt i detta avtal. Det framgår av både propositionen och betänkandet att det kan komma att bli en börsintroduktion och en nyemission. Det framgår av avtalet och också av både proposition och betänkande att den svenska staten inte behöver sälja aktier. Det gäller fortfarande. Det kan visserligen bli en utspädning om det sker en nyemission, men det ligger i sakens natur.

Anf. 69 LARS JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att regeringen vill sälja ut statliga företag. Det är ju därför vi har dagens debatt. Vi anser att det är mycket märkligt att man har lämnat över hela frågan om kopplingen till näringspolitik när det gäller statliga företag. Vi har en annan syn på det. Vi ser dem som en viktig del i näringspolitiken. Därför tycker vi att man ska ha en samlad ägarpolitik.

Problemet är att ni hela tiden vill sälja ut. Ni bortser från andra faktorer, som att det till exempel är bra att vi har SBAB på bolånemarknaden. Man kan styra ett bolåneinstitut för alla våra bolånekunder. Vi kan till exempel agera med ett statligt Telia Sonera när det gäller accessnätet. Även om ni säger att ni ska kontrollera den frågan innan ni säljer finns de ju med på säljlistan. Ni har redan sagt att de ska vara där.

Vi talar om ägarspridning när det gäller Vattenfall. Varför då? Vi hade även Vattenfalls vd i utskottet för en tid sedan. Då berättade han mycket tydligt att den investeringsbudget som man har för närvarande, ca 165 miljarder, kommer man att klara utan ägartillskott. Ni går dock ut och påstår att det krävs ett ägartillskott, och därför vill ni öka aktiespridningen i bolaget i stället för att vara aktiv ägare i bolaget.

När man gör sådana uttalanden undrar också de statliga företagen vad som är regeringens, alltså ägarens, uppfattning. Det är egentligen allvarligt att man driver statliga företag på det viset och säger att man ska sälja ut dem i stället för att ge nya riktlinjer för hur de ska kunna utvecklas. Det är det som är poängen i den här diskussionen.

Anf. 70 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Jag är lite förvånad över att Lars Johansson inte tycks komma ihåg att regeringen har lagt fram nya ägardirektiv för Vattenfall för att just gå i riktning mot en mer hållbar energipolitik som också tar större hänsyn till energiomställningen, som är en viktig målsättning för den här regeringen.

Breddningen av ägandet i Posten AB handlar om att vi har ett avtal som var mycket tydligt redovisat. Jag håller med om att det hade varit bättre om utskottet tidigare hade fått utförlig information om detta, men det ändrar inget i sak i förhållande till vad som står i propositionen och i det betänkande som utskottet behandlade under förra mandatperioden.

Den stora skillnaden är att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och uppenbarligen också nu Miljöpartiet anser att de statliga företagen ska vara något slags spelare i en näringspolitik. De ska ges andra villkor än andra företag har på en gemensam marknad. Det tror vi leder fel. Det finns alldeles för många exempel på den typen av statlig styrning – ta Stålverk 80. Det finns hur många sådana exempel som helst där politiska, ideologiska ambitioner har gått ut över vad som är sunt och långsiktigt hållbart i näringslivet. Det är där vi skiljer oss.

Vi tror att det är bättre att det är människor av kött och blod som riskerar egna surt förvärvade pengar än att vi tar skattebetalarnas pengar. Visst har vi väldigt duktiga statstjänstemän, men Ikea skulle aldrig ha skapats av statstjänstemän. Det krävs entreprenörer av kött och blod för att företagsamheten ska utvecklas.

Anf. 71 LARS JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Nu diskuterar vi inte att förstatliga hela näringslivet. Vi diskuterar viktiga statliga bolag på områden som är viktiga för Sveriges välfärd och utveckling. Vi talar om naturtillgångar. Det är möjligt att Mats Odell i framtiden vill sälja också LKAB, som är en stor gruvindustri i Sverige. Det är möjligt att han vill sälja Sveaskog också, som äger en stor del av svensk skog och har stor betydelse för hur skogsnäringen utvecklas i landet.

Att man vill sälja ut delar av Vattenfall är uppenbart. Vattenfall äger en stor del av vattenkraften i Sverige. Vi tycker att den ska vara kvar i statens ägo. Vi tycker att vi ska utveckla företagen.

Som jag tidigare har sagt går dessa företag inte med underskott. De ger överskott till statskassan – dryga 20 miljarder för innevarande år. Om vi hade behövt lägga in extra pengar för att de här företagen ska kunna leva på en marknad hade det varit en annan diskussion, men det är inte så nu. De här företagen har utvecklats under såväl socialdemokratiska som borgerliga regeringar.

Jag noterar nu att ni vill avveckla ägandet successivt. Jag vill nog ändå påstå att finansmarknadsministrarnas uttalande som ansvarig för statens ägande återkommande har varit: Mitt uppdrag är att sälja ut statliga företag för att reducera statsskulden. Det är ju så man resonerar, men det är bara snack i grunden. Vi blir ju inte rikare för det. Vi blir fattigare. Vi kommer inte att få någon aktieutdelning och får ingen del av värdetillväxten i de här statliga företagen, som successivt har ökat i värde. Det är Ebberöds bank att sälja ut.

Anf. 72 JONAS JACOBSSON (M):

Fru talman! Ledamöter! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 4 och i övrigt bifall till utskottets förslag.

Vi är här i kammaren i dag för att behandla näringsutskottets betänkande avseende 2010 års redogörelse för företag med statligt ägande, en redogörelse från Riksrevisionens styrelse avseende Svensk Exportkredit samt ett antal motioner med koppling till dessa frågor.

Med 57 statligt ägda företag är staten Sveriges största företagsägare. Den statliga företagsportföljen värderas till över 600 miljarder kronor. Ägandet medför därmed förstås ett stort och viktigt ansvar.

I dagens debatt riktas fokus på särskilt viktiga kärnfrågor som handlar om var gränserna ska dras kring det statliga ägandet. Vilka företag bör staten egentligen äga och varför? Vilka risker finns med statligt ägande i vissa fall? Vilka fördelar kan finnas i andra fall?

Alliansregeringen och allianspartierna i riksdagen menar att det av flera skäl är extremt viktigt att sätta gränser för vad staten kan, bör och ska göra när det gäller att äga företag. Dels sätter staten ofta spelreglerna på marknaden och bör därmed inte själv vara en aktör, dels är det förknippat med stora ekonomiska risker att driva företag.

Låt mig börja med det första huvudskälet. För mig är det självklart att staten har en viktig uppgift när det gäller att ange ramar och regler för näringslivet och att se till att det finns en fungerande lagstiftning och ett rättssystem som kan upprätthålla lagstiftningen och säkerställa att marknaden fungerar.

Det är dock inte rimligt att den som både sätter reglerna och dömer samtidigt är en aktör på marknaden. Det blir ungefär som om IFK Göteborg utöver att spela i allsvenskan ensamt skulle få bestämma vilka regler som ska gälla och dessutom döma alla matcher inklusive sina egna.

Fru talman! Det är inte rimligt. Det tycker nog inte ens Lars Johansson, även om han är från Göteborg.

Staten bör inte själv vara en aktör på välfungerande marknader. Statligt ägande av företag är i princip bara motiverat när det finns ett särskilt samhällsuppdrag som är svårt att hantera på något annat sätt.

Fru talman! Det andra huvudskälet handlar om ekonomi. Vi menar att staten bör minska sin låneskuld, alltså statsskulden, så att vi står bättre rustade för kommande kriser. I praktiken innebär nämligen kombinationen av en statskuld på drygt 1 100 miljarder kronor och ett innehav av statliga företag till ett värde av drygt 600 miljarder kronor att staten lånar pengar för att äga företag.

Låt mig vara tydlig med att ägandet i många fall kan vara väl motiverat. Det är dock viktigt att komma ihåg att statsskuldens värde är fast medan värdet på företag varierar kraftigt beroende på konjunkturen. Som exempel kan nämnas att statens Nordeaaktier var värda ungefär 30 miljarder mindre under finanskrisen än nu.

Intäkterna från försäljningen av statligt ägda företag ska alltså användas för att betala av på statsskulden, vilket stärker Sveriges ekonomiska förutsättningar att klara en ny kris. Detta är särskilt viktigt eftersom vi ser ett tydligt samband mellan olika länders skuldsättning och hur hårt de drabbats av den finansiella krisen. Vi ser hur länder som Spanien och Grekland som var högt skuldsatta när den finansiella oron spred sig nu behöver hantera kraftiga budgetunderskott.

Att äga exempelvis finansiella tillgångar är dessutom förknippat med extra stora risker eftersom värdet kan förändras mycket snabbt.

Med lägre statsskuld minskar sårbarheten för oro på kreditmarknader och stigande räntenivåer. Det skapar bättre förutsättningar och utrymme att agera i ekonomiskt tuffare tider.

Försäljningen av Nordeaaktier nyligen är ett exempel på detta. Intäkterna innebär en rejäl förtjänst för staten som användes för att betala av på Sveriges statsskuld och därigenom minska statens skuldsättning och räntekostnader.

Fru talman! Tittar vi på de tre aktuella bolagen, där det finns en samlad opposition mot försäljning, verkar alla tre på fungerande marknader. Man kan säkert definiera statliga kärnuppgifter på många olika sätt, men det kan rimligen inte anses vara statliga kärnuppgifter att dela ut post, leverera telefonitjänster och tillhandahålla bostadslån – särskilt inte då det finns gott om andra aktörer på marknaden som kan leverera dessa tjänster.

Beträffande Posten Norden finns ett samhällsuppdrag som står inskrivet i bolagsordningen. Den kan inte ändras så länge staten äger minst 34 procent av bolaget, vilket vi tycker att staten ska fortsätta göra.

När det gäller Telia regleras tillgången till det så kallade koppar-accessnätet inte genom ägandet utan genom annan lagstiftning.

Som vi ser det borde dessa bolag vara helt oproblematiske att sälja i enlighet med det bemyndigande som regeringen i dag har.

När det gäller SBAB finns det anledning att vara extra fundersam. I andra länder, exempelvis USA, har vi sett hur statliga bolåneinstitut har bidragit till att blåsa upp en bostadsbubbla genom att tillhandahålla konstlat billiga lån. Den internationella finanskrisen har visat vilka katastrofala effekter detta kan få för enskilda, för företag och för stater.

I Sverige förs nu en diskussion om huruvida vi också har en bostadsbubbla. SBAB var tidigt ute med att ta bort dyra topplån, att erbjuda bottenlån upp till 95 procent av bostadens värde och att erbjuda lån även till handpenningen. Man kan inte bortse från risken att bolaget med staten som ägare i ryggen bidrar till att driva fram ett ökat risktagande även hos andra långgivare.

Ska staten verkligen medverka till denna typ av risktagande och spekulationer? Svaret borde vara nej. Jag kan bara beklaga att det verkar finnas en majoritet för en annan linje i kammaren i dag.

Fru talman! Utöver de nämnda bolagen har Socialdemokraterna och Vänsterpartiet förslag om att på samma sätt återkalla bemyndigandet att minska statens ägande i Nordea. Detta förslag är om möjligt ännu mer obegripligt. Det finns åtskilliga aktörer på den svenska bankmarknaden, och det finns dessutom internationella aktörer. Konkurrensen är hård och hårdnande, vilket betyder att riskerna är stora och ökande. Det är direkt olämpligt att staten är en aktör här.

Staten kan dessutom agera med större trovärdighet gentemot banksystemet, exempelvis vad gäller synen på risktagande, hur banker marknadsför olika produkter eller hur kreditgivning ska hanteras, om man inte samtidigt själv är en stor aktör och därmed spelar dubbla roller.

Fru talman! Försäljningen av vissa statliga företag är en del av en ansvarsfull ekonomisk politik för att rusta Sverige för framtida utmaningar. Det yttersta syftet är att värna skattebetalarnas intressen på bästa möjliga sätt. Agerandet från de rödgröna partierna tillsammans med Sverigedemokraterna riskerar tyvärr att försvaga Sveriges ekonomiska stabilitet.

I detta anförande instämde Jessica Polfjärd (M).

Anf. 73 LARS JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jonas Jacobsson talar om stora ekonomiska risker med statligt ägande. Men varje år från 2004 och framåt har de statliga bolagens utdelning till staten varit på mångmiljardbelopp. Under 2011 räknar regeringen med 24 miljarder. Ingen gång under denna tid har staten behövt skjuta till pengar. De statliga bolagen ger överskott. När Vattenfall besökte utskottet berättade ordföranden att man hade betalat in 95 miljarder till staten.

Jag har svårt att tro på talet om ekonomiska risker. Men det är klart att om regeringen blir ännu passivare och inte styr kan sådana situationer uppstå.

Vår utgångspunkt är dock att man som ägare har en skyldighet att utveckla sina företag. Det är en grundförutsättning oavsett om man är privat, statlig eller kooperativ ägare. Man ska äga företag för att utveckla dem.

De företag vi nu talar om har stora möjligheter på den svenska marknaden och i en del fall också på den internationella marknaden. Att då

avhända sig detta och säga att det är sådana stora risker att man inte vågar hålla på med det längre visar på en form av inkompetens.

Så inkompetenta kan ni väl ändå inte vara på den borgerliga kanten? Ni talar ju ofta om era nära relationer till näringslivet. Då borde ni veta hur man driver företag så att den typen av stora risker inte uppstår. Ta möjligheten, använd ägandet och styr och utveckla företagen!

Anf. 74 JONAS JACOBSSON (M) replik:

Fru talman! I Lars Johanssons värld är det uppenbart att det alltid är positivt att äga och att det alltid är riskfritt att äga. Det är tydligen bara att plocka hem utdelningarna på miljardbelopp.

Låt mig då påminna om det jag sade i mitt huvudanförande: Statens Nordeaaktier, exempelvis, var värda 30 miljarder mindre under finanskrisen än nu. Detta understryker att det också finns risker med ägandet.

Fru talman! Lars Johansson tycker att det är en god affär för staten att äga bolag, till och med på välfungerande marknader med tuff konkurrens. Om det nu är en så god affär och så låg risk att äga exempelvis Nordea utgår jag från att Lars Johansson lever som han lär och själv lånar pengar för att köpa bankaktier. Jag utgår från att det också är det råd som du ger till familj, släkt och vänner. För varför tycker Lars Johansson annars att staten ska ta dessa risker, om han inte själv är beredd att göra det?

Anf. 75 LARS JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Om vi tittar på Nordea Bank från 2004 till 2008 ligger de på en utdelning till staten på 9 miljarder. Sedan har den under ytterligare ett par år gett utdelning till staten. Detta har också varit en bra affär för staten. Dessutom har värdet på aktien – hela serien om vi räknar från 2004 till och med 2011 – ökat. Även detta är alltså en större tillgång än det var 2004, och så är det med företag efter företag som ni har med på den så kallade säljlistan.

Jag har svårt att se att man inte använder sig av sitt ägande och styr företag. Dessutom är inte alla företag enbart en marknadsfråga. Posten Norden, till exempel, har ett samhällsuppdrag. Det är inte bara en marknad som vem som helst kan sköta, utan det finns ett tydligt uppdrag att se till att posten finns i hela landet och att alla har tillgång till den. Det gäller småföretagare i glesbygd etcetera. Då måste man styra ett företag så att det får denna inriktning.

Jag har tidigare talat om Vattenfall. Det är en oerhört viktig aktör på energimarknaden. Vi vill att Vattenfall ska vara en föregångare och inte ses som en av många aktörer. Vattenfall ska vara en föregångare när det gäller energiomställningen och möjligheten att utveckla ny energi. Vattenfall ska inte bygga ny kärnkraft. Där ger vi tydliga besked från oppositionens sida.

Jag vet att ni har en annan inställning. Ni tycker att detta bara är en marknad. Om man har den inställningen spelar det naturligtvis ingen roll om det är staten som äger de här företagen. Men vi tycker att det är viktigt att staten är en aktiv aktör på dessa områden. Vi menar att staten ska vara det.

Jag har lång erfarenhet av kommunalpolitik i Göteborg, och jag kan bara upplysa Jonas om att vi har sett till att exempelvis det kommunala

energibolaget i Göteborg ägs av kommunen. På det sättet kan vi utveckla ny bioenergi i detta bolag. Precis på samma sätt skulle man kunna använda sig av Vattenfall för att utveckla nya energiområden.

Prot. 2010/11:73
16 mars

Statliga företag

Anf. 76 JONAS JACOBSSON (M) replik:

Fru talman! Lars Johansson och jag är nog överens om att så länge staten är ägare är det oerhört viktigt att staten tar ägaransvaret på allvar för att utveckla bolagen. I vissa fall finns det också särskilda uppdrag. Du nämner Posten. Detta är också inskrivet i bolagsordningen, vilket jag nämnde tidigare.

Men huvudpoängen kvarstår: Det finns starka skäl att fortsätta minska statsskulden för att se till att vi står bättre rustade för framtida kriser. Frågan är när man i så fall kan göra det. Om man ska sälja bolag menar jag att det är viktigt att se till att göra det nu, när konjunkturen är god och när det finns ett värde i bolagen. Det är svårt att realisera pengarna när landets ekonomi befinner sig i fritt fall. Vi kan återigen ta exemplet Nordea, där värdet sjönk rätt tydligt.

Ett statligt ägande är motiverat i ett antal fall, men när det inte är det tycker jag att man måste se över när man ska sälja. Man kan inte köpa en försäkring när huset redan brinner, och man kan inte sälja statliga bolag mitt under en kris. Det måste göras i förväg.

Regeringen är mån om att agera ansvarsfullt med medborgarnas gemensamma resurser. En del av detta är att sälja vissa av de statliga företagen för att därmed betala av på statsskulden.

Anf. 77 MARIA WETTERSTRAND (MP):

Fru talman! Under tidigare mandatperioder har regeringen av dåvarande riksdagsmajoriteter fått bemyndigande att sälja hela eller delar av statliga företag, bland annat SBAB, Telia Sonera och Posten.

Vi har från oppositionen olika syn på statliga företag och statligt ägande. Men vi har i dag en majoritet i utskottets betänkande för att återta några av de bemyndiganden som regeringen har fått. Det gäller just SBAB, Telia Sonera och Posten. För Telia Sonera handlar det om att begränsa det bemyndigande som regeringen har i dag.

Jag delar till viss del regeringens uppfattning att vissa statliga bolag bör och kan säljas och att det finns ett problem med att staten har ett stort ägande i företag. Framför allt handlar det om att staten går ut och är en konkurrent på en öppen marknad där staten själv sätter reglerna. Det har vi sett exempel på när det gäller just Telia Sonera. Staten fick idén att man inte längre skulle ha ett fast telenät i hela landet och började diskutera detta. Om man inte erbjuder ett fast telenät i hela landet är det förstås i de områden där enbart Telias mobilnät fungerar som det fasta nätet kommer att försvinna först. Det blir ett problem när det är staten som äger just detta bolag eftersom man gynnar sig själv på en marknad.

Det är uppenbart att staten skulle kunna sälja bolag som SAS utan att det skulle utgöra något hot, såvitt vi kan bedöma, mot vare sig statens ekonomi eller mot kommunikationerna i landet.

Vi från Miljöpartiets sida ser att det ibland finns problem med att staten äger bolag, och vi menar att det ska finnas särskilda skäl för att staten ska ha ett ägande i bolag. I dessa skäl räknar vi inte in att man bara vill ha vinsten. Om detta vore ett tillräckligt skäl för staten att äga bolag

skulle staten kunna ge sig ut och spekulera på börsen, försöka vinna pengar och satsa i bolag som går bra. Det anser de flesta av oss är ett orimligt agerande.

Däremot finns det skäl som kan vara tillräckligt tunga för att staten ska äga bolag. Det gäller till exempel om det råder bristande konkurrens på en marknad där staten kan gå in som aktör och förbättra konkurrensen, där det finns risk för privata monopolbildningar eller där det finns naturliga monopol på områden som är viktiga samhällsintressen.

Vi menar att det finns orsak till att återta bemyndigandet när det gäller just dessa tre bolag. SBAB ser vi som ett viktigt verktyg för att skärpa konkurrensen på bolånemarknaden. När det gäller Telia Sonera handlar det framför allt om kopparnätet, som är en resurs av stort samhällligt värde. Inte minst kan det i en krissituation vara absolut nödvändigt att man har tillgång till kopparnätet, till exempel om mobilnätet skulle slås ut. Nu säger regeringspartierna att de inte har för avsikt att sälja kopparnätet, men denna begränsning finns inte i det bemyndigande som regeringen har. Det är rimligt att bemyndigandena utformas på det sätt som riksdagens majoritet anser att de ska vara utformade.

Vi anser att Posten bedriver en verksamhet som är en viktig samhälls-service. Det är viktigt att det finns fungerande postservice i hela landet. Vi har också motsatt oss att man ska børsintroducera Posten. Just frågan om Posten AB har, som Lars Johansson tidigare påpekade, varit uppe i utskottet även efter det att vårt betänkande justerades. Vi diskuterade detta för första gången redan i januari. Då blev det tydligt för regeringen att det fanns en riksdagsmajoritet emot att sälja Posten. Då borde regeringen rimligtvis ha agerat om den upplevde att detta var ett problem. Betänkandet justerades den 1 mars – sex veckor senare. Det var en ovanligt lång tid mellan den första gången ärendet togs upp och justeringen av betänkandet. Trots att det var så lång tid kom regeringen först sex dagar efteråt och meddelade utskottet att det förelåg vissa problem med det yrkande som hade vunnit majoritet i utskottet. Ministern menade att det handlade om att Sverige skulle bli skyldigt till avtalsbrott.

Det var helt nya uppgifter för riksdagen. Vi har inte informerats om innehållet i det här aktieägaravtalet tidigare på just den punkt som det här handlar om, nämligen frågan om en nyemission. Det står i den proposition som regeringen lade fram 2007/08, som refererar till det avtal som skrevs då, att det kan bli aktuellt med nyemissioner. Men det står också att den svenska staten enligt samma avtal har en möjlighet att välja om den vill delta i sådan ägarbreddning. Juristerna på Regeringskansliet var också tydliga med att det förhöll sig på det sättet. Den delen av avtalet som gör Sverige skyldigt att delta i en nyemission av aktier vid en eventuell børsintroduktion fanns inte 2008, utan den kom till 2009 utan att riksdagen informerades om det. Det är anmärkningsvärt att riksdagen inte har fått den här informationen vid den tidpunkt då avtalet tecknades eftersom det är en väsentlig information.

Nu förhåller det sig dock på det sättet att en aktualisering av avtalsbrott inte kan bli aktuell förrän tidigast år 2013. Vi i oppositionen har därför valt att stå fast vid det förslag till riksdagsbeslut som vi lade fram när vi justerade betänkandet. Om det skulle vara så att regeringen upplever att detta beslut är ett problem som kan innebära att man kan bli skyldig till avtalsbrott eller att man blir tvungen att förhandla om avtalet och

det misslyckas utgår vi ifrån att regeringen återkommer till oppositionen för att föra diskussioner om hur man kan utforma ett nytt bemyndigande som i så fall kan lösa det problemet. Vi utgår också ifrån att vi vid det tillfället har lite mer än minus sex dagar på oss att diskutera saken.

Fru talman! Det här betänkandet tar också upp frågan om Svensk Exportkredit. Svensk Exportkredit är det bolag av de statligt ägda bolagen som har den näst största omsättningen efter Vattenfall. De har blivit granskade av Riksrevisionen och fått ett ganska stort antal påpekanden. Jag tycker att det mest anmärkningsvärda som jag har blivit uppmärksam på i det här avseendet är det enormt breda uppdrag som Svensk Exportkredit har. De har en näst intill obegränsad möjlighet att lägga pengar på nästan vad som helst. Det står till exempel i deras direktiv att de ska kunna lägga pengar på att bygga motorvägar i Sverige med hänvisning till att det indirekt skulle kunna främja svensk export. Jag tror att det är ganska få svenskar som vet att det är på det sättet. Det är inte någonting som den här regeringen har hittat på, utan det har varit så tidigare.

Nu är det på gång att regeringen ska skriva nya direktiv till Svensk Exportkredit. Vi utgår ifrån att utskottet kommer att få ta del av dem och delta i diskussionen om hur de ska utformas med anledning av den kritik som Riksrevisionen har kommit med. Jag har därför avstått från något yrkande i betänkandet utan skrivit ett särskilt yttrande där jag gör tydligt att jag anser att Svensk Exportkredits direktiv bör utformas på ett sådant sätt att deras verksamhet begränsas till att handla om det som direkt främjar svensk export, och där har de gjort mycket nytta under till exempel finanskrisen.

I det här betänkandet har Miljöpartiet också en reservation tillsammans med Vänsterpartiet där vi vill att riksdagen beslutar att SJ inte ska ha ett krav på vinstutdelning utan ska ha möjlighet att använda den vinst man får till att återinvestera i verksamheten. Vi tror att det kan vara ett sätt att förbättra konkurrenskraften för SJ, förbättra tågtrafiken i Sverige och i bästa fall också få ned kostnaderna för konsumenterna.

Det finns en riksdagsmajoritet för att staten ska behålla Vattenfall som ett helägt statligt bolag. Det är en viktig fråga där regeringen har aviserat att man skulle kunna tänka sig att gå en annan väg men där man ännu inte har något bemyndigande att göra så. Med det här beslutet tydliggör vi att riksdagen anser att Vattenfall ska fortsätta att vara ett helägt statligt bolag.

Det beror på att vi anser att staten ska vara en aktiv ägare av Vattenfall. Staten ska se till att Vattenfall är det ledande bolaget när det gäller omställning till hållbara energilösningar. Vi menar att det skulle försvåras om staten inte ägde bolaget. Vi menar också att Vattenfall äger så mycket viktig infrastruktur, till exempel svenska elnät, att det också av det skälet finns en anledning att behålla det helt i samhällelig ägo.

Miljöpartiet har också ett särskilt yttrande som handlar om Nordea i det här betänkandet. Staten har inte varit någon aktiv ägare av Nordea under de senare åren. Företaget verkar på en konkurrensutsatt marknad där staten sätter upp regelverken. Vi menar att med strax under 20 procents ägande, som det kommer att bli framöver, är möjligheterna för staten att påverka Nordea väldigt begränsade. Vi menar att det behövs aktörer som kan bidra med riskkapital och som kan agera på den finansi-

ella marknaden för att vi ska få fram ny grön teknik och ta steg framåt när det gäller utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Men med den begränsade påverkansmöjlighet som staten i dag har i Nordea ser inte vi att just Nordea skulle vara det verktyg som skulle vara avgörande i det här fallet, utan vi ser andra möjligheter för detta, till exempel genom befintliga marknadskompletterande investeringsfonder som staten förfogar över i dag.

Fru talman! Vi i Miljöpartiet anser alltså att man ska ha en viss varsamhet när det gäller statligt ägande. I de fall där staten äger bolag är det viktigt att man är en aktiv aktör.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag under punkt 1 och 5 och dessutom bifall till reservationerna nr 5 och 6.

Anf. 78 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Det var intressant att lyssna till Maria Wetterstrand. Hon började med en principiell förklaring om att hon till viss del delar regeringens uppfattning att staten inte bör äga företag som arbetar på konkurrensutsatta marknader men att det finns undantag från detta.

Sedan pratade hon om de här tre bolagen, SBAB, Telia Sonera och Posten. Jag kan inte frigöra mig från att här har, trots den principiella hållning som jag tycker är hedervärd för Miljöpartiet, Maria Wetterstrand och hennes parti fallit för en populistisk lockelse att haka på det här tåget tillsammans med Sverigedemokraterna, som bygger hela sitt motstånd på att de är rädda för utländskt ägarskap. Det här landar i Sverigedemokraternas fall på att man talar om främmande makt.

När det gäller just de här tre bolagen faller de argument som Maria Wetterstrand tar upp.

Vi har nu en fungerande postmarknad där det finns olika lokala, regionala och nationella aktörer. Staten kan handla upp denna så kallade universal service, det vill säga att post ska delas ut överallt, av vem som helst. Det finns exempel från olika länder att det här fungerar väldigt bra.

När det gäller Telia Sonera nämner Maria Wetterstrand det så kallade koptarnätet, accessnätet. Där spelar inte ägandet någon roll. Det är fastighetsägarna som äger en stor av detta. I post- och telelagen är det fastställt att man ska släppa igenom trafik helt oberoende av ägarskapet. Utmaningen handlar fastmer om det stora nätet, och där pågår ett arbete. Innan det är färdigställt kommer regeringen inte att gå under det ägande som innebär att vi har full kontroll över bolaget.

Jag tycker inte heller att det här stämmer när det gäller SBAB. SBAB är inte ett företag som hanterar bomarknaden på ett mer ansvarsfullt sätt än privata aktörer.

Anf. 79 MARIA WETTERSTRAND (MP) replik:

Fru talman! Jag kan lugna Mats Odell med att Miljöpartiet inte på något sätt har som huvudargument i de här fallen att vi skulle vara rädda för utlänningar. Vi har till exempel stött sammangåendet mellan den svenska och den danska posten. Även i Danmark har det fått stöd, vilket tyder på att det inte är just det som varit orsaken.

Det finns en viktig samhällsfunktion i en fungerande postservice för hela landet. Det är svårt att i vissa delar av Sverige få lönsamhet i det,

och vi anser därför att den enklaste lösningen är att staten fortsätter att vara ägare av Posten.

Jag kan erkänna att Mats Odell har en poäng vad gäller Telia Sonera. Det gäller framför allt de delar som handlar om att sälja mobilabonnemang, telefonabonnemang och till och med om att ge sig in på den finska marknaden för att sälja liknande saker. Så visst skulle delar av den verksamheten kunna avvecklas.

Däremot finns det en begränsning när det gäller tillgången på nätet. Då kan man säga att det finns reglerat i lagen att de ska släppa igenom det. Ja, det finns reglerat i lagen att man inte får missbruka ägandet av elnätet heller, och ändå har vi i Sverige exempel på att ägare av elnät betar sig på ett sätt som drabbar både företag och enskilda människor just för att dessa ägare helt enkelt väljer att inte följa den lagstiftning som finns. Det har orsakat stora problem och tagit mycket lång tid att över huvud taget kunna driva den processen till ett slut.

Det är inte lämpligt att på det sättet sälja ut viktiga delar av infrastrukturen. Vi ser kopparnätet som en viktig samhällelig resurs, och i en krissituation är det av stort värde att den finns i statens ägo.

Anf. 80 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Det är glädjande att vi är delvis överens om grundprincipen. Sedan landar vi ändå i olika slutsatser. När det gäller Posten finns inga förslag om att sälja Posten. Det finns inte på en skala. Vad det handlar om är att det finns ett avtal som innebär att svenska staten har medgivit att danska staten ska få børsintroducera sin del. Vi behöver inte sälja någonting av den svenska Posten. Det tror jag att Maria Wetterstrand egentligen är väl införstådd med.

Samma sak gäller Telia Sonera.

SBAB vill Maria Wetterstrand inte kommentera. Tycker Maria Wetterstrand verkligen att SBAB har agerat mer ansvarsfullt för att undvika bostadsbubblor än vad de privata aktörerna gjort?

Anf. 81 MARIA WETTERSTRAND (MP) replik:

Herr talman! I den mån SBAB inte skulle ha agerat ansvarsfullt får väl det ansvaret i så fall läggas på den regering som styrt bolaget de senaste åren.

När det gäller Posten är det underligt att höra regeringspartiernas representanter säga att de inte har för avsikt att sälja någonting och att de inte behöver sälja någonting. Därför ställer jag mig frågande till varför man över huvud taget ska ha ett bemyndigande att sälja någonting. Det är bra, tror jag, om bemyndigandena är utformade så som regeringen önskar och avser att agera. Annars skapar det stor osäkerhet. Då är det väl alldeles utmärkt att vi i dag har möjlighet att i riksdagen fatta beslut om att bemyndigandet ska återtas. Det borde rimligtvis även regeringspartiernas representanter kunna rösta för.

Samma sak gäller Telia Sonera. Flera representanter för regeringspartierna har varit uppe i talarstolen och sagt att de inte har för avsikt att sälja kopparnätet, att det är viktigt att det finns i samhällelig ägo. I så fall vore det väl fullt rimligt att rösta för det majoritetsförslag som innebär att bemyndigandet utformas på det sättet.

Jag anser att det egentligen finns stor enighet i den här frågan men att regeringen vill ha större frihet att agera än det man säger att man vill ha. Det tyder på att det finns någon sorts idé om att vilja göra det som dessa bemyndiganden ger regeringen rätt till, nämligen sälja delar av Posten och delar av Telia Sonera samt avhända sig makten när det gäller SBAB. Det betyder att man släpper ett verktyg som man kunde behöva ha på bolånemarknaden.

Anf. 82 EVA FLYBORG (FP):

Herr talman! Man ska vårda det man äger. Det är en gammal sanning som passar bra även på så stora och lite opersonliga saker som de statliga bolagen. Att vårda statliga bolag är att se till att de sköts på bästa sätt med professionella ledningar, tillräckliga kapitalbaser och kloka ägardirektiv. Det kan också finnas ett särskilt samhällsuppdrag som bara ett statligt företag ska sköta, eller ett naturligt monopol, men det är undantagsfall. Värdeskapande är ett övergripande mål med förvaltningen. Här vill jag säga att regeringens redogörelse har utvecklats över tiden och förbättrats genom åren. Staten förvaltar stora värden, och därför är det mycket viktigt.

Herr talman! Det finns flera exempel på statliga företag som sköter sig utmärkt, levererar pengar till statskassan, som vi hört tidigare, och utför ett arbete som ingen annan än staten kan eller ska göra. Just nu går det bra för de statliga bolagen, men det finns också gott om exempel på motsatsen – företag som stör den goda konkurrensen på marknaden, företag som genom felaktig eller undermålig ledning förorsakar stora förluster, kräver ägartillskott och mycket annat stöd. Då kostar de oss i stället skattepengar, tid och uppmärksamhet.

Var och en inser att det inte är en bra situation. Det är helt enkelt inte bra för marknadens funktionssätt när en av aktörerna är både domare och en av spelarna. Ett statligt bolag är just denna hybrid, en kameleont. Ett statligt företag är alltså alltid en risk. Den risken tvingas skattebetalarna bära. Man ska vårda det man äger, men ibland är den bästa vården att inte äga alls, att släppa fri.

Det finns alltså goda skäl för försäljning av statliga bolag. Konkurrensen blir sundare, statens roll blir mer renodlad, företagen får bättre utvecklingsmöjligheter och intäkterna från försäljningarna kan användas till att få ned statsskulden och därmed de stora räntor som Sverige tvingas betala för sina lån. Det i sin tur ger möjlighet till reformer och förbättringar som annars inte hade blivit gjorda. Skattepengar ska gå till förbättringar i Sverige, inte till stora räntekostnader.

De bemyndiganden som tidigare givits av riksdagen för SBAB, Posten Norden och Telia Sonera är en följd av de skäl jag redovisat. SBAB verkar, som vi redan hört, på en kommersiell marknad som präglas av fritt inträde och fri konkurrens. Det finns inget skäl för staten att fortsätta ägandet. Däremot finns det all anledning av vara noga med kontrollen av de finansiella marknaderna och tillsynen så att de konkurrensrättsliga aspekterna vidmakthålls.

När det gäller Posten Norden AB har riksdagen redan under förra mandatperioden givit sitt tillstånd att minska ägandet till som lägst 34 procent i samband med samgåendet mellan Posten och Posten Danmark. När det gäller frågan om en framtida börsnotering av Posten Norden såg

utskottet samgåendet som ett sätt att bana väg för ett pluralistiskt ägande. En börsnotering skapar likviditet för bolaget och kan underlätta eventuella framtida strukturaffärer. Utskottet och riksdagen underströk också att det bemyndigande som riksdagen då gav avsåg en minskning av statens ägande till lägst 34 procent av rösterna i det sammanslagna bolaget, vilket ger staten fortsatt makt över bolagsordningen och en dominerande ställning.

Allt var känt i propositionen, allt beskrevs i både förarbetena och betänkandet, och en del av dem som då var med i utskottet är med även i debatten här i dag. Det finns inga överraskningar, tillägg eller förändringar som påverkar den svenska biten av affären.

Tyvärr, herr talman, tar oppositionen nu på sig ett ganska tungt ansvar. Det kontraktsbrott som den svenska staten så småningom kommer att göra sig skyldig till, om oppositionen får sin vilja igenom, kommer att skada Sverige som avtalspartner, vilket vi fått höra, och risken är överhängande att det kommer att kosta oss ett antal miljoner i skadestånd till den andra parten, Posten Danmark. Hur många miljoner det blir vet vi inte. Detta borde ha kunnat undvikas.

Det ska tilläggas att svenska staten i och med detta avtal inte heller är tvingad att sälja en enda aktie. Vi har inga som helst sådana skyldigheter, men nyemission är en möjlig och trolig väg, vilket är kommunicerat sedan tidigare.

Regeringens resonemang i budgetproposition kring Vattenfall inkluderade en möjlig breddning av ägandet framöver. Om en sådan inriktning blev aktuell skulle regeringen återkomma till riksdagen med förslag, och då hade denna diskussion varit relevant. Det är den inte nu.

Slutligen, när det gäller Telia Sonera, gav riksdagen redan 2001 regeringen ett bemyndigande att utan några som helst begränsningar få sälja dåvarande Telia, alltså en hundra procentig försäljning. Dessutom skedde det på utskottets initiativ, herr talman. Tillgången till accessnätet var en viktig fråga, och genom den funktionella separationen av accessnätet ansåg utskottet och riksdagen att frågan var löst. PTS fick förstärkta möjligheter att ingripa för att öka konkurrensen på bredbandsmarknaden. Alla aktörer/operatörer får tillgång till kopparaccessnätet på samma villkor. Statens styrning av marknaden sker framför allt genom PTS, Konkurrensverket, Datainspektionen, Konsumentverket med flera som sköter tillsynen av hela marknaden och inte genom det egna ägandet.

Herr talman! Jag sade i början att det man äger det vårdar man.

Jag anser inte att oppositionens agerande i dessa exempel är att vårda de gemensamma tillgångarna, utan detta agerande kan skada Sverige som avtalslutande part och i form av skadestånd för kommande avtalsbrott. Det är minst sagt inte bra.

I övrigt ansluter jag mig till mina allianskolleger och deras tidigare inlägg.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 4, avslag på övriga reservationer och motioner samt bifall till utskottets förslag i betänkandet i övrigt.

I detta anförande instämde Jonas Jacobsson (M) och Mats Odell (KD).

Anf. 83 LARS JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Om man lyssnar till Eva Flyborg får man intrycket att det bästa vore om regeringen hade ett bemyndigande att sälja alla företag, så att man slapp gå till riksdagen och få en kritisk granskning av sina skäl för att sälja statliga företag. Det är det allmänna intryck man får – staten ska i stort sett inte äga någonting – när man lyssnar mellan raderna till vad Eva Flyborg säger.

Det är också märkligt att Eva Flyborg inte på något sätt tycker att det är anmärkningsvärt att regeringen inte har informerat näringsutskottet om det aktieägaravtal som föreligger avseende Posten Norden AB. Man försöker nonchalera den frågan, i stället för att ta kritiken på största allvar.

Jag har tidigare inte varit med om att en regering har suttit med ett aktieägaravtal som man inte har informerat utskottet om under beredningen. Normalt sett får man ta del av den typen av hemliga handlingar och kan läsa dem på plats i utskottet. Men i det här fallet har man inte fått den möjligheten. Dessutom har regeringen under vår beredning skrivit ett tilläggsavtal den 17 februari utan att informera utskottet.

Det enda Eva Flyborg säger här i kammaren är att oppositionens förslag riskerar att göra svenska staten skadeståndsskyldig. Det tycker jag är helt fantastiskt! Jag vill säga det en gång till: Det är helt otroligt, när vi har två demokratiska stater som äger Posten Norden AB gemensamt, att den ena parten skulle driva en skadeståndsprocess mot den andra. Hur ser då det ägandet och samarbetet ut i framtiden? Jag ser detta bara som ett slag i luften.

Anf. 84 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Jag tycker att Lars Johansson ska lyssna lite bättre när jag håller mina anföranden i kammaren. Han kanske koncentrerar sig på vad han ska säga i repliken, men man måste lyssna. Jag sade inte att vi skulle sälja allt – självfallet inte. Jag räknade upp ett antal situationer där bara staten kan lösa de uppgifter som föreligger. Det måste väl Lars Johansson ändå kunna kvittera att jag faktiskt sade, för så är fallet.

Beträffande informationen om avtalen: Hela utskottet har instämt i att informationen från regeringssidan kunde ha varit bättre. Det kan den alltid bli. Den kritiken finns alltid. Jag tycker också att det är på sin plats att säga: Ja, den kunde ha varit bättre.

Men, Lars Johansson, den här informationen fanns redan under förra mandatperioden när förarbetet och propositionen förelåg och när betänkandet klubbades igenom här i riksdagen. All information har funnits – förutom en sak. Det gäller det tilläggsavtal som Lars Johansson sade tecknades den 17 februari – där ger jag honom rätt. Men det tilläggsavtalet rör enbart danska förhållanden, alltså danska posten i Danmark. Det ska erkännas, men det har inget över huvud taget med vårt avtal att göra.

Vad gäller att man inte skulle gå till riksdagen: Jag kanske antecknade fel, så Lars Johansson får korrigeras mig i så fall. Det är ju det vi gör och har gjort hela tiden!

I fråga om Vattenfall vill man så att säga dra tillbaka det som inte ens finns. Man bara redovisar framtida tankar, men inte ens det ska man få göra – nya tankeförbud! Men Lars Johanssons regering har ju gjort samma sak fast mycket värre. De har verkligen slutit avtal utan att gå till

Anf. 85 LARS JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag sade att jag får intryck av att Eva Flyborg egentligen skulle ha velat ha ett generellt tillstånd att sälja alla företag. Det är det intryck som jag får när jag lyssnar på dig. Ni skulle helt enkelt vilja ha ett sådant tillstånd, för då skulle ni kunna hantera detta som ni vill.

Men nu är det inte så. Det är väldigt bra att regeringen måste gå till riksdagen och få ett bemyndigande för att kunna sälja företag. Det är därför som vi åter har en debatt om ett antal företag som ni vill sälja.

Jag noterar att det i fråga om Posten Norden AB var ett aktieägaravtal som slöts efter det att riksdagen hade behandlat frågan senast, i juni 2009. Det avtalet fick vi inte heller ta del av. Det handlar alltså om dels det avtalet, dels det tilläggsavtal som tecknades den 17 februari. Det är oerhört anmärkningsvärt, framför allt eftersom det handlar om riksdagens legitimitet, att vi som riksdagsledamöter och riksdagens majoritet naturligtvis alltid har det sista ordet i sådana här frågor.

Därför ska man inte komma och påstå – vilket jag menar att man har gjort, vilket också har varit tydligt i medierna – att ansvariga statsråd har sagt att det kan bli skadestånd om vi fattar ett demokratiskt beslut i Sveriges riksdag. Det är uppseendeväckande, i synnerhet när regeringen inte har informerat om att det kunde föreligga en sådan risk medan utskottet har behandlat frågan.

Det är oerhört anmärkningsvärt. Jag har aldrig varit med om att något sådant har hänt tidigare. Det är möjligt att det har gjort det längre tillbaka i tiden. Men något sådant har i varje fall inte inträffat så länge jag har varit med i riksdagen, sedan 2002.

Det tycker jag är oerhört anmärkningsvärt. Jag skulle önska att Eva Flyborg kunde vara lite tydligare i sin kritik mot regeringen på den här punkten i stället för att vara så undanglidande när vi hade ett utskottssammanträde på ungefär en och en halv timme och diskuterade detta med ansvarig minister.

Anf. 86 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Jag tycker trots allt att Lars Johansson och Socialdemokraterna gör som de brukar göra. De målar den lede på väggen och utmålar en situation som faktiskt inte finns. Jag hävdar fortfarande att allt som finns nu fanns med då, i förarbeten, i propositionen, i betänkandet vid riksdagens beslut, förutom – det medger jag – avtalet den 17 februari, som enbart berör danska förhållanden och inte något på den svenska sidan.

Lars Johansson! Oppositionen tar på sig ett tungt ansvar när man driver saken till sin spets, för sådant som jag tycker att vi hade kunnat klara ut i utskottet. Det gäller till exempel om det fanns kritik mot informationslämnandet från regeringens sida. Jag sade det tydligt tidigare men kan säga det igen: Det hade kunnat vara bättre, och det kan alltid vara bättre. När vi var i opposition har vi ofta klagat på dålig information. Men informationen fanns. Det är inget man kan komma ifrån.

Man kan inte heller komma ifrån att svenska staten lite grann får stå med svansen mellan benen. Man är lika pålitlig som avtalsparter, för nu

Statliga företag

rycks ju bemyndigandet och avtalet upp, i och med beslutet i dag. Det kan också bli skadeståndskrav. Det fick vi höra i utskottet. Det kan inte alls uteslutas utan är ganska troligt.

Herr talman! Som opposition har man ett annat stort ansvar, nämligen att informera sig själv och tänka själv. Jag vet att det är jobbigt med den stora materian med avtal. Jag kommer mycket väl ihåg tidigare stora statliga försäljningar, när vi var i opposition och fick skaffa oss den informationen, som är ganska jobbig att hantera.

När vi justerade detta betänkande om statliga bolag var min första tanke: Hur ska det nu gå med det danska avtalet? Jag undrar om det blir skadestånd. Den reflexionen borde väl oppositionen också ha gjort vid det tillfället – om inte tidigare så åtminstone då, tycker jag.

Anf. 87 MARIA WETTERSTRAND (MP) replik:

Herr talman! Jag tänker fortsätta där Lars Johansson slutade.

Nu var det så här att jag ställde frågan till Regeringskansliets jurister, som var på plats i utskottet i torsdags, just om den del av avtalet mellan den svenska Posten och den danska där det regleras om nyemission. Regeringskansliets jurister svarade att den delen av avtalet inte fanns 2008. Därför kan inte riksdagen ha informerats om detta 2008. Det skrevs in som en ny del när man skrev färdigt avtalet 2009.

Det är också så att vi har ett betänkande som behandlar den här frågan, från den tid när det behandlades i riksdagen den senaste gången, där det uttryckligen står att den svenska staten kan välja huruvida man vill delta i en sådan ägarbreddning. Nu visar det sig att det inte är på det sättet. Det visar sig att regeringen har undanhållit riksdagen den lilla detaljen i aktieägaravtalet, som är just orsaken till att man kritiserar oppositionens förslag till riksdagsbeslut.

Det innebär, tycker jag, att det finns all anledning till kritik. Trots detta var det knappt någon ledamot, utom möjligen ordföranden, som yttrade någon kritik mot regeringens hantering när ministern befann sig i utskottet i torsdags.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt i sig att det bara tycks vara vi i oppositionen som är upprörda över detta. Dessutom har regeringen mage att komma sex dagar efter att betänkandet är justerat och meddela utskottet den informationen och då tycka att vi ska dra tillbaka vårt yrkande.

Visst, man kan kanske tycka att det är småaktigt av oss att inte göra som vi blir tillsagda. Men man kan också konstatera att man har två år på sig att lägga fram ett nytt förslag om ett nytt bemyndigande. Då får vi lite mer tid att diskutera saken oss emellan. Jag tror att vi kommer att kunna lösa det.

Anf. 88 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Som jag sade i tidigare replikskifte kritiserade jag regeringen. Det gjorde jag alldeles nyss. Jag gjorde det även i utskottet. Maria Wetterstrand kanske inte kommer ihåg det, men jag sade att det här informationsutbytet kunde ha varit mycket bättre. Men det ligger också ett tungt ansvar på oppositionen att hålla sig informerad.

Nu är detta komplicerade frågor – jag medger det. Jag har varit i motsvarande situation i alltför många år tidigare. Men det är klart att det ligger ett stort ansvar även på en opposition att ställa frågor, att slå en

signal, att fråga utskottet, utskottskansliet eller majoritetsföreträdare: Finns det något annat i det här som vi bör tänka på? Det kanske inte alltid är så lätt att göra det, men det finns ett stort ansvar för oppositionen att skaffa sig information.

Om jag som inte ens satt i utskottet förra mandatperioden tänkte på detta avtal borde även oppositionen, de som fanns med, ha gjort det. Jag tycker egentligen inte att det finns någonting mer att säga om det.

Det framstår lite grann som att det skulle ha varit ett medvetet undanhållande av information. Men Maria Wetterstrand vet också att så inte är fallet. Vi fick förklaringen i utskottet till att informationsutbytet inte hade fungerat riktigt som det skulle. Det har vi också kritiserat tillsammans.

Jag valde inte att säga ordet småaktig. Det var Maria Wetterstrand själv som gjorde det. Jag skulle inte benämna det på det sättet. Jag sade att jag tyckte att vi hade kunnat hitta en lösning på situationen utan att Sverige skadas som avtalspartner, vilket vi gör.

Jag sade också att vi i dag inte vet hur stort skadeståndet blir. Det får vi återkomma till, men hela den här situationen hade kunnat undvikas, och det står jag fast vid.

Anf. 89 MARIA WETTERSTRAND (MP) replik:

Herr talman! Det är helt uppenbart att det inte kan bli ett avtalsbrott förrän tidigast år 2013. Därför har regeringen två år på sig att komma och prata med oppositionen. Jag hoppas att de inte tänker vänta till sex dagar efter att det här avtalsbrottet kan ha trätt i kraft utan att de kanske kan komma lite tidigare med de diskussionerna, om det är så att de önskar ett nytt bemyndigande.

Det bemyndigande som regeringen har i dag är väldigt brett när det gäller Posten. Det är inte alls nödvändigt att det ska vara så brett för att man ska slippa bli anklagad för avtalsbrott. Därför är det fullt rimligt att riksdagen i dag återtar det bemyndigandet. Och är det så att regeringen önskar ett annat bemyndigande är man fullt fri att komma till riksdagen och föreslå det och i det sammanhanget också föra samtal. Då kan man försöka skaffa sig en majoritet bakom ett sådant förslag.

Jag tror att det kommer att kunna lösas under de två år som det här handlar om. Jag är inte särskilt orolig på den punkten. Men jag är bekymrad över det faktum att regeringen inte informerar riksdagen om en väsentlig del av avtalet. Vi fick tydlig information på utskottsmötet i torsdags från Regeringskansliets egna jurister om att just den del av avtalet som det här handlar om inte var känd 2008, och därför hade riksdagen inte informerats om det 2008. Den skrevs in 2009, och då meddelade man inte riksdagen att den ändringen hade gjorts.

Jag tycker att det är lite anmärkningsvärt att Eva Flyborg då säger på ungefär samma sätt som ministern, att det här är oppositionens ansvar. Skulle vi med någon form av telepati från departementet ha tagit reda på att de skulle ha skickat den informationen till oss, så att vi skulle ha förstått att vi skulle ringa dem? Då skulle vi alltså fråga: Har ni skrivit in någonting viktigt i det här avtalet som ni inte har informerat riksdagen om?

Man brukar göra det i den omvända ordningen. När regeringen vet att man skriver in någonting nytt går man till riksdagen och informerar om

det. Det är en skyldighet som regeringen har. Jag tror inte att det här är den sista diskussionen vi kommer att ha i riksdagen om det här ärendet.

I detta anförande instämde Carina Adolfsson Elgestam och Lars Johansson (båda S).

Anf. 90 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Vi kommer väl inte så mycket längre i det här. Jag har faktiskt inte skällt på oppositionen någon gång för att detta har uppstått. Jag sade att vi hade kunnat lösa detta. Jag har också sagt att informationen kunde ha varit bättre i olika detaljer. Så långt är vi överens.

Att ett avtalsbrott kommer att uppstå, när det än blir, är vi också överens om. Om man funderar lite mer tror jag att man kan instämma i, kanske inte här i kammaren men för sig själv, att Sverige blir en mindre pålitlig avtalspartner i och med det kontraktsbrott som kommer att uppstå. Vi kommer inte runt det. Vi kan återkomma till frågor om hur mycket, när, varför och vem som bär skulden. Men detta är faktum.

Herr talman! Jag återkommer dessutom till att börsintroduktion, nyemission och allting stod i förarbete, proposition och betänkande som vi tog upp här i riksdagen. Vi kommer inte runt det heller.

Anf. 91 ERIK A ERIKSSON (C):

Herr talman! Jag får börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 4 och i övrigt avslag på motionerna.

Herr talman! Den här debatten tenderar att bli ganska bred. Men det handlar trots allt om statligt ägande, och det är ett område som vi ska ha stor respekt för. Det handlar om 57 statligt ägda företag. Staten är Sveriges största företagsägare. Företag finns representerade runt om i världen. Det handlar om ca 600 miljarder i omslutning. Det är stora arbetsgivare och många medarbetare runt om i Sverige och i andra delar av världen. Och det ägs gemensamt av svenska folket.

Det finns höga förväntningar om hur de ska uppträda. Statligt ägda företag ska vara föredömen i alla avseenden, vad det än må gälla. Det handlar om ersättningar till ledande befattningshavare, jämställdhet samt miljömässigt och socialt ansvarstagande. Det är viktigt att det finns med, och det gör det också.

Det är ett stort och viktigt ansvar att förvalta alla dessa företag, och det är inte självklart att staten ska fortsätta att äga alla. Det finns ingen självklarhet i det. Likaväl som att de en gång bildades utifrån en debatt kan det uppstå en debatt som leder till att man lägger ned ett företag eller slår ihop företag och hittar möjligheter till fusioner.

Förutom de statliga bolagen finns det andra offentliga bolag. Det finns kommunala bolag och delägda kommunala bolag och andra offentliga bolag med ett folkligt ägande i basen.

Här är det då regeringen som har ett antal bemyndiganden som handlar om det som iscensattes 2006, i början av den mandatperioden. Då skulle man gå igenom bolagens ägande. Det tycker jag är förnuftigt, och det tycker jag åligger regeringen att göra. Det åligger också en regering att komma hit till kammaren och redogöra för det arbetet.

En del i det arbetet visade sedan att man skulle minska det statliga ägandet. Här fanns en del ganska uppenbara fall, där man ganska enkelt

skulle kunna minska det statliga ägandet. Det finns kanske några andra där vi känner att det inte är lika angeläget att minska eller helt avyttra det statliga ägandet, och det, herr talman, har framkommit tydligt under debatten. Jag ska inte upprepa det.

Det finns ett antal försäljningar. Det är Vin & Sprit och Vasakronan. Och det handlar om statens aktier i OMX och om minskat ägande i Telia Sonera. Det fanns också bemyndiganden som gällde Vattenfall och Sveaskog.

Alliansregeringen har också genomfört en omstrukturering av Apoteket, som inneburit försäljning av ett stort antal apotek. I början av året kunde de första nya privata apoteken sedan 1971 öppna. Apoteket har därmed gått från att vara ett monopolföretag till att bli ett mindre företag med samhällsuppdrag samtidigt som vi får fler aktörer och mer konkurrens på apoteksmarknaden.

Om vi slår vakt om det statliga ägandet och säger att det är förnuftigt, rätt och riktigt, då ska vi också någonstans fundera över vad det finns som hämmar. Det finns nämligen ett antal delar i det statliga ägandet som bidrar till att hämma utvecklingen när det gäller bildandet av nya företag och att släppa fram entreprenörskap, och det är det vi i Centerpartiet och alliansregeringen ser i första hand.

Det är därför vi motsätter oss en hel del av det statliga ägandet. I vissa debatter får man höra att det här är ideologiskt betingat, och herr talman, det tror jag det! Det är väl fullständigt självklart att det finns ideologiska betingelser bakom våra slutsatser; det vore väldigt märkligt annars. Men det används som något slags argument.

Skulle vi upptäcka att vi hade 100 procent statliga företag i Sverige, då vore någonting ganska galet. Nu är vi lyckligtvis inte i den situationen. Vi har en diversifiering, och vi vill ha ökad diversifiering. Samtliga riksdagspartier, åtminstone som jag har uppfattat det, säger att det ska vara fler nya företag och mer nyföretagande.

Det ökar också efter krisen, och det är vi väldigt glada över. Vi från Centerpartiet och Alliansen ser att statligt ägande kan vara en hämsko på nyföretagandet. Det finns flera olika orsaker där vi kan se att det statliga ägandet – stora företag och för all del vissa myndigheter – suger åt sig kompetens som gör att kanske en hundra procent äkta entreprenör fastnar i ett stort företag i stället för att utveckla ett, två eller kanske tre nya företag som sedan kan bli stora på sikt – och kanske statliga, vad vet man.

Jag ska försöka att kort beröra oppositionens politik och förslag i utskottet. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser i en gemensam reservation att det var ett steg i fel riktning att Vattenfall bara ska vara "ett av de bolag" som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion i stället för att vara det ledande företaget. Det är lite grann att vikta ord, men det har ändå en viss betydelse. Oppositionen vill alltså att Vattenfall ska vara en aktiv part i arbetet för att öka energi-effektivisering och att bolaget ska minska utsläppen av växthusgaser.

Jag drar mig till minnes att den socialdemokratiska regeringen såg till att Vattenfall köpte kolkraft och kärnkraft i Tyskland, sannolikt i avsikt att på sikt få lägre elpriser i Sverige. Det kan man inte säga har gått något vidare. Det var inte en lyckad satsning. Det kanske fanns andra och strategiska skäl till att man köpte, kanske för att stärka portföljen i Vatten-

fall. Det har i så fall varit mer lyckosamt genom att man fått snygga bokslut. Men det kanske inte är det vi strävar efter när vi nu har ett klimatmål att uppnå till 2020.

Därför är det glädjande att Vattenfall i och med nya direktiv från alliansregeringen pekar ut att förnybar energi ska vara nummer ett för Vattenfall. Jag tycker att det är viktigt att säga det. Här slår man fast så sent som vid årsskiftet att man fortsatt ska vara en väldigt viktig aktör för förnybar energi. Däri ligger ett stort beting.

Det som oppositionen efterfrågar i betänkandet finns alltså redan i dag, men naturligtvis är frågan hur fort det går och hur fort det kan gå. Att det är bråttom med klimatfrågan vet vi alla.

Vad gäller miljömässig hållbarhet är ägardirektiven viktiga hela vägen, och det gäller inte bara Vattenfall utan samtliga bolag. När det gäller ägande totalt sett tror jag kanske att vi kommer att bli tvungna att sälja bolag för att vi faktiskt inte klarar klimatutmaningen med den form av ägande vi har i dag. Det kan även handla om att äga boendet, vilket har tagits upp av tidigare talare.

Vattenfall satsar en större andel i låga CO₂-utsläpp. De har reviderat detta och ska minska med 31 procent. De står för en stor andel av den havsbaserade vindkraften i Storbritannien. Det finns alltså ett antal exempel där vi kan att Vattenfall är den tredje största aktören inom vindkraft i världen just nu. Detta kan komma att ändra sig, men för oss känns det ändå bra att veta att det är en bättre färdriktning än när Vattenfall införskaffade kolkraft i Tyskland. Det var inte lika lyckat.

Herr talman! Statens uppgift ska vara att ange ramar och regler som gäller för näringslivet och företagen. Det är viktigt. Det viktigaste är inte att äga och driva. Staten behöver i princip inte äga bolag som verkar på kommersiella marknader med fungerande konkurrens, och det har även ordföranden i näringsutskottet berört tidigare. Det finns ett antal marknader där vi har en tvivelaktig konkurrenssituation, och där är vi inte helt nöjda. Det finns sex punkter som alliansregeringen 2006 pekade ut efter genomgången, där bland annat statens dubbla roller ska kräva fortsatt ägande till exempel.

Vi vill inte, som vänsteroppositionen vill, använda Vattenfall på samma sätt. Vi ser inte riktigt så på företagandet. Det tycker jag blir tydligt i den här debatten, även om vi inte har hört Vänsterpartiet än. De är kanske de mest intressanta i en sådan här debatt trots allt eftersom skillnaderna där är allra störst, skulle jag tro.

Men det är intressant att se, och det är viktigt för medborgarna att se, att här finns skillnader i synen på företagande. Vi tror på småföretagare och att dessa företagare ska kunna växa och bli större. Vi tror även att större företag är viktiga, men det är inget självändamål med statliga bolag. Det finns ingen garanti för att statliga bolag lever upp till de ramar, krav och direktiv som vi sätter upp eftersom de ofta finns på marknader där det finns ganska stora osäkerheter inbyggda, inte minst energimarknaden.

Jag ska korta ned mitt anförande något. Jag har berört Vattenfall här, och jag vill även beröra en reservation som rör jämställdhetsarbetet. Där har det under mycket lång tid varit rent miserabelt. Det finns en reservation här med goda anslag, och jag vill ändå säga att vi från allianspartier har varit noga med att följa upp detta arbete. Vi ser att det går åt rätt

håll, men det går för sakta. Det går bättre än i det offentliga näringslivet, och när vi tittar på våra egna partier är vi inte alltid så bra där heller.

Jag konstaterar att kvinnors löner är lägre än mäns löner. Detta är inte rätt och riktigt. Går vi före i det offentliga Sverige, i kommuner, lands- ting och i det statliga ägandet när det gäller lönesättning? Nej, så är det inte. Här finns alltså mycket att ta tag i.

Låt mig säga att även om det har ökat, och vi pratar procentsatser, är det så pass mycket kvar att göra att vi inte enbart ska stirra oss blinda på det statiga ägandet, utan vi måste även följa upp börsnoterade bolag och deras arbete kring jämställdhet.

Detta är och förblir viktiga frågor för att kunna ta vara på hela kompetensen och utveckla Sverige. Ett av de första anförandena i debatten här handlade om välståndet eller välfärden som man uttryckte det. Detta är inte något som vi kan ta för givet, statliga bolag eller inte. Ska vi ha ett välstånd värt namnet i framtiden kräver det en betydligt bättre jämställdhet inom företagandet och inom det öppna offentliga Sverige än vad läget är i dag.

I detta anförande instämde Jonas Jacobsson (M).

Anf. 92 LARS JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jämställdheten är ett bra exempel. Varför ska då inte staten kunna gå före inom ett sådant område? Genom att äga statliga företag kan man ge direktiv till de statliga bolagen att gå före. Det är därför vi har lagt fram en sådan reservation. Det är ytterligare ett exempel på vilken betydelse det har att äga statliga företag.

Det finns naturligtvis inga garantier för att allting blir bra bara för att man äger statliga företag, som Erik A Eriksson säger. Det tycker inte jag heller, men det är ändå på det viset att man faktiskt kan föra en debatt om ett statligt företag här. Man kan interpellera ägarministern om det som är missförhållanden i ett statligt företag. Man kan ha en offentlig debatt.

Det är också viktigt att betänka när det gäller de statliga företag vi nu talar om. Det är dessa vi talar om. Det innebär inte att vi socialdemokrater tycker att alla företag ska vara statliga, men när det gäller dem som har viktiga samhällsfunktioner, till exempel Vattenfall som inom ett annat område har en stor betydelse för energiomställningen, kan det vara pådrivande.

Jag vill ställa en fråga till Erik A Eriksson. Du har säkert tagit del av den reservation som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern har kring styrningen av Vattenfall. Vad är det för fel på det som står i den reservationen? Där står till exempel att Vattenfall ska vara ett ledande bolag när det gäller energiomställningen. Det står att bolaget ska öka sina investeringar i förnybar energiproduktion och inte bygga nya kol- och kärnkraftverk.

Vad är det för fel på den inriktningen från Centerpartiets utgångspunkt?

Anf. 93 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Herr talman! Om jag börjar med jämställdhetsfrågan tror jag inte att det är så enkelt att det bara handlar om de statliga bolagen. Vi har nog under lång tid från våra respektive partier varit för dåliga på att kontrol-

lera detta. Det skulle jag faktiskt vilja säga, och det gäller även övriga partier i riksdagen.

Att vakna upp nu är så dags i någon mening, men nu går siffrorna åt rätt håll. Statistiken ser bättre ut än på många år, och det har inte gjorts av sig självt. Det har gjorts en revidering, regeringspartierna har efterfrågat detta och för all del även oppositionen. En minister har handfast visat i departementsarbetet att detta är viktigt. Det måste man göra varje gång när man gör en översyn, oavsett om det handlar om klimatfrågan eller jämställdhetsarbetet.

Jag kan tycka att skrivningarna är vettiga och rimliga. För mig är det inte riktigt att det bara handlar om att ha de statliga bolagen för att de i det här fallet ska vara en hävstång. Jag tror att det krävs mer. Vi ska ta det ansvaret för de statliga bolag som i dag finns, där staten är ägare. Det tycker jag att vi gör nu.

Det kunde gå fortare. Ja, det kan det alltid göra. Samtidigt ska man nog följa en plan som är iscensatt. Annars finns det risk att det blir osäkerhet i en organisation också, oavsett om det är ett privat företag eller det är ett offentligt ägt företag.

Sedan över till Vattenfall. Det vi upptäckte efter valet 2006 var egentligen att ägardirektiven var högst mediokra. Det gjorde att den tidigare statsministern – fritt citerat, herr talman – uttalade: Vem kan styra Vattenfall? Detta är inte bra. Det har blivit bättre genom en ägarstyrning som pekar ut att Vattenfall ska ta mycket större ansvar för klimatfrågan för att klara målet till 2020. När det gäller vindkraften, som jag nämnde, har man blivit väldigt tydlig med att man ökar utbyggnaden där det är möjligt och rimligt.

Vi kan ju bråka om vems texter som är bäst, men det viktiga tycker jag är att i det här fallet se att en energiuppställning ligger bakom den politik som Alliansen står för. Det kräver det här landet. Det kräver den här riksdagen. Den skulle, anser jag, ha varit bredare, men nu är vi där vi är och då är detta konsekvensen.

Anf. 94 LARS JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag fick inte riktigt svar på vad det var för fel med den texten. Det är inte bara en lek med ord utan orden har faktiskt betydelse för vilken inriktning bolaget ska ha, om det ska vara ledande eller om det ska vara tillsammans med Eon eller Fortum, som inte har samma ledande funktion när det gäller omställningen till hållbar utveckling inom energiområdet.

Det andra var väldigt konkret, frågan om man ska bygga nya kolkraft- eller kärnkraftverk. Det är en väldigt konkret frågeställning, ett väldigt konkret ställningstagande. Men det kanske är så att centerpartisterna har tvingats acceptera det som framför allt folkpartister och en del moderater också har talat väldigt brett om under lång tid, att man ska bygga mer kärnkraft i Sverige. Det är därför som ni inte kan skriva under på en reservation som ligger här på bordet nu, där vi ger ett tydligt besked till Vattenfall att de inte ska bygga nya kol- och kärnkraftverk.

Anf. 95 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Herr talman! Det ska inte byggas någon mer kolkraft och det ska inte satsas på någon mer kärnkraft i Tyskland. Centerpartiet drev det i val-

rörelsen. Vi var negativa till det. Vi tycker att det går att avyttra en del av Vattenfall.

Det är också en risk efter en sådan bedrövlig olycka som har skett i Japan att vi fastnar i en diskussion innan vi har alla fakta på bordet. Jag tyckte att jag hörde det i Lars Johanssons anförande också. Det andades toner av att nu är det dags att ta i. Men varför har då Socialdemokraterna köpt – förlåt, herr talman, jag kan inte ställa frågor, men jag kan reflektera över att Socialdemokraterna köpte atomkraft i Tyskland och köpte kolkraft i Tyskland. Var det rätt? Det blev inte lägre energipriser i Sverige. Det blev inte bättre för miljön.

Centerpartiet tycker inte att det ska byggas ut. Det är svar på frågan. Det saknas rim och reson i detta. Det förnybara är det rimliga i Tyskland där man dessutom har en ambitiös politik för att komma fram med biogas, vindkraft och andra ben.

Det är inte snabbt och enkelt att växla över. Hade det varit enkelt tror jag att även Socialdemokraterna hade accepterat en bredare energiuppbyggnad. Det är min tolkning, herr talman. Den har jag rätt att göra. Jag hade hoppats att uppbyggnaden skulle vara bredare än så.

Jag tycker att vi ändå har fått belyst, och jag tackar för frågorna, att här finns olikheter mellan partierna. Tyvärr kommer jag inte att kunna vara kvar och höra Vänsterpartiet. Det är det mest spännande inlägget för dagen, tycker jag. Men jag vill tacka för de här möjligheterna att utveckla svaren.

Anf. 96 KENT PERSSON (V):

Herr talman! Det var ju roligt att höra att det är någon som ser fram emot att få höra vad jag säger, och sedan lämnar han kammaren. I förskräckelse eller nöjdhet vet jag inte.

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i punkterna 1 och 5 i betänkandet samt till reservationerna 2 och 6, så att det är gjort.

Allt tyder på att riksdagen kommer att sätta stopp för en fortsatt börsintroduktion och utförsäljning av de statliga företagen Posten Norden AB, Telia Sonera och SBAB samt att tankarna någon gång i framtiden innehåller ett breddande i Vattenfall. Det är, herr talman, inte en dag för tidigt.

Det är skönt att vi här och nu faktiskt har den här debatten. Jag har haft äran att företräda Vänsterpartiet under fyra år tidigare, under den förra mandatperioden, då vi vid ett flertal tillfällen har diskuterat statligt ägande, statligt företagande och de förslag och bemyndiganden som regeringen har haft att sälja ut eller minska ägandet av svenska folkets egendom. Jag har fört den här debatten med några av företrädarna för den borgerliga regeringen. Också med dåvarande finansmarknadsminister Mats Odell har vi debatterat, både här i kammaren och i medierna. Jag tror att det vid något tillfälle var i tv.

Den överföring av svenska folkets gemensamma egendom, för det är det som det handlar om, som den borgerliga regeringen genomfört är faktiskt utan motstycke i svensk politisk historia. Den är unik också om vi ser till vad som har hänt i omvärlden de senaste åren. Möjligtvis ligger Polen i det härade. Annars sticker Sverige ut när det gäller utförsäljning av gemensam egendom. Det är så.

Vänsterpartiet menar att det finns flera argument för att staten ska vara en stark ägare eller ha monopol inom samhällsviktiga områden eller där marknaden inte fungerar. Det finns inom flera områden i dag. Framför allt kan vi om vi tittar på hur den finansiella marknaden har fungerat de senaste åren se att det finns väldigt mycket övrigt att önska. Därför behövs det ett statligt ägande som motvikt mot den spekulationskapitalism som jag har upplevt och den kortsiktighet som delvis, jag säger bara delvis, är ett resultat av den globalisering som vi har. Det är också ett resultat av den borgerliga regeringens politik som har medfört avreglering och privatisering av väldigt mycket av svenska folkets egendom. Den förstörelse som vi i dag kan se när riskkapitalbolag plundrar de svenska skogarna är faktiskt uppseendeväckande. Jag är glad åt att åtminstone några borgerliga ledamöter har sagt att det här kanske inte är så bra. Det här borde ses över.

Det statliga ägandet medför också ett stort ansvar och ställer krav på långsiktighet och professionell förvaltning. Regeringen har inte tagit det ansvaret, menar jag. I stället har hanteringen av ärenden kring utförsäljningarna av statliga företag präglats av en regelmässig brist på öppenhet, insyn och dialog.

Posten Norden AB är bara det senaste exemplet på detta. Jag vill påminna de borgerliga ledamöterna om detta. Jag var med i den debatten och jag läste avsiktsförklaringen när det gällde Posten Norden AB. Om man jämför det avtalet i dag med den avsiktsförklaring som gjordes ser man att de är helt skilda när det gäller vilken möjlighet Sverige har att undvika börsintroduktion. Det var inte känt när vi tog beslutet här i kammaren. En avsiktsförklaring är ju faktiskt uppbyggd på det sättet att den sedan ska ligga till grund för ett aktieägaravtal mellan de två staterna. Här har regeringen gjort ett avsteg från avsiktsförklaringen som är flagrant och faktiskt, tycker jag, väldigt upprörande. Därför finns all anledning att återta bemyndigandet om börsintroduktion. Det är helt rimligt.

Nu har Erik A Eriksson gått härifrån. Han tog ju upp att det handlar om ideologi. Visst är det så. Det är första gången jag hör en borgerlig företrädare faktiskt erkänna att vi har ideologiska skillnader när vi pratar om statligt ägande. Så är det givetvis. Men det är bara ingången när vi diskuterar statligt ägande. Staten ska inte äga, som flera borgerliga ledamöter har sagt, inte finnas med där det finns en fungerande marknad som kan lösa saker och ting. Då ska staten sälja ut och låta marknaden ta över. Det är innebörden av vad ni säger.

Nu var Eva Flyborg lite mer modest i sitt anförande, men jag har diskuterat detta med Carl B Hamilton och Karin Pilsäter tidigare. De har varit tydliga i debatter i kammaren. De har pekat ut två områden där Folkpartiet kan tänka sig statligt ägande, nämligen Samhall och Systembolaget. Övriga statliga bolag har de inte haft några principiella åsikter om när det gäller att ha kvar det statliga ägandet. De kan lika gärna säljas ut eftersom det finns en fungerande marknad.

Hur ser det egentligen ut? Vi har hört att motiven att sälja ut är att amortera ned låneskulden. En krönikör i Dagens Industri undrade i slutet av januari vad som är fel med lite vanlig affärsmissighet. Han menade att det är en vanvettsaffär att sälja ut. Vår statsskuld är internationellt sett

oerhört låg, drygt 35 procent av bnp. Det är långt under genomsnittet i Europa, som är omkring 74 procent.

Anders Borg har i en intervju sagt att vi egentligen inte har något behov av att sälja av de statliga företagen. Han hänvisar till att ekonomin är bra i Sverige. Statsskulden är relativt sett inte hög, som ni låter påskina här. Därför har vi egentligen inte något behov. Den enda slutsatsen jag kan dra är att staten inte ska äga. Det är det enda argumentet som kvarstår.

I samband med talet om statsskulden glömmer de borgerliga ledamöterna alltid bort att tala om att det finns tillgångar som vida överstiger skulderna. Aldrig vid något tillfälle har ni tagit upp den sidan i er argumentation.

Låt oss se på tanken att sälja av Nordea. Ni hänvisar till en fungerande bankmarknad. Peter Norman har också talat om den väl fungerande bankmarknaden. Jag tror att han är ensam om att tycka så. Det vi ser är en koncentration till några få stora ägare. Den senaste försäljningen av Nordeaaktier har inneburit att Björn Wahlroos och det bolag han företräder har stärkt sin position. Det är klart och tydligt vad hans planer är, nämligen att bankfusioner är det första steg som han syftar till.

Jag förstår inte hur de borgerliga ledamöterna tänker när de säger att det blir ökad konkurrens genom att sälja av både SBAB och Nordea. Jag och Vänsterpartiet menar att på det sättet minskar konkurrensen. Jag blir också förvånad när jag hör borgerliga ledamöter antyda att SBAB är det företag som ligger bakom en eventuell bostadsbubbla. Det får ni bevisa!

Anf. 97 JONAS JACOBSSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Kent Persson, för ditt inlägg! Du tydliggör alldeles klart de ideologiska åsiktsskillnader som finns. Men det är inte så att det bara finns ideologiska skäl för att se över och minska det statliga ägandet. Det är uppenbart att ni har andra ideologiska principer för varför ni tycker att man ska äga företagen. Som jag ser det är det ideologiska principer som är förankrade i en helt annan tid och som jag trodde att vi förhoppningsvis hade kommit förbi.

Kent Persson talar om att låta marknaden ta över. Staten har en viktig roll i att reglera hur marknaden fungerar. Det är inte samma sak som att säga att staten ska vara en aktör på välfungerande marknader. Det mest allvarliga i Kent Perssons inlägg är kritiken mot ambitionen att amortera ned låneskulden. Kent Persson säger att det inte finns skäl för staten att minska sin låneskuld. Allt är frid och fröjd. Bolagen går alltid bra. Det är bara att hämta in pengarna.

Jag är övertygad om att man inte heller i Spanien och Grekland tyckte att det fanns några skäl att minska på sitt risktagande och amortera ned sina låneskulder. Vi ser var de länderna befinner sig i dag.

Vad Kent Persson sade i slutet är häpnadsväckande. Han antydde att man i princip borde öka det statliga ägandet, det vill säga att staten borde köpa aktier och ge sig in på fler marknader. Vilka branscher tycker Kent Persson att staten borde ge sig in på där staten inte finns i dag? Finns det egentligen några gränser för Vänsterpartiet för vad staten kan göra i form av statligt ägande? Var ska ni hitta pengarna till att köpa aktier?

Anf. 98 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Var någonstans i mitt anförande hörde Jonas Jacobsson att jag förespråkade att vi ska köpa aktier? Jag vet att jag inte har sagt det. Mig veterligt har vi inte tagit med något sådant i den senaste budgeten vi har lagt fram.

Sedan var det frågan om låneskulden. Jag kan bara hänvisa till vad Anders Borg sade när han uttalade sig om den senaste försäljningen av aktieposten i Nordea, nämligen att vi egentligen inte behöver pengarna. Det var hans svar. Han sade det därför att han vet att vi har en bra och stabil ekonomi som vi har byggt upp under en rad år, där Vänsterpartiet var en aktiv del i uppbyggnaden under krisen på 90-talet. Vi var där. Vi är medvetna om att i ett exportberoende land som Sverige måste det vara ordning på ekonomin.

Här och nu, såsom det ser ut i dag, har Sverige faktiskt Europas starkaste ekonomi. Statsskulden är bara 35 procent av bnp där snittet i övriga Europa är 74 procent. Vi ligger långt under fastslagna rekommendationer. Det kan inte vara ett argument för att fortsätta att sälja ut.

Allmänna reklamationsnämnden har sett över konkurrensen på bankmarknaden. Nämnden säger att den finansiella marknaden på bankmarknaden inte fungerar. Det är för få banker och aktörer. Björn Wahlroos intentioner när det gäller Nordea är en kommande bankfusion. Då minskar konkurrensen och det blir färre aktörer på marknaden. Det säger ni att ni är emot.

Anf. 99 JONAS JACOBSSON (M) replik:

Herr talman! Jag noterar att Kent Persson inte svarar på frågan om var Vänsterpartiet drar gränserna för vad staten ska lägga sig i eller inte lägga sig i och vad staten ska äga eller inte äga för typ av företag.

Kent Persson nämner att Sverige har Europas kanske starkaste ekonomi. Det är sant. Regeringen har genom att sköta finanserna väl sett till att det är så. Men vi vet också att saker och ting förändras snabbt. Exempel från Europa visar hur snabbt saker och ting kan förändras. Vi har också exemplet här hemma om hur värdet på Nordea förändrades snabbt under finanskrisen.

Jag understryker vad jag sade tidigare, nämligen att det inte går att köpa en försäkring när huset redan brinner. Det måste man göra i förväg. Om man ska sälja företag och amortera ned statsskulden måste man göra det när konjunkturen är god. Man kan inte göra det när krisen står för dörren.

Jag vill upprepa samma fråga som jag ställde till Lars Johansson tidigare. Om det nu är en så god affär för staten att äga bolag, till och med på välfungerande marknader där konkurrensen är hård, till exempel äga Nordea, utgår jag från att även Kent Persson tycker att det är en god idé att äga bankaktier och att det är ett råd som han ger till släkt, vänner och familj att låna pengar för att köpa bankaktier, eftersom det alltid enligt hans resonemang för tid och evighet kommer att gå med vinst.

Om du inte tycker det är min fråga varför du tycker att staten ska ta en sådan risk när du inte är beredd att göra det själv.

Anf. 100 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Nu ska vi inte blanda in min privatekonomi. Jag ger aldrig mina vänner eller andra privatpersoner råd om hur de ska använda och hantera sina pengar, absolut inte. Men eftersom jag är riksdagsledamot och är ansvarig för hur vi hanterar statsbudgeten och våra gemensamma tillgångar har jag och Vänsterpartiet åsikter om det.

Det du pratar om, Jonas Jacobsson, är helt enkelt att det här är värdeskapande företag. De senaste fem åren har de här statliga bolagen genererat 137 miljarder i extra utdelning utöver den bolagsskatt som har betalats in. 137 miljarder är ett snitt på 27 ½ miljard per år, år ut och år in, som vi använder för investeringar i och satsningar på skola, barn och omsorg. De pengarna, de vinsterna, vill ni privatisera. Förlusterna som uppstår när den finansiella marknaden inte fungerar vill ni socialisera. Då ska staten och regeringen gå in och agera städgumma och ställa upp med garantier så att det inte kraschar.

Det är skillnaden mot vår politik i Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som vill ta ansvaret och ett helhetsgrepp i de delarna.

När det gäller den fråga som ställdes om det finns några gränser är svaret givetvis: Ja, det finns gränser för vad vi ska äga. Vi ska äga det vi anser vara nödvändigt för svenska folket, till exempel infrastruktursatsningar och vissa saker när det gäller våra naturtillgångar. Det ska vara i gemensam ägo. Det har vi sagt tidigare, och där har vi inte heller några nyheter.

Anf. 101 LARS ISOVAARA (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Det mesta börjar nu vara sagt i detta ärende, men jag vill ändå passa på att framföra några ord om det betänkande som vi nu diskuterar.

Ibland blir kritiken mot olika företagsformer och äganden beklagligt simpel och förenklad. I dagarna, i samband med detta betänkande, har jag i pressen läst ord såsom: "Man jagar kostnader och lönsamhet på ett intensivare sätt om företaget är privat."

År 2010 redovisade det statligt ägda LKAB en rörelsevinst på 12,3 miljarder kronor eller, för att göra det hela lite mer greppbart, ungefär 1,4 miljoner kronor i timmen dygnet om. Mätt på eget kapital låg avkastningen på ca 30 procent. Jag är fullt övertygad om att det jagas kostnader även inom LKAB, och jag tror knappast att någon kan klaga på lönsamheten. Vi har stora kooperativa företag i Sverige som på lika villkor konkurrerar med privatägda företag. Jag är helt säker på att de kooperativa företagen tvingas jaga kostnader på samma sätt som de privatägda företagen. Varför skulle de inte behöva göra det?

Det finns industriell verksamhet som kräver långsiktighet och framförhållning. Ibland, men långt ifrån alltid, kan det vara så att det endast är staten som har de ekonomiska muskler och den långsiktighet som krävs för att kunna blicka längre bort än fram till nästa kvartalsrapport. Stora infrastruktursatsningar som vägar och järnvägar är typiska områden som i praktiken måste ske med gemensamma medel.

Herr talman! Vi sverigedemokrater är de första att medge att det givetvis inte är ett självändamål med statligt ägda företag. De stora ekonomiska samhällsbyggena försvann i samband med murens fall 1989. Det var för övrigt mer av ekonomiska kollapsar än politiska kollapsar.

Grundsynen bör vara att staten ska undvika att ge sig in i branscher där vi redan har en fullgod service och en väl fungerande konkurrens, men när det rör sig om statliga företag som förvaltar våra gemensamma naturrikedomar är det absolut inget fel om dessa företags vinster också tillfaller det svenska folket. Många skulle säkert uppleva det som en besynnerlig ordning om utländska statliga intressen skulle köpa Vattenfall. Situationen som sådan är inte helt otänkbar. Ett svenskt statligt ägande som byts ut mot ett utländskt statligt ägande: Vad vore då vundet för det svenska folket?

Fri konkurrens med avsaknad av exempelvis olika transportkostnader är den gyllene situation som alla numera eftersträvar, kort sagt ett enda stort marknadstorg där vi fritt kan välja de varor eller tjänster som finns i de olika torgstånden, ett torg där vi kan få tag på i princip allt som vi önskar om vi också är beredda att betala för det. Inget är omöjligt, nästan inget i varje fall. Som vanligt ser verkligheten bortom skolböckernas teoretiska idealsituation inte alltid så ut. Det finns marknader och individer som inte alltid fungerar efter de teoretiska spelreglerna. Hur ska vi hantera dessa frågor? Ska vi tänka bort dessa frågor? Ska vi tänka bort att det, med ett strikt ekonomiskt tänkande, inte är lönsamt att bära ut post till ett enskilt hushåll långt in i Jämtlands fjällvärld? Ska vi acceptera att det finns regioner i Sverige som kanske aldrig kommer att kunna nås av den nyaste mobiltelefon-tekniken om enbart strikta företagsekonomiska principer finge styra?

Vi sverigedemokrater menar att vi tillsammans har ett ansvar för att de mest grundläggande samhällsfunktionerna fungerar i ett sammanhållet Sverige. I det ansvaret har staten historiskt haft en helt avgörande betydelse, och förhoppningsvis kommer staten framöver också att ha en viktig roll. Sveriges och dess befolknings gemensamma väl måste faktiskt i en del fall gå före det ibland kortsiktiga företagsekonomiska tänkandet.

Herr talman! Företagande är ingen statisk verksamhet vilken form den än ytrar sig i. Självklart finns det alltid, och måste finnas, en förändringspotential inom alla företag. Enheter och olika verksamheter kan avyttras eller utvecklas. Utan utveckling och förändring är ett företag dödsdömt på lång sikt. I det sammanhanget kan staten vara en nyckelspelare och pådrivare när det gäller exempelvis ny teknikutveckling. Vi får komma ihåg att det historiskt har funnits en för Sverige nyttig symbios mellan statliga satsningar och privatägda företags utveckling av ny teknik. Hur skulle det forna Asea ha tettet sig utan de stora statliga satsningarna på de stora vattenkraftsutbyggnaderna i övre Norrland, Ericsson utan utbyggnaden av vårt gemensamma telefonnät, läkemedelsindustrin, flygindustrin och försvarssatsningarna?

Herr talman! Missköta företag förekommer på många håll och kanter oavsett ägarform. För ganska precis tio år sedan genomled USA den så kallade Enronskandalen, en av de största ekonomiska företagsskandalerna i USA:s historia. Det finns otaliga fler exempel, men jag nöjer mig med detta.

Det finns givetvis också exempel på mindre goda insatser när det gäller statlig verksamhet. Jag tänker på exempelvis textilindustrin och varvsindustrin. Ibland är minnet kort.

Herr talman! Till sist skulle jag vilja påstå att det mest viktiga i hur ett företag sköts är vilken styrelse och ledning som är tillsatt för att sköta

bolagets angelägenheter efter de direktiv som föreligger. Det är bolagsstämman och ägarens ansvar att se till att företaget får den mest kompetenta ledning som tänkas kan. Varför skulle inte ett statligt företag kunna ha en väl så kompetent ledning och kunna skötas lika effektivt som ett privat företag?

Prot. 2010/11:73
16 mars

Statliga företag

I detta anförande instämde Mattias Karlsson och Johnny Skalin (båda SD).

Anf. 102 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jag blir lite nyfiken på Lars Isovaaras och Sverigedemokraternas syn på utländskt ägande. En bärande princip tycks vara rädslan för utländskt ägande. Jag undrar då om det är rädslan för att Statkraft skulle vilja komma in och bli delägare eller om det är mer regionalt betingade utländska intressen som Sverigedemokraterna värjer sig mot.

Den mer principiella frågan är egentligen att Vattenfall äger tillgångar, en mycket stor del, i andra länder. Det finns ingen inom allianspartierna som anser att Vattenfall någonsin ska avyttra vattenkraft i Sverige. Den bör slås vakt om som ett statligt ägande och som ett ägande för svenska folket för evärdlig tid.

Min fråga är närmast: Hur ser Lars Isovaara på att Vattenfall äger en mängd företag i andra länder, till exempel kärnkraft i Tyskland, kolkraft i Polen, brunkålsverksamhet i Tyskland? Ska det behållas? Går det ihop med den principiella syn som Sverigedemokraterna har på utländskt ägande?

Anf. 103 LARS ISOVAARA (SD) replik:

Herr talman! Det här är en intressant fråga. Alla företag måste ju se över sina resurser och vad som händer inom företagen. Det är självklart upp till ledningen och ägaren av Vattenfall att se vad man ska göra med det som Vattenfall äger utomlands. Är det olämpligt eller lämpligt att det är kvar i Vattenfalls ägo? Ja, det är frågor som man måste besvara längre fram.

När det gäller utländskt ägande i Sverige är vi av den bestämda uppfattningen att Vattenfalls resurser i form av vattenkraft ska ligga i svenska folkets ägo, och det är egentligen ganska naturligt. Avkastningen av det vi själva, svenska folket, äger ska också komma svenska folket till godo.

Anf. 104 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! När det gäller vattenkraften i Sverige tycks vi ha samma principiella hållning. Det som är mer förbryllande är om Sverigedemokraterna upplever att det är konsistent att svenska staten äger en mängd verksamheter i andra länder. Jag förvånar mig över hur Sverigedemokraterna får ihop detta.

Anf. 105 LARS ISOVAARA (SD) replik:

Herr talman! Det kanske inte är någon grundläggande princip, men ett företag måste ju kunna se över vilka verksamheter man bedriver ut-

omlands, och det finns väl inget skäl till att Vattenfall inte skulle kunna göra det. Det är vår uppfattning i frågan.

Anf. 106 LARS OHLY (V):

Herr talman! Det här är en av de debatter som rör ett område där regeringen och regeringspartierna är som mest dogmatiska. Därför är det väldigt intressant att höra diskussionen.

Det finns många områden där ni struntar i verkligheten. Men här är det väldigt tydligt att här ska det säljas ut, här ska det reas ut tillgångar, här ska det privata kapitalet ta över på område efter område där vi tidigare har ägt gemensamt och därmed också kunnat styra gemensamt. Ni ogillar gemensamt ägande. Det har framgått ganska tydligt. Men frågan är varför.

Varför drar ni er inte för att slå sönder även fungerande verksamheter? Vad är det röda skynket? Varför är den borgerliga tjuren så upprörd? Jo, därför att det gemensamma ägandet har utsträckt demokratin. Den har gjort det möjligt att använda en del av ägandet till politiskt beslutsfattande. Vi har kunnat använda ägandet för att skapa mer rättvisa villkor mellan regioner, för att skapa ekologisk omställning, för att skapa jämlikhet mellan människor och klasser, och det tycker ni inte om. Ni vill att marknaden ska styra. Därför genomför ni till och med utförsäljningar och avregleringar av apotek och bilprovning, trots alla är överens om att de fungerar alldeles utmärkt, men ni vill inte att vi ska äga dem gemensamt. Ni vill att svenska folket ska bli fattigare för att några få ska bli rikare.

Det betyder också att privata vinster sätts före samhällsnyttan, för när man väl har sålt ut kan inte samhällsnyttan vara ett perspektiv som används vid driften av företag. Har man sålt ut delar av Vattenfall kommer enbart det privata vinstintresset att vara styrande. Samhällsnyttan kommer i andra, tredje eller fjärde hand.

Vi menar naturligtvis att vi ska använda ägandet. Det är intressant att ni inte ens kan vara med på ett beslut som en majoritet i utskottet har föreslagit, nämligen att Vattenfall ska vara ett helägt statligt företag. Det vågade ni inte riktigt säga i valrörelsen. Ni sade till och med att Vattenfall inte skulle säljas ut. Nu vågar ni inte göra det tydliga ställningstagandet. Därför vill ni börja nagga i kanten och så småningom, är jag säker på, sälja ut stora delar. Jag är säker på att ni också vilja sälja ut LKAB. Men ni vågar inte riktigt, utan ni vill ta det lite försiktigt så att inte folk blir upprörda. Därför gör ni er av med det som ni tycker är möjligt för att sedan kunna återkomma.

När det gäller banksektorn tror jag att väldigt många är överens om att den finansiella kris som vi har sett och som fortfarande till viss del har återverkningar på vår ekonomi delvis berodde på att vi inte hade politiska motmedel mot marknadsstyrningen. Vi hade inte möjligheter att alltid gå in i ett tidigt skede och förhindra de effekter av ett kortsiktigt vinstintresse som till exempel en alltför hög utlåning ledde till. Då borde den rimliga slutsatsen vara att för stabilitet i finanssektorn borde vi ha ett visst gemensamt ägande.

Anders Borg och andra företrädare för regeringen brukar ganska ofta säga att bankerna måste minska gapet mellan inlånings- och utlåningsränta så att kunderna och konsumenterna får bättre lånevillkor. Men om vi inte har något gemensamt ägande blir det där bara tomma ord. Vad

bryr sig bankerna om vad vi politiker säger när de har privata aktieägare som kräver så hög avkastning som möjligt?

Stabiliteten inom banksektorn gynnas av att vi har ett helstatligt ägt utlåningsinstitut, SBAB, och att vi har ett delstatligt ägande av Nordea. Det är min fasta förvisning. Att dra slutsatsen av finanskrisen att man nu ska göra sig av med ännu mer än det man tidigare har sålt ut är att bädda för nya kriser, att bädda för mer av marknadsstyrning och kortsiktighet.

Avreglering och marknadsstyrning minskar det demokratiska inflytandet. Rösträtten blir lite mindre värd. Då blir det i stället de starka kapitalintressena som får mer att säga till om, för på marknaden har vi ju inte en röst per medborgare eller en röst per person. På marknaden har vi en röst per krona som vi äger i aktier. Och den som äger mycket har makt och den som inte äger något har ingen makt. Det är motsatsen till demokrati. Så länge vi äger gemensamt kan vi använda demokratin. Då kan vi bestämma oss för att det ägandet ska uppfylla vissa syften.

Då säger en del: Men så har det ju inte använts. Nej, det är helt sant. Socialdemokratiska och borgerliga regeringar, oavsett vilka, har varit oerhört dåliga på att använda vårt gemensamma ägande på ett progressivt och bra sätt. Men det i sig är inte ett argument mot gemensamt ägande. Det är ett argument för ytterligare ägarstyrning. Det är ett argument för att använda ägandet på ett bättre och mer konsekvent sätt.

Vattenfall skulle kunna vara ledande i energiomställningen i stället för att vara en lekstuga för kol- och kärnkraftskramare, om vi ville det, om regeringen var beredd att använda det ägandet. Men säljer vi ut förlovar vi möjligheten att använda ägandet, och det är det ni vill.

Vinstkravet på SJ hör till de högsta vinstkraven på något tåg företag i Europa, kanske i världen. Jag råkar känna till den marknaden lite grann. Jag har en bakgrund vid järnvägen och har jobbat där i 18 år. Om man inte förstår hur ett kortsiktigt vinstkrav står i motsättning till våra samhällsekonomiska mål om att öka tågresandet på bil- och flygtrafikens bekostnad, då har man inte förstått mycket.

Det höga vinstkravet tas till intäkt för att man inte ska syssla med sådant som är företagsekonomiskt olönsamt, men det företagsekonomiskt olönsamma kan vara samhällsekonomiskt lönsamt. Att då lägga det högsta vinstkravet som jag känner till på något järnvägsföretag är att direkt säga: Tågtrafik ska missgynnas, tågtrafik ska inte gynnas. Var finns den ekologiska omställningstanken bakom ett sådant konstaterande? Det pratas om miljön, men när det kommer till kritan är ni inte beredda att göra någonting för att den ekologiska omställningen ska komma på plats.

De transportpolitiska målen kontra lönsamheten innebär att de transportpolitiska målen nästan alltid får ta stryk. Samtidigt vet vi att det nästan alltid är samhällsekonomiskt lönsamt att köra tåg om det innebär att det sker på bekostnad av flygresor och biltrafik.

Tåget missgynnas, flyget koldioxidbefrias och så talar man om höjda banavgifter. Resultatet kommer att bli ökade biljettpriser och sannolikt färre antal tågresor. Det är en bra idé, borgerligheten! Så fixar vi nog den ekologiska omställningen. Så gynnar vi nog det minst miljöbelastande transportmedlet vi har.

Ni har väldigt fina målsättningar. Ni tycker att hela Sverige ska leva. Ni ställer i ord upp bakom ekologisk omställning. Ni talar om jämlikhet

och rättvisa. Men era beslut gör det på punkt efter punkt svårare att uppnå just dessa mål. Ni kan sedan skylla ifrån er. Vi har ju sålt ut, och vi har inte makten. Det är andra som bestämmer. Det är vad vi ska besluta om i dag, att andra inte ska få bestämma ännu mer.

Det finns ett argument som Jonas Jacobsson med flera har fört fram. Vi ska sälja för att betala av på statsskulden. Det är ett intressant argument. Det innebär att man tycker att man alltid gynnas av att ha lägre skuld oavsett vad skulden har använts till. Privatekonomiskt är det ett helt horribelt resonemang.

Den som har ett lån och har betalt en villa med det blir inte rikare av att sälja villan och betala lånet, får då har man ingenstans att bo. Samma sak är det med det gemensamma ägandet som vi har tillsammans. Om vi använder det på rätt sätt blir vi rikare av att äga vissa saker tillsammans. Ägandet har ett värde.

Sälj inte ut Sverige! Låt oss använda ägandet för en ekologisk omställning och en rättvis och jämlik politik. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet under punkterna 1 och 5 och bifall till reservationerna 2 och 6.

Anf. 107 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Så talar en som kallade sig kommunist ända långt in på 2000-talet. Jag måste ändå säga att Lars Ohly går väl långt här. Här ska reas ut. Det låter som att regeringen så här långt har reat ut företagen. Den allmänna bilden är att regeringen har fått väldigt bra betalt för de företag som har sålts. Låt mig ta ett exempel.

Det gäller Vin & Sprit. Jag vet inte om Lars Ohly tycker att vodka-produktion tillhör de statliga kärnverksamheterna. I varje fall såldes detta företag. Verksamheten år 2007 var den mest lönsamma någonsin. Statskassan fick in 800 miljoner kronor i vinstutdelning.

När vi hade sålt företaget och fått nominellt 55 miljarder, med valutaeffekter och Beamaktierna blev det över 60 miljarder, och de amorterades på statsskulden, Lars Ohly, sjönk räntebetalningarna med ungefär 2,2 miljarder. Det var en ren förlustaffär för staten att tillverka vodka på flera sätt. Vi tjänade mer pengar på att amortera på statsskulden än att driva detta företag. Det är den logiken man måste se i sammanhanget.

Nu låter det på Lars Ohly som att demokratin förutsätter att staten äger en stor del av näringslivet. Jag vill fråga Lars Ohly: Är det en rätt mix i dag? Vill Lars Ohly köpa tillbaka Vin & Sprit, Vasakronan och Stockholmsbörsen? Det vore intressant att få en lite mer grundläggande ideologisk plattform för att bedöma Lars Ohlys numera icke-kommunistiska åsikter.

Anf. 108 LARS OHLY (V) replik:

Herr talman! Jag skulle kunna bemöta Mats Odell med samma argument och påstå att Mats Odell är en företrädare för en kristen fundamentalistisk höger, vilket i och för sig är sant men som inte har något med den här debatten att göra. Du får vara kristen fundamentalist. Du får vara kreationist om du vill. Det spelar ingen roll. Nu diskuterar vi det statliga gemensamma ägandet. Därför tänker jag inte sätta några etiketter på dig, utan jag lämnar det. I stället ska vi diskutera vad betänkandet handlar om.

Vad det handlar om är att ni just nu vill sälja ut Posten och fortsätta med att sälja ut Nordea, Telia Sonera och SBAB och inte ta ställning för att Vattenfall ska vara ett helägt statligt bolag. Det är vad betänkandet handlar om, eller hur Mats Odell, som är ordförande i utskottet? Du känner väl till det?

Min fråga är: Vad är vitsen med att sälja ut dessa verksamheter? Varför är det bra att vi ska äga mindre av de gemensamma nyttigheter som kan användas för samhällsekonomiska och samhällspolitiska mål? Varför är det bra när effekten sannolikt blir att vi inte längre har möjligheten att styra?

Ägandet ger makt. Det gemensamma ägandet ger gemensam makt. Det privata ägandet ger privat makt. Mats Odell förespråkar att några få ska få mer att säga till om. Marknaden ska styra, där Mats Odell och andra som kanske har råd att vara stora aktörer på den marknaden får mer att säga till om, medan vi med vår rösträtt får mindre beslutanderätt. Det är vad frågan handlar om. Det är där vi hamnar på olika sidor.

Anf. 109 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jag är väldigt förvånad över att Lars Ohly är så upprörd över att bli påmind om att en av kommunismens grundpelare var att staten ska äga produktionsmedlen. Det är vad Lars Ohly står och ger uttryck för. Den sanna vägen till demokrati är att staten äger produktionsmedlen. Det har en hel del med kommunismen att göra.

Sedan är frågan vad detta handlar om. Det handlar om ett bemyndigande som staten har från denna riksdag att minska det statliga ägandet i några bolag. Det är däremot inte alls aktuellt att sälja ut Posten. Vi har ett avtal med den danska staten att tillåta en börsintroduktion och att tillåta att den danska staten säljer en del av sitt innehav. Jag tycker att man ska hålla detta på en saklig nivå.

Om nu rösträtten skulle få en sådan betydelse, vad har då rösträtten i dag för betydelse för de SJ-resenärer som har stått på perrongen och frusit denna vinter? Vad hjälper det? Hur skulle man ha röstat för att undvika det?

Nu hörde jag att Lars Ohly inte tycker att man ska ha så högt avkastningskrav på bolagen. Det är också en intressant princip som man kan diskutera. Det hänger inte ihop, Lars Ohly.

Alliansregeringen har visat ett ansvarstagande för dessa fina företag. I lugn takt och först när det finns en riktigt bra affär för det svenska folkhushållet ska vi minska ägandet och överlämna företagen till privata ägare. Men vi får pengarna och kan minska statsskulden och därmed vara friare.

Den som är satt i skuld är icke fri. Det gäller fortfarande, Lars Ohly.
(Applåder)

Anf. 110 LARS OHLY (V) replik:

Herr talman! Mats Odell säger att vi ska hålla en saklig nivå på debatten. Det är verkligen roligt. Det gläder mig att du säger så, men det är synd att du inte uppfyller det.

När det gäller avregleringen av SJ vet vi som känner till järnväg lite grann att det är en sällsynt dålig verksamhet att avreglera. Det kommer att bli slagsmål om så kallade spottider och slottider, där man har av-

gångstider på de mest attraktiva linjerna på fredagseftermiddagen eller söndagseftermiddagen medan det inte kommer att vara något slagsmål alls om de mer trafiksvaga bandelarna. De kommer vi antingen att få betala med statskassan eller lägga ned.

Det är själva tanken med era avregleringar över huvud taget. Vi ska ha mindre att säga till om. Det ska marknadsstyras på område efter område. De kortsiktiga vinstintressena ska vara de som avgör vad som är viktigt och rätt. Jag tycker inte det.

Det är bättre att vi tillsammans sätter oss ned och funderar: Vad är det bästa sättet att få en ekologisk omställning på plats? Vad är det bästa sättet att få en ökad jämlikhet och rättvisa i samhället? Vad är det bästa sättet att få en regional rättvis politik på plats?

Om vi avhänder oss det gemensamma ägandet och de verktyg som det innebär får vi väsentligt mindre möjligheter att uppfylla de målen. Det är vad er politik leder till.

Anf. 111 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Jag kunde inte låta bli, Lars Ohly, att i varje fall ta en liten replik. Jag funderar lite grann på detta med ordval och annat. Vi har haft det uppe tidigare i diskussionen och i debatten här i dag.

Det talas om att det reas ut. Lars Ohly vet mycket väl, precis som utskottets ordförande Mats Odell sade här tidigare, att de försäljningar av statliga bolag som har skett har varit inte bara bra utan mycket bra och också har skilt sig från tidigare regeringars utförsäljningar.

Är det inte så, Lars Ohly, att Vänsterpartiet har varit med och medverkat till att statlig egendom har sålts ut förut tillsammans med en socialdemokratisk regering? Ni kanske inte ska ha så stora ord just om det.

Det som är roligt att konstatera, och som Mats Odell inte gjorde, är att Riksrevisionen har granskat försäljningarna som har skett på senare tid. Den har gett beröm för att man har haft en bra, planlagd och transparent process och också fått ut väldigt mycket av försäljningen.

Lars Ohly får gärna kommentera den skillnaden mellan den borgerliga regeringen och sedan tidigare socialistiskt lagda. Man är tydligen duktig på detta och har fått ett bra pris för de statliga företagen som kan och bör säljas ut.

Lars Ohly fick det mesta fel när det gäller betänkandet, men eftersom Lars Ohly inte ingår i utskottet stryker jag ett streck över det. Jag konstaterar bara att det mesta blev fel.

Jag har en fråga till Lars Ohly när det gäller Vattenfall. Det har berörts marginellt tidigare i debatten. Man köpte brunkol i Tyskland för 70 miljarder på den tid då Lars Ohly var med på regeringssidan och hade kunnat göra något åt det. Tomma tunnor skramlar mest, och Lars Ohly skramlar väldigt mycket just i dag i denna debatt. När det gick att göra något gjorde inte Lars Ohly något. Då satt han tyst; då gick det bra. Det var bra med investeringar på 70 miljarder i tysk brunkol. Jag tycker inte att det var så bra.

Anf. 112 LARS OHLY (V) replik:

Herr talman! Det var väl inte riktigt sant, Eva Flyborg, men man kanske inte alltid behöver hålla sig till sanningen när man står i talarstolen och företräder Folkpartiet. Vad vet jag?

När Vattenfall investerade i brunkol i Tyskland var det två partier som kritiserade det mer än några andra, nämligen Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Vi hade till och med en särskild debatt i riksdagen om det. Att påstå att vi var ansvariga för den typen av satsningar är gravt fel. Vi ställde tvärtom krav på att man skulle ändra ägardirektiven. Vi fick inte igenom det mot den socialdemokratiska regeringen; det är riktigt. Den här regeringen är inte ens intresserad av att diskutera det eftersom man inte tycker att vi ska använda det ägande som finns för att uppnå gemensamma mål i den utsträckning som jag menar att vi ska.

Det är så vi ska använda det. Vi ska ha det gemensamma ägandet för att kunna uppnå politiska gemensamma mål. När vi överför ägandet till privata intressenter överförs också makten över de här företagen till marknaden, och därmed makten över verksamheten. Marknadsstyrning kan fungera när det gäller tillverkning av kola eller annat, men det är inte särskilt bra när det gäller att planera stora viktiga samhällsnyttigheter. Då leder det tvärtom till att den kortsiktiga lönsamheten krockar med de samhällsekonomiska målen. När de krockar kommer den privata kortsiktiga lönsamheten att ta över.

Det är vad som händer när man säljer ut, menar jag. Det är precis det ni står för: Sälj, om inte hela skiten så på lång sikt i princip hela skiten. Det ska tas del efter del. Det ni ena dagen säger att ni inte vill röra säger ni nästa dag att ni inte vill försvara. Så är det med Vattenfall. Nästa gång gäller det LKAB. Jag är helt säker på att om ni får sitta vid makten tillräckligt länge kommer vi inte att äga särskilt mycket gemensamt över huvud taget. Det är den utvecklingen vi i dag ska börja sätta stopp för.

Anf. 113 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Lars Ohly har fel även i det senaste han sade. Jag ska inte gå in på detaljerna.

Jag har några frågor till Lars Ohly har varit anställd på SJ. Det är ett av de bolag som har varit väldigt drabbade av dålig lönsamhet, dålig planering och förmodligen dålig ledning under det statliga ägandet. Det var så dåligt att vi fick upprätta en särskild räkning för SJ. Vi fick ha stora ägartillskott. Jag kommer inte ihåg exakt hur mycket, men det var flera miljarder under en tid. Det var under det statliga ägandet, som Lars Ohly vurmar för.

En annan sak som Lars Ohly tog upp var jämställdhet, där vi skulle driva på mer i de statliga företagen. Hur kommer det sig att jämställdheten har ökat i de statliga företagen sedan Alliansen fick makten? Hur kommer det sig att jämställdheten även bland de privata företagen går åt rätt håll – inte lika fort som Lars Ohly och jag vill, men åtminstone åt rätt håll?

Har inte Lars Ohly någon självkritik när det gäller den egna politiken? Är allt bara svart eller vitt?

Anf. 114 LARS OHLY (V) replik:

Herr talman! Det är litet förmätet att jag som tågmästare skulle vara ansvarig för den usla ekonomi som företaget bedrev under ett antal år när jag var anställd i företaget. Det fackliga inflytandet finns där, men det är definitivt inte så stort att vi hade vetorätt mot dåliga beslut som fattades.

Vi var väldigt kritiska och menade att vi skulle satsa på att få fler resenärer.

Det innebär inte alltid att man får den kortsiktiga lönsamheten tillgodosedd. Därför står ett högt lönsamhetskrav i motsats till det som vi vill uppnå, nämligen fler tågresenärer. Vi vill ha fler nöjda tågresenärer som sprider budskapet att det är bra att åka tåg i stället för flyg eller bil. Det står i motsats till det privata kortsiktiga lönsamhetsintresse som nu i större utsträckning kommer in i företaget samtidigt som det höga avkastningskravet består.

Har man en gång sålt ut har man inte någon beslutanderätt över vilka som ska köpa eller sälja företaget i framtiden. Det vet man ingenting om. Vissa sektorer som har sålts ut, som skolor och sjukvård, ägs i dag i stor utsträckning av riskkapitalbolag. Vi har gått igenom riskkapitalbolagen. De har inte en enda kvinna i någon styrelse någonstans. Det finns inte en kvinna i någon av de stora riskkapitalbolagens styrelser. Så kom inte med jämställdhetsargumentet! Stå för din dogmatiska borgerliga uppfattning att det är bra att sälja ut.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 11 §.)

9 § Kultur och fritid för barn och unga

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 2010/11:KrU6

Kultur och fritid för barn och unga.

Anf. 115 ISAK FROM (S):

Herr talman! Jag börjar med att säga att jag står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservationerna 1, 4, 5 och 7.

Vi debatterar i dag det bästa vi har, våra barn och ungdomar – vår gemensamma framtid. I Sverige finns det i dag stor politisk enighet om att barns villkor och barnens bästa ska komma i första rummet och om att barn och ungdomar har samma människovärde som vuxna. Samtidigt kan barn och unga behöva särskilt stöd och skydd, vilket de allra flesta ställer upp på. Det råder även i retoriken enighet om att barn och ungdomar ska kunna växa upp i trygghet, utvecklas och förverkliga sina drömmar. Ändå finns det i Sverige i dag barn som far illa på olika sätt. Varför är det så? Vad kan vi politiskt göra? Vad vill vi politiskt göra?

Herr talman! Vi socialdemokrater tycker inte att det räcker med retorisk enighet om de stora konventionerna, och det räcker inte heller med lagstiftning. Vi socialdemokrater menar att det handlar om prioriteringar av våra ekonomiska resurser och om utbildning och kunskapsspridning. Det handlar om att lyssna på barn och ungdomar och ge dem inflytande. Barns och ungdomars livsvillkor ska finnas högst upp på den politiska dagordningen och ständigt debatteras och synliggöras.

Sverige är ett rikt land där många lever gott. Men klyftorna växer och barnfattigdomen är stor i det rika landet Sverige. Under 2008 levde

220 000 barn i fattigdom, det vill säga 11½ procent av alla barn i Sverige. Rädda Barnen släppte nyligen sin rapport om barnfattigdom och analysen visar att ingenting har hänt. Klyftorna ökar mellan de barn som har goda förutsättningar och de barn som har sämre förutsättningar. Det är återkommande. Det är barnen som får ta smällarna när samhället väljer att stå vid sidan och titta på. Det är barnen som far illa på grund av vuxnas livssituation. Barnen far illa på grund av vuxnas sjukdom, arbetslöshet, skilsmässor eller vad det än må vara. Det är oftast barnen som får stå i snålblåsten och ta smällarna.

Sverige är ett litet land. Vi har inte råd med att barn och ungdomar tidigt slås ut och inte kan tillgodogöra sig de förutsättningar som finns i vårt rika land.

Grunden för att lära för framtiden är att barn lär känna sig själva, sitt samhälle och sin samtid och på det viset kunna utvecklas som demokratiska människor. De viktigaste faktorerna för detta är kulturen och föreningslivet, så att man kan lära och se möjligheter för hur man ska kunna delta i det som finns i samhället.

I Sverige i dag är det kommunerna som har huvudansvaret för att tillgodose barns och ungas möjligheter till kultur och fritid. Men det är vi som lagstiftande församling som ska ge grundförutsättningarna för att alla barn i hela Sverige ska ha likvärdiga förutsättningar att kunna delta i kultur- och fritidsaktiviteter.

Alla barn och ungdomar har rätt till kultur- och fritidsaktiviteter på sina egna villkor och utifrån sina egna förutsättningar. Det gäller att få utöva till exempel konstnärlig verksamhet och idrott utan att det begränsas. Barns och ungdomars rätt till kulturella upplevelser och skapande är ett krav i FN:s barnkonvention, och det måste vara en självklarhet för ett rikt land som Sverige att kunna leva upp till det. Bland det viktigaste är att skapande kultur bland barn och ungdomar bejakas oavsett uttrycksform.

För att ta till vara det egna skapandets kraft gäller det att samhället ger utrymme för detta. Det kan handla om fritidsgårdar som är öppna när ungdomarna vill att de ska vara öppna. Så är det inte i dag. Skillnaderna mellan våra kommuner är mycket stora. De neddragningar av fritidsgårdsverksamheten som har ägt rum under senare årtionden visar på negativa följder. Då talar jag inte om att man har stängt fritidsgårdarna helt och hållet. Det är snarare så att man har gett dem sämre förutsättningar. Därför har fritidsgårdarna kortare öppettider.

Herr talman! Som helhet saknas det på många platser fysiska möjligheter att träffas på icke-kommersiell basis där drogfrihet råder och där de unga själva är med och påverkar innehållet i verksamheten. Det finns förstås undantag där sådana möjligheter finns. Det måste helt enkelt tillskapas fler icke-kommersiella och drogfria mötesplatser där flickor och pojkar ges lika stort utrymme att utvecklas och växa.

Ingen ska heller stängas ute på grund av för höga avgifter eller bristande tillgänglighet. Musik- och kulturskolorna har förmågan att fånga upp talanger och utveckla dem. Genom dessa skolor finns det bra och mindre dyra alternativ i hela Sverige. Men skillnaderna i tillgänglighet och avgifter mellan kommunerna är stora, och det vill vi arbeta för att förändra. Vi ser bland annat ett behov av en nationalscen för barn. Det är

också därför som vi har skrivit en reservation med anledning av vår motion om Unga Klara.

Vid Västerbottensteatern finns det någonting som heter Unghästen. Man jobbar drogförebyggande ute i skolorna och ute på fritidsgårdarna för att lyfta fram de känsliga frågorna om droger, om kvinnligt och manligt, om transpersoners villkor och så vidare.

För att ta till vara alla våra ungdomars förmågor och för att de ska undgå missbruk och långvarig arbetslöshet krävs det faktiskt tillgång till replokaler, till skapande verkstäder, till motorgårdar och till ridhus där deltagaravgiften och klimatet ska vara inbjudande och förutsättningarna jämlika oavsett föräldrarnas ekonomiska bakgrund och oavsett kön, etnicitet och sexuell läggning.

För egen del gick jag raka vägen in i politiken delvis via den kommunala motorgårdens förtroenderåd. Det gav mig möjlighet att se hur samhället fungerar.

Herr talman! Kultur- och fritidsaktiviteter för barn och ungdomar måste vara överkomliga för alla. Förutsättningarna för detta är olika i hela landet. Skillnaderna syns mellan grupper av barn beroende på om de lever med ensamstående eller sammanboende föräldrar, om deras föräldrar är födda i Sverige eller utomlands, eller om de är uppväxta i någon av storstädernas segregerade förorter.

Många barn känner skuld och ansvar för familjens ekonomi och väljer därför att inte berätta för sina föräldrar om aktiviteter som innebär kostnader. Många barn tvingas i dag att avstå från att följa med på skolresor eller delta i studiebesök för att det kostar pengar.

För oss socialdemokrater är det en prioriterad fråga att barn inte ska växa upp i ekonomisk utsatthet vare sig deras föräldrar är sjukskrivna, har arbete, är tillfälligt anställda, arbetslösa eller sjukskrivna. Det är inte barnen som ska drabbas av detta.

I våra fördelningspolitiska förslag motverkar vi klyftor och stärker de människor som behöver det mest, såväl barn som vuxna. Vi vill investera 12 miljarder mer än regeringen i kommunsektorn. Det är pengar som bland annat ska användas för att behålla och anställa personal och utveckla välfärden, men också för att man ska slippa dra ned på de icke lagstiftade verksamheterna som våra kultur- och musikskolor och slippa höja avgifterna för att skillnaderna i samhället inte ska öka.

Herr talman! Det är de som är unga i dag som ska bära upp samhället i morgon. Unga människor står för en stor och positiv kraft i samhället. De är kreativa och ser nya lösningar. Att ingjuta hopp och framtidstro hos dagens unga generation i samhället måste vara vår gemensamma målsättning. Vi måste mobilisera politiskt för att skapa möjligheter för en ljusare framtid för dagens unga.

Tyvärre har kulturen hamnat i skymundan under den borgerliga regeringen som har alltför låga ambitioner och för få förslag, för lite nya idéer och inga initiativ. Många kommuner skär ned kraftigt på kulturen samtidigt som avgifterna är höga. Det utarmar kulturlivet och hämmar möjligheterna att skapa fler jobb. 40 procent av kommunerna i Sverige minskade under 2010 budgeten för kultur- och fritidssektorn. Många kommuner ökade också denna budget. Men detta visar också att skillnaderna fortsatt ökar.

Vi socialdemokrater har föreslagit ett kulturlyft i Sverige. Vi är beredda att prioritera kulturpolitiken. Vår ambition är att kulturbudgeten ska öka med 1 miljard kronor under mandatperioden – den största resursökningen i modern tid. Detta ger utrymme för höjda ambitioner och viktiga förbättringar.

Våra höga ambitioner avspeglas i offensiva förslag inom ett brett område. Samtidigt kompromissar vi socialdemokrater aldrig när det gäller ansvaret för den gemensamma ekonomin. Nya reformer och nya utgifter ska alltid ske i den takt som det statsfinansiella utrymmet tillåter.

Inom kulturpolitiken kommer vi att prioritera åtgärder för att ge fler människor, i synnerhet barn och ungdomar, ökad tillgång till kultur och fritid.

(Applåder)

Anf. 116 TINA EHN (MP):

Herr talman! Kultur är det som gör oss till människor. Barn och unga har i fråga om detta samma behov som vuxna. Men i stort är det vi vuxna som har tolkningsföreträde i samhället. Det syns också i kulturpolitiken.

Med den borgerliga regeringens skolpolitik, inte minst, blir det än mer allvarligt och ställer saker på sin spets.

På något sätt utgår vi från att människor växer upp, blir demokratiska, lär sig granska, blir empatiska, kloka och kreativa. Det är en god inställning.

Men likaväl som vi tror att det är viktigt att skicka med varje generation kunskaper om matematik, om grammatik och om språk borde följderna av ett sådant resonemang vara att vi, lika självklart som vi skickar med språk och siffror, ger människor möjlighet att utveckla medmänsklighet, demokrati, ifrågasättande och kreativitet. Genom att man ökar tyngden och vikten i fråga om det kulturella genom att ge unga fler redskap i deras utveckling ger kulturen möjligheter att fånga upp och hitta vägar för att utveckla en bredare kapacitet hos unga och barn och i förlängningen hos mänskligheten i stort, tror jag.

Barn och unga utgör drygt en femtedel av Sveriges befolkning. En aktiv kulturpolitik för barn och unga utgår från att alla människor är kreativa och skapande varelser. Tillgången till kultur, de möjligheterna och förutsättningarna, behöver sättas i främsta rummet. Grunden ska vara FN:s konvention om barnens rättigheter.

I reservation 1 uttalar bland annat jag att de kommunala kultur- och musikskolorna måste göras tillgängliga för alla.

Miljöpartiet anser att en samverkan mellan musik- och kulturskolor, amatörföreningar, professionella utövare och kulturinstitutioner är ett viktigt utvecklingsområde. En integrerad kulturverksamhet i skolan gör att skoltiden upplevs mer meningsfull. I dag vet vi att det gynnar all kunskapsutveckling att också se till de estetiska ämnena och deras betydelse. Därför behövs det, tycker vi, betydligt fler kulturpedagoger – och dessa borde vara engagerade i skolan – än som är fallet i dag.

Jag passar på att säga att jag naturligtvis stöder samtliga reservationer som Miljöpartiet skrivit under, men jag yrkar bifall endast till reservation 1.

Det finns många klyftor i samhället. En handlar om läsning och läsande. Att stimulera till nyfikenhet och till möjlighet till läsning skapar också lust att läsa. Men enligt uppgifter från till exempel Kulturrådet finns det allvarliga brister. En av tio skolor saknar tillgång till en samling böcker, och 250 000 elever har inte tillgång till ett skolbibliotek – detta alltså enligt Kulturrådet.

Jag vet att en ny skollag kommer som innefattar att nämnda rättighet ska finnas på alla skolor. Den kan vara positiv i grunden men kan kanske också ställa till det för en del små skolor. Där kan jag tänka att vi som politiker har ett större uppdrag i att se framåt, att se vad som behövs i den framtida biblioteksrollen. Jag tror att det behövs väldigt välutbildade bibliotekarier som inte minst kan vara lotsar i det framtida digitala samhället.

På en svensk forskningspanel sammanfattas en del om hur det ser ut med läsandet. Man kan säga att det är så som det sägs, nämligen att kvinnor läser mer än män. Men sett till vad som läses är det mycket annat än böcker och tidningar som läses. Det gäller då kataloger, lappar, listor, fraktsedlar och scheman. Av den statistiken framgår att kvinnor och män läser ungefär lika mycket.

Vi har ett skriftsamhälle som gör att vi ska läsa på kaffeautomater. Vi ska trycka rätt kod när vi ska ta ut pengar eller när vi ska betala. Det finns alltså mycket i samhället som gör att god läskunnighet och förståelse behövs.

Tyvärr svarar inte svenska elevers skolresultat mot de krav som det nya skriftsamhället ställer. Trots att vi alla måste läsa överallt sjunker läsförmågan för alla. I slutet av 1980-talet låg svenska högstadiel elever på tredje plats i världen, men strax före millennieskiftet låg de på nionde plats med bland annat Finland, Sydkorea, Kanada och Nya Zeeland före Sverige. Försämringen fortsätter.

Tydligen lever svenska elever i den falska föreställningen att läsning- en förlorat i betydelse nu när de audiovisuella medierna blir allt vanligare. Vi får naturligtvis ta till oss detta och se hur vi kan öka möjligheterna här, hur vi kan öka intresset och motivationen för att läsa.

Allt det här kan man hitta i, tror jag, en PISA-undersökning på Skolverkets hemsida.

I betänkandet finns två andra reservationer som jag varit med om att skriva under. Den ena handlar om unga transpersoners villkor och den andra om Unga Klara.

Rätten till kultur ska gälla alla barn och unga, oavsett funktionalitet eller sexualitet. I dag är det alltför stora skillnader när det gäller möjligheterna att ta del av kulturen. Vi i Miljöpartiet anser att en mångfald av olika aktörer är viktigt för att säkerställa skapandet och utövandet av kultur för barn och unga. Centrum för barnkulturforskning och Unga Klara är två olika exempel på hur kunskap om barn- och ungdomskultur kan utvecklas och kunskaper spridas.

En stor del av barns och ungas kultur sker inom ramen för de ideella barn- och ungdomsorganisationerna. Skapandet och utövandet av kultur kan många gånger likställas med det icke-formella och livslånga lärandet. En meningsfull fritid får effekter. Den förbättrar hälsan och ökar självständigheten, självförtroendet och utvecklingen av vänskap och nätverk.

Jag skulle vilja avsluta med några ord av Jonas Gardell:

När jag var liten kunde jag trola.
Jag kunde göra underverk, läka sår och gå på vattnet,
färdas obegränsat i tid och rum,
jag hade makt att förvandla världen eller skapa en ny.
När jag var liten kunde jag trola.
Det var innan de lärde mig att jag inte kunde.

Anf. 117 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till de sverigedemokratiska reservationerna 6 och 8.

I dag behandlar vi betänkande KrU6 om barn- och ungdomsfrågor. Regeringens övergripande mål för ungdomspolitiken är att alla ungdomar ska ha verklig tillgång till välfärd och inflytande. Sverigedemokraterna tycker att det är en klok inriktning. Men samtidigt tvingas vi konstatera att samhällsutvecklingen på flera områden rör sig bort från målen i stället för att närma sig dessa.

När det gäller utvecklingen på välfärdsområdet är det tyvärr en hård verklighet som många av Sveriges ungdomar tvingas möta. Ungdomsarbetslösheten har bitit sig fast på alarmerande höga nivåer, och en oacceptabelt stor andel av landets ungdomar går ut skolan med ofullständiga betyg och otillräckliga kunskapsnivåer.

Antalet anmälda brott riktade mot barn och unga i form av misshandel, personrån, sexuella trakasserier och våldtäkt ligger historiskt sett på mycket höga nivåer. Framväxten av det mångkulturella samhället har fört med sig nya brottstyper riktade mot barn och unga, till exempel i form av hedersrelaterat våld och könsstympling.

Den psykiska ohälsan bland unga har ökat så kraftigt att den nu är ett av våra största folkhälsoproblem. Enkätstudier visar att så mycket som var tionde pojke och var femte flicka psykiskt mår så dåligt att de skär sig med kniv eller rakblad för att dämpa sitt psykiska lidande.

Psykisk ohälsa ligger bakom 90 procent av alla självmord som begås i Sverige. Det för mig in på yrkande 1 i motion 296 som Sverigedemokraterna valt att yrka bifall till och där syftet är att motarbeta självmord bland unga.

Antalet självmord i Sverige har halverats under de senaste 20 åren. Tyvärr gäller det inte ungdomar. Självmord är den vanligaste dödsorsaken i åldersgruppen 15–44 år. Varje vecka året runt väljer minst en ung människa att ta sitt liv.

Man vet att självmord ofta är en impulsiv handling, att många självmordsbenägna ungdomar drar sig för att söka psykiatrisk hjälp och att många ungdomar lever en stor del av livet på Internet. Den information på nätet som möter en person med självmordstankar kan således vara helt avgörande för personens framtid.

När jag i går kväll gjorde en Googlesökning på ordet ”självmord” var första träffen en länk till hemsidan Svensk Självmordsguide vars syfte är att uppmuntra människor att begå självmord. Dessutom ges handfasta råd om hur man ska gå till väga. Den omfattande guiden inleds med en topplista över de 15 säkraste sätten att ta livet av sig. Därefter följer kapitel som Mental förberedelse, Att välja plats och Finna modet att dö.

I likhet med motionärerna menar Sverigedemokraterna att om det finns åtgärder som regeringen kan vidta i syfte att säkerställa att en hemsida som Svensk Självordsguide inte ska vara det första på nätet som möter en självmordsbenägen ungdom bör man åtminstone försöka vidta sådana åtgärder, speciellt om den föreslagna åtgärden är så enkel och den potentiella samhällsnyttan är så stor.

När det gäller regeringens andra övergripande mål för ungdomspolitik, att alla ungdomar ska ges verkligt inflytande, vet jag att det både inom den offentliga sektorn och i det civila samhället pågår en rad lov- värda verksamheter och projekt där man strävar mot detta mål.

Som tidigare aktiv i ett politiskt ungdomsförbund som verkade utanför de etablerade och allmänt accepterade ramarna vet jag dock att vi har en bra bit kvar och att det absolut inte är en självklarhet att som ung i Sverige få göra sin röst hörd och att få uttrycka sina åsikter.

Efter skolvalet 2006 visade en granskning av Sveriges Radios *Ekot* att eleverna på 10 procent av landets skolor uttryckligen förbjöds att rösta på partier utanför riksdagen. En tidigare granskning av tidningen *Expo* visade att flera av de skolor där Sverigedemokraterna tidigare fått mycket höga resultat i skolvalen helt enkelt hade valt att ställa in skolvalen därför att man inte ville att skolan skulle få dåligt rykte. Om eleverna riskerade att rösta fel var det alltså bättre att de inte fick rösta alls.

Dessa och liknande exempel är allvarliga och manar till eftertanke kring hur djupt rotad vår demokratiska värdegrund och vår respekt för ungdomars rätt att uttrycka sig och bli tagna på allvar egentligen är, men det är ändå inte det etablerade samhället som står för det största hotet mot ungdomars yttrandefrihet och strävan efter inflytande.

Under mina år som aktiv ungdomspolitiker blev jag vid upprepade tillfällen hotad till livet av företrädare för antidemokratiska extremiströrelser. Jag blev också sprejad med tårgas, slagen med järnrör och fick stenar, flaskor och brinnande facklor kastade mot mig i samband med olika aktiviteter. Flera av mina vänner har råkat ännu värre ut, och det är egentligen ett under att ingen har blivit dödad så här långt.

Våldet och hoten från de våldsbenägna extremistgrupperna är ingenting som bara drabbar oss sverigedemokrater, utan det slår allt bredare omkring sig. Jag skulle tro att de flesta av er här inne har företrädare inom era respektive ungdomsförbund som på olika sätt råkat illa ut på grund av sitt samhällsengagemang. Jag vet också att såväl företag, intresseorganisationer och religiösa församlingar som enskilda individer har blivit måltavlor för extremisternas hat.

Jag kan alltså inte tänka mig någon viktigare åtgärd för att nå målet om ungdomens rätt till inflytande än att med alla demokratiska medel motarbeta de lärare som säger att den som inte tycker som jag inte har rätt att tala över huvud taget – kanske inte ens finnas till.

Detta är anledningen till att Sverigedemokraterna har yrkat bifall till motion 2010/11:Kr206, där det föreslås att myndigheten Forum för levande historia ska ges i uppdrag att uppmuntra och möjliggöra skolresor till platser där nazismens och kommunismens folkmord har ägt rum. Syftet är att upplysa landets ungdomar om dessa lärores förkastliga människosyn och förhoppningsvis också vaccinera ungdomar mot de totalitära ideologiernas skadliga inflytande.

Denna fråga är särskilt viktig då vi på relativt kort tid, tack vare landets ansvarslösa invandringspolitik, har fått se en tredje antisemitisk och antidemokratisk lära, nämligen islamismen, etablera sig och växa sig stark i Sverige. Jag befärar att kampen mot denna vedervärdiga ideologi kommer att bli både längre och hårdare än vad kampen mot nazismen och kommunismen har varit i vårt land. Jag tror inte att vi har råd att frånhända oss några verktyg som kan vara oss behjälpliga i detta arbete.

I detta anförande instämde Per Ramhorn (SD).

Anf. 118 TINA EHN (MP) replik:

Fru talman! Jag måste ställa några frågor till Mattias. Det är alltid intressant att höra Sverigedemokraterna i talarstolen. Jag har lyssnat på en del debatter, och det finns *ett* problem som är orsak till allting i detta samhälle. Det kommer vi tydligen att få höra i fyra år. Man har fokuserat på *ett* problem.

Jag tänkte höra vad Sverigedemokraterna har för politik för ungas kultur och fritid och för att utveckla kreativitet, demokrati och så vidare. Det hade varit intressant att höra.

Sedan har jag frågor om de motioner man har ställt sig bakom. Den ena handlar om att Forum för levande historia ska vara med och finansiera skolresor till koncentrationsläger, och den andra handlar om att motverka självmord på Internet. Det blir en otrolig bevakning man måste bygga upp om denna motion ska bifallas.

Anf. 119 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Vi valde att bifalla motionen om att Forum för levande historia ska uppmuntra och möjliggöra skolresor till platser där folkmord har begåtts just i syfte att informera och illustrera de totalitära ideologiernas övergrepp mot mänskligheten. Förhoppningsvis vaccinerar det också ungdomarna, och andra personer som de berättar om sina upplevelser för, mot dessa ideologiers läror. Jag tror att det kan vara viktigt.

Jag har själv drivit frågan kommunalt tidigare, men det känns som att man hela tiden spelar svartepetter. Tar man upp dessa frågor i kommunen sägs det att det är stadsdelens eller skolornas eget ansvar, och så vidare. Jag tycker att kampen mot totalitära ideologier är ett nationellt ansvar. Jag tycker därför också att det är rimligt att Forum för levande historia tar ett ansvar även för denna aktiva del av verksamheten – framför allt för att det kanske kan vara så att de skolor som behöver detta mest, alltså de som har störst problem, inte är de som har den bästa ekonomin. Därför ser jag det som att det skulle vara ett bra hjälpmedel om det fanns någon möjlighet att få en delsubventionering från staten.

När det gäller ett omfattande kontrollnätverk på Internet har vi bifallit yrkande 1 i den motion som handlar om att motverka självmord bland unga. Det handlar framför allt om sökordsoptimering och att försöka få sidor som är konstruktiva och erbjuder ungdomar hjälp att hamna först. Det är den första informationen de ska mötas av, inte Svensk Självmordsguide med en topp 15-lista över bästa sätten att ta livet av sig.

Anf. 120 TINA EHN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaren!

Jag kan tänka mig att det kan finnas ett behov av ökad vuxennärvaro på många av dessa områden. Det är väl det man kan tänka sig. Det är dock inte brottsligt att göra sökningen. Ska man enligt ställningstagandet i detta förslag använda statliga medel till sökordsoptimering, som det står här, är det om jag förstår det rätt ett gigantiskt kontrollsystem som man har tänkt bygga upp. Det har jag svårt att se någon möjlighet till eller hållbar motivering för. Man kan dock säkert göra saker för att komma till rätta med problematiken på ett annat sätt. Det kan jag tänka mig.

Sedan tänkte jag på det här med koncentrationsläger. Jag kommer själv från en kommun där vi har varit angelägna om att ge eleverna möjlighet att åka med på sådana resor, och det har egentligen aldrig varit några problem. Det finns inga motsättningar, utan alla har tyckt att det har varit en bra sak. Jag vet också att många kommuner gör så. Däremot är det klart att det kan finnas problem med finansieringen, men jag kan inte se att det ska vara Forum för levande historias roll att ta av sina resurser till detta.

Att det skulle vara ett problem att man skickar i väg ungdomar har jag dock inte hört. Nu hörde jag också Mattias säga att han själv har drivit detta kommunalt. Det var lite intressant, för jag har aldrig läst eller hört en sverigedemokrat som har drivit denna fråga kommunalt. Nu fick jag alltså göra det.

Det hade också varit kul att höra lite mer om barns och ungas kultur och vad ni från Sverigedemokraterna har för visioner för att få ett ökat läsande. Vi ser till exempel att det finns en viss brist hos pojkar. De läser inte lika mycket som flickor. Det finns en massa saker som handlar om människors möjligheter att kreativt utveckla sig och om att skapa bryggor mellan olika kulturer. Det hade varit lite intressant att få en sådan utläggning.

Anf. 121 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Först och främst: Jag är långt ifrån den enda sverigedemokraten som har drivit frågorna om kampen mot de totalitära ideologierna kommunalt via förslag om resor till dessa platser och sådana saker.

När det gäller frågan om kampen mot självmordsguider och så vidare, alltså proaktiva verksamheter som syftar till att försöka få ungdomar att begå självmord, är detta bara en liten del som måste ses i ett större sammanhang. Som jag tog upp är detta väldigt intimt förknippat med till exempel psykisk ohälsa. Där har Sverigedemokraterna en rad förslag som bland annat handlar om att förstärka skolhälsovården. Vi har också föreslagit en kvinnofridsmiljard för att motverka sexuella trakasserier och annat våld som riktar sig mot unga kvinnor.

Detta måste ses som en helhetslösning, och det är bara en liten detalj i sammanhang. Jag tror dock ändå att det skulle kunna vara en genomförbar lösning. Vi hörde till exempel under dragningen i utskottet att Google inte verkar vara helt främmande för att på eget initiativ försöka bidra till att konstruktiv information som hjälper snarare än stjälper ungdomar hamnar högst upp i dessa sammanhang.

När det handlar om satsningar på kulturen är Sverigedemokraterna det parti som lägger mest resurser på kulturbudgeten. Man kan göra som

De rödgröna och ställa upp en lång önskelista med en massa saker man skulle tycka var fint och bra och så där, och sedan inte anslå några pengar till det. Det är dock inte särskilt seriöst.

Jag tror till exempel att barn- och ungdomskulturen skulle gynnas väldigt mycket om den kulturarvsfond med ganska stora resurser som vi har föreslagit. Där finns utrymme för en rad olika projekt och verksamheter som skulle kunna ge barn och ungdomar en möjlighet att delta i kulturlivet och pröva olika kulturverksamheter.

Anf. 122 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Mattias Karlsson kräver respekt för de demokratiska rättigheterna, att barn och unga i skolvalen ska få rösta som de vill, att vi inte ska styra dem. Jag kan känna respekt för att vi ska ha respekt för våra demokratiska värderingar och att vi inte ska styra barnen. Vi ska i stället ge så mycket information som vi bara kan på alla sätt och vis.

Det får mig att fråga, när man nu kräver den här respekten för barn och unga, om Mattias Karlsson kan tala om för oss vad Sverigedemokraterna gör på kultursidan för att ensamkommande barn ska få respekt och känna sig välkomna i vårt land, att delta och utvecklas i vårt land. Hur kommer det sig att Sverigedemokraterna röstade nej när vi i vår budgetmotion föreslog 94 miljoner i höstas? Det röstade som sagt Sverigedemokraterna ned. Hur kommer det sig?

Jag skulle även vilja veta på vilket sätt Sverigedemokraterna tycker att det är lämpligt att man använder Forum för levande historia till bidragsfördelare när Forum för levande historia gör så mycket annat betydligt nyttigare än att vara bidragsfördelare.

Anf. 123 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Vi röstade nej till ert budgetförslag dels därför att vi ville satsa mer pengar på kulturen än vad ni ville, dels var ert budgetförslag inte seriöst. Det var en enda lång önskelista över en massa saker som man vill göra men som var fullständigt underfinansierat. Vi kunde inte göra någonting annat än rösta nej till det.

När det handlar om Forum för levande historia har man uppdraget att verka för demokratiska värderingar och att motverka totalitära ideologier, vilket Socialdemokraterna tyvärr inte alltid var så bra på vare sig i Sverige eller i utlandet. Jag tycker att det skulle kunna vara en logisk del av en vidareutveckling av uppdraget att man agerade mer aktivt genom att fördela bidrag till just den här typen av verksamheter. Du må tycka att det inte är viktigt – jag tolkade det som att det var vad du sade – men jag tycker att de verksamheterna är viktiga och mycket väl kan rymmas inom ramen för Forums för levande historia verksamhet.

Anf. 124 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Det är en brännande fråga på många sätt. Det är väl värt att debattera Forum för levande historia som skapades av Göran Persson, socialdemokratisk statsminister för övrigt, för att skolan skulle få arslet ur vagnen och faktiskt undervisa om Förintelsen. Det var lika välbehövligt då som nu.

Frågan är inte om det har begåtts brott mot mänskligheten, utan frågan är att det ständigt begås brott mot mänskligheten. Tyvärr är den frågan ställd utom allt rimligt tvivel.

Forum för levande historia är en viktig myndighet för att sprida kunskap. Att vi skulle förändra det ytterligare och göra det till en myndighet som fördelar bidrag anser vi som resursslöseri.

För att fortsätta ditt resonemang: Skulle det vara rimligt eller bra att en skolklass sökte bidrag för att resa till Srebrenica och besöka den minnesplats som finns i staden där 6 000 muslimer blev kallblodigt avrättade? Det skulle jag tycka var rimligt. Hur ser Mattias Karlsson på det?

Anf. 125 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra om man vidgar perspektivet. Man kan absolut ta upp fler fall av folkmord än dem som är kopplade till kommunismen och nazismen. Det har jag absolut ingenting emot.

Du må tycka att det är resursslöseri att göra den typen av resor, att utbilda ungdomar och försöka vaccinera dem mot totalitära läror. Jag tycker inte det.

När det gäller inte minst kommunismen och de illdåd som begicks av öststaterna stod Socialdemokraterna tyvärr inte särskilt ofta upp för att hjälpa de demokratiska krafter som fanns i de länderna. Där finns det väldigt mycket att göra.

Man kan se i olika enkätstudier som har gjorts i skolorna att kunskapen om kommunismens folkmord är skrämmande dålig. Jag tror att mindre än 5 procent av svenska skolelever kan nämna namnet på ett enda Gulagläger till exempel. Där finns det mycket att arbeta med. Jag ser att det finns ökat behov av det eftersom extremismen tyvärr växer sig allt starkare i vårt samhälle. Jag tror att vi behöver använda alla verktyg vi har för att komma vidare i den goda kampen och stoppa detta.

Anf. 126 BENGT BERG (V):

Fru talman! Vi skulle vilja lyfta fram reservationerna 1 och 4 i betänkandet.

Att ta barnen på allvar, att låta deras fantasi flöda, att använda sig av den källan för skapande och utforskande av verkligheten är, eller borde vara, en självklarhet i ett kultiverat samhälle som vårt, men också att lyssna till den oro, den sorg och rädsla, den längtan och undran som varje barn bär med sig.

Unga Klara har under Suzanne Ostens ledning varit en barnens och barnkulturens banerförare under 35 års tid – banbrytande i Sverige, förankrad i Norden och med tiden alltmer uppmärksammas världen runt. Ett forskande, ett konstnärligt laboratorium har Unga Klara kallats, i ständig dialog med sin publik, ett processtänkande som hela tiden förvandlar de medverkande till agerande tillsammans med publiken.

Genom att anlägga ett barnperspektiv på allt vill denna teater nå inte bara barnen utan också oss vuxna. Det finns nästan ingen vuxen som aldrig varit sju år gammal och betraktat världen med barnets blick. Samtal, process, dialog, publikutveckling, aktiverande, delaktighet, kvalitet – allt detta har genom åren blivit Unga Klaras signum.

Och nu går man vidare, trots de bräckliga ekonomiska realiteterna, med ett projekt som löper över tre år och som heter Uppfostrarna och de

ouppfostringsbara, med premiär i morgon. Det är modigt, djärvt och värt respekt.

Fru talman! Den som i djupaste mening företräder en demokratisk kultursyn och därmed vill avsätta anslag, nödvändiga också för de små och unga medborgarna i vårt land, borde inse att Unga Klara ska tilldelas ett nationellt uppdrag. Teatern har redan nu ett vittförgrenat samarbete med Backateatern i Göteborg, med Östgötateatern, Malmö Stadsteater och med Norrlandsoperan, plus många nordiska och internationella projekt.

Sedan Unga Klaras livaktiga gren kapats från Stadsteaterns stam försvann vips den ekonomiska basen för fortsatt verksamhet. Det vore märkligt om Sverige som kulturnation inte skulle ha råd att förse Suzanne Osten och hennes medarbetare i Unga Klara med de nödvändiga medlen för fortsatt utveckling och tillväxt av det stora humankapital som redan finns inympat i teatern.

Vi menar att det saknas en nationalscen med ett övergripande ansvar för barnens och de ungas scenkonst. Unga Klara och Suzanne Osten har genom sitt idoga och djärva konstnärliga arbete visat att om man törs gå i spetsen så spetsar man öronen och pupillerna hos dem som dras med både i Sverige och utomlands.

Unga Klaras verksamhet i framtiden skulle enligt en utredning av Statens kulturråd genom Karin Helander och Mats Wallenius vara

1. utbildning och forskning
2. gästverksamhet och regional samverkan
3. publik verksamhet
4. internationellt utbyte.

Vänsterpartiet vill, tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet, ge Unga Klara detta hedersamma och ansvarsfulla uppdrag. Någon måste höja rösten för att också barnens röster ska höras!

Man kan inte diskutera kultur för barn och unga utan att placera en stor del av den verksamheten i skolan. När man i dessa tider diskuterar kultur i skolan är det oförsvarligt att förbigå Sven-Eric Liedmans så uppmärksammade bok *Hets!* som kritiskt resonerar om skolans värld – kring lärande, demokrati och mänsklig mognad. Liedman hävdar, med rätta, att gymnasium och universitet obönhörligt anpassas efter arbetsmarknadens behov, medan de estetiska ämnena reduceras till ett minimum.

Plugg- och betygsskolan har den ekonomiska konkurrenskraften som morot och betygshetsen som piska. Allt ska mätas och kontrolleras. Liedman frågar: Vad blir kvar av kunskapens glädje? Vad finns kvar av lärandets frihet? Å ena sidan ska eleverna stöpas i en och samma form, styrd av konkurrens och bestämd av marknadens behov. Å den andra finns elevens egen växande kraft, där individens kunskap ingår i ett samspel med alla de andra runt om, klasskamraterna.

Fru talman! Vänsterpartiet menar att skolan, redan från förskolan och upp till gymnasiet, har ett stort ansvar för små och större elevers tillgång till kultur, såväl egna uttryck som möten med professionella kulturarbetare inom skolans dörrar. Kulturskolan fyller som frivillig skolform en

viktig funktion, förutsatt att avgifterna hålls på en låg nivå eller helst inte finns alls.

De estetiska ämnena är livsviktiga för alla elever, inte bara för dem som i framtiden kanske kommer att ägna sig åt konstnärlig verksamhet. Skolbiblioteken ska vara välutrustade, levande och tillgängliga för alla.

Vi vill att kommunerna tar sitt ansvar med stöd av en nationell kultur- lag, som garanterar en rik kulturell mylla för alla att växa från, som män- niskor och världsmedborgare. Skolan ska ge kraft och inspiration.

Eller som den franske poeten Jacques Prévert skulle ha sagt om han varit svensk: Barn äger allt – utom det man tar ifrån dem.
(Applåder)

I detta anförande instämde Isak From (S).

Anf. 127 ELLEN JUNTTI (M):

Fru talman! I dag ska vi debattera motionsbetänkandet gällande kul- tur och fritid för barn och ungdomar. Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Idrott är mycket viktigt när det gäller barn och ungas fritid. Men id- rottsfrågor kommer att behandlas i ett annat betänkande, och därför tar jag inte upp det här i dag.

Kulturen är viktig för alla människor. Men särskilt viktig är den för barn och unga. Sedan alliansregeringen tillträdde har barns och ungas rätt till kultur stärkts på flera olika sätt. I de nya kulturpolitiska målen från 2009 står det att man särskilt ska uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur. Detta är ett prioriterat område för regeringen och är en av anled- ningarna till att vi har infört Skapande skola.

Fru talman! Skapande skola är en succé. Skapande skola innebär att kulturen kommer in i elevernas vardag. Kulturen är inte längre några enstaka besök på teater, utan den finns med i skolans vardagliga arbete. Skapande skola har utvidgats till att gälla hela grundskolan från 2011. 150 miljoner avsätts årligen från och med detta år. Pengarna kan använ- das till barns och ungas eget skapande eller till att anlita professionella utövare i skolan.

Under de tre verksamhetsår som hittills gått har 750 000 elever arbe- tat med olika Skapande skola-aktiviteter. Det som jag tycker är bäst med Skapande skola är att alla elever får ta del av kulturen, inte bara de vars föräldrar är intresserade av kultur, vilket ofta var fallet tidigare.

Kultur och meningsfull fritid ska finnas till för alla barn och ung- domar. Alliansregeringen har gjort många olika saker för att förbättra detta. Satsningar på området är naturligtvis därför viktiga. Men det är också viktigt att veta att man satsar på rätt saker.

Som ett led i detta har regeringen gett Statens kulturråd i uppdrag att årligen genomföra en nationell konferens för att få ökad kunskap om aktuella barn- och ungdomsfrågor. Den första konferensen ska hållas i Karlstad under höstlovet 2011. Att konferensen kommer att hållas varje år är också viktigt för kontinuiteten och för att ta till vara bra idéer.

Fru talman! Som kriminalinspektör tycker jag också att det är viktigt med de brottsförebyggande aspekterna. Om ungdomarna har en menings- full fritid, med dans, musik och teater, driver de inte runt på stan och frestas till att göra dumheter.

Kulturen både stärker och utvecklar barn och unga. Detta bidrar även till bättre förutsättningar i det kommande vuxenlivet. Kulturen tillför oerhört mycket i livet, inte minst glädje.

Vi moderater tror på alla barns rätt till kultur och fritid, att dagens hinder gällande kön, social bakgrund och etnicitet måste rivas. Genom fortsatt satsning på barns och ungas rätt till kultur och fritid lägger vi en grund för att Sverige i framtiden ska bli ett ännu bättre land att leva och bo i.

(Applåder)

Anf. 128 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Moderaterna, framför allt Anders Borg och statsministern, gjorde i valrörelsen en väldigt stor affär av att kommunerna bara ska syssla med välfärdens kärna. Man kritiserar kommunerna för att det byggs idrottsanläggningar som ska nyttjas av våra barn och ungdomar. Min direkta fundering är: Anser Moderaterna och Ellen Juntti att kulturen och fritiden för våra barn ingår i välfärdens kärna? Jag har ställt den frågan till Anders Borg här i talarstolen, men inte fått något svar. Jag kommer att ställa frågan igen. Vad ingår i välfärdens kärna? Det skulle vi bra gärna vilja veta.

Ellen Juntti talar i sitt anförande om Skapande skola. Vi socialdemokrater har ställt oss positiva till Skapande skola. Samtidigt vet vi att Skapande skola har tagit resurser från andra verksamheter inom vårt område. Då är det viktigt, tycker vi i Socialdemokraterna, att man kan följa upp Skapande skola. Hur har Moderaterna tänkt följa upp Skapande skola, och när ska vi följa upp Skapande skola? Det skulle vi väldigt gärna vilja veta.

Anf. 129 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Fru talman! Isak From talar om välfärdens kärna. Jag kan säga så mycket som att regeringen och Moderaterna tycker att det är väldigt viktigt med kultur och fritid för barn och ungdomar. Det är därför vi har skrivit in i de nya kulturpolitiska målen att barn och unga har rätt till kultur. Det är ett av de tre prioriterade områdena inom kulturområdet.

Vi pratar mycket om Skapande skola. Det är en väldigt bra verksamhet. Vi har utökat den till att innefatta hela grundskolan. Man når alla. Det är väldigt prioriterat. Hur man ska följa upp det vet jag inte riktigt ännu. Det får jag återkomma till sedan.

Anf. 130 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! När man genomför en så stor reform som Skapande skola tycker jag att man borde ha haft en plan för hur man ska kunna utvärdera detta. När man gör utvärderingar ska man också kunna se hur man kan förbättra det. Har vi gjort rätt? Har alla verksamheter kunnat delta?

Vi var i Norge på studieresa och såg att i den norska skelsektorn var museisektorn också involverad i Skapande skola. Så är det inte i Sverige, i vart fall inte ännu.

För politiker måste det vara en huvuduppgift att ta ett beslut, och sedan kan man utvärdera om det blev bra och vad som behöver förändras. Jag tror att Moderaterna och Ellen Juntti behöver gå hem och läsa på. Vi

kommer i varje fall att fortsätta ställa frågan: Hur ska vi utvärdera detta så att vi faktiskt kan förbättra det?

Anf. 131 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Fru talman! Skapande skola är det väldigt många som säger är en bra verksamhet. Vi är övertygade om att vi är på rätt väg med Skapande skola. Därför vill vi fortsätta med det, och vi har som sagt permanentat och utökat den verksamheten.

Senast i förra veckan var vi på studiebesök hos Klys. Ordföranden där började med att berätta att hon tyckte att Skapande skola var en fantastisk verksamhet. Hur det sedan praktiskt ska gå till att utvärdera den får jag återkomma till vid ett annat tillfälle.

Anf. 132 TINA EHN (MP) replik:

Fru talman! Skapande skola är en succé. Det har vi hört, och vi kommer säkert att få höra det av kommande talare också. Jag ska inte säga att det är dåligt, för det vet jag inte. Jag vet inte om det är en succé. Precis som tidigare frågeställare här tycker jag att det måste göras en utvärdering också, så att man vet vad man håller på med.

Jag tror på det man har läst om att skolan tycker att det är bra att det finns resurser att söka för att få in detta mer. Det är inte så konstigt, för politik är helhet. Om man har en politik där man vill göra en plugg- och betygsskola som är ganska tuff för många och som minskar kreativiteten blir man så klart väldigt glad från skolans sida om det finns resurser för lite mer kulturmöjligheter.

Det finns många frågor om detta med Skapande skola. Därför skulle det vara väldigt bra att veta vad man har tänkt sig. Ellen nämnde att det var permanentat också, men det undrar jag om det är. Jag har inte hört det. Jag kanske har missat det. Jag vet dock att man har utökat det från första till nionde klass. Det har vi ju läst om.

Man har också ändrat inställning när det gäller de estetiska ämnena i den fortsatta utbildningen, i gymnasieskolan. Det känns som om man tar lite på ena stället och ger lite på andra stället i stället för att ha ett helhetstänk: Hur mycket kultur ska vi få in till barn och ungdomar och på vilket sätt? Detta behöver tas upp på ett mycket bredare politiskt plan, tycker jag.

Man säger också att detta har gett många professionella kulturarbetare jobb, men det finns inte belagt någonstans så att man kan läsa om det.

Anf. 133 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Fru talman! Ni kommer säkert att höra mycket mer om Skapande skola. Det är väldigt bra verksamhet. Det som är bra är att den nås av alla elever i och med att den nu ingår i skolans vardagliga arbete, så den kommer in på ett mycket mer naturligt sätt än tidigare.

Jag har hört flera i skolvärlden säga att Skapande skola är jättebra. Även professionella kulturarbetare som har anlitats i verksamheten tycker att det är bra. Några siffror på utvärdering har jag inte än. Det får jag i så fall återkomma om. Jag vet inte om det har gjorts några sådana undersökningar än.

Anf. 134 TINA EHN (MP) replik:

Fru talman! Jag kan ha viss förståelse för att man inte har full koll på vad som händer. Det har jag inte själv heller. Men om man står här och säger att Skapande skola är en succé tycker jag att man ska kunna svara på vissa frågor om det hela.

Detta är en viktig kulturpolitisk satsning från alliansregeringen, har jag hört. Det kan man säkert tycka, och det finns vissa på skolsidan som är ganska nöjda. Men konstnärerna på kultursidan känner sig lite besvikna ibland. De säger till exempel att de inte har fått de utlovade jobben.

Det är huvudmännen för skolan som söker pengar för detta. Det är inte kulturutövarna som söker pengar, utan det är rektorer som söker. Det bygger på att det är eldsjälar som vill det. Det är inte något som alla skolor gör per automatik. Jag tror förstås att det sprider sig, men det bygger på att skolan har en ambition och vill ha detta. Det leder alltså inte per automatik till att alla skolor får mer kultur.

Anf. 135 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Fru talman! Tina Ehn säger att kulturutövarna och konstnärerna är lite besvikna. Nu handlar ju dagens debatt om eleverna och de unga. Om de unga är nöjda räcker det ganska långt i den här debatten.

Jag vill säga varför jag anser att detta är en succé. Redan under de tre verksamhetsår som detta har funnits har 750 000 elever arbetet med Skapande skola-aktiviteter. Det är en väldigt hög och bra siffra.

Anf. 136 BENGT BERG (V) replik:

Fru talman! När jag gick genom Gamla stan förut såg jag en fin glimt ur verkligheten. Det var en pappa som gick med ungen på axlarna, och han pratade. Jag blev ännu gladare när jag såg att han pratade med sin passagerare och inte i mobilen. Jag tänkte: Så ska det vara. Man ska frakta sina barn och prata med dem om livet och drömmarna. I nästa sekund tänkte jag: Så har definitivt inte alla barn det.

Mitt sätt att se på kultur är att man ska ge dem mest som behöver mest. Då är risken att skolorna håller på att bli mer och mer olikartade och segregerade. De som har alerta och kulturmotiverade lärare eller rektorer får del av det här bidraget, men det gäller att tränga sig fram, annars är bidraget förlorat.

En fråga skulle kunna vara: Finns det i Skapande skola någon tanke på att stimulera just dem som är förfördelade i det stora rättviseperspektivet? En annan fråga, av ekonomisk karaktär, är: Finns det några tankar på att sänka eller ta bort maxtaxan på musikskolan just för att alla ska ha tillgång till den?

Vi lever inte i den bästa av världar och kanske inte heller i det mest rättvisa av länder. Enligt Röda Korsets statistik finns 220 000 barn som lever i fattigdom. Det finns alltså en väldigt stor grupp som riskerar att hamna vid sidan av i alla avseenden.

Anf. 137 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Fru talman! Bengt Berg talar om att alla barn ska ha delaktighet i kultur. Det är ju det som är så fantastiskt bra med Skapande skola. I och med att kulturen kommer till skolan får alla barn del av den, även de barn vars

föräldrar inte är särskilt kulturintresserade. Man når alla, oavsett om föräldrarna är intresserade eller inte.

Detta med maxtaxan på musikskolor är mer kommunens ansvar. Naturligtvis tycker jag att det ska vara så pass låga avgifter att alla har råd att gå i kulturskola och musikskola, men det är främst kommunernas ansvar.

Barnfattigdom diskuterades här för några veckor sedan. Maria Larsson var och talade om det i vår grupp. Då visade hon att antalet familjer som är i behov av försörjningsstöd har minskat väldigt mycket. Det finns olika sätt att räkna detta med barnfattigdom.

Anf. 138 BENGT BERG (V) replik:

Fru talman! Det man ibland kan bli lite betryckt över är att en hel del av de fungerande kulturinstitutionerna eller kulturkanalerna på något sätt löses upp, och så kommer det något annat och ersätter det. Vi lever i en tid av projektkultur. Man satsar mindre på det organiska och långsiktigt gedigna.

Åtgår det inte väldigt mycket energi till att fylla i dessa ansökningsblanketter och hitta de rätta formuleringarna? Kreativiteten kanske skulle kunna användas på annat sätt.

Anf. 139 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Fru talman! Jag vet inte hur lång tid det tar att fylla i papperen för att söka pengar till Skapande skola, men det tar nog inte mer tid än att söka något annat. Hur som helst tror jag att det är värt det, och jag vidhåller att Skapande skola är en fantastisk verksamhet i och med att den når alla elever som går i skolan.

Anf. 140 ANNA STEELEKARLSTRÖM (FP):

Fru talman! Jag yrkar bifall till kulturutskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Kulturen finns överallt omkring oss och är gränsöverskridande på ett sätt som är fantastiskt. Människor födda i till exempel Somalia, Sverige, Libyen, Japan, gamla som unga och män som kvinnor kan alla, oavsett bakgrund, förenas i att ta del av kultur.

Kultur är dessutom ett enormt och mångfasetterat område som inbegriper en mängd olika konstarter och sätt att förmedla budskap. Kultur stimulerar alla våra sinnen. Kultur ger oss bättre hälsa. Kultur kan bidra till jämställdhet och motverka utanförskap.

Jag är fast övertygad om att både kunskapsinläring och det dagliga arbetet påverkas i positiv bemärkelse på grund av det faktum att vi alla kan ta del av kultur.

Dessutom ger kultur möjligheter att lära mer om människor från andra länder. Alla människor som arbetar inom och med kultur gör en oerhört viktig insats när de dagligen och stundligen ger oss mottagare våra upplevelser. Jag vill passa på att tacka för det arbetet.

Skolan är en viktig kulturinstitution. Det är mycket värdefullt för alla barn att få tillgång till goda kulturupplevelser, speciellt för de barn som inte har denna tillgång hemma så mycket.

Den egna kreativiteten ska vara en naturlig del av en skapande skola – att få se, lyssna, känna och ta del av kultur likaså. Att möta profession-

ella kulturutövare är givande och till stor glädje för alla. Fruktarna av sådana möten är ökad förståelse för och reflexion över den egna omvärlden. Dessutom ger det större kreativitet.

Skapande skola har blivit en stor framgång. Många kommuner har tagit del av denna satsning. Nu utökar vi verksamheten så att den innefattar hela grundskolan. Verksamheten utvärderas kontinuerligt av Kulturrådet.

Folkpartiet vill att Skapande skola permanentas och byggs ut så att även förskola och gymnasium inkluderas och att barnens tillgång till kultur även i fortsättningen är prioriterad.

I kommunerna är förutom skolan också musik- och kulturskolan en viktig verksamhet för att ge barn och ungdomar tillgång till kulturupplevelser. Kvaliteten inom musik- och kulturskolan är skiftande mellan olika kommuner. För att kunna höja kvaliteten vill vi införa ett nationellt kunskapscentrum för musik- och kulturskolan. Ett sådant centrum bör bland annat ha till uppgift att samla fakta, forskning och erfarenheter och sprida detta till musik- och kulturskolor runt om i landet.

Två motioner som avslås av utskottet vill göra Unga Klara till nationell scen.

Ytterligare en motion som avslås handlar om att skapa ett barnkulturår.

Statens kulturråd har under 2009, 2010 och 2011 beviljat anslag till Unga Klara därför att man konstaterat att verksamheten är av kulturpolitiskt intresse.

Vad gäller ett barnkulturår fastslår vi att Skapande skola möjliggör en stor nationell kulturell verksamhet som är ytterligt mer långsiktig än ett enda tillfälligt projektår, vilket föreslås i motionen.

Kultur är viktigt för barn utveckling. Den formar oss alla genom att ge nya intryck, tankar och influenser. Den gör oss helt enkelt till bättre människor.

Från Folkpartiets och våra alliansvänners sida kommer barns tillgång till kultur i alla dess former att vara ett fortsatt prioriterat område.

(Applåder)

Anf. 141 ANDERS FLANKING (C):

Fru talman! Kulturen, oavsett om det handlar om barn eller unga, ska hjälpa oss att tolka och betrakta vår omvärld. Den ska hjälpa oss att lära oss att ifrågasätta. Kulturen är också en brygga mellan olika grupper, oavsett var man bor, etniskt ursprung, kön och generation. Den ska vara en tråd och ett samband mellan generationerna i Sverige och föra traditioner vidare. Den ska hjälpa oss att tolka vår historia men också de nyanländas historia.

Man kan se några utmaningar när det gäller kulturen framöver. En handlar mycket om det som har berörts tidigare i talarstolen, nämligen hur våra barn och unga mår. Det finns olika siffror på detta, men det lär vara så att sedan början av 90-talet har antalet ungdomar som upplever psykisk ohälsa åtminstone tredubblats. Kulturen kan vara ett sätt att angripa detta.

En av motionerna berör det avskräckande och hemska exemplet från nätet där man ”marknadsför” självmord, och detta är bara ett av uttrycken för den psykiska ohälsan.

Jag tror att Skapande skola bidrar på samma sätt som annat kulturliv till att förbättra hälsan, inte minst för dem som är i skolan.

Jag ser även ett annat problem framöver. Hur ska vi ta vara på kreativiteten som finns i barn? Detta har också nämnts i talarstolen. Man föds och växer upp som en kreativ person, men olika saker tar sedan ur en modet att våga vara kreativ. Skapande skola är ett sätt att ta vara på denna kreativitet och utveckla den hos våra barn och unga.

Det sker visst utvärderingar av Skapande skola. De görs bland annat av Kulturrådet. Vi har sett siffror på att tusen kulturarbetare har varit engagerade i detta på ett eller annat sätt. Vi vet att 97 procent av de kommunala skolorna någon gång har ansökt om pengar till Skapande skola. Vi kan utvärdera detta vidare, men siffrorna talar sitt tydliga språk. Vi har också siffror som visar att ungefär hälften av pengarna har gått till löner till människor som är aktiva i kultursektorn och kulturarbetet.

Det handlar också om att hjälpa till att bygga upp en värderingsgrund. De problem vi upplever bottnar i att vi har en avsaknad av diskussion om hur vi ska ta vara på de grundläggande värderingar som finns. Den mobbning som finns på nätet och i andra sammanhang skulle vi kunna angripa bättre om vi hade ett kulturliv som utvecklades ytterligare. Det löser man inte bara genom Skapande skola eller genom att prioritera barn och ungdomar på kulturområdet, vilket vi sagt från regeringens och Alliansens sida att vi ska.

Vi måste också göra något annat för att bidra till att få våra unga att vara med. Jag har sett exempel tillbaka i historien på hur man har samlats kring ett projekt. Vi som förtroendevalda har en förmåga att bygga lösningar genom att prata i tjänster, i kronor och gärna i hus. Det brukar vi tycka är exempel på dådkraft när det gäller att lösa samhällsproblem.

Men vem har sagt att vi alltid kan göra det genom att servera lösningar? Många gånger kanske det också handlar om att stimulera förmågan att ta ett gemensamt ansvar. Jag tror att våra studieförbund och våra folk-rörelser som finns kring våra samlingslokaler – bygdegårdar, Folkets hus och vad det nu är – kan bidra till att ta vara på förmågan att själva ordna en hel del av de frågor och lösningar som man själv vill hitta. Åtminstone kan de hjälpa till så att man hittar sådana lösningar utan att allting för den sakens skull måste institutionaliseras.

Fru talman! Det går att se många delar i detta. Det handlar också om kulturen. Det finns en utmaning framöver i att se till hur vi ska nå alla de barn och unga som finns i de utsatta miljöerna. Där är ett sätt som kan skapa lika förutsättningar för alla att ge dessa möjligheter i våra skolor.

Då kommer direkt frågan: Då måste väl vi från denna kammare och från detta hus lösa detta problem runt om i landet? Vi har en modell där vi också tror på kommunalt självstyre. Vi vet, och jag vet av egen erfarenhet, att det handlar om att kunna ta initiativ på olika områden. Det gäller alltifrån det som har berörts tidigare och det förslag och den motion som är i högsta grad lovvärda, nämligen att låta ungdomar genom Forum för levande historias försorg åka ned och studera koncentrationslägren. Jag har tagit sådana initiativ, och de har också genomförts, i en kommun där jag själv har varit kommunstyrelseordförande. Dessa möjligheter finns, och jag tycker att man ska koncentrera sig på att använda även de instrumenten.

Det finns säkert goda tankar och mycket som är vällovligt i flera av de motioner som har väckts. Men jag tycker att man i de flesta stycken har fått bra svar i det betänkande som utskottet har skrivit.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)
(forts. 12 §)

Prot. 2010/11:73
16 mars

*Kultur och fritid
för barn och unga*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 mars

NU12 Vissa energipolitiska frågor

Punkt 1 (Vindkraft)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

189 för utskottet

153 för res. 1

7 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 24 FP, 23 C, 19 SD, 19 KD

För res. 1: 109 S, 25 MP, 19 V

Frånvarande: 3 S, 3 M, 1 SD

Punkt 2 (Vattenkraft)

1. utskottet
2. res. 3 (V, MP)

Votering:

194 för utskottet

44 för res. 3

102 avstod

9 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 5 S, 104 M, 24 FP, 23 C, 19 SD, 19 KD

För res. 3: 1 S, 25 MP, 18 V

Avstod: 102 S

Frånvarande: 4 S, 3 M, 1 SD, 1 V

Punkt 4 (Biogas)

1. utskottet
2. res. 4 (S, MP, V)

Votering:

188 för utskottet

153 för res. 4

8 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 24 FP, 22 C, 19 SD, 19 KD

För res. 4: 109 S, 25 MP, 19 V

Frånvarande: 3 S, 3 M, 1 C, 1 SD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU27 Tingsrättsorganisationen

1. utskottet
2. res. (M, FP, C, KD)

Votering:

170 för utskottet

172 för res.

7 frånvarande

Kammaren biföll res.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 S, 25 MP, 19 SD, 19 V

För res.: 2 S, 104 M, 24 FP, 23 C, 19 KD

Frånvarande: 3 S, 3 M, 1 SD

Caroline Helmersson Olsson och Lars Johansson (båda S) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

CU10 Ändrad verksamhetsform för Lantmäteriets division Metria

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU14 Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål – genomförande av direktiv 2006/24/EG

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (MP, V)

Votering:

296 för utskottet

45 för res. 1

1 avstod

7 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 104 M, 24 FP, 22 C, 19 SD, 19 KD

För res. 1: 1 S, 25 MP, 19 V

Avstod: 1 C

Frånvarande: 3 S, 3 M, 1 SD

Sven-Erik Bucht (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Lagring av trafikavgifter utanför Sverige)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

304 för utskottet

19 för res. 2

19 avstod

7 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 S, 104 M, 25 MP, 24 FP, 23 C, 19 KD

För res. 2: 19 SD

Avstod: 19 V

Frånvarande: 3 S, 3 M, 1 SD

Punkt 6 (Underställning) och

Punkt 7 (Lagförslagen i övrigt om lagring av trafikavgifter)

Först upptogs yrkandet i res. 5 av Johan Linander m.fl. (C, M, FP, KD) under punkt 6 om att 6 kap. 3 a § lagen om elektronisk kommunikation skulle ha den lydelse som regeringen föreslagit i stället för den lydelse som utskottet föreslagit.

Punkt 6 a) (Lydelsen av 6 kap. 3 a § lagen om elektronisk kommunikation)

Yrkanden:

1. avslag på res. 5

2. bifall till res. 5 (C, M, FP, KD)

Votering:

172 för avslag

170 för bifall

7 frånvarande

Kammaren avslag res. 5.

Partivis fördelning av rösterna:

För avslag: 109 S, 25 MP, 19 SD, 19 V

För bifall: 104 M, 24 FP, 23 C, 19 KD

Frånvarande: 3 S, 3 M, 1 SD

Punkt 6 b) och punkt 7 b) (Antagande av lagförslaget om elektronisk kommunikation)

Lars Ohly och Maria Wetterstrand m.fl. (V, MP) hade i en skrivelse yrkat att förslaget till lag om ändring i lagen om elektronisk kommunikation skulle vila i minst tolv månader på grund av att lagförslaget innebar sådan begränsning av fri- och rättighet som avsågs i 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen. Konstitutionsutskottet hade under beredningen

av ärendet uttalat att regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation var ett sådant lagförslag som avsågs i 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen och att det där föreskrivna kvalificerade förfarandet således var tillämpligt på förslaget.

Enligt denna bestämmelse i regeringsformen kunde lagförslaget ändå antas om minst fem sjättedelar av de röstande förenade sig om beslutet. Skulle så inte ske skulle lagförslaget hänvisas till justitieutskottet för att där vila i minst tolv månader från det ärendet anmäldes i kammaren, det vill säga från den 11 mars 2011.

Beslutet skulle fattas genom omröstning. Med hänvisning till kravet om fem sjättedels majoritet skulle rösträkning företas utan föregående uppresning.

Votering:

281 för att lagförslaget nu skulle antas

62 för att lagförslaget skulle vila

6 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att mindre än fem sjättedelar av de röstande hade röstat för att lagförslaget nu skulle antas. Kammaren hade således beslutat att hänvisa förslaget till ändring i lagen om elektronisk kommunikation till justitieutskottet för att där vila i minst tolv månader från den 11 mars 2011.

Partivis fördelning av rösterna:

För att lagförslaget nu skulle antas: 109 S, 107 M, 24 FP, 23 C, 18 KD

För att lagförslaget skulle vila: 25 MP, 18 SD, 19 V

Frånvarande: 3 S, 2 SD, 1 KD

Punkt 7 a) (Ändring i rättegångsbalken)

Genom nyss fattat beslut hade riksdagen beslutat att förslaget till ändring i lagen om elektronisk kommunikation skulle vila i minst tolv månader. Tredje vice talmannen konstaterade att förslaget till ändring i rättegångsbalken därmed hade fallit.

Punkt 8 (Sveriges agerande inom EU)

1. utskottet

2. res. 6 (MP)

Votering:

298 för utskottet

25 för res. 6

19 avstod

7 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 S, 104 M, 24 FP, 23 C, 19 SD, 19 KD

För res. 6: 25 MP

Avstod: 19 V

Frånvarande: 3 S, 3 M, 1 SD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU7 Statliga företag

Punkt 1 (Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag SBAB, Posten Norden AB och Telia Sonera AB)

1. utskottet
2. res. 1 (KD, M, FP, C)

Votering:

172 för utskottet

170 för res. 1

7 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 S, 25 MP, 19 SD, 19 V

För res. 1: 104 M, 24 FP, 23 C, 19 KD

Frånvarande: 3 S, 3 M, 1 SD

Punkt 2 (Nordea Bank AB)

1. utskottet
2. res. 2 (S, V)

Votering:

210 för utskottet

131 för res. 2

1 avstod

7 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 21 MP, 24 FP, 23 C, 19 SD, 19 KD

För res. 2: 109 S, 3 MP, 19 V

Avstod: 1 MP

Frånvarande: 3 S, 3 M, 1 SD

Punkt 5 (Statens ägande av Vattenfall AB)

1. utskottet
2. res. 4 (KD, M, FP, C)

Votering:

172 för utskottet

170 för res. 4

7 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 S, 25 MP, 19 SD, 19 V

För res. 4: 104 M, 24 FP, 23 C, 19 KD

Frånvarande: 3 S, 3 M, 1 SD

Punkt 6 (Vattenfall AB:s uppdrag)

1. utskottet
2. res. 5 (MP, S, V)

Votering:

189 för utskottet

153 för res. 5

7 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 104 M, 24 FP, 23 C, 19 SD, 19 KD
För res. 5: 109 S, 25 MP, 19 V
Frånvarande: 3 S, 3 M, 1 SD

Punkt 7 (SJ AB)

1. utskottet
2. res. 6 (MP, V)

Votering:

297 för utskottet

45 för res. 6

7 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 104 M, 24 FP, 23 C, 19 SD, 19 KD

För res. 6: 1 S, 25 MP, 19 V

Frånvarande: 3 S, 3 M, 1 SD

Punkt 11 (Jämställdhet)

1. utskottet
2. res. 9 (MP, S, V)

Votering:

189 för utskottet

153 för res. 9

7 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 24 FP, 23 C, 19 SD, 19 KD

För res. 9: 109 S, 25 MP, 19 V

Frånvarande: 3 S, 3 M, 1 SD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Kultur och fritid
för barn och unga*

12 § (forts. från 9 §) **Kultur och fritid för barn och unga** (forts. KrU6)

Anf. 142 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Jag vill lyfta fram Anders Flankings tal. Han pratade sig varm för föreningslivet och hur det kan stärka samhället för de utsatta. Det håller vi verkligen med om, för så är det ju.

Då är vår fundering: Hur tänker Centerpartiet ställa detta till rätta? Många kommuner har under det borgerliga styret prioriterat ned frågan om stöd till föreningslivet. Hur kan Centerpartiet vända den trend som finns ute i kommunerna, så att vi faktiskt har livskraftiga föreningar?

Sedan vill jag ställa ytterligare en fråga kring Skapande skola. Nyss hörde vi Folkpartiet prata sig varm för Skapande skola på ett sätt som jag inte har hört förut. Den borgerliga Alliansen har bland annat i stort sett tagit bort de estetiska ämnena i gymnasieskolan, och nu vill Folkpartiet föra in Skapande skola igen till gymnasiet. Är det något som det råder

enighet om i Alliansen och som också Centerpartiet ställer upp på? Det skulle vi bra gärna vilja veta.

Hur tänker Centerpartiet i övrigt gynna barns och ungdomars möjligheter till kultur och fritid i kommuner som skär ned på den verksamheten?

Prot. 2010/11:73
16 mars

*Kultur och fritid
för barn och unga*

Anf. 143 ANDERS FLANKING (C) replik:

Fru talman! Jag vill börja med den första frågan. Isak From säger att man har dragit ned runt om i kommunerna. Det är kommunalt självstyre, så det handlar om de prioriteringar som man gör.

Jag skulle gärna vilja ha svar från Isak From om hur många kommuner man har dragit ned i och hur många av de kommunerna som är så kallat borgerligt styrda.

Skapande skola vill även vi i Centerpartiet utöka. Vi vill börja med att utöka den i förskolan. Det tror jag att vi och Folkpartiet är överens om. Detta har vi också sagt i beslut på våra stämmor.

Anf. 144 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Vi har givetvis självstyrande kommuner, men vi har faktiskt en riksdag och en regering som ytterst styr kulturpolitiken och ytterst styr också fördelningen. Genom den kris som har varit har kommunerna oavsett majoritet – det måste man vara ärlig och säga – skurit ned på verksamheterna. Då har vissa kommuner valt att värdera – de har haft annan verksamhet som de har velat satsa på. Det har gjort att medlen till kultur och fritid i vissa delar har dragits ned.

Enligt Ungdomsstyrelsens kartläggning har ungefär 40 procent av kommunerna dragit ned verksamheten och ungefär lika många har ökat den, medan det har varit oförändrat i ungefär 20 procent av kommunerna. Jag har i mitt anförande lyft fram att det skapar vidgade klyftor.

Då är den fråga som jag ställde till Centerpartiet: Hur tänker Centerpartiet ställa detta till rätta, och hur tänker Centerpartiet vara med och medverka så att föreningslivet fortfarande kan ha rimliga förutsättningar i kommunerna?

Jag tyckte inte att jag fick något riktigt svar på frågan: Ställer sig Centerpartiet bakom Folkpartiets uttalande att man vill flytta in Skapande skola i gymnasieskolan? Hur ska det gå till i så fall? Det skulle jag gärna vilja veta.

Anf. 145 ANDERS FLANKING (C) replik:

Fru talman! Nu var det inte Centerpartiet som hade lagt fram förslaget om gymnasiet, utan jag sade att vi pratade om en utökning när det gällde förskolan. Frågan om hur det ska gå till kanske ska ställas till rätt person.

Skapande skola är ett tillskott just för kulturverksamheten bland barn och unga ute i kommunerna. Som jag sade förut är det i 97 procent av kommunerna de kommunala skolorna har sökt pengar från Skapande skola, vilket visar att man upplever att det har stor betydelse för verksamhet på kulturområdet för just barn och unga, vilket jag tror att alla som har vittnat här tycker är viktigt.

Om Isak From och jag styrde i de kommuner som har dragit ned och minskat anslaget till kultur hade vi kanske protesterat mot det – så kan

det säkert vara. Men det handlar om prioriteringar som de gör, och samtidigt har vi en samverkansmodell som gör att man kan prioritera med resurser ute i regioner när det gäller medel för kulturverksamhet.

Jag tror att det är farligt att utmåla Sveriges kommuner som offer. Det är en tuff situation ekonomiskt. Men vi vet att det från regeringen i ett par omgångar och härifrån har anslagits extra resurser till kommunerna. Samtidigt har kommunerna egen beskattningsrätt.

Jag har varit kommunstyrelseordförande i nio år. Jag har aldrig betraktat den kommunala budgeten som ett resultat av att man skulle vara någon sorts offer gentemot staten. Nog har man ibland tyckt att man kunde ha fått lite mer. Men man kan också ställa en fråga till Isak From. Vi vet att ni exempelvis hade velat ta bort sänkningen av arbetsgivaravgiften för unga. Även det hade drabbat den kommunala ekonomin, och då hade vi också fått dra ned ytterligare resurser på kommunerna.

Man kan hålla på och diskutera hur man ska tillföra kommunerna resurser. Men man är inte helt beroende av de statliga resurserna utan har egen beskattningsrätt och gör sina egna prioriteringar.

Anf. 146 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Tack så mycket för en bra debatt, får jag väl säga som kommer sist in i debatten som talare! Vi har haft en votering emellan. Jag var på hockey i går. Jag ska inte prata något om resultatet, men där har man ju power break, som man kallar det, efter ungefär 14 minuter. Det hade gått mer än 14 minuter i vår debatt innan vi fick ett power break genom voteringen, och nu kommer vi till finalen, för att fortsätta med hockeytermer.

Jag tänkte citera en känd barnboksförfattare. Ni får själva lista ut vem jag citerar.

- Farbror Melker, vet du vad? Du har inte den rätta knycken.
- Du kära lille snickebo, nu är jag här igen.

Sedan minns jag den lite läskiga Tengil i *Bröderna Lejonhjärta*. Vi får inte heller glömma det häftiga sockerdrickaträd som Pippi Långstrump har på Gotland.

Fantasin har verkligen satts i gång när man som barn – det var inte så länge sedan för min del – läste de här böckerna, fick dem upplästa och såg serier av Astrid Lindgren.

Jag tror att hon är den barnboksförfattare som har betytt mest, i alla fall för mig och för många i min generation och också för många generationer före mig, tror jag. Så kommer det att vara även i fortsättningen.

En del tycker att hon ska pryda 200-kronorssedeln när den kommer i produktion. Det är inte det debatten handlar om i dag. I dag har vi en motion om Astrid Lindgrens Näs i Vimmerby i det betänkande som vi har att behandla. Det är ett angeläget museum, ett forsknings- och informationscentrum.

När vi talar om en sådan angelägen sak som ligger i Vimmerby i Småland, nära ett län som jag representerar, tycker jag också att det är intressant att vi i dag fick ett pressmeddelande från Kulturrådet där det i rubriken står: ”Lyckad start för kultursamverkansmodellen”.

Jag tycker att Astrid Lindgrens Näs i Vimmerby är ett utmärkt exempel på att man i regionerna har bäst kompetens, att man i regionerna är närmast den verksamhet som bedrivs och varför man i regionerna ska

fördela pengarna från de offentliga medlen ut till sådana här angelägna verksamheter.

Det är det som Alliansregeringen nu driver igenom, den så kallade samverkansmodellen. Jag tror att vi med den här modellen bygger ett mer subsidiärt kulturpolitiskt tänkande och agerande som är viktigt, och det välkomnar jag.

Vi har i den här debatten hamnat mycket i diskussionerna kring Skapande skola. Det är intressant, tycker jag, att höra den diskussionen. Är vi som kristdemokrater beredda att bygga ut Skapande skola-satsningen? Ja, absolut. Men det jag tycker är lite märkligt i diskussionen här i dag är att det låter som att oppositionen är mot Skapande skola. Vi är för att fler elever som går i skolan ska få ta del av kulturella upplevelser i sin skolmiljö. Vi ser också de positiva effekterna av detta när det handlar om att kulturskapare kan få en försörjning. Vi har alltså två positiva effekter av Skapande skola-satsningen.

Men, fru talman, när vi i dag i kammaren ska diskutera barns och ungas kultur och fritid och rätt till kultur vill jag ta upp en fråga som vi har berört lite grann, en verklighet som vi ibland kanske talar om men inte så ofta stannar till vid. Det är en ganska obehaglig sak.

Innan vår debatt startade stod jag ute på balkongen utanför plenisalen. Jag såg ut över Stockholm som visar sig från sin bästa sida i dag. Solen skiner. Det är vackert. Våren är på gång. Men i den här staden, i andra städer runt om i Sverige, på små orter och överallt finns det oerhört stora problem.

Det är en skamfläck på vårt välputsade välfärdssamhälles fasad att unga människor mår så dåligt och känner så lite mening med sitt liv att de väljer att ta just det livet.

Någon av motionerna, som vi i dag har att behandla i betänkandet, tar upp en del av den här frågan, en del av den här problematiken.

Tänk er att en ung person går i funderingar kring att ta sitt eget liv. Han söker på nätet på ordet självmord för att få hjälp, inte för att ta sitt liv utan för att få hjälp. Han kan då hamna på en sida där han får 15 tips om hur han ska ta sitt liv. Det är fullständigt sjukt.

Jag ser fram emot det fortsatta arbetet kring de här frågorna. Vi får absolut inte glömma de här motionerna, det här betänkandet och de här delarna någonstans i våra riksdagspappershögar, utan det här måste vara bland de viktigaste frågorna, för det handlar om unga människors psykiska ohälsa. Det handlar om unga människors tillvaro.

Jag har också skrivit en motion i detta brännande ämne som behandlas i ett annat utskott här i riksdagen. Jag skrev den motionen när jag som ny riksdagsman kom in i arbetet i oktober månad. Det var samma månad som en ung kille valde att ta sitt liv live på nätet. Jag tror att vi minns detta. På Flashback lade han upp olika citat. Han skrev hur han kände sig och hur han gjorde. Hans så kallade kompisar på det här nätforumet hejade på honom. De skrev: Du vågar aldrig. Kom igen! Ta ditt liv! Det stod ungefär: Kom igen nu, jag ska med bussen!

Jag minns att jag läste alla de här kommentarerna. Samtidigt som han skrev detta var det en webbkamera som hela tiden sände ut bilder av vad som hände. Man kan titta i den här tråden och se att det står: Oj, han ser helt livlös ut. Oj, nu börjar han bli blå. Där dog han.

Då blir det ett exempel på hur tragiskt *ett* sådant fall är. Men varje sådant fall är djupt tragiskt och djupt allvarligt.

Jag är medveten om att de här frågorna är mycket komplexa och svåra att lösa. Utan att göra anspråk på att ha hela lösningen här i dag vill jag ändå lyfta fram den här frågan när vi talar om barns och ungas tillvaro, barns och ungas kultur och fritid. Samtidigt som det behövs starka insatser på det här området när det gäller att förebygga psykisk ohälsa och akutinsatser här och nu tror jag nämligen att vi också behöver tala om vilket samhälle vi vill ha. Vad är det för samhälle vi har skapat? Vad är det för samhälle vi har där unga människor väljer att ta sina liv?

Hur kan vi hjälpa de unga människor som mår så här dåligt i den uppväxande generationen och i nästa generation som kommer att växa upp och i generationen efter det? Hur kan vi skapa ett samhälle där det finns en meningsfull fritid, där det finns andra värden, där det finns andra saker än just att ta sitt eget liv?

Jag tror att behovet av kultur, gemenskap, en meningsfull fritid, livsåskådningar och vad man nu vill kalla det kan sammanfattas i människans behov av en immateriell dimension på tillvaron. Och jag tror att kulturen i det avseendet, som är en bärare av värden, av idéer, av historia och så vidare, kan vara en faktor som kan hjälpa unga människor att se framåt mot en ljus och lång framtid. Därför är de frågor som vi i dag har diskuterat så viktiga.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Andersson (KD).

Anf. 147 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att berömma Andreas Carlson. Du är en väldigt skicklig retoriker, en duktig talare. Jag är avundsjuk på dig. Du kan föra dig lätt och ledigt i talarstolen. Jag önskar att jag också kunde göra det.

Det är mycket vackra ord som vi får höra från dig. Men det blir inte så värst mycket substans kvar när ni inte har modet att stå för era egna förslag. Vi har hört det förr. Förra gången vi hade en debatt här i kammaren ägnade du hela ditt anförande åt att prata om vikten av att reformera tv-avgiften. Sedan röstade du mot alla motioner där det föreslogs att man skulle reformera tv-avgiften. Här ägnar du halva anförandet åt att prata om hur bra det är med Astrid Lindgrens Näs och hela den verksamheten. Sedan röstar du mot motionen där man föreslår medel till det. Sedan ägnar du resten av ditt anförande åt att prata om den stora tunga frågan om självmord bland unga, men du kommer ändå att rösta mot motionen från ditt eget parti, som handlar om att i alla fall ta ett litet steg för att göra någonting konkret.

Jag undrar hur det kan komma sig att det är så stor diskrepans mellan ord och handling.

När man ska koppla på den här frågan om självmord och psykisk ohälsa, som flera har varit inne på, verkar det finnas en medvetenhet om den här problematiken bland de borgerliga partierna. Då undrar jag varför man inte satsar mer resurser på till exempel skolhälsovården. Det är många som har sagt att just bristen på kuratorer, skolpsykologer och sådant är en stor del av problematiken. Många fler skulle behöva hjälp,

och skolhälsovården skulle kunna fylla en viktig funktion i att tidigt fånga upp ungdomar som mår dåligt.

Prot. 2010/11:73
16 mars

Anf. 148 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Den motion som vi har att ta ställning till handlar om sökordsoptimering, och vi har förstått i kulturutskottets arbete att det här är komplexa frågor, att vi behöver utreda de här frågorna, att vi behöver jobba med kontakter med de sökbolag som finns. Vi vet också att det redan finns insatser som görs, bland annat hos Google.

Jag kan välkomna det. Jag kan tycka att det är viktigt. Det gör jag, utan tvekan. Men jag tror att det också behöver utredas mer. Det är, som många vet, många enskilda motioner som skrivs som kanske inte alltid är genomtänkta. En del är bra. En del är mindre bra. Den här tycker jag är bra. Men den får vi ta med oss i arbetet och använda som ett underlag i det fortsatta arbetet. Jag hoppas också att min motion som jag har skrivit, där jag lyfter fram flera aspekter kring just självmordsproblematiken, kommer att användas som ett underlag, just med tanke på de här personerna. Det är inte bara en person. Det är inte bara två personer. Det är många som tar sitt liv i dag. Då är det viktigt att vi ser detta på en bred front. Att man röstar igenom en motion eller inte i det sammanhanget kanske inte är det mest avgörande, utan det är att de här frågorna hålls högt hos regering och riksdag.

*Kultur och fritid
för barn och unga*

Anf. 149 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om att det finns många kristdemokratiska motioner som inte är särskilt genomtänkta eller väl utredda, men den här tycker jag faktiskt är väldigt konstruktiv.

Det har rests frågetecken kring huruvida sökordsoptimering skulle vara ett fungerande verktyg. Jag tror att det är det, bland annat för att mitt parti självt har drabbats av det här. Strax före valet blev vi utsatta för olika typer av attacker på webben där bland annat sökordsoptimering ingick. Det gjorde att vår hemsida rasade ganska kraftigt, och en motståndarsida till oss kom upp allra överst.

Någon vet uppenbarligen hur man gör, och då tror jag att vi kanske skulle kunna hitta resurserna att också från statens sida använda oss av de här hjälpmedlen.

Jag tror över huvud taget att vi måste bli bättre på att vara aktiva på nätet. Ungdomar lever en allt större del av sina liv på nätet, och då måste vi också från samhällets sida finnas där. Där ska jag ge regeringen beröm för ungdomsmottagningen på nätet som jag tycker är ett väldigt bra initiativ. Men det finns fler saker vi skulle kunna göra, och jag kan bara beklaga att Kristdemokraterna viker sig för sina allianskamrater i stället för att stå upp för sina egna förslag. Jag antar att det är på det sättet, och det är synd.

Jag hoppas att det i framtiden i Andreas Carlsons anförande finns ett större samband mellan ord och handling.

Anf. 150 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Det finns ett samband mellan ord och handling i den retorik jag har som du berömde och de förslag som vi kristdemokrater driver,

men vi har redan fattat beslut om att inrätta en myndighet som heter Medierådet som har ett ansvar för ungas nätanvändning.

I de uppdrag som denna myndighet kommer att ha är detta en högst angelägen fråga som vi som politiker i Sveriges riksdag får bevaka och se till att de driver och jobbar med. Jag ser fram emot deras undersökningar som kan vara bredare och djupare än vad en kristdemokratisk motion kan vara, även om den är bra, kring just sökordsoptimering på Internet.

Det är just därför som vi i Kristdemokraterna i det här läget inte kommer att rösta för motionen, eftersom vi har inrättat en myndighet som kommer att jobba med dessa frågor. Vi vet ju att många ungdomar lever sitt liv på nätet. Vi måste se den utvecklingen. Vi måste jobba med opinionsbildning. Vi måste se vad det får för konsekvenser att hela kartan för det sociala samspelet ritas om.

Det är inte bara en fråga, om man nu får använda ordet ”bara”, som är så konkret att den mynnar ut i just diskussion kring självmord. Det handlar om så mycket mer. Det är en hel kultur som håller på att ritas om.

Där har den här myndigheten ett viktigt uppdrag, och där finns en djup koppling i konkreta ordalag till vad jag i dag har sagt och som jag tycker är en oerhört brännande och viktig fråga till vad vi tidigare har beslutat i Sveriges riksdag.

Jag tycker att vi måste hålla den här frågan högt, och jag välkomnar att ni, Mattias, har lyft upp den här frågan i debatten i dag. Jag tror att vi behöver göra detta gemensamt, för jag är helt övertygad om att det inte finns någon skiljelinje mellan blocken. Det här handlar om människor och unga människors liv, och vi måste gemensamt ta krafttag för att stävja de stora problem som i dag finns.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)

13 § Hyresrätt m.m

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2010/11:CU13
Hyresrätt m.m.

Anf. 151 KATARINA KÖHLER (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 8 och 10 i betänkandet CU13. Av tidsskäl väljer jag att yrka bifall till dessa men står naturligtvis bakom även våra andra reservationer.

Bostaden är en av de viktigaste frågorna för den enskilda individen. Att ha en egen bostad är en mycket viktig faktor för att skapa sig ett bra liv. Att ha en egen bostad är en förutsättning för att komma in i vuxenlivet. En bostad när jag studerar på annan ort eller när jag flyttar från min hemkommun någon annanstans för att jag har fått ett arbete är också en förutsättning för att jag ska lyckas med det.

Bostadsfrågorna är också en oerhört viktig samhällsfråga. Att tillgången på bostäder matchar arbetsmarknaden ute i kommunerna och att det finns studentlägenheter är en förutsättning för högre utbildning på

orten. Det i sin tur är väldigt viktigt för möjligheten till utveckling för orten i sig.

Bostadsfrågorna handlar också om hur vi vill bygga upp vårt samhälle och våra städer. Ska vi bygga för segregation eller för gemenskap? Vi kan välja att motverka segregation beroende på hur vi planerar och bygger våra bostadsområden. Det är viktigt med blandade upplåtelseformer i våra bostadsområden.

Dessa frågor har nu under en tid varit rätt mycket i fokus. Allt fler upplever att det finns många problem när det gäller bostäder och bostadsfrågor. Många säger också att samhället har tagit sin hand från de här frågorna, och man är besviken över att marknadens inflytande blir allt större.

Bostadsfrågorna har under ett antal år varit osynliga på den politiska arenan. De har avpolitiserats i hög grad. I stället har det blivit marknaden som i mångt och mycket har fått styra utvecklingen. När det blir så skapar det också större klyftor i samhället mellan grupper och mellan människor.

Framför allt gäller problemen följande områden som jag vill prata lite om. Det är för det första bostadsbristen. Mer än hälften av våra kommuner har brist på bostäder inom olika kategorier. Boverket menar att bostadsbyggandet behöver öka med ytterligare 40 procent för att motsvara befolkningsutvecklingen. Det byggs alldeles för få bostäder i dag, särskilt hyreslägenheter. Enligt Boverkets indikatorer från oktober 2010 anger 220 kommuner av 290, alltså 75 procent, bland annat att det är en brist på hyresrätter. Hälften av kommunerna har för få bostäder till sina unga mellan 19 och 25 år.

År 2009 lämnades bygglovsansökan in för 60 studentlägenheter i hela landet. Man kan klart säga att det byggandet egentligen helt har upphört.

Det är jätteviktigt att vi får i gång bostadsbyggandet. Vi socialdemokrater menar att ett statligt investeringsstöd kan skapa ett ökat byggande samtidigt som det kan skapa tusentals nya arbetstillfällen.

Vi vill också utöka möjligheterna till ROT-avdrag för bland annat energieffektivisering i allmännyttans bostäder.

Obalansen mellan olika upplåtelseformer är alarmerande i vissa delar av landet, kanske framför allt i storstäderna. De flesta markupplåtelseerna de senaste åren har gått till nybyggande av bostadsrätter, och väldigt många hyresrätter har ombildats till bostadsrätter. Det har skapat ett underskott av hyresrätter som inte gynnar någon.

Prisutvecklingen på bostadsmarknaden är ett annat stort problem. Många samverkande faktorer riskerar nu att skapa en bostadsbubbla även här i Sverige. Prisutvecklingen på bostäder är skrämmande. Prisökningen på bostadsrätter har varit 153 procent de senaste tio åren. För egnahemmen har priserna ökat med 72 procent, medan den allmänna prishöjningen ligger på 16 procent. Dessa siffror talar för sig själva.

Bolånen växer snabbare i Sverige än i andra länder och framför allt snabbare än hushållens inkomster. Hushållens bolån växer varje månad med 13 miljarder kronor. Det motsvarar en årstakt på 8 procent. Nu behöver vi en balanserad politik för att hantera den alltmer riskfyllda utvecklingen på bostadsmarknaden.

Ändrad lagstiftning riskerar att skapa en syn på hyresrätter som inte är rättvis och som ytterligare riskerar att öka klyftor mellan människor i

olika områden i landet. Då tänker jag framför allt på stora bestånd av allmännyttans miljonprogramsområden. Många människor som bor i de områdena bor i lägenheter som inte har renoverats eller hållits efter på annat sätt på många år, områden som i vissa fall skulle klassas som sanitära olägenheter, där fukt, ohyra och ventilationsproblem är stående inslag. Det här är ovärdigt Sverige. Ingen ska behöva bo på det viset.

Då kommer jag in på en av de reservationer som vi yrkar bifall till. Det handlar om den borttagna förvärvslagen. Den har tagits bort och i stället ersatts av en förstärkt bostadsförvaltningslag. Vi socialdemokrater menar att den förändringen inte är hyresgästerna till gagn.

Tidigare kunde man anmäla till hyresnämnden om man ansåg att en köpare inte var seriös och det fanns regler som skulle uppfyllas för att förvärvet skulle vara giltigt. Med den nya bostadsförvaltningslagen är hyresnämnden den som i efterhand kan ingripa mot en hyresvärd som åsidosätter sina åtaganden, bland annat genom särskild förvaltning eller genom tvångsförvaltning. Det här kan göras upp till tre år efter förvärvet. I praktiken innebär det att människor som bor i dåliga lägenheter och kanske har gjort det under väldigt lång tid riskerar att få göra det ytterligare flera år innan åtgärder sätts in.

Det borde väl vara mer effektivt att stoppa en oseriös förvärvare före köpet än efteråt. Regeringen menar att den tidigare förvärvslagen inte gav ett bra skydd till hyresgästen därför att tillämpningen av lagstiftningen inte fungerade. Vi säger att man då måste se till att den fungerar och se över tillämpningen. Det hade varit bättre än att ta bort lagstiftningen. Vi menar att behovet av en förvärvslagstiftning har ökat, inte minskat.

Vid remissomgången inför den här förändringen svarade många, inte bara några utan många kommuner att man ville ha kvar förvärvslagen av flera skäl. Bland annat menade man att den hade en preventiv inverkan som skulle försvinna vid lagändringen. Man sade också från flera kommuner att man ansåg att reglerna var så tydliga att det gick lätt att handlägga och hantera de här frågorna och att det var ett skäl att behålla förvärvslagen.

Vår andra reservation handlar om rättssäkerhet vid omvandling av hyresrätter till bostadsrätter. Då vill jag börja med att betona att vi socialdemokrater är för en mångfald av upplåtelseformer. Vi tycker att bostadsrätter är en bra form, att tillsammans äga och förvalta sin bostad. Det ger också rätt till ett direkt inflytande över det egna boendet. Men som jag tidigare har sagt är det viktigt att det finns en balans mellan de olika upplåtelseformerna. Särskilt i vissa områden i storstäderna är det inte så, utan bostadsrätterna och det egna ägandet är dominerande, och vi tror inte att det är bra.

Det är viktigt att det finns en rättssäkerhet vid ombildandet av hyresrätter till bostadsrätter. Regeringen tog 2007 bort den tillståndsprövning som tidigare gällt vid ombildning. Vi menar att också det här är en ideologisk fråga för regeringen. Marknaden ska återigen få ett större inflytande och ska styra. Nu blir det fritt fram för ombildning utan den kontroll som fanns tidigare, bland annat när det gäller prisbildningen.

Det här är också ett skäl till att priserna i dag har rakat i höjden. I dag köps ofta tjänsten av en konsult som ska hjälpa till vid ombildningen. Det har utvecklats en praxis, har jag förstått, som innebär att konsulten inte ska ha betalt om inte ombildningen blir verklighet. Då kan man ändå tro

att det finns en risk att någon av de här konsulterna kanske slirar lite med saklighet och rätt information bara för att få igenom utbildningen.

Vi menar också att man i efterhand ska kunna pröva om utbildningen har skett på ett korrekt sätt, till exempel i hyresnämnd eller fastighetsdomstol.

Sammanfattningsvis menar vi alltså att bostadsfrågorna naturligtvis är mycket viktiga, både för individen och för samhället. Bostadsfrågorna hör ihop med andra politikområden och är en viktig del av det goda samhällsbygget. Politiken måste ta sitt ansvar och inte lämna frågan till marknaden att styra över.

Bankernas oskäliga agerande måste stramas upp och regleras tydligare. Bankernas risktagande måste dämpas. Det har alltså att göra med risken för den bostadsbubbla som jag pratade om förut. Politikens ansvar är också att stimulera till ett ökat byggande och ökade insatser till renovering. Framför allt är det jätteviktigt att de boende får veta att det finns en rättssäkerhet, att det finns möjligheter till provning och att det finns en trygghet i att seriösa fastighetsförvaltare tar sitt ansvar.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jonas Gunnarsson (S).

Anf. 152 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Civilutskottets betänkande 13 om hyresrättsfrågor behandlar 29 förslag från ledamöternas motionsflod i höstas. De 14 motionerna erbjuder en intressant läsning, inte minst mot bakgrund av att Sveriges statsminister för inte så länge sedan i en radiointervju förklarade att hyresrätten inte har någon framtid.

Trots att ljudfilerna från intervjun lades ut på nätet, så att det knappast kan råda någon tvekan om vad statsministern faktiskt sade, fick vi höra en moderat partisekreterare ihärdigt hävda att Moderaterna visst är positiva till hyresrätten, även för framtiden.

Eftersom statsministern i intervjun ett flertal gånger upprepade att hyresrätten i Stockholm inte fungerar så som det är tänkt vore det rimligt att statsministerns parti hade ett antal förslag som gör att den hyresrätt man säger sig vilja stödja skulle fungera bättre, så som det är tänkt. Om det nu är så att man verkligen vill se en fungerande och stark hyresrätt i framtiden vore det väl rimligt att förvänta sig förslag i den riktningen.

Nu är det tvärt om så att bland de förslag som behandlas i betänkandet och som föreslagits av ledamöter från allianspartierna, inte minst av just företrädare för statsministerns eget parti, finns ingenting som innebär att hyresrätten skulle gå en ljus framtid till mötes.

Alla förslag handlar i stället om hur man på olika sätt kan tränga undan hyresrätten och minska dess betydelse som upplåtelseform. Det finns till och med förslag om att införa en ny hyresavtalsform just för att man ska kunna komma runt hyresgästens rättigheter i hyresrätten. Det är väldigt svårt att tolka regeringen och dess stödpartier på något annat sätt än att man med alla medel vill minska hyresrättens betydelse som upplåtelseform.

Att regeringen och dess stödpartier i riksdagen inte prioriterar hyresrätten framgår även i betänkandet. Exempelvis i fråga om hyresrättsinnehavarens möjligheter att påverka nivån på reparationer och underhåll av

den egna lägenheten skriver man visserligen att det kan finnas anledning att utvärdera inflytandereglernas tillämpning, men man avslutar med att anse att frågan inte har en sådan prioritet att det finns skäl att närmare överväga om en sådan utvärdering av en nio år gammal lagstiftning ska genomföras.

En för hyresrättsinnehavaren avgörande fråga kring makten över den egna lägenheten har alltså ingen prioritet för regeringen. Kan det sägas tydligare? Regeringen struntar fullständigt i att praxis alltmer går mot att reparationer och underhåll sker på en nivå som innebär att den gamla hyresgästen får allt svårare att klara de nya hyresnivåerna.

Allt fler upplever att det här har blivit en metod för att göra sig av med oönskade hyresgäster – hyresgäster som inte förstår värdet av den hyresrätt de har hyrt kanske under mer än 30 år och hyresgäster som inte är villiga att betala de hyror som bristen på hyresrätter har bidragit till att skapa. För hyresrättsinnehavaren är inte hyresrätten en vara vilken som helst på en marknad utan just en bostad – ett hem. Den som aktivt har valt att inte delta i spekulationsekonomin på bostadsmarknaden blir i slutändan, tyvärr, ofta ett offer för spekulationens avigsidor.

Nej, fru talman, när statsministern säger att hyresrätten inte längre fungerar som det är tänkt ska ingen förledas att tro att det skulle innebära att regeringen och dess stödpartier i riksdagen skulle vara intresserade av att ta till vara hyresrättsinnehavarens intressen. Det man från regeringens sida eftersträvar är naturligtvis en förnyelse av regelverket som anpassar hyresgästens rättigheter till de villkor som det globala fastighetskapitalet ställer för att kunna maximera sina vinster även på den svenska fastighetsmarknaden. Det är uppenbart att regeringen ser hyresgästernas rättigheter som problemet och inte kapitalförvaltarnas vinstkrav. Regeringen föredrar lydiga bolåneslavar framför fria hyresrättsinnehavare. Den som väljer att inte fastna i bolåneslaveriet måste regeringen hålla nere med andra medel. Att urvattna hyresrätten så att hyresgästerna förvandlas från hyresrättsinnehavare till hyresslavar på en osäker marknad tycks vara den väg regeringen valt.

Herr talman! När vi senast debatterade ett betänkande om hyresrättsfrågor i januari 2010 tog jag i mitt anförande avstamp i en bok med titeln *Gamarna*. Jag uppmanade regeringens företrädare att använda Maria Küchens bok som ett komplement till eller bredvidläsning vid studierna av problemen med ombildning av hyresrätter. Är det någon av er som har läst boken? Nej, det är synd det. Där fanns rätt mycket nyttigt att ta med sig i debatten.

I det här betänkandet har vi två reservationer som berör frågan om regler vid ombildning av hyresrätter till bostadsrätter. Att det har blivit så är olyckligt med tanke på att vi hade en tydlig gemensam skrivning i vårt rödgröna program inför valet mellan de tre oppositionspartierna. Men att det inte har blivit så kanske säger en del om det behov som finns av förändring, utveckling och förnyelse efter en valförlust för politiska partier.

Även när det gäller frågan om ombildning menar jag att skillnaderna mellan regeringen och oppositionen är tydliga. Regeringens grundsyn är att spekulations- och kapitalförvaltningsintressena alltid går före medan boendet i sig har en underordnad betydelse och låg prioritet.

Kanske handlar det bara om valtaktiska överväganden från regeringens sida. Man räknar kanske med att nya unga väljare föredrar att se

bostaden i första hand som en investering och inte som en bostad och att de äldre väljarna med hyresrätter ändå snart dör ut. Även om det skulle vara så krasst har jag svårt att förstå regeringens politik. Såvitt jag vet finns ingen samhällsplaneringsmodell som inte påpekar vikten av hyresrätten för att arbetsmarknaden ska fungera så flexibelt som den måste lokalt i dag.

Att många av de boende vill ha kvar sin hyresrätt tills de trillar av pinn är inte något specifikt just för hyresrättsinnehavare. Förmodligen vill de allra flesta bo kvar hemma så länge de kan. Men det, menar jag, får inte tas som ett argument för att hyresrätten inte är tillräckligt flexibel som upplåtelseform. Det är snarare en signal om att det byggs för få hyresrätter.

Majoritetens argument i betänkandet att många kommuner vid nybyggnation framgångsrikt blandar olika upplåtelseformer är inget argument mot den utarmning av hyresrätten som sker i de flesta stadskärnor. Vi får inte större mångfald av upplåtelseformer i stadskärnorna bara för att kommunerna försöker göra så bra de kan i blandning av upplåtelseformer i de nybyggda områdena.

Herr talman! Tyvärr hann den moderatledda högerregeringen faktiskt avskaffa förvärvslagen under förra mandatperioden. Vi kritiserade förslaget då, och vi gör det fortfarande. Jag upprepar det jag sade för ett år sedan i debatten: När Miljöpartiet tar över i Regeringskansliet kommer en ny och bättre förvärvslag att förhindra att olämpliga förvaltare förstör boendemiljöer för de boende. Kortsiktig girighet är inte en lämplig drivkraft vid förvaltande av hyresfastigheter.

Så sade jag då, och det står jag fast vid. Vi menar alltså att bostadsförvaltningslagen inte på något sätt har visat sig klara av att lösa de problem som i och för sig inte sköttes på bästa sätt, som vi hörde Katarina Köhler argumentera tidigare, men det hade enligt vår uppfattning varit bättre att försöka skärpa och förbättra lagstiftningen. Det är alltid bättre att tänka efter före än att städa efteråt. Det handlar om ett oerhört fastighetskapital som går förlorat om man agerar först efter det att skadorna har skett i fastigheterna.

Sociala boendeformer efterfrågas alltmer. Miljöpartiet uppfattar att intresset för olika former av boenden med ett ökat inslag av gemensam förvaltning och möjligheter till ökad gemenskap i boendet är växande. Det sker rätt mycket på det området runt om i landet. Vi menar att den kooperativa hyresrätten här kan spela en viktig roll. Som vi skriver i reservationen på området anser vi att regeringen bör ge Boverket i uppdrag att på olika sätt aktivare stödja en utveckling åt det hållet. Vi menar att ett boende med ökade möjligheter till samverkan även kan vara en mycket bra boendeform för att stärka integrationen mellan människor med olika typer av bakgrund.

Självklart, herr talman, står Miljöpartiet bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 4 och 8.

Anf. 153 CARINA HERRSTEDT (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3.

Som jag tidigare har påtalat i mina anföranden har Sverigedemokraterna ännu inte antagit ett bostadspolitiskt program och har av den anled-

ningen inte heller fattat några slutgiltiga beslut i frågor som rör ämnet. Dock är vi medvetna om problemen och effekterna av det låga bostadsbyggandet, främst i Stockholm och även i andra storstäder runt om i landet. Vi är också fullt medvetna om att det allt som oftast är våra ungdomar som drabbas hårdast.

Bostadsförsörjningen är, som andra också säger här, ett kommunalt ansvar, men i riksdagen måste vi skapa de rätta förutsättningarna. Vi måste ta ansvar för att skapa långsiktiga lösningar i stället för kortsiktiga och ryckiga initiativ.

Det finns säkerligen en mängd av de motioner som diskuteras och debatteras i dag som vi framöver kommer att ställa oss bakom men som vi i dag väljer att yrka avslag på, just av den anledningen att vi sverigedemokrater vill ha en helhet och skapa en långsiktig och hållbar bostadspolitik.

Vår inställning är att det är viktigt att hyresrätten som boendeform utvecklas eftersom det är en boendeform som passar många människor. Sverigedemokraternas utgångspunkt är familjen, och en stark familj skapar de bästa förutsättningarna för barnen. Den utbredda barnfattigdomen är som lägst där båda föräldrarna yrkesarbetar. För att den så kallade arbetslinjen ska följas krävs tillgång till en fungerande bostadsmarknad. Här spelar hyresrätten en viktig och central roll.

Den som blir erbjuden ett jobb ska inte behöva tacka nej på grund av att han eller hon inte kan hitta en lämplig hyresrätt eller av olika skäl inte kan eller vill binda sig vid en bostadsrätt eller en villa. För en fungerande arbetsmarknad krävs möjligheter till snabb rörlighet, det vill säga att man snabbt kan flytta dit där jobben finns. Man måste också själv kunna välja sin boendeform utifrån de behov man har, vilket innebär att det måste finnas bostadsformer som motsvarar människors behov i livets alla skeden. Detta måste vi skapa förutsättningar för. Framtidens bostadspolitik måste alltså vara att bygga där efterfrågan finns, att vi satsar där landet växer och hjälper de delar av Sverige som avfolkas och som tenderar att stagnera. Det gäller också att utveckla de boendeformer som efterfrågas i verkligheten.

Enligt en undersökning från Demoskop föredrar endast 11 procent av de tillfrågade hyresrätten som boendeform. Kanske är det så att Sverige i dag är i behov av en nutida egnahemsrörelse. Egnahemsrörelsen var en socialkonservativ ambition där den självägande familjen fick större möjligheter att ta ansvar för sitt eget liv och sitt boende. Än en gång vill jag trycka på detta: Vi måste hitta balans mellan efterfrågan och tillgång oavsett om det handlar om bostadsrätter, äganderätter eller hyresrätter med mera.

Jag vill också ta tillfället i akt att lyfta fram hur en icke fungerande bostadsmarknad påverkar inte bara regioners utan även kommuners tillväxt och utveckling.

I min hemstad Landskrona har vi erfarenheter av vilka problem en felaktig bostads-, arbetsmarknads- och invandringspolitik kan medföra. Efter nedläggningen av Öresundsvarvet och krisen i textilindustrin på 1980-talet gapade många lägenheter tomma i Landskrona. Vi hade ett överskott av hyresrätter. Lägenheterna i centrum gick snabbt igenom samma strukturella förändring som vi har sett i bland annat Stockholms förorter. Privata hyresvärdar och det kommunala bostadsbolaget skaffade

sig i det läget nya hyresgäster. Staten sökte efter lägenheter till den begynnande massinvandring som hade inletts i Sverige. Hoppfulla migranter från bland annat Kosovo utan möjlighet till arbete bosatte sig i Landskrona, och förortsproblematiken var ett faktum i Landskronas centrum. Utanförskap och misslyckad integration, kallas det i nyspråk.

Personligen, herr talman, skulle jag vilja kalla det en misslyckad och kravlös invandringspolitik, i detta fall kopplad till bostadspolitiken. Hade Ingvar Carlsson fått fortsatt förtroende 1991 och det så kallade Luciabelslutet bestått hade vi kanske inte haft de problem vi har i dag. Med detta vill jag egentligen bara framhålla att allting hänger ihop och går in i vartannat. Än en gång: Vi måste se helheten och skapa de långsiktiga lösningarna.

Det är ingen hemlighet att Landskrona än i dag brottas med problematiken, och det blir tydligt när vi har fattat felaktiga beslut och haft kortsiktiga lösningar. Det blir väldigt tydligt att problematiken kvarstår i många år därefter.

Det om något kan överföras till bostadspolitiken. Eftersatt underhåll, som några har pratat om här, och dåligt med bostadsbyggande ger oss stora utmaningar de närmaste åren. Att hitta en bra balans mellan just efterfrågan och tillgång, inte bara när det gäller hyresrätter och andra boendeformer utan i kombination med arbetstillfällen, är en annan viktig utmaning. Vill vi ta dessa utmaningar på allvar kommer det att krävas att vi talar klarspråk och tar ett gemensamt ansvar för de långsiktiga lösningarna och inte byter inriktning i bostadspolitiken beroende på vem som sitter i majoritet. Vi måste försöka hitta breda politiska lösningar.

Herr talman! Jag har i min motivreservation framhållit att vi anser att hyresgästernas inflytande över hyressättningen behöver förstärkas och inte tvärtom. Jag instämmer i delar av S- och V-motionerna men vill, som sagt, fortfarande avvakta med ett närmare ställningstagande om hur hyressättningsreglerna bör förändras för att tjäna de viktiga syften som jag har angett i min reservation.

När det gäller frågor om rättssäkerhet vid ombildning till bostadsrätter, utvecklad reform av äganderätter och kooperativa hyresrätter tycker jag att det är väldigt intressanta frågor. Jag kommer därför att sätta mig mer in i de ärendena och försöka lyfta fram dem i vårt kommande bostadspolitiska program. Dörrarna är inte stängda i dessa frågor, utan tvärtom. En långsiktig politik kräver att dörrarna är öppna och att vi har öppna sinnen. En långsiktig politik kräver att vi har väl underbyggda förslag och väl genomtänkta beslut.

Därför, herr talman, har vi i dagsläget valt att avstyrka motionerna, och jag yrkar fortfarande bifall till reservation 3.

I detta anförande instämde Mattias Karlsson och Per Ramhorn (båda SD).

Anf. 154 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! I dag diskuterar vi civilutskottets betänkande CU13 som baseras på ett antal motioner bland annat från oss i Vänsterpartiet från den allmänna motionstiden. Jag står bakom alla motioner och reservationer, men för tids vinnande lyfter jag fram reservationerna 4, 8 och 9.

Herr talman! För oss i Vänsterpartiet är bostaden en grundläggande välfärd i människors vardag. Alla människor, oavsett plånbokens storlek, ska ha möjlighet att leva i bra bostäder till rimliga kostnader och i en trygg boendemiljö. Bostadspolitiken är därför en grundläggande del i den generella välfärdspolitiken och central för samhällsbyggandet. Vi anser att den också är vital för en långsiktigt hållbar utveckling. Möjligheten till en god bostad är en viktig del i människors liv, barns uppväxt och så vidare. Bostadsmarknadens funktionssätt är också viktigt för en fungerande och dynamisk arbetsmarknad liksom möjligheten till studier och utbildning.

Sverige behöver en ny bostadspolitik med tydliga och starka ambitioner. Vi vill möta bostadsbristen genom att öka bostadsbyggandet. Vi vill därför utforma ett statligt stöd för att stimulera ökat bostadsbyggande med inriktning mot hyresrätter till rimliga kostnader och med miljövänlig teknik.

Herr talman! Vi tycker att de allmännyttiga bostadsbolagen är ett av de viktigaste verktygen för att klara bostadsförsörjningen. Vi vill värna om och utveckla allmännyttan för att bättre möta samhällets och de enskilda boendes och bostadssökandes krav. Alla billiga hyresrätter behövs. De ska inte dras undan hyresmarknaden genom ombildningar till bostadsrätter.

Herr talman! Sverige står inför stora och viktiga utmaningar. Tyvärr är bostadsmarknaden i storstäderna på väg att bli en marknad för de rika. Ungdomar, vanliga löntagare och äldre utan eget kapital har mindre och mindre chans att få en egen lägenhet i centrumområden. De kommande åren kommer stora ungdomskullar att efterfråga eget boende, och de får allt svårare att komma in på bostadsmarknaden eftersom hyresrätterna blir allt färre i takt med att många kommuner säljer ut sina allmännyttiga bostäder. Samtidigt byggs alltför få hyresrätter. Hundratusentals ungdomar söker eget boende tillsammans med många som i dag är utan eget boende.

Mot bakgrund av detta vill vi slå ett slag för den kooperativa hyresrätten, som kombinerar bostadsrättens möjligheter till inflytande med ett lågt ekonomiskt risktagande. Den kooperativa hyresrätten utvecklar den vanliga hyresrätten samtidigt som den ger nya möjligheter i nyproduktionen och bidrar till ökad boendedemokrati. En kooperativ hyresrätt ger människor möjlighet att stärka sitt eget engagemang och ansvarstagande, också i förhållande till att besluta över hyresnivå och hur fastighetsförvaltningen ska gå till.

Herr talman! Det finns flera fördelar med kooperativa hyresrätter utifrån olika perspektiv, inte minst ur spekulations- och bostadsbubbleaspekterna, då kooperativa hyresrätter är spekulationsfria och är viktiga särskilt i storstäder och tillväxtorter där priserna på bostadsrätter är så höga att människor utan kapitalinsatser är uteslutna.

Det är ofta hyresrätter med rimliga hyresnivåer som efterfrågas. Förutom nyproduktion behövs det befintliga beståndet. Regeringen är ensidigt inriktad på boende med kapitalinsats och på att öka den, och främst boende i andra hand.

Vi vänder oss starkt emot regeringens politik att höja trösklarna till eget boende för många utan förmögenhet. En del utförsäljningar sägs syfta till att finansiera nyproduktion av nya hyresrätter. De få hyresrätter

som byggs med sådan finansiering är normalt med mycket högre hyra än de sålda. Hyresgäster som efterfrågar hyresrätter med lägre hyresnivåer som sålts ut har ofta inte råd att hyra de nyproducerade bostäderna eftersom de har så hög hyra.

Vi i Vänsterpartiet vänder oss därför starkt mot ombildningarna av hyresrätter till bostadsrätter. Vi vänder oss också mot regeringens förslag om att befintliga bostadsfastigheter ska kunna ombildas till ägarlägenheter. Vi tycker att ett regelverk måste införas för att stärka hyresgästers position vid ombildningar. En begränsning av antalet omröstningar inom en avgränsad tidsperiod och förstärkningar behöver göras för att öka förtroendet för att allt går rätt till under processens gång vid ombildningar.

Vi föreslår att en opartisk funktion såsom notarius publicus ska delta på föreningsstämmorna för att öka rättssäkerheten. Syftet med detta förslag är att hyresgästerna inte gång på gång ska behöva ställas inför förfrågningar om ombildningar.

Det har uppdragats fler gånger i medierna att hyresgäster under ombildningsprocesser känner en stark misstro mot hur frågan har bedrivits. Omfattande fusk och oegentligheter har förekommit. Konsulter anlitas gratis för att sedan erhålla 25 000 kronor vid försäljning eller omvandling av varje lägenhet. Många liknande övertramp har begåtts. Vi tycker att en starkare lagstiftning är nödvändig för att skydda och stärka hyresgästerna.

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet värnar om allmännyttans roll och framtid. En stark allmännytta är avgörande i en social bostadspolitik och för att klara bostadsförsörjningen. De allmännyttiga bostadsbolagen ska vara livskraftiga och ekonomiskt starka föregångare och leda utvecklingen mot framtidens boende. I egenskap av demokratiskt ägda företag ska de verka för allmännyttiga mål. Möjligheterna till en regional allmännytta bör prövas.

Hyressättningen på bostadsmarknaden ska styras av ett bruksvärdesystem som garanteras genom kollektivt förhandlade hyror. Hyresgästernas inflytande över hyressättningen behöver stärkas. Därför bör skyddsregler vid ny- och ombyggnad införas för att ge hyresgästerna ett avgörande inflytande.

Bruksvärdeshyror vid andrahandsuthyrning ska garanteras. Hyresgästernas inflytande över det egna boendet och närmiljön behöver stärkas. Därför behövs ökade möjligheter till hyresgäststyrt lägenhetsunderhåll och boinflytandeavtal på områdesnivå.

För att komma till rätta med rådande brister i hyressättningen i allmännyttan har vi föreslagit i ett antal tidigare motioner en parlamentarisk utredning med uppgift att se över villkoren för de allmännyttiga bostadsföretagen och hyressättningsreglerna.

Herr talman! Vi vill stärka människors möjligheter att välja hur de vill bo. Bostadspolitikerna är därför också viktig för att aktivt bekämpa segregation. Sverige behöver fler bostadsområden med blandade boende- och upplåtelseformer.

Det är angeläget att kommunerna genom en aktiv bostadspolitik bidrar till ett varierat utbud på de lokala bostadsmarknaderna. På så vis förbättras möjligheterna för den enskilde att bo i en bra bostad, vilket är

ett viktigt välfärdspolitiskt mål, samtidigt som utvecklingen inom näringsliv och arbetsmarknad främjas.

Herr talman! En grupp av hyresgäster som behöver ett starkare besittningsskydd för att undvika vräkningar och hemlöshet är kvinnor som misshandlas i hemmet. Denna typ av misshandel sker ofta i situationer där lägenheten utsätts för skadegörelse. Detta leder till uppsägning, och hänsyn tas inte till den misshandlade kvinnan och inte heller till barnens behov av en trygg hemmiljö eftersom mamman tvingas att flytta ut. Vi menar att besittningsskyddet för dessa brottsoffer bör stärkas. Att en annan person än lägenhetsinnehavaren slagit sönder lägenheten i samband med att denna blivit misshandlad ska inte vara grund för att hyresrätten förverkas eller upphör. Jag anser att frågan måste bli föremål för en översyn och att regeringen bör komma med förslag till lagändringar i frågan.

Anf. 155 ANTI AVSAN (M):

Herr talman! Jag ska försöka förhålla mig till de olika förslag som delvis har debatterats här i dag. Debatten har ju också handlat om en hel del som ligger utanför betänkandet. Man kan väl möjligen sammanfatta det som ganska spridda skurar och lite av hela havet stormar, men jag ska försöka strukturera det.

Jag tänker först och främst i allmänna ordalag förhålla mig lite till vad som har sagts och sedan lite mer konkret gå in på de olika punkterna där man har yrkat bifall till reservationerna.

Jag ska också passa på att börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut, vilket innebär att samtliga reservationer ska avslås.

När man lyssnar på Katarina Köhler hör man ord som att det har avpolitiserats, alltså att politiken inte har tillräckligt inflytande på bostadsfrågorna längre, och att marknaden har fått för stort spelrum. Då blir man naturligtvis lite betänksam. Vem är det som ska styra bostadsbyggandet? Är det vi politiker som ska bestämma exakt vad som ska byggas? Det har vi ju hört här. Amineh Kakabaveh tycker att kooperativ hyresrätt är så oerhört viktig att den måste premieras på olika sätt framför andra boendeformer.

Vi har inget emot kooperativa hyresrätter. Vi har heller inget emot att människor väljer andra boendeformer. Så vad handlar det här om egentligen? Det är faktiskt hyresbostadsmarknadens parter som har träffat en trepartsöverenskommelse som ligger till grund för en ny lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari i år. Men redan innan lagstiftningen hade trätt i kraft föreslog Socialdemokraterna, och för övrigt de andra oppositionspartierna också, en mängd olika statliga subventioner.

Varför har den här lagstiftningen kommit till? Jo, därför att Hyresgästföreningen, Sabo och Fastighetsägarna i Sverige har insett att den behövdes för att kunna rädda hyresrätten.

Varför har hyresrätten då haft problem? Jo, vi har haft ett bruksvärdessystem som egentligen inte har fungerat såsom det var tänkt från början. Vi anser att bruksvärdessystemet är viktigt. Men hyresbostadsmarknadens parter insåg att det här systemet måste modifieras för att kunna fungera i framtiden.

För att anknyta till Jan Lindholm: De problembeskrivningar som finns till grund för den nya lagstiftningen, och som också finns angivna i

propositionen, är precis det som statsministern har beskrivit. Och svaret är den nya lagstiftningen från den 1 januari i år.

Det här innebär att Socialdemokraterna inte har tilltro till hyresbostadsmarknadens parter. Man vill reglera från politiskt håll på ett sätt som ingen annan har efterfrågat. Det har vi också hört i debatten. Det är ingen som har efterfrågat statliga subventioner, inte ens under finanskrisen och den internationella lågkonjunkturen.

Problemet med hyresrätten har varit att hyresnivåerna inte har speglat bostadskonsumenternas värderingar. I Malmö tog man tag i det här genom att man införde ungefär 180 olika kriterier som låg till grund för att reformera hyressättningen i den regionen. Behövdes det hyressänkningar gjordes det omedelbart, men skulle det vara högre hyror skulle de fasas in på sju år sikt. Det här är en bedömning som bostadskonsumenterna gör.

Meningen är att man får betala för det man får ut i värde av sitt boende och inte att vissa ska betala mer för någonting man inte får och andra betalar mindre. Så kan man inte ha det. Det insåg hyresbostadsmarknadens parter, men det har tydligen Socialdemokraterna inte någon förståelse för. Här finns ett antal olika förslag som innebär att man nu förordar en mängd olika förändringar utan att man först har sett hur det kommer att verka.

Jag vill påminna om, och det kan man se om man läser i propositionen om vi till exempel talar om skyddsregeln, hur angeläget man från Sabos och Hyresgästföreningens sida ansåg att det var att man får anpassade hyresnivåer. De avrådde från att införa den femprocentiga begränsningen som utredaren föreslog därför att man inte skulle kunna justera hyrorna på ett rimligt sätt annars.

Bara för att man inte har en egen bostadspolitik innebär det inte att andra inte har det. Om man läser Maryam Yazdanfar i den socialdemokratiska nättidningen Aktuellt i politiken skriver hon: Vi socialdemokrater orkade inte skapa en bostadspolitik efter 90-talets fastighetskris. Ja, precis så är det. Jag tycker att det var väldigt uppriktigt. Vi är många som har sett det under lång tid. Ta till er det som Maryam Yazdanfar har sagt och fundera på hur det ska kunna fungera.

Visst är det bra om man har olika förslag som kan bidra till att vi kan få ett ökat byggande. Men då måste vi få ett fungerande system. Det är vi politiker till för. Då är det opreciserade ROT-avdraget som man talar om igen, som egentligen är en statlig subvention som man inte har beskrivit hur det ska fungera, ett skott i mörkret och ingenting annat. Det leder inte till någonting, och det kan inte vara annat än väldigt illa genomtänkt.

Jag ska också säga något om hushållens skuldsättning. Om man lyssnar på personer från finanssektorn kan man notera att den ökade skuldsättningen till ungefär 45 procent beror på ökade inkomster. Det måste vara positivt att människor får ökade inkomster. Nu vet vi att man från oppositionen generellt vill höja skatten. Det har ett egensyfte.

Den andra förklaringen är låga räntor. Hur ränteutvecklingen kommer att se ut framöver vet vi inte annat än att den med all säkerhet kommer att innebära att räntekostnaden blir högre. Det är 10 procent som beror på andra faktorer, däribland bostadsbyggande. Det är bedömningen.

För att det ska kunna byggas fler hyresrätter är inte lösningen att hindra till exempel ombildning till bostadsrätter. Det får lokalpolitikerna ta ansvar för. Det är grunden i det hela.

Jan Lindholms anförande har jag bemött till stora delar genom det jag har sagt i allmänna ordalag. Svaret finns i den lagstiftning som infördes den 1 januari.

Det som är lite förvånande är att Sverigedemokraterna och Carina Herrstedt lutar sig mot en bostadspolitik som delvis inte finns, i varje fall om man läser motivreservationen. Problemet är nog inte att det har varit för höga hyreshöjningar utan att hyrorna inte har kunnat höjas på ett riktigt, rimligt och differentierat sätt. Det är vad hyresbostadsmarknadens parter har tagit ansvar för.

När det gäller diskussionen om statliga stöd och det Amineh Kaka-baveh från Vänsterpartiet sade vet vi sedan tidigare att Vänsterpartiet är det parti som inte har accepterat EU-rättsliga regler och den lagstiftning som infördes den 1 januari.

Vår bostadspolitik är inte inriktad på boende med egen kapitalinsats. Vi har uttalat väldigt tydligt, och jag kan göra det igen, att hyresrätten är betydelsefull och viktig. Det är den inte minst för ett parti som står för arbetslinjen. Ska man ha en tillräckligt flexibel och fungerande arbetsmarknad måste människor kunna flytta till arbete och också till studier.

Vår politik är inte heller inriktad mot andrahandsuthyrning. Det är en övergångslösning men ingenting som ska vara den permanenta lösningen. Är det så att vi har en bostadsbrist, och vi vet att många ungdomskullar är på väg ut på bostadsmarknaden i dag, behöver vi bostäder. Det är bättre att bo i andra hand än att inte få en bostad alls. Men det är inte det som är målet. Målet är att man ska kunna få en egen bostad.

Sedan ska jag tala lite kort om de konkreta reservationerna. När det gäller förvärv av hyresfastigheter visade det sig att hyresförvärvslagen inte fungerade i praktiken av flera olika skäl. Den hade ett antal olika brister och kunde inte effektivt förhindra att det förekom fall där hyresgäster tvingades leva under förhållanden som inte var acceptabla.

Den här frågan har jag diskuterat under förra mandatperioden när det gällde Actas förvärv i Herrgården i Rosengård. I det fallet hade det inte varit lösningen. Där är lösningen att man skärper bostadsförvaltningslagen. Då kan man ingripa när det är brister. Det är det viktiga. Vår uppfattning är fortfarande att det var rätt att ta bort den lagstiftningen och att skärpa bostadsförvaltningslagen i stället.

När det gäller frågan om ombildning anser vi att reglerna i bostadsrättslagen i allt väsentligt är bra. Men det finns skäl att kanske titta lite närmare på om utbildningskonsulter agerar på ett otillbörligt sätt.

Frågan om kooperativ hyresrätt har jag berört. Jag har också berört de reservationer som man här har yrkat bifall till, i varje fall i tillräcklig omfattning.

(Applåder)

Anf. 156 KATARINA KÖHLER (S) replik:

Herr talman! Anti Avsan från Moderaterna står här och recenserar lite spydigt våra hittillsvarande inlägg och verkar väldigt nöjd med hur villkoren är på bostadsmarknaden i dag. Vi delar på något sätt synen på de problem som finns. Men medan vi socialdemokrater vill göra någonting

åt dem känns det som att på varje fråga säger Anti Avsan att han är nöjd med hur det är.

Det tyder inte på en ansvarsfull politik. Det är väldigt ytligt att säga att ingen har efterfrågat, som Avsan sade, stöd till bostadsbyggande. Boverket säger att vi bör bygga ytterligare 40 procent mer än vad som är planerat för att komma ikapp bostadsbristen.

Vi vet att mer än hälften av kommunerna i vårt land har problem med att finna bostäder till sina invånare. Om inte marknaden vill bygga, för så är det uppenbart i dag, måste vi ta ett politiskt ansvar för det. Men det vill inte Avsan göra.

Du tog senast upp förvärvslagen. Inte heller där delar vi uppfattningen. Vi menar att behovet av gamla förvärvslagen i stället är större än vad det har varit. Därför bör man se över de problemen.

Anf. 157 ANTI AVSAN (M) replik:

Herr talman! Jag är inte nöjd med situationen på bostadsmarknaden. Den är högst bekymrande. Men det som bekymrar mig mycket mer är Socialdemokraterna, som borde kunna bidra med någonting konstruktivt. Ni röstade visserligen för den nya lagstiftningen som trädde i kraft den 1 januari i år. Men era förslag som gäller riktade subventioner av olika slag visar på att ni inte har tilltro till bostadsmarknadens parter.

Det tycker jag är bekymrande. Vem ska bygga bostäderna? Det är knappast politiker som ska göra det. Femårsplaner är det inte så många som tror på. Under den senaste tolvåriga regeringsperioden när Socialdemokraterna hade regeringsmakten fanns det allehanda subventioner. Det byggdes inte mer bostäder i genomsnitt än vad man har gjort under 2010 enligt de siffror för 2010 som är kända. Då var vi ändå i slutet av en internationell lågkonjunktur. Den inriktning som alliansregeringen och riksdagsmajoriteten hade under den förra mandatperioden var att skapa långsiktiga spelregler och få till en bostadsmarknad där bostadskonsumenternas efterfrågan i första hand ska vara styrande för vad som produceras i stället för att vänta på olika typer av riktade bidrag som oftast hamnade hos byggbolagen som producerade bostäder och andra byggnader. Nu handlar det ju om bostäder.

Man kan inte säga som Maryam Yazdanfar har sagt att vi är för detta – att några var för detta tidigare och några är emot. Då är man ju inte verklighetsanpassad. Det är det som är mest bekymrande när det gäller politiken.

Anf. 158 KATARINA KÖHLER (S) replik:

Herr talman! Jag tror att det är farligt att se bostadspolitikerna som något enskilt.

Regeringen har tagit beslut på många politikområden, bland annat när det gäller arbetslösheten och villkoren för att få a-kassa. Människor måste ibland flytta väldigt långt för att få arbete. Reglerna blir allt hårdare. Jag säger inte att det är fel, men det måste ju också finnas bostäder. Finns det inte bostäder och byggs det inte bostäder måste politiken ta ansvar för att det görs. Människor måste ha tak över huvudet för att kunna skaffa sig egen försörjning, för att kunna utbilda sig och för att kunna starta sina liv.

Genom statliga bostadssubventioner slår vi två flugor i en smäll: Vi klarar av problemet med hög arbetslöshet och vi sätter människor i arbete samtidigt som vi skapar de bostäder som så väl behövs i stora delar av landet. I Norrbotten till exempel, som är ett tillväxtområde så att det glöder, finns det inte bostäder till människor som ska jobba. I Pajala, Gällivare, Malmberget och framför allt Kiruna går det inte att få tag i en lägenhet. Det finns många områden i landet som har samma problem.

Vi måste ta ansvar för det och se till att det byggs och att det renoveras. Varför går det bra att ha ett ROT-avdrag för egna hem, men inte för bestånd av hyreslägenheter? Det är klart att det går. Det är bara viljan som saknas hos regeringen. Det är också ett sätt att få i gång arbetsmarknaden.

Anf. 159 ANTI AVSAN (M) replik:

Herr talman! Det som Katarina Köhler säger i början kan jag i allt väsentligt hålla med om. Det är när man kommer till hur man ska lösa problemen som skillnaderna finns.

Arbetslösheten ska vi väl inte diskutera nu, men den är på väg mot rekordlåga nivåer om man ska tro Konjunkturinstitutet – som jag tror var de som kom med siffror. Men den frågan lämnar jag därhän.

Nu handlar det om hur man ska åstadkomma mer bostadsbyggande. Det har med förutsättningarna att göra. Hyresrätten har fått bättre förutsättningar efter den 1 januari. Det finns kanske skäl att göra mer på det området. Det har lämnats förslag från hyresbostadsmarknadens parter. Vi får se om det kan leda till något.

Det ROT-avdrag som Katarina Köhler nämner är inte ett ROT-avdrag i egentlig mening; det framgår av budgetmotionen. Det är en riktad subvention som är väldigt opreciserad. Skälet till att man inte ska ha ett ROT-avdrag på det här området – om vi nu verkligen talar om ett ROT-avdrag – är att ROT-avdraget för dem som har ett eget hem infördes mycket för att motverka svartarbete. Det problemet finns inte när det gäller flerbostadshus. De som har näringsfastigheter och är näringsidkare anlitar inte svart arbetskraft på det sätt som man har gjort när man har anlitat hantverkare i det egna hemmet. Ett riktigt ROT-avdrag inom byggsektorn skulle inte leda till så många fler i arbete som det ROT-avdrag som vi har infört. Det finns alltså väsentliga skillnader.

Nu talar vi om förslag som inte ens finns. Den ROT-verksamhet som Socialdemokraterna har talat om är egentligen något annat. Det är en riktad subvention som inte är preciserad.

Anf. 160 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Jag vill egentligen inte förlänga debatten eftersom vi alla är övertygade och vet vad vi vill. Men det kan vara intressant att höra vad Anti Avsan menar. Han säger att detta är viktigt och att vi är överens om att problemet är stort och att det är stor brist på bostäder för ungdomar och andra. En representant för regeringen säger att det är sant och att hyresrätterna är viktiga. Statsministern själv säger att det är ett problem, men att problemet inte är så viktigt utan att det kommer att försvinna.

I Stockholm – denna stora stad med så många problem – har man antagit direktiv för att omvandla alla hyresrätter inom staden. Det är många protester på gång. Det är som om man lever i en helt annan värld och inte

vill höra att det är ett stort problem. Bostadssituationen i Sverige är i kris, inte minst i de stora städerna.

Min fråga är: Vad vill ni egentligen göra åt saken? Det är en sak att prata om det. Vi rödgröna har kommit överens om ett helt paket av lösningar på detta problem. Vad har ni? Ni bara spekulerar. Statsministern säger att det inte är viktigt. Här i riksdagen säger ni att det är jätteviktigt. Vad vill ni egentligen göra?

Anf. 161 ANTI AVSAN (M) replik:

Herr talman! Om man har deltagit i politiken under den förra och den här mandatperioden har man säkert kunnat se vad vi har gjort. Därför finns det ett antal motioner som vänder sig mot det vi har gjort. Det är en mängd ändringar av förutsättningarna för bostadsmarknaden för att den ska kunna fungera bättre.

Det är inte säkert att det räcker, men man måste låta regelverk få fungera i verkligheten. Det är förvånande att man kommer med något annat redan innan regelverken har trätt i kraft. Jag kan inte beskylla Vänsterpartiet för det. Vänsterpartiet var inte för att man skulle införa den aktuella lagstiftningen för allmännyttiga och kommunala bostadsaktiebolag och nya hyressättningsregler.

Hyresbostadsmarknadens parter tror på detta, och vi tror på detta. Det är viktigt.

Jag vill påstå att de beskrivningar som framförs beträffande vad statsministern har sagt och inte sagt är felaktiga. Det är ett problem att det inte finns tillräckligt med hyresrätter. Det är också en fråga för politikerna lokalt. Bostadsförsörjningsansvaret ligger ju hos kommunerna, men vi skapar genom regelverket förutsättningar för att det ska fungera.

Jag tycker att politikerna i Stockholm ska svara för sig själva, men jag vet att det har införts ett ombildningsstopp för en viss tid inte bara i innerstaden utan också i ytterstaden. Om man ombildar eller inte är ett lokalpolitiskt ansvar. Det är där man har ansvaret för hur bostadsförsörjningen ser ut. Det kan vi inte lägga oss i annat än när det gäller regelverket.

Anf. 162 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Jag är väl medveten om att högerregeringen har stoppat investeringsstödet till nybyggnation. Vi vet att det har skapat mycket problem. Boverket och andra hojtar till. Genom att man har stoppat det statliga stödet har nyproduktionen stannat.

Det är helt klart att vi vet om detta. Men det handlar inte om att det inte finns regelverk. Ni har skapat regelverk som marginaliserar människor som har behov bostäder. Man är helt enkelt ute efter människor som har tjock plånbok.

Alla människor som söker bostäder i Stockholm och i de andra storstäderna har inte pengar för att köpa en bostad. Nu handlar det, som Anti Avsan säger, om förorterna. I stället för att bygga olika typer av bostäder för att det ska vara attraktivt försöker man ställa människor mot människor. Den egna grannen blir helt plötsligt ens hyresvärd. Det är mycket obehagligt. Många människor upplever denna obehagliga situation. Det är det som också sedan leder till mer och mer segregation och marginalisering. Sverigedemokraterna tror att det är invandrarnas eller förorternas

problematik. Men det är den politik som ni har fört och för som skapar dessa problem med segregation och utanförskap och ännu mer marginaliserade grupper och ännu fler ungdomar som inte törs ta steget till arbetsmarknad och utbildning på grund av att de inte har råd att köpa de bostäder som ni har omvandlat från hyresrätter till bostadsrätter.

Det handlar inte bara om en Stockholmsproblematik, utan det är en storstadsproblematik, och vi som politiker måste ta ansvar. Och det är ni som tar ansvar för detta.

Anf. 163 ANTI AVSAN (M) replik:

Herr talman! Det är mycket svårt att försöka redogöra för saker och ting här och försöka förklara. Jag vill inte ge mig in i detta faktafelsträsk som jag möts av. Det görs också direkt felaktiga påståenden och grova generaliseringar. Det är nästan så att man uppfattar det som att det inte finns en seriös vilja att diskutera detta eller att vi faktiskt lever i helt skilda världar och att vi har en verklighetsuppfattning som verkar skilja sig åt i vissa delar. Men jag har ändå förstått det som att vi uppfattar samma problem på bostadsmarknaden.

När det gäller beskrivningar av åtgärderna har jag tidigare sagt, och jag kan säga det igen, att de riktade subventionerna inte förlängdes av den socialdemokratiska regeringen 2006. Amineh Kakabaveh kanske kan fråga någon annan om varför inte det gjordes, för det kan inte jag svara på. Varför gjorde man inte det? Någon är svaret skyldig.

Vi fattade beslut om en avveckling av räntebidragssystemet. Denna avveckling ska vara genomförd 2012. Men jag vet att socialdemokratin också hade en plan för hur räntebidragssystemet skulle avvecklas. Men den frågan kan jag inte heller svara på, utan den får någon annan svara på.

De nya regler som har införts under den förra mandatperioden har inte lett till ett minskat bostadsbyggande efter den internationella lågkonjunkturen och finanskrisen. Siffrorna för 2010 har, såvitt vi har kunnat se, legat högre än genomsnittet under hela den tolvåriga socialdemokratiska regeringsperioden, trots att man hade en mängd olika riktade subventioner som alla efterfrågar nu. Varför är det så? Det är inte jag som ska svara på den frågan. Jag kan bara säga att vi tror att vår bostadspolitik fungerar, medan oppositionen inte har någon.

Anf. 164 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Rubriken på detta betänkande är *Hyresrätt m.m.* Jag får hålla med om att det har varit mycket med mera hittills.

Jag vill börja med att instämma i Anti Avsans anförande och yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Detta betänkande handlar om hyresrätt och kooperativ hyresrätt. I betänkandet behandlas motioner från allmänna motionstiden där dessa ämnen har tagits upp. Då ligger naturligtvis fokus på dessa två upplåtelseformer. Men det är ändå viktigt att utgå från helheten i Folkpartiets och Alliansens bostadspolitik. Den har ända sedan 2006 handlat om att skapa långsiktiga och stabila spelregler som ger förutsättningar för byggande. Då handlar det om alla upplåtelseformer.

Enligt Folkpartiet och Alliansen är det helt fel att politisera en upplåtelseform. Man måste alltid utgå från den enskilda bostadskonsumen-

ten. Ska den enskilda bostadskonsumenten ha en valfrihet bygger det naturligtvis på att alla typer av upplåtelseformer finns. Det är vår skyldighet att skapa förutsättningar för att man kan bygga på det sättet. Ingen upplåtelseform har alltså något politiskt egenvärde.

När det gäller hyresrätten kan vi slå fast – det verkar som om vi fastnar i den diskussionen – att den har sin givna plats, och det är en mycket viktig upplåtelseform, inte minst av de anledningar som har framförts här och som handlar om flexibilitet och rörlighet på arbetsmarknaden och så vidare.

Jag vill också passa på att säga att det som Amineh Kakabaveh säger om att regeringen på något sätt är ute efter några speciella människor är helt felaktigt. Vad regeringen är ute efter är att skapa en valfrihet för varje bostadskonsument. Vilken grupp man sedan tillhör i samhället är en helt annan historia.

Regeringen anser att hyresrätten liksom alla andra upplåtelseformer måste utvecklas. En utredning är nu på gång som ska ta reda på om det finns ytterligare som ska göras när det gäller hyresrätter för att just skapa ett regelverk, inte för att subventionera hyresrätter.

Man kan också se att det är viktigt att hålla fast vid denna politik. Ser man på det totala byggandet var det naturligtvis en svacka 2009 i finanskrisens spår. Men nu är vi tillbaka på nivåer som ligger över de nivåer som vi hade tidigare. Det finns externa skiftningar. Men det är också någonting som vi får räkna med. Det gäller att hålla fast vid dessa spelregler.

Jag skulle vilja säga något med anledning av olika typer av diskussioner kring hyressättningssystemet och ta upp det som Socialdemokraterna tar upp i reservation 1 och som inte har nämnts här tidigare i dag. Det handlar om att man vill göra ett tillkännagivande om att marknadshyror ska ut ur bilden och att det inte ska diskuteras mer.

För mig har den frågan aldrig varit inne i bilden. Mig veterligen finns det inget parti som har drivit frågan om att man vill införa rena marknadshyror i Sverige.

Folkpartiet har pläderat för friare hyressättning inom bruksvärdesystemets ram. Men vi har dock hela tiden varit mycket tydliga med att säga nej till marknadshyror och att det måste finnas skyddsregler mot oskäligen hyreshöjningar. Vi har varit överens om att till exempel lägesfaktorn ska få ett större genomslag i hyressättningen. Men det är inte detsamma som marknadshyror utan det är fortfarande inom bruksvärdesystemets ram och speglar hyresgästernas betalningsvilja för vissa saker.

Detta har genomsyrat alliansregeringens politik under denna period. När vi har reformerat hyressättningssystemet har det skett i nära samarbete med bostadsmarknadens parter. Man får premiära Hyresgästföreningen, Sabo och Fastighetsägarna för att de har samarbetat för hyresrätterns bästa i detta sammanhang. Regeringen har varit en viktig part i detta, och man har skapat ett system som man faktiskt är överens om. Då kan vi bara konstatera att det är bra att den frågan är på bordet och att vi naturligtvis får se hur det fungerar och följa upp det. Jag vet att Vänsterpartiet röstade emot detta. Men övriga partier var egentligen för detta system, även om de inte riktigt medgav det den gången heller.

Det andra förslaget i tillkännagivandet i reservation 1 handlar om att man vill ta bort undantaget när det gäller skyddsregeln när en hyresgäst har medgivit att man har renoverat på ett visst sätt eller att Hyresnämnden har godkänt en åtgärd i ett hyreshus. Jag kan tycka att detta innebär att man lite skjuter över målet.

Grundregeln är att skyddsregeln finns, och den är ett nödvändigt skydd för den enskilda hyresgästen. Utgångspunkten är att man ska hindra att det blir oskäligen hyreshöjningar som slår igenom vid ett tillfälle. Detta till trots tycker jag att det måste vara helt rimligt att detta måste gälla när hyresgästen själv har godkänt åtgärden eller fått ett utslag från Hyresnämnden i förtid. Det handlar faktiskt om förutsägbarhet i detta sammanhang.

Herr talman! Jag ska gå över till reservation 8 som handlar om förvärvslagstiftningen. Den rödgröna oppositionen vill återinföra förvärvslagstiftningen. Jag kan konstatera att den upphävdes så sent som den 1 mars 2010. Det är lite drygt ett år sedan. Det kanske är lite svårt att se effekten av vad borttagandet av denna lagstiftning har skapat.

Det är också viktigt att ta fram det som också har nämnts av alla debattörer, nämligen att bostadsförvaltningen skärptes för att tillvarata hyresgästernas intressen och att det infördes ökade möjligheter att ingripa i ett tidigare skede vid bristande förvaltning. Kraven för ett förvaltningsåläggande sänktes till exempel, och nya fastighetsägare fick någon typ av prövotid. Under den första tiden av byggen hade man alltså ännu lägre trösklar för förvaltningsingripande.

Jag kan nog inte se annat än att denna typ av ingripande ändå är ett faktiskt ingripande mot ett faktiskt förhållande och betydligt mer träffsäkert än den prognos, kan man väl kalla det, som man ska göra om man ska jobba efter förvärvslagstiftningen. Vad jag minns av diskussionen om förvärvslagstiftningen handlade det mycket om en massa skräckexempel, men om man tänker till lite inser man att förvärvslagstiftningen gällde då. De hade tillkommit ändå. Det var alltså alldeles klart att effektiviteten i förvärvslagstiftningen kunde ifrågasättas.

Jag kan inte se att det har framkommit några förändringar som sammantaget ger att det skulle vara effektivare att ändra på den lagstiftning vi har i dag. Att förvärvslagstiftningen är borta och att vi har en skärpt bostadsförvaltningslag tror jag alltså är en väldigt bra kombination för hyresgästernas bästa.

Herr talman! Jag ska tala lite om den kooperativa hyresrätten. Det finns en reservation här, som naturligtvis bygger på en motion, om att man ska främja den kooperativa hyresrätten och ge ett speciellt uppdrag kring den. Jag vill upprepa att upplåtelseformen kooperativ hyresrätt säkert är jättebra för den som vill bo på det sättet. Detta val styrs dock inte politiskt, utan också det styrs av den enskilde bostadskonsumenten. Valfriheten gäller kooperativ hyresrätt likaväl som den av Alliansen införda ägarlägenheten. Det är likvärdiga villkor som valen ska vara på.

Jag vill nog påstå att det inte finns någon bristande information och kunskap om den kooperativa hyresrätten. Går man in på de söksidor som Boverket och Konsumentverket har satt upp finns det hur mycket information som helst om alla upplåtelseformer. Att man då politiskt skulle gå in och främja en typ av upplåtelseform känns väldigt främmande för mig.

Jag har en känsla av och tycker att vi har kommit ganska långt i att faktiskt skapa den typ av bostadspolitik som kan hålla över tid. Politik handlar om att skapa bra spelregler för en fungerande marknad. Det handlar inte om hur stora anslagen är. Det måste väl ändå vara den bästa politiken vi kan ha, om vi kan ha ett regelverk som inte kräver att vi ingriper med subventioner och annat. Det är nämligen mer ett tecken på att vi har regler som gör att marknaden inte fungerar.
(Applåder)

Anf. 165 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Bostaden är navet i våra liv – det vi kallar hemma! Många människor flyttar ofta, andra behåller samma bostad från vaggan ända till graven. I bästa fall är hemmet en spegling av det liv vi lever och det liv vi skulle vilja leva, oberoende av vilken fas av livet man befinner sig i.

Den bostad du har ska passa din plånbok, din familjesituation, ditt arbete och i bästa fall också dina fritidsintressen. Den ska vara lätt att få tag i, lätt att sköta och lätt att göra sig av med. Det är det som är hyresrättens fördelar, att den känns attraktiv och värdefull. Det är lite grann som ett Kinderägg, ni vet ett sådant där man kan bygga ihop någonting av, leka med och dessutom äta upp. Det är väldigt bra.

Som ni märker hör jag till dem som hellre talar om bostadspolitik i ett sammanhang. Jag tycker att utgångsläget ska vara att man ska likställa upplåtelse- och ägandeformer och skapa valfrihet genom att skapa en mångfald sådana. De bästa bostäderna och de bästa områdena är de där alla upplåtelseformer finns att tillgå och där du inte kan särskilja den ena upplåtelseformen från den andra.

Jag hör också till dem som tycker att det i varje storstad, mellanstor stad, tätort och samhälle ska finnas tillgång till hyresrätter. De ska dessutom vara tillgängliga på en öppen och legal marknad. Behövs det stöd av något slag för att skapa ett sådant utbud, en sådan marknad, så ska det ske genom aktiv kommunal planering och markpolitik. Det ska ske genom att man till exempel tillåter att det byggs tätare i städerna och att det byggs högre hus.

De kommunalt ägda bostadsbolagen är förstås ett väldigt viktigt redskap för kommunerna i detta sammanhang. Det är viktigt att även privata bostadsföretag ges chansen att konkurrera på likvärdiga villkor med de kommunala – med allmännyttan.

Ett annat sätt att åstadkomma byggnation är att erbjuda kreditgarantier av olika slag, till exempel riktat till de personer som behöver det för att kunna få fatt på en lägenhet eller en bostad. Det handlar också om att erbjuda kreditgarantier till de företag som vill satsa på byggande där efterfrågan är liten, utanför storstadsregionerna.

Vi i Centerpartiet vill självklart se människor av olika bakgrund, olika familjesituationer och olika inkomstnivåer bo i hyresrätter även i centrala Stockholm, Göteborg och Malmö. När det gäller hyresrätter i centrala lägen måste vi dock vara ärliga och erkänna att bruksvärdesprincipen kan vara problematisk. För hur gör man när en fastighetsägare investerar i sin fastighet för att sänka drifts- och energikostnader utan att ha möjlighet att få täckning för detta i hyressättningen? Hur gör vi för att undvika att vi får en svarthandel med hyresbostäder när hyran inte mots-

varar marknadsvärdet för en annan bostad, exempelvis en bostadsrätt, i centralt läge?

Inte nog med att det behövs fler hyresrätter – det behövs dessutom fler billiga hyresrätter, säger man. Hyresrätten ska vara attraktiv. Det är huvudsakligen byggbranschen själv och byggfacken som borde ta ansvar för att man får en sådan utveckling. En stor del av byggkostnaderna är dessutom skatter. Brist på konkurrens i branschen är en annan orsak till att hyrorna i nyproducerade bostäder blir höga.

Vi har i olika anföranden hört talas om att fastighetsägarna är kortsiktiga och giriga. Vi har hört tal om hyresslaveri. Jag anser inte att det är ett sätt att stärka hyresrätten att tala så. Det är inte rätt att skrämja folk med företeelser på bostadsmarknaden som knappt förekommer, och är det så att de förekommer är det heller inte så att de förslag vi hör ifrån S, V och MP är någon verksam medicin mot dem.

Vi menar att subventioner leder till att det byggs mindre och att byggandet då inte alltid motsvarar det behov som finns. Vi menar att subventioner snarare driver än pressar kostnader.

Skatterna är ett annat styrmedel. Fastighetsägarna, allmännyttan och Hyresgästföreningen har gemensamt fört fram förslag på hur de vill göra för att stärka hyresrättens ställning. Jag anser att regeringen borde ta detta till sig och väga frågan om till exempel moms på hyran, införande av skattefria underhållsfonder och borttagande av fastighetsavgiften för hyresrätter utifrån principen att inte subventionera utan sträva efter största möjliga likställighet mellan olika upplåtelseformer.

Många olika skäl har framförts till varför hyresrätter är viktiga. Ett ytterligare skäl till att det ska finnas tillgång till bostäder är att det ger tillväxt och främjar företagarna och deras utveckling. Ett företag som är nyetablerat på en ort och växer behöver naturligtvis rekrytera personal. De behöver i sin tur förskoleplatser, bra kollektivtrafik och tillgång till en bostad för att kunna tacka ja till ett sådant jobberbjudande, bryta upp bopålar och våga flytta. Hyresrätten är då bra i avvaktan på att man kanske hittar en annan bostad någon annanstans som passar familjen bättre, när den väl flyttar efter.

Dagens debatt handlar som vi har sagt specifikt om hyresrättens villkor. Det är en viktig fråga för Centerpartiet. Det är angeläget att vi stärker hyresrättens ställning, och jag tror att det bästa sättet att stärka hyresrättens ställning är just att tillåta varierade upplåtelseformer i ett och samma bestånd. Därför ser jag fram emot regeringens utlovade utredning om hyresrätten.

Jag välkomnar möjligheten att nyproducera ägarlägenheter, och på sikt ser jag fram emot att det läggs fram ett förslag om att man ska kunna skapa sådana lägenheter i befintligt bestånd. Jag beklagar verkligen de signaler som vi får från regeringshåll som antyder att direktiven till utredningen om ägarlägenheter kan försenas på grund av resursbrist, vilket i sin tur är en följd av tidigare fattade beslut här i riksdagen om neddragningar inom Regeringskansliet.

Att vi nu har höjt grundavdraget på intäkter från uthyrning av del av sin bostad betyder att det blir enklare för studenter att få tag på en bostad. Om det blev helt skattefritt, som Centerpartiet har fört fram tidigare, att hyra ut delar av bostaden skulle ännu fler möjligheter skapas till bostäder för ungdomar.

Jag välkomnar ett förslag från regeringshåll om möjlighet att göra till- och frånval i hyreslägenhet så att bostandarden kan anpassas till både behov och plånbok. En sådan förändring betyder att hyresgästens inflytande och ansvar för den egna bostaden kan öka.

Det går inte att komma ifrån att den som har ansvaret för hela fastigheten, skötsel, miljö och energiåtgärder, är fastighetsägaren. Det är det som hyresgästen ersätter fastighetsägaren för genom att betala hyra. Men det medför skyldigheter.

Slutligen, herr talman, är det framför allt de ungas situation på bostadsmarknaden som vi behöver lyfta fram. Finns det en brist på bostäder är det främst de drygt 200 000 ungdomar mellan 20 och 27 år som behöver en bostad som drabbas. Ingen för deras talan. Bostäder med enklare standard, möjlighet för till- och frånval, möjlighet att hyra ut del av sin bostad, fler upplåtelseformer som ägarlägenheter och kooperativa hyresrätter ökar alla utbudet och tillgången på bostäder.

Rätten att skaffa en bostad innebär att man har ett ansvar som följer av att man också får ett inflytande. Rätten att flytta och att välja att bo kvar när levnadsförhållandena förändras är viktig för oss i Centerpartiet.

Sverige har en tradition av stark lagstiftning och starka parter som bevakar olika intressen. Den svenska modellen är bra så länge den inte leder till ett nytt utanförskap, så länge den inte utestänger människor från bostadsmarknaden, hindrar rörligheten, fördröjer upprustningen av äldre bostäder och fördyrar nybyggnation av bostäder, hyresrätter.

(Applåder)

Anf. 166 KATARINA KÖHLER (S) replik:

Herr talman! När Ola Johansson säger att man värnar hyresrätten och att hyresrätten ska få upprättelse undrar jag: Hur ska ni få människor runt om i landet att tro på det? Hur ska de kunna lita på det ni säger? Ni är ju inte överens i dessa frågor inom regeringspartierna. Ni tycker olika i olika partier. Ni missgynnar konsekvent de boende i hyreslägenheter på många sätt. Först och främst är byggandet av hyreslägenheter på en bottenivå.

Ni pratar om att byggandet har ökat mycket. År 2010 tror jag att ni använder som mått och säger att det aldrig byggts så mycket eller på väldigt länge. Ja, då var det från en mycket låg nivå, från en bottenivå. Minskningen av byggandet av sådana bostäder startade redan 2007, ganska långt innan finanskrisen kom. Varför skulle människor lita på er?

Dessutom undantar ni, som jag har sagt tidigare, möjligheterna för ROT-avdrag när det gäller flerfamiljshus.

Jag undrar bara: Vad ska ni göra för att människor ska tro på er och för att återskapa spelregler för en fungerande marknad? Säg det till dem som inte har någonstans att bo, som inte kan flytta när de har fått ett nytt jobb eller som inte kan börja sin drömutbildning därför att det inte finns boende.

Anf. 167 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Katarina Köhler inleder med att fråga hur vi ska kunna övertyga människor om att vi tror på hyresrätten. Man gör inte det genom att föra den typen av argumentation som vi har hört från talarstolen både från dig, Katarina, och från dina kamrater i Vänsterpartiet och Miljöpar-

tiet. Man pratar om fastighetsägare som är giriga och om hyresslaveri. Det är inte att skapa den positiva bild av hyresrätten som jag vet ändå finns.

Jag är helt övertygad – jag talar av egen erfarenhet – om att vi genom en aktiv kommunal planering med överenskommelser med fastighetsägare kan skapa den utveckling som gör att det byggs även hyresrätter. Jag kommer själv från en kommun som växer snabbt och där bristen på bostäder är stor. Det påstås att vi har 8 000 i bostadskön. Det stämmer nog inte; det kanske är 1 500–2 000. Men vi åstadkommer ändå ett bostadsbyggande där vi bygger 30 procent hyresrätter. Det är inte möjligt i många socialdemokratiskt styrda kommuner.

Med den bilden med mig vet jag att det är möjligt. Jag vet att det är möjligt utan statliga subventioner. Det är det som är ert förslag – skattekollektivet ska stå för bostadsbyggandet. Om man säger att det är politiker som bygger bostäder och inte marknaden, om man säger att det inte är marknaden och bostadsföretagen som bygger hyresrätterna, vem är det då som gör det?

Katarina nämnde också ROT-avdraget. Anti Avsan var inne på det och berättade att ROT-avdraget är ett sätt att få bort svarta hantverkare från en marknad och att dessutom skapa arbeten i en tid när det är ont om jobb. Det är en annan typ av åtgärd än det som ni föreslår när ni talar om ROT-avdrag.

Anf. 168 KATARINA KÖHLER (S) replik:

Herr talman! Jag vill betona att jag inte talat om vare sig hyresslaveri eller fastighetsägare som är gangstrar eller giriga eller vad det är, men det finns några som är det. Jag menar att den förändrade lagstiftningen inte på något sätt gör det svårare för dem, utan tvärtom blir det enklare. Det känns inte alls bra.

Vi pratar om bostadsbyggande och kopplar in andra politikområden, för samhället är en helhet. Vi investerar i så fall i stöd för att bygga hyresrätter. Vi ser det som en investering, och vi kan samtidigt skapa arbetstillfällen. Jag tycker att det går alldeles utmärkt att prata om dessa båda politikområden samtidigt därför att det hänger ihop. När vi investerar får vi ut någonting av det.

Jag menar att jag som hyresgäst inte har vunnit någonting på att man tog bort förvärvslagen och i stället skärpte bostadsförvaltningslagen. Om jag har haft otur att bo i ett hus som har varit illa skött under många år och jag får en ny ägare till fastigheten, och hyresnämnden – åtta finns det i landet – har tre år på sig att pröva fastighetsägaren så lever jag som hyresgäst ändå i värsta fall i en dålig boendemiljö. Hade vi haft kvar förvärvslagen och skärpt den hade man kunnat stämma i bäcken före ett köp.

Anf. 169 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Om det är förvärvslagen du, Katarina Köhler, talar om skulle jag vilja veta – nu har du inte möjlighet att svara mig – på vilket sätt den fungerade tidigare när det innebär att den juridiska person som förvärvar en fastighet lätt kan byta ägarbild. Plötsligt finns det andra ägare som har ett annat syfte med sitt ägande. Hur väl fungerade det när

det krävde ett kommunalt initiativ med en kommunal beslutsprocess för att komma fram till att hyresnämnden skulle pröva ärendet?

Det skulle vara intressant att se först huruvida den nya lagen är bättre än den andra innan vi diskuterar vad som har varit en bra eller en dålig åtgärd. Jag trodde inte på den tidigare förvärvslagen.

Anf. 170 OTTO VON ARNOLD (KD):

Herr talman! Det har varit en intressant debatt där vi ser två klara skiljelinjer. I den ena håller oppositionen fast vid en gammaldags politik, en ineffektiv politik, en inte speciellt människovänlig politik. Sedan har vi Alliansen, som vill se långsiktiga villkor och som vill ha en välfungerande hyresmarknad, en opolitiserad hyresmarknad. Det är upp till svenska folket att välja. Vad vill man ha?

Hyresrätten är en viktig del av boendet. Ungefär 43 procent av de 4,4 miljoner bostäderna är hyresrätter. Hyresrätten har en viktig funktion, har vi hört i dag. Den ska vara billig och lätt att komma åt. Det är oftast i början av yrkeslivet som man har användning för en hyresrätt, även om man kan fortsätta med en sådan längre fram. Men den skapar en flexibilitet när man vill komma åt ett boende och behöver flytta till en annan ort. Så är tanken.

Samtidigt ser vi att hyreslagstiftningen precis som arrendelagstiftningen har en social funktion. Den är viktig och är något som vi vill behålla. Det är för att skydda den svagare parten, hyresgästen, mot en eventuellt starkare part, hyresvärderna. Det handlar om bra balans och finns i många andra lagstiftningar.

Däremot kan man säga att vi har byggt upp en lagstiftning kring hyresrätten som är svåröverblickbar och skapar en hel del snedvridningar på den marknad som vi har. Det är därför viktigt att börja diskutera hur vi kan återskapa intresset för hyresrätten och hitta en balans mellan de olika boendeformerna. Den eminenta bostadsministern Stefan Attefall vill tillsätta en utredning om hur man kan utveckla hyresrätten.

Det pågår mycket arbete inom Regeringskansliet för att förbättra, skapa rättvisare villkor och hitta flexiblare boendeformer och långsiktiga former där hyresgästernas ställning stärks så att man kan välja sitt boende. Det besvarar många av de motioner som finns.

Oppositionen har under många år politiserat boendet. Man har sett – det har framkommit i många fall – boendet som en social rättighet som marknaden ska tillhandahålla till låga kostnader. Man vill alltså styra hur människor ska bo. Samtidigt vill man subventionera på en näst intill oligopolistisk marknad, som inte fungerar speciellt bra. Det har lett till höga produktionskostnader och klara utbudsbegränsningar.

Politiken har lagt sig i väldigt mycket. Vi kristdemokrater, som är politikens gränsvårdare, vill se till att bostadspolitikerna är långsiktiga. Den kan förenklas och förbättras och ska ge ett stabilare och ökande byggande i Sverige.

Låt mig gå in på de olika delarna. Vi kan först se på hyressättningen. Som har nämnts har vi fått en trepartsöverenskommelse mellan Hyresgästföreningen, Fastighetsägarna och allmännyttan. Den lägger grunden för att få en rättvisare fördelning av hyreskostnaderna.

Vi vill inte ha marknadshyror. Däremot tror vi på en ökad flexibilitet inom bruksvärdesystemet, där attraktiva områden kan ha ett högre värde. Det ger också möjlighet att få en rättvisare fördelning. I dag har vi haft subventioner där de attraktiva områdena har blivit subventionerade av mindre attraktiva. Man kan göra som man har gjort i Malmö, där man har haft ett antal kriterier för att värdera sin hyresrätt och då får en ökad rättvisa.

Det är också viktigt, herr talman, att vid ombyggnad få in ett hyresgästinflytande. Det är viktigt att man kan ge ansvar till hyresgästerna, och man kan ge dem kunskap, så kan de också få underhålla en del själva. Men det kräver en avtalsmässig form, och det är på gång på flera olika ställen och har påbörjats med framgång.

Andrahandsuthyrning är ett sätt att öka tillgängligheten. Stora delar av vårt bostadsbestånd är dåligt utnyttjat. Kvadratmetytan per person är ganska hög. Det finns säkert – med de stimulanser som vi förhoppningsvis kommer att fortsätta med till andrahandsuthyrare – möjlighet att hyra ut en del av sin bostad. Här kommer också ROT-avdraget in för att hjälpa till lite grann vid ombyggnad.

Vid nyproduktion, speciellt i attraktiva områden, bör man nog titta över vilka principer som ska gälla. Jag menar givetvis inte att vi ska införa marknadshyror, men vi ska öka flexibiliteten för att stimulera till ett ökat byggande. Det tror jag är en möjlighet.

Sedan måste jag komma in lite grann på det Katarina Köhler sade om de dåligt skötta hyreshusen. Det är beklagligt att sådana finns. Problemet med den gamla förvärvslagen var att den inte fungerade speciellt bra. Den var omständlig och användes i ganska få fall.

Nu har vi ändrat så att man kan gå in tidigt och ha ögonen på hyresvärdarna. Om de inte fungerar finns det två nivåer för förvaltning. Det är en ganska ny lagstiftning. Låt oss testa detta till positiv framgång.

Jag gillar hyresrätten. Jag gillar också den kooperativa hyresrätten, bostadsrätten och ägarlägenheter både i befintligt bestånd och i nyproduktion. Som Ola Johansson framhöll är det viktigt att vi får möjlighet att införa det även i befintligt bestånd. Det saknar vi än så länge, men vi hoppas att Regeringskansliet kan få lite fart och genomföra detta. Tyvärr kan man väl lite grann skylla på oppositionen, eftersom de har dragit ned på resurserna till Regeringskansliet.

De här olika formerna ska inte politiseras. De har alla sina för- och nackdelar. Med den information som finns på marknaden och som finns på hemsidor hos Boverket och andra kan man välja sin boendeform. Politikerna ska inte bestämma den. Det är upp till var och en att skaffa sig den fullgoda information som finns på marknaden. Vi ska här i riksdagen lägga ut en långsiktig politik. Kommunerna ska tillämpa den och anpassa den till sina lokala marknader.

Jag yrkar avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 17 mars.)

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2010/11:TU12
Väg-, fordons- och trafikfrågor.

*Väg-, fordons- och
trafikfrågor*

Anf. 171 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! I betänkandet TU12, *Väg-, fordons- och trafikfrågor*, behandlas motioner och yrkanden om förnybara drivmedel, åtgärder inom taxibranschen, fordonsbesiktning, registreringsskyltar, digitala färdskrivare, övergivna fordon och parkeringsfrågor.

Många för fram förslag om olika miljöåtgärder inom trafikområdet.

Utskottet betonar i betänkandet att omställningen till ett långsiktigt hållbart transportsystem är en av de största utmaningarna inom transportpolitiken. En rad strategiska insatser har gjorts, och ytterligare betydelsefulla åtgärder har aviserats.

Rörande riksdagens tidigare tillkännagivande om att regeringen borde se över de konsekvenser som lagen om skyldighet att tillhandahålla förnybara drivmedel har för mindre tankställen i glesbygd ser utskottet med tillfredsställelse på att regeringen meddelat sin avsikt att inom en snar framtid återkomma till riksdagen med förslag som innebär att dispensererna från pumplagens sista steg ska permanentas.

När det gäller taxitrafiken betonar utskottet att en sund konkurrens ska råda inom taxinäringen. Utskottet konstaterar att ett införande av redovisningscentraler för taxinäringen skulle kunna vara en verksam åtgärd för att främja taxibranschens utveckling. Därför utgår utskottet från att regeringen skyndsamt bereder de aktuella taxifrågorna och återkommer till riksdagen med sin bedömning.

Med hänvisning till sina ställningstaganden och pågående beredningsarbeten avstyrker utskottet samtliga 47 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. Det finns 14 reservationer i betänkandet, vilket utskottet här överlämnar till riksdagen för debatt och ställningstagande.

Anf. 172 LEIF PETTERSSON (S):

Herr talman! Vi ska nu, precis som Ola Johansson sade, diskutera en rad frågor som berör väg-, fordons- och trafikfrågor. Det rör sig om frågor inom ett brett spektrum. Debatten riskerar därför att bli ganska ostrukturerad. Den kommer i varje fall att handla om många olika saker. Jag tänker uppehålla mig vid de punkter där vi yrkar bifall till olika reservationer. Det innebär inte att jag inte står bakom alla reservationer som vi har lagt fram, men för tids vinnande gör jag på detta sätt.

Det första som måste konstateras är att vi nu har en regering och en riksdagsmajoritet som är tömd på idéer för framtiden. Det visas inte minst när vi nu ska debattera några frågor som är ganska enkla men som skulle innebära stora positiva förändringar för dem som är berörda, om bara majoriteten för ett ögonblick orkade lyfta blicken. I stället är man fixerad vid jobbskatteavdrag och andra skattesänkningar som helt tar bort möjligheten att vidta åtgärder ens i de enklaste frågor.

Finansdepartementet styr hela den högerledda regeringen och riksdagsmajoriteten. Jag ska ge några exempel. Det handlar om tömningscentraler för taxi som skulle inbringa ca 1 miljard till statskassan – ingen

åtgärd. Det handlar om åtgärder som skulle underlätta livet i glesbygd genom att bilbesiktningen skulle kunna ske närmare hemmet och skyltning för att det lokala näringslivet ska utvecklas – ingen åtgärd. Det handlar om initiativ som innebär att snöskotern ges bättre förutsättningar, inte minst inom besöksnäringen – ingen åtgärd. Det handlar om en enkel översyn av digitala färdskrivare för att förbättra konkurrenssituationen för seriösa åkare – ingen åtgärd.

Herr talman! Detta är inte bra. Jag hoppas att majoriteten tänker om och kastar loss från fixeringen vid skattesänkningar.

Det första som jag tänker beröra lite mer är tömningscentraler för taxi. Vi har fyra motioner där man kräver åtgärder inom detta område. Det är tre socialdemokratiska motioner och en motion från centerpartisten Staffan Danielsson. Vi har alltså ett blocköverskridande krav som ratas. För mig är det obegripligt att utskottsmajoriteten inte backar upp de här förslagen. Taxibranschen har i en uppvaktning av trafikutskottet uttryckt sitt sedan länge kända krav på att tömningscentraler ska vara obligatoriskt. Jag förstår taxibranschen. Det de strävar efter är att konkurrens på lika villkor ska kunna ske. Svartåkare och fiffelare ska ges så lite utrymme som möjligt. De seriösa taxiåkarna har inget emot den här åtgärden. De skulle tvärtom hälsa det här förslaget med tillfredsställelse. Det ger dessutom, lågt räknat, 1 miljard i ökade intäkter till staten. Det kan aldrig vara fel att se till att de skatter som beslutats av denna kammar verkligen också betalas. Jag vill i det här sammanhanget också peka på att Skatteverket i en skrivelse från november förra året stöder förslaget. Inte minst det borde väl få en ansvarskännande majoritet att agera.

I debatten har framförts att detta skulle kosta stora pengar för varje taxibil. Summor på 100 000 har nämnts av finansministern. Vi kan konstatera att han i det här fallet har räknat fel. Det är summor helt tagna ur luften. När taxibranschen senast besökte vårt utskott kom den här frågan upp. Beskedet vi då fick var att det skulle kosta ungefär 2 500 per taxibil. Jag har också vid ett flertal tillfällen diskuterat denna fråga med taxi-chaufförer som jag har åkt med. Samtliga har uttryckt sin förvåning över att detta inte redan är praxis. Taxibranschen är för. Skatteverket är för. Vi inom oppositionen är för. Det är bara regeringen och majoriteten i den här riksdagen som är emot.

I majoritetstexten gömmer man sig bakom en utredning som är ute på remiss. Jag vet inte vad som är riktigt, men taxiföreningen påstod i alla fall vid sin uppvaktning av utskottet att den här utredningen inte är relevant i den här frågan. Det beredningsarbete som sägs pågå i Regeringskansliet skulle behöva att en majoritet i riksdagen gav till känna att någonting måste göras i denna fråga. Jag uppmanar er att tänka om och agera nu. Därför yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Herr talman! Det finns i detta betänkande några frågor som berör politiken utifrån perspektivet att hela Sverige ska leva. Det är bilbesiktningens reglering och frågor om vägs skyltning.

Den avreglering av bilbesiktningen som genomfördes för en tid sedan gjordes utan att någon som helst hänsyn togs till situationen på landsbygd och i glesbygd. Vi kan redan nu se att de kraftigt ökade priserna för besiktning som befarades har blivit verklighet. Om man dessutom tvingas åka långa sträckor för att besiktiga sitt fordon höjer det kostnaden på ett påtagligt sätt för den enskilde. Vi menar att staten måste ta ett ansvar för

att avståndet till närmaste bilbesiktning ska bli rimligt, detta för att bilbesiktningen ska fungera i hela landet. Risken är stor att vi annars får många obesiktigade och därmed farliga fordon på våra vägar.

Besiktningens verksamhet är myndighetsutövning, och sådan verksamhet menar vi ska inte konkurrensutsättas. Myndighetsutövning måste man kunna lita på. Det kan inte vara så att vinsten för enskilda företag ska ställas mot säkerhet, som faktiskt görs i detta fall.

Den självklara slutsatsen för vår del blir att en utvärdering av hela denna verksamhet bör göras. Då bör även möjligheten att dra tillbaka hela denna misslyckade reform undersökas.

Så till frågan om regelverket för skyltning. Det borde vara möjligt att tillämpa de regler som finns på detta område mer flexibelt. I glesbygd är det ofta långt mellan näringsidkare och serviceställen. Många av dessa är för sin överlevnad beroende av förbipasserande och turister. Trafikverket borde därför tillsammans med kommuner och lokala näringsidkare komma överens om en mer flexibel tillämpning av skyltanvisningarna så att man på det här sättet kan stödja utveckling i glesbygd. Det kan inte vara någon stor fråga för myndigheterna, men det är en mycket viktig fråga för företagen. Jag vill med det här yrka bifall till reservationerna 4 och 9.

Herr talman! Jag har vid ett antal tillfällen försökt få till stånd en diskussion om snöskoterpolitik i den här kammaren. Jag gläds nu eftersom vi i det här betänkandet har två motioner som tar upp just det här ämnet. Särskilt glädjande är det att motionerna kommer från bägge blocken i riksdagen.

Det finns många frågor som förtjänar att uppmärksammas när det gäller snöskotern. Den första och viktigaste är snöskoterns attraktionskraft på alla som någon gång har provat att köra detta fordon. Det är lätt att inse att man med en snöskoter kan få en upplevelse av naturen som annars bara är några få förunnad. Snöskotern är både som arbetsfordon, för bland annat renskötsel och skogsbruk, och som rekreation mycket värdefull för det svenska samhället.

Besöksnäringen drar årligen in stora belopp knutet till användningen av just snöskotern, något som skulle kunna utvecklas mycket mer. Det är därför minst sagt beklagligt att regering och riksdagsmajoritet är så ljumt intresserade av snöskoterns möjligheter.

Från regeringens sida gömmer man sig bakom Nationella Snöskoterrådet som bara är ett råd, precis som namnet säger. Visserligen är alla intressenter som berörs av frågorna med runt bordet men utan mandat att föreslå politiska åtgärder som förändringar i regelverk eller andra viktiga frågor. Det är därför av yttersta vikt att behandlingen av dessa två motioner nu blir välvillig, menar jag.

Frågan om finansiering av skoterleder är den kanske enskilt viktigaste frågan för den framtida utvecklingen av branschen. Säkra och turistvänliga leder ger möjlighet till en utveckling av besöksnäringen som annars riskerar att gå förlorad. Genom bra leder stimuleras dessutom skoterförarna att använda lederna, vilket leder till att skador på bland annat mark och skogsplanteringar kan begränsas till ett minimum samt att säkerheten främjas.

Jag anser att användarna av snöskoter på ett eller annat sätt själva måste vara med och finansiera huvudparten av dessa leder. Det är inte rimligt att det i framtiden är kommunerna eller staten som via bidrag till

snöskoterklubbar finansierar denna verksamhet. Detta bör regeringen skyndsamt utreda.

Jag vill också i detta sammanhang peka på säkerheten. Alltför många olyckor med snöskoter inblandade sker. Varje år omkommer dessutom flera människor i snöskoterolyckor. Ofta finns alkohol med i bilden. Säkerheten vid leder över vattendrag och andra olycksorsaker kan åtgärdas genom att den nationella snöskoterpolitiken stärks. Jag vill därför yrka bifall till reservation 10.

Herr talman! I betänkandet tas också problemen med de digitala färdskrivarna upp. Via en motion från Monica Green har denna fråga kommit på utskottets bord. De digitala färdskrivare som var tänkta att förbättra konkurrenssituationen för den seriösa åkerinäringen har tyvärr visat sig ge motsatt effekt i vissa fall, detta på grund av att tekniken inte är fulländad. En rad felkällor har kunnat påvisas i färdskrivarnas funktion.

Det är därför av största vikt att en översyn av hur de digitala färdskrivarna fungerar kommer till stånd snarast. Jag kan för min del inte på denna punkt förstå utskottsmajoritetens njugghet. Låt oss tillsammans se över denna fråga för en bättre fungerade konkurrens mellan seriösa åkare!

Jag yrkar bifall till reservation 13 och hoppas att utskottsmajoriteten kan komma till samma slutsats. Sammanfattningsvis yrkar jag bifall till reservationerna 1, 4, 9, 10 och 13.

(Applåder)

Anf. 173 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 2 och 3 i det här betänkandet. Och även om det finns andra reservationer i betänkandet som MP ställer sig bakom om och som också är viktiga frågor tänker jag ändå ägna mitt anförande åt just dessa reservationer. Jag tänker nu förklara varför.

”Ett långsiktigt hållbart transportsystem är en av de största utmaningarna inom transportpolitiken ...”. Så står det i sammanfattningen i betänkandet som Ola Johansson precis läste upp för oss. Det står vidare att ”en rad strategiska insatser har gjorts och att ytterligare betydelsefulla åtgärder aviserats”.

Vilka åtgärder, kan man fråga sig. Läser man vidare är det första som utskottsmajoriteten väljer att lyfta fram detta: att glesbygdens folk inte ska få tillgång till förnybara drivmedel. Utskottet ser med tillfredsställelse fram emot att dispenserna från pumplagens sista steg ska permanentas, det vill säga att de mindre mackarna som ofta ligger i gles- och landsbygd inte ska behöva sälja förnybara drivmedel.

Själv landsbygdsbo och beroende av bilen kan jag inte låta bli att ställa frågan: Vad är det för långsiktighet i det här? Varför ska inte de som bor i glesbygd kunna tanka förnybart i framtiden? Vad ska de stoppa i sina tankar när oljan sinar eller blir så dyr att de inte har råd att tanka bensin eller diesel? Är det egentligen inte gles- och landsbygdsborna som i första hand borde få tillgång till de alternativa drivmedlen, vi som verkligen är beroende av bilen på ett helt annat sätt än de som bor i städerna.

Herr talman! För många år sedan köpte jag en etanolbil. Folk tyckte att jag var lite knasig, för jag hade åtta mil till macken när jag skulle åka och tanka med mina dunkar som jag fick ta med mig. Så kom pump-

lagen, och jag fick hälften så långt till en etanlpump. Jag fick även sällskap, för det var många som köpte etanlbilar runt om i bygden.

Etanol var då det klimatsmartaste alternativet. I dag finns det bättre alternativ. Åtskilliga forskarrapporter, Gröna bilister samt andra seriösa aktörer har kommit fram till att biogas är det bästa bränslet jämfört med dagens alternativ. Klimateffekten av att byta bensin och diesel mot biogas är överlägsen. Om framställning av biogas använder gödsel, avloppsvatten och andra organiska substanser som annars läcker växthusgaser till atmosfären blir klimatnyttan dubbelt positiv. Dessutom kan biogastekniken underlätta för att skapa ett ekologiskt hållbart kretslopp av växtnäring.

Biogas är det enda fordonsdrivmedel som har klarat svanmärkningens alla kriterier i dag. Även om klimathotet är den stora ödesfrågan är det för Miljöpartiet inte acceptabelt att framställningen av förnybara drivmedel ökar hälsoriskerna, bidrar till vattenbrist eller tränger undan matproduktion och viktiga biotoper. Det är också viktigt att bränslet är framtaget under bra sociala och arbetsmässiga förhållanden. Det är detta som svanmärkning handlar om, och i dag är det som sagt bara biogasen som uppfyller alla dessa kriterier.

Råvara för biogasutvinning finns spridd över hela jordklotet. En övergång till biogas kan därmed minska länders sårbarhet. Vi blir inte längre beroende av de få länder som har oljefyndigheter, litium till elbilsbatterier eller andra råvaror som transportsystemen förutsätter. Utifrån statsfinansiell synvinkel vore det en välgärning om dyr oljeimport kan ersättas med inhemsk produktion av bränsle.

Över hälften av den biogas som utvinns i Sverige används för uppvärmning. Ca 15 procent gör ingen nytta alls utan facklas bort. Endast en fjärdedel av biogasproduktionen används där den gör störst klimatnytta, det vill säga för att ersätta fossila fordonsdrivmedel.

Herr talman! Detta är bakgrunden till att Miljöpartiet i höstas lämnade in en motion om en långsiktig biogasstrategi. I den finns 17 konkreta förslag till åtgärder. Två av de förslagen ska vi debattera om i dag.

Det ena förslaget handlar om pumplagen. Som vi alla vet beslutades den 2005 av en rödgrön riksdagsmajoritet. Huvudsyftet med lagens införande var att bryta det näst intill totala oljeberoendet inom personbilstrafiken i Sverige.

Ett enigt trafikutskott gjorde våren 2010 ett tillkännagivande om att regeringen behövde utvärdera pumplagen och återkomma med förslag till förbättringar.

I den utvärdering trafikutskottet gjorde på eget initiativ tillsammans med riksdagens utredningstjänst konstaterades det att pumplagen hittills inte kan sägas vara orsak till den så kallade mackdöden. Den nedläggning som skett i glesbygd är en följd av de strukturrationaliseringar bensinbranschen i likhet med andra branscher håller på att genomföra.

Den genomförda utvärderingen visar också att det bidrag på 150 miljoner per år för delar av merkostnad för installation av pump till de fossilfria drivmedlen inte har fungerat teknikneutralt. Etanlpumpar dominerar stort bland de alternativ till fossila bränslen som har etablerats sedan pumplagens tillkomst. Pumplagen, som var tänkt att vara teknikneutral, har med andra ord i praktiken lett till att det i stor utsträckning har investerats i E85-pumpar, medan få investeringar har gjorts i biogas-

pumpar. Vi har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i våra budgetmotioner föreslagit ett stöd för fler tankställen för biogas.

Vi vill också revidera pumplagen. Men i stället för att, som regeringen, backa och bara ge landsbygdens folk tillgång till fossila bränslen vill vi att svanmärkta fordonsdrivmedel ska finnas tillgängliga i samtliga svenska kommuner inom en snar framtid.

Vi har en gemensam reservation om detta, reservation nr 2, som jag startade med att yrka bifall till, därför att tillgång till förnybara drivmedel är en viktig fråga, inte bara för städernas invånare utan även för landsbygdens, kanske framför allt för landsbygdens invånare, som jag sade tidigare.

Men, herr talman, det är också viktigt att det ska vara möjligt att köpa fordon eller konvertera sitt fordon så att det går att köra på biogas. I vår motion föreslår vi ett konverteringsstöd för dem som vill bygga om sina bilar till biogasbilar. Det är i dag möjligt att göra vad gäller bilar och bussar.

Det är betydligt knepigare för lantbrukare som vill köpa en biogas-traktor eller konvertera sin skördare till biogas. Det finns nämligen i dag inget regelverk för typgodkännande för vare sig biogaslastbilar, biogas-traktorer eller andra fordon som används inom lantbruket.

Vi pratar ofta om att de gröna näringarna ska förse oss med framtidens bränslen och drivmedel. Men lantbrukarna ska ju också själva kunna använda sig av den fordonsgas som de producerar. I dag finns det, enligt uppgift i betänkandet, *en* traktor i Sverige som har efterkonverterats till biogasdrift, detta på dispens från Transportstyrelsen.

Jag förstår inte varför lantbrukets fordon ska behöva behandlas så styvmoderligt att de ska godkännas och köras på dispens. Ett problem för dem som vill utveckla biogaslastbilar, biogastraktorer och andra fordon är att det inte finns något regelverk för de här fordonen att typgodkännas mot. Det är ett stort problem menar både fordonstillverkarna och de lantbrukare som vi har varit i kontakt med.

Vår gemensamma reservation med S och V, reservation nr 3, om efterkonvertering av arbetsmaskiner med mera, handlar om att vi vill att Transportstyrelsen ska få i uppdrag att snarast ta fram ett sådant regelverk. Avslutningsvis vill jag än en gång yrka bifall till den reservationen. (Applåder)

Anf. 174 SIV HOLMA (V):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1, Åtgärder inom taxi-branschen, och reservation 4, Bilbesiktningens reglering. För övrigt vill jag uttrycka mitt instämmande med föregående talare vad gäller förnybara drivmedel.

Herr talman! Den svenska taxinäringen står enad bakom kravet att alla inom näringen ska vara anslutna till redovisnings- och tömningscentraler. I reservationen skriver förutom Vänsterpartiet även Socialdemokraterna och Miljöpartiet att det behövs kraftfulla åtgärder mot fusket inom taxibranschen. Det är viktigt med en sund konkurrens. I det perspektivet är det viktigt att alla är anslutna till redovisnings- och tömningscentraler.

Vi anser att det behövs redovisningscentraler till vilka köruppdragen och ersättningarna rapporteras. Flera myndigheter, som exempelvis

skattemyndigheten, tycker att det underlättar deras skattegranskning. Även Ekobrottsmyndigheten och Konkurrensverket förordar ett system med redovisningscentraler. Vi anser att kravet på anslutning till redovisningscentral ska vara ett villkor för att få ett taxitillstånd.

Utskottsmajoriteten avstyrker förslaget med hänvisning till regeringens pågående beredningsarbete och det arbete som bedrivs av berörda myndigheter. Jag kan bara konstatera att det verkar som om majoriteten i trafikutskottet på grund av prestigeskäl säger nej till dessa centraler. Jag anser att det hade varit en viktig signal som vi hade kunnat ge branschen, det vill säga om trafikutskottet hade varit enigt i synen på dessa centraler. Att visa på enighet hade varit bra, inte bara för att tillmötesgå taxibranschen utan också för att underlätta myndigheternas arbete.

Man har tidigare från allianspartiernas sida sagt nej med motiveringen att det blir regelkrångligt och att det blir kostsamt. Majoriteten av taxiåkarna är redan anslutna till beställningscentraler och detta utan att de själva upplever det som krångligt. Men för att få effekt mot dem som inte vill göra rätt för sig behövs det krav på att alla ska vara anslutna till dessa centraler.

Som sagt hade det varit bra om vi hade kunnat visa enighet från trafikutskottets sida, enighet dels mot taxinäringen, dels mot Finansdepartementet. Det hade förhoppningsvis inneburit en skyndsammare ärendehantering hos finansminister Anders Borgs departement.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 4, Bilbesiktningens reglering, som förutom Vänsterpartiet även Socialdemokraterna och Miljöpartiet står bakom.

Avregleringen av bilbesiktningen kommer att minska tillgängligheten till dessa på landsbygden. Vi vill därför att avregleringen av fordonsbesiktningens verksamhet ska följas upp och utvärderas. Avregleringen av bilbesiktningen kommer med stor sannolikhet att också leda till sämre tillgänglighet på landsbygden och till högre priser.

Utskottsmajoriteten verkar tro att bara man minskar statens ägande i Svensk Bilprovning AB kommer det att gynna konsumenterna. Å ena sidan säger majoritetspartierna att de är övertygade om att fordonsbesiktningen på en konkurrensutsatt marknad kan utformas på ett sätt som gynnar konsumenterna. Man säger att högt ställda krav på trafiksäkerhet och miljökontroll kan uppnås lika väl på en omreglerad marknad. Å andra sidan är man fullständigt ointresserad av att omreglera marknaden så att den gynnar konsumenterna. Man säger att det finns möjligheter att omreglera eller reglera, men allianspartierna har ingen avsikt att göra det. Det är det man säger i utskottsmajoritetens ställningstagande, att när det gäller "olika servicefrågor vill utskottet tillägga att riksdagen inte är skyldig att detaljreglera vilka affärsstrategier ett företag på en konkurrensutsatt marknad ska tillämpa". Så mycket var alltså konsumentintresset värt. När företagarintresset ställs mot konsumentintresset tar allianspartierna med stöd av Sverigedemokraterna alltid ställning för företagarintresset.

Det finns för övrigt, herr talman, en mytbildning om att konkurrens leder till lägre priser. Säg elmarknaden så förstår ni vad jag menar. I Statens offentliga utredningar, SOU 2005:4, visas exempel på detta. Det har blivit dyrare efter att man har liberaliserat och ökat konkurrensen på

marknaden. Det här gäller post, el, som jag nämnde, flyg och taxi. Och varför är det på det sättet?

Det är helt enkelt så att privata företag inte har något intresse av att i allmänhet vara ”snälla”, utan de är vinstdrivande företag som har till uppgift att skapa vinst till ägarna. För dem är det inte mer konstigt att tjäna pengar på bilbesiktning än att tjäna pengar på att sälja korv eller blommor. Ett privat företags drivkraft är att sätta ett pris så att förtjänsten eller vinsten blir så optimal som möjligt. Det är enkel företagsekonomi som det handlar om.

(Applåder)

Anf. 175 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! I dag ska vi debattera betänkandet TU12. I betänkandet behandlas många motioner med hela 47 motionsyrkanden. Många av motionerna har vi behandlat positivt, och flera av motionsförslagen är redan under utredning eller är på väg att genomföras och införas. Trots detta har oppositionspartierna lyckats med att foga 14 reservationer till betänkandet, men det är i endast sex av dessa reservationer som de tre oppositionspartierna är eniga.

Fru talman! Några av de frågor som tas upp gäller införandet av redovisningscentraler för taxinäringen. Regeringen arbetar redan med frågan och inväntar alla remissvaren för att sedan återkomma med ett förslag på hur detta kan genomföras. Det är viktigt för att minska den olagliga verksamheten inom taxinäringen, och taxinäringen vill själv införa redovisningscentraler. Tidigare har det påståtts att det skulle vara både dyrt och krångligt för taxinäringen med dessa redovisningscentraler. Men nu har taxinäringen själv sagt att detta kostar högst några tusenlappar per bil, och man anser att det är en fullt överkomlig kostnad.

Utskottet ser fram emot förslaget från regeringen och inväntar utredningens svar. Det är också positivt att taxinäringen har lämnat in ett remissvar i denna del, och det är viktigt att vi tar del av svaret innan det slutliga förslaget läggs fram. Jag gläder mig också åt att oppositionen delar uppfattningen att vi ska införa redovisningscentraler. I den frågan är vi i stort sett överens.

En annan fråga som är under utredning, och där vi väntar på svaret, är ett permanentande av det fjärde steget i pumplagen. Pumplagen har utretts, och det har konstaterats att sedan pumplagen infördes har många mackar lagts ned av olika anledningar. Det har försvunnit oerhört många bensinmackar och tankställen i vårt land. Lagen kan i enskilda fall ha haft stor inverkan på detta.

Jag är helt övertygad om att många av de mindre bensinmackarnas ägare på landsbygden, med redan en dålig lönsamhet innan pumplagen infördes, har fattat beslutet att lägga ned sin mack i stället för att bygga ut med alternativt bränsle. Konsekvensen av detta har blivit att många landsbygdsbor har ingen mack att tillgå utan får åka långa sträckor för att komma till en bensinmack. Självklart vill vi ha flera alternativ även på landsbygden, men det är bra om det också finns en bensinmack till de bilar som finns där. Det är inte heller bra att folk ska behöva åka långa sträckor för att komma till en bensinmack eller köpa drivmedel till sina andra fordon.

Utskottet välkomnar nu regeringens förslag om ett permanentande av dispenserna.

Fru talman! Alliansregeringens stöd till miljöbilar och sänkta vägskatter har gjort att antalet miljöbilar har ökat till över 330 000 år 2010 mot att det år 2006, när vi tog över regeringsmakten, fanns 30 000 miljöbilar i landet. Det är alltså över 300 000 fler miljöbilar som har tillkommit under alliansregeringen.

När det nu finns fler miljöbilar kommer också marknaden att öka för de olika alternativen, och det kommer att växa fram fler drivmedelsställen och fler tankställen. Pumplagen var ett misslyckat politiskt experiment som vi alla ska dra lärdom av. När politiker styr för mycket, som i pumplagens fall, kan det bli inte helt önskvärda effekter. Allt vi fick var en mängd olika nedlagda bensinstationer och ett stort antal etanolpumpar.

Fru talman! En annan fråga som tas upp i betänkandet är efterkonvertering av bland annat traktorer och lastbilar. Det handlar framför allt om konvertering från diesel till metangas eller en kombination av gas och diesel. Frågan är under utredning, och vi är positiva till utredningen. Vi vet redan i dag att det är möjligt att få dispens för efterkonverteringen. Jag har också tittat på den traktor som är konverterad.

Även frågan om bilbesiktningen tas upp i betänkandet. Vänsterpartierna vill helst förbjuda konkurrensen på detta område. Konkurrensutsättning av Svensk Bilprovning har inte gjort att priset höjts, såsom många tidigare har påstått, eller att stationer har lagts ned. Det är precis tvärtom. Det har efter beslutet tillkommit fler besiktningstillfällen i både tätorter och glesbygd. Dessutom har det kommit in nya aktörer som har skapat ett annat koncept och ökat valfriheten för våra fordonsägare.

Fru talman! En annan viktig fråga som tas upp i betänkandet är de övergivna fordon som blir stående runt om i vårt land. Det är mycket angeläget att hitta en lösning. Detta problem tittar nu Miljödepartementet på. Naturvårdsverket har fått i uppgift att utreda frågan tillsammans med producentansvariga. Resultatet av utredningen ska redovisas i juni. Jag förväntar mig ett bra svar.

Fru talman! Alliansregeringen säger också nej till S och V:s förslag om införande av fordonsskyltar fram på motorcyklar. Dels är motorcykelåkarna mot detta av säkerhetsskäl, dels är ett av de tyngsta argumenten att det skulle uppfattas som ett handelshinder inom EU om Sverige ensidigt inför ett krav på skyltar för sina motorcyklar. Sverige behöver inte vara först med allt, speciellt inte när det inte är bra förslag. I övrigt är det Transportstyrelsen som beslutar om utformningen av fordonens skyltar.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

I detta anförande instämde Christer Akej, Lotta Finstorp, Malin Löfsjögård, Edward Riedl och Eliza Roszkowska Öberg (alla M), Lars Tysklind (FP) samt Annelie Enochson och Lars Gustafsson (båda KD).

Anf. 176 LEIF PETERSSON (S) replik:

Fru talman! Sverige behöver inte vara först med allt, säger Sten Bergheden. Det är ungefär samma linje av argument som Moderaterna använde när de var emot bilbälte i bilarna på den tiden – Sverige behöver inte vara först med allt. Nej, vi behöver inte vara först med allt, men i en del saker behöver vi nog gå före andra länder och visa att det är möjligt. Det var en mer allmän kommentar.

Jag förstår inte majoritetens inställning när det gäller redovisningscentraler, tömningscentraler för taxameter i taxibranschen. När representanter för taxibranschen besökte oss i utskottet sade de att den utredning som det nu hänvisas till inte löser problemet. Den tar inte upp problemet. Frågorna berörs inte. Jag vet inte om man ska tro på taxibranschen eller på majoriteten i utskottet, men jag tror ändå att taxibranschen har bra koll på vad som sker på området. Det är väl bra om ett förslag är på väg fram av något annat skäl, men jag tror att det är väsentligt att också riksdagen uttalar sin vilja att betyda något. Eller är vi bara något som kommer i andra hand – något som följer efter regeringen hela tiden? Det förstår jag inte. Jag tycker att majoriteten måste visa att riksdagen betyder något.

Sedan var det frågan om miljöbilar. Hur många kör med miljöbränsle? Det är väl miljöbränslet som är viktigt, inte bilen i sig? Det må vara om en bil är miljöbil, men det är miljöbränslet som avgör om bilen framdrivs på ett miljövänligt sätt.

Anf. 177 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Leif Pettersson tar upp att vi ska vara först med vissa saker. Vi var först med pumplagen, det vill säga det enda land i Europa som försökte tvinga mackägarna att sätta upp en pump med alternativt bränsle som sedan inte efterfrågades eftersom det inte fanns bilar eller bränsle till pumparna. Vi börjar i andra ändan, nämligen att få ut bilar på marknaden så att efterfrågan ökar på bränslet. Då växer också pumpstäl-lena fram. Sedan är nästa steg att vi måste få fram mer biogas i landet, och den frågan får vi självklart jobba vidare med.

Jag litar på Skatteverkets förslag till Finansdepartementet som ska lösa delen med redovisningscentraler, och jag vill åtminstone invänta det förslaget innan jag säger det.

Anf. 178 LEIF PETERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan väl hålla med om att vi ska invänta förslaget, men jag har inte alltför stora förhoppningar om att det ska leda dit vi vill. Men vi får väl nöja oss med det så länge och se vad som händer. Det innebär ändå att jag naturligtvis står fast vid vår reservation.

Sten Bergheden sade någonting som troligtvis inte stämmer, att priset på bilbesiktningen inte har höjts. När jag skulle besiktiga ett släp kunde jag konstatera att priset var betydligt högre än vad det har varit tidigare. Nog har även Svensk Bilprovning passerat på att i denna avreglerade marknad ta ut det man kallar marknadsmässiga priser. Man har naturligtvis sett vad de privata tar ut och lägger sig på samma nivå. Det finns ingen anledning att tro något annat.

Sedan sade Sten Bergheden att det finns nya besiktningstillfällen ute i glesbygd. Då frågar jag: Var då? Det vore väldigt bra att få reda på det.

Jag vet i alla fall inte några sådana ställen som har etablerats i Norrbotten, och det är väl det län som har mest glesbygd av alla.

Prot. 2010/11:73
16 mars

*Väg-, fordons- och
trafikfrågor*

Anf. 179 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Att det har tillkommit fler besiktningstillfällen ser man om man går in och tittar i Svensk Bilprovvnings statistik. Det är tre nya stationer, och en av dem planeras, om jag är rätt underrättad, uppe i Luleå. Dessutom har sex ställen kommit till genom det nya bolaget, och ytterligare sex ställen är planerade genom det nya bolaget.

Den debatt vi hade här för drygt ett år sedan handlade om att antalet besiktningstillfällen runt om i landet skulle minska och att det skulle bli dyrare. Det är bara att gå in och provbesiktiga en bil i dag för att se att det fortfarande kostar 300 kronor på bilbesiktningen. Registreringsbesiktningen har däremot blivit dyrare. Det är möjligt att du har registreringsbesiktigat en släpkärra, Leif Pettersson. Annars ska priset ligga kvar på 300 kronor.

Det intressanta var den debatt vi hade tidigare, då man sade att de här priserna skulle stiga. Det har de inte gjort. Vi skulle få färre bilprovningstillfällen, men vi har snarare fått fler. Kan vi inte vänta och se hur utvecklingen blir – den är ju relativt positiv – innan vi sätter i gång och utreder detta, som vänsterpartierna vill, för att se om vi ska återinföra det vi hade en gång i tiden? Detta är faktiskt en positiv sak för landet: fler besiktningstillfällen och fortfarande samma pris.

Anf. 180 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Sten Bergheden talar om pumplagen som ett misslyckat experiment. Jag vill inte hålla med om den historieskrivningen. År 2005 hade 10 procent av mackarna förnybara drivmedel. År 2009 var det 50 procent. 90 procent var i och för sig etanol, men etanol är ändå ett bra steg på vägen. Det är ett förnybart drivmedel även om det, som sagt var, finns bättre alternativ. 10 procent var ändå biogas 2009.

Men under den här tiden har 15 procent av mackarna i landet lagts ned, och det är ett stort problem för landsbygden. Men det är andra saker som spelar in, som att de stora bensinbolagen ofta säger upp avtalen med de mindre mackarna.

Jag skulle vilja ha reda på vad Sten Bergheden och majoriteten har för idéer om hur man ska kunna göra någonting åt det – om det nu är viktigt att landsbygden får ha kvar sina små mackar, för det är där problemet ligger.

Det är viktigt att vi får mer förnybara drivmedel även på landsbygden, säger Sten Bergheden. Ja, då undrar jag: Hur ska man göra för att få det om man inte tror att man behöver göra olika saker, ha olika mål, stöd och regler för att det måste finnas förnybara drivmedel på mackarna?

Anf. 181 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Ett sätt att försöka behålla de bensinmackar som finns kvar är just att lämna dispenser för de mackar som av olika skäl inte har kunnat bygga ut detta fullt ut, till exempel att de inte har ekonomi eller förutsättningar för detta. Vi tycker att det är viktigt att en mack inte läggs ned på grund av att det är så dålig lönsamhet, att den inte orkar bära kostnaden och att den inte har tillräckligt underlag i området. Samtidigt

drabbas alla bensin- och dieslbilar och övriga fordon i området av att drivmedel inte finns tillgängliga.

En sak är att införa dispenser, och en annan sak är att vi satsar på landsbygdsstöd för att det ute på landsbygden ska kunna startas upp olika alternativ till bensinmackar. Det har kommit ett nytt koncept där man har en större container och har möjlighet att ta emot drivmedel.

Det viktigaste i sammanhanget är ändå: Hade man verkligen undersökt hur detta såg ut innan man införde pumplagen hade man säkert kommit fram till att ett försök att tvinga ett antal bensinmackar att göra en stor investering som inte bär sig ekonomiskt skulle resultera i precis det vi nu ser, att många i stället har tagit beslutet att lägga ned. Jag vet det, för jag har varit runt om i många delar av landet och diskuterat med mackägarna. Det är så pass små marginaler att sälja drivmedel i dag att man inte klarar att göra dessa investeringar bara av ideologiska skäl, utan det måste också finnas en marknad i området. Det är den vi i Alliansen nu har skapat tack vare att vi har fått fram fler miljöbilar.

En annan sak som vi måste jobba vidare med nu är att producera mer biogas i landet. Det jobbar vi vidare med nu.

Anf. 182 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Jag förstod ändå inte riktigt hur vi ska kunna öka tillgången till förnybara drivmedel just på landsbygden och vilka stöd som majoriteten och regeringen har på förslag där.

Jag skulle också vilja höra lite om det här med efterkonverteringen. Det är riktigt, som Sten Bergheden säger, att det står i betänkandet: "Utskottet konstaterar att frågan om efterkonvertering av traktorer har ingått i det uppdrag från regeringen som Energimyndigheten fått att presentera en biogasstrategi."

Nu är det så att det finns många andra fordon än traktorer som man använder i lantbruket. Vi har skördare och alla möjliga fordon. Jag undrar när det ska komma regelverk för dem. Det här är någonting som har varit på tal väldigt länge, säger de som jag har pratat med. De tycker att det borde införas rätt snart.

Anf. 183 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Ja, vi har undersökt om man inte kunde komma fram snabbare. Det som har varit lösningen är att vi försöker utreda detta och hitta någon form av dispens tills det är möjligt att ändra lagstiftningen fullt ut. Det är det vi jobbar med nu. Det är det uppdrag som finns. Det finns möjlighet att redan i dag få dispens.

När det gäller andra maskiner utgår jag självklart från att det här ska gå att använda för dem. I betänkandet står det till och med att även lastbilar är med i diskussionen. Självklart handlar det om att vi ska kunna gå över till diesel och biogas för de fordon som man så önskar och att vi försöker underlätta i den delen. Det arbetet är redan på gång, och vi jobbar hårt med att försöka hitta en bra lösning på detta. Under tiden ska vi kunna ge dispenser.

När det gäller hur vi ska lyckas få fram mer biogas handlar det om att vi kanske ökar djurproduktionen och får i gång svenskt lantbruk. Då är kanske inte Miljöpartiets förslag på höjda handelsgödselskatter eller köttskatter rätt väg för att få fram mer biogas i landet. Där får man nog

tänka om. Om det är det man har tänkt får man nog fundera på hur man kan stimulera lantbruket att växa i landet så att vi får fram den biogas vi efterfrågar.

Anf. 184 SIV HOLMA (V) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa två frågor till Sten Bergheden. Den ena handlar om förnybara drivmedel. När det gäller pumplagen noterade jag två uppfattningar. Å ena sidan sade du i början av ditt anförande att pumplagen i enstaka fall hade inneburit nedläggning av mackar. Å andra sidan var det en stor attack mot pumplagen.

När det gäller pumplagen måste man tala om vad strategin innebär att satsa på bilar som kan drivas med förnybara drivmedel och inte också satsa på pumpar som har alternativa drivmedel. Det som jag tycker har varit väldigt bra är att man gör både och, inte antingen eller, för att få en större andel miljöbilar.

Jag tycker att det är ett gott resultat av det som vi rödgröna partier gjorde innan ni kom till makten, det vill säga skapade förutsättningar för fler miljöbilar. Det är därför ni kan slå er för bröstet och säga att nu har vi 300 000 fler. Det är nog ett resultat av det arbete som vi rödgröna partier har gjort.

När det gäller registreringsskyltarna vill jag bara passa på att rätta till. Om man läser reservationen ordentligt ser man att det faktiskt står att vi vill att frågan om registreringsskylt fram på motorcyklar ska utredas. Det är en stor skillnad mot vad Bergheden ville framställa att reservationen innehöll.

Anf. 185 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Jag börjar med det sista. När det gäller registreringsskyltar fram på motorcyklar är vi inte ens beredda att utreda frågan. Vi tycker att vi har ett system i dag som fungerar. Självklart får vi bevaka detta vidare, men EU går i samma riktning som vi. Dels finns det säkerhets-skäl, dels är det EU-handelsproblem med den här frågan. Dessutom är det ändå svårt att identifiera en motorcyklist som har både visir, halsduk och luva på. I så fall måste man hitta en annan lösning för att komma åt fortkörning med motorcyklar.

Det är märkligt att Siv Holma tar åt sig äran av att antalet miljöbilar har ökat under alliansregeringen. Ni har ju suttit ett antal år vid makten tidigare. Jag behöver inte upprepa hur många år det är, men det är ett antal år. Det intressanta i sammanhanget är att under den tiden lyckades ni skapa 30 000 nya miljöbilar. Vi har under fyra års tid fått fram 330 000 miljöbilar. Då försöker du, Siv Holma, påstå att det beror på er politik. Jag skulle nog vilja säga att det beror på allianspolitiken att vi har lyckats med det. Vi har satsat på att folk har vågat köpa de här bilarna, och vi har visat att vi vill gå den vägen. Det har varit oerhört positivt. Vi tycker att det är bra att det har kommit fram så pass många miljöbilar, och det hoppas jag att även Siv Holma tycker, för det är ju det mål som vi försöker nå.

Sedan är det rätt att enligt pumplagsutredningen är det många strukturomvandlingar inom bensinbackarna som har påverkat nedläggningarna. Det är många landsbygdsmackar som har fattat beslut om rationaliseringsförändring. Men bolagen kanske också har tryckt på och sagt att

en mack inte längre är värd att satsa på för alternativt bränsle därför att den har så dålig lönsamhet och så låg försäljningsnivå. Självklart har pumplagen varit en effekt av hela den här delen.

Anf. 186 SIV HOLMA (V) replik:

Fru talman! Jag tänkte ta upp frågan om bilbesiktningen och regleringen av den.

Först och främst noterade jag att på frågan var det har blivit fler bilbesiktningssanläggningar nämnde Bergheden Luleå. Luleå är, vad jag vet, inte en glesbygd, och vad jag har förstått lade man ned två gamla och startade en ny. Man måste liksom redovisa både och för att vara intellektuellt hederlig.

Sedan har jag en intressant fråga vad gäller redovisningscentralerna. Jag noterade att Bergheden sade att han uppskattade att majoriteten och oppositionen var överens. Men varför kunde vi då inte göra ett tillkännagivande? Både du och jag vet ju att man inte behöver ha ett färdigt och detaljerat utformat förslag när det gäller de här frågorna. Det hade blivit ett tillkännagivande för att få upp hastigheten i genomförandet av det som taxinäringen vill och vad många myndigheter också tycker är oerhört positivt. Det hade satt lite eld i baken på finansminister Anders Borg om vi hade gjort det. Det hade varit en stor seger för trafikutskottet, för taxinäringen och för de myndigheter som har sagt att det här är väldigt positivt.

Jag ska avslutningsvis bara nämna lite grann om miljöbilar. Låt oss säga att vi, de rödgröna partierna, beredde vägen för och gav bra förutsättningar för en positiv utveckling. Sedan har ni gjort andra saker. Jag nämnde bara i all ödmjukhet att även vi har haft påverkan för att det ska bli fler miljöbilar.

Anf. 187 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Ja, det är väl bra att vi är överens om att det har varit ett lyckat resultat. Att vi sedan har lyckats få fram fler miljöbilar under våra fyra år än vad ni lyckades med under era tolv år är ändå ett konstaterande som vi kan stå fast vid.

Det intressanta är att du vill göra ett tillkännagivande om redovisningscentralerna. Vi tycker att det är viktigt att vi väntar in remissvaren och kommer fram med ett förslag som håller och som taxinäringen och övriga delar kan stå bakom fullt ut. Vi vill utreda först och sedan fatta beslut. Skillnaden är att i vår politik tycker vi att det är ett bättre tillvägagångssätt att man först utreder och sedan fattar beslut. Vi har ju sett effekterna när man i stället fattar ett beslut och inför en pumplag och efteråt konstaterar att det inte var så bra. Som jag sade i inledningsanförandet kanske det är viktigt att dra lärdom av att det är bättre att först utreda och sedan fatta beslut.

Anf. 188 LARS GUSTAFSSON (KD):

Fru talman! Efter dessa illustrerade beskrivningar av olika slag noterar jag att när många tankar och ideologiska visioner landar i verkligheten går de verkligen på pumpen, om jag får uttrycka det så.

Jag tycker att debatten om taxinäringen har ventilerats så mycket att det inte finns någon anledning att gå vidare i den. Och betänkandet hand-

lar om en lång rad frågeställningar på många områden, vilket vi har kunnat höra.

Det är med tillfredsställelse som jag noterar att utskottet hänvisar till arbetet med en permanent lösning av det sista steget i pumplagen. Ett fungerande boende i glesbygd fordrar tillgång till drivmedel och service, inte minst det senare. Kristdemokraterna har med oro sett vilka konsekvenser ett genomförande av pumplagen fullt ut skulle ha fått.

Det finns skäl att hänvisa till Riksrevisionens nyligen presenterade rapport om biodrivmedel. Den manar verkligen till eftertanke. Där konstateras att införandet av pumplagen har kostat distributionsledet smått osannolika 1,2 miljarder kronor. Man kan ju fundera på vilken subvention vi skulle ha haft om man hade infört biogas, som kostar ungefär sex sju gånger mer än en etanolpump – detta också med tanke på att glesbygdstödet rör sig om ungefär 80 miljoner kronor årligen. Det är inte svårt att räkna ut vem som skulle få betala detta: givetvis konsumenterna.

Resultatet av pumplagen är en stor satsning på etanol på de tankställen som nu byggs ut för alternativa drivmedel. Här konstaterar Riksrevisionen nyktert att etanolbilar ofta körs på bensin och att detta på grund av motorkonstruktionen ökar utsläppen jämfört med en bil som är avsedd för bensin. Detta är inga nyheter för den som har någon kunskap om motorer.

Fru talman! Det är viktigt att politiska beslut utformas på ett teknikneutralt sätt både när det gäller fordon och när det gäller bränslen. Ofta får teknikstyrande beslut oönskade resultat och konsekvenser när de inte harmonierar med verkligheten. Genom ständiga tekniksprång blir beslut snabbt omoderna. Då är det viktigaste att man med besluten sätter upp mål för vad man önskar uppnå och inte vecklar in sig i detaljstyrningar. Detta har vi sett väldigt mycket av, tyvärr.

Fru talman! Fordonshobbyn är en annan del som nämns i betänkandet men som inte tagits upp av någon av de tidigare talarna. Den omfattar drygt en halv miljon svenskar. Och Sverige är känt för att ha ett stort intresse för kulturella händelser och även för fordon. Det är alltså en av Sveriges största ideella rörelser.

Sverige har under de senaste 20 åren genomfört förbättringar för hobbyn, och orimliga regler har tagits bort eller justerats. Emellertid uppstår nu nya problem när EU-regler ändras och myndigheter inför eller tolkar förordningar på ett sätt som direkt eller indirekt skapar problem för entusiastfordonsägare och för dem som vill importera exempelvis ett äldre fordon.

Det har bland annat lett till att man väljer att importera ett fordon via annat europeiskt land på grund av Tullverkets uttolkning av vissa regler. Detta kan inte vara en rimlig ordning, utan det måste vi kunna lösa i det här landet. Det ligger knappast inom Tullverkets kompetensområde att bedöma ett fordonns historiska värde såvida de inte har fått några nyanställda. Det vet jag inte.

Med personlig erfarenhet kan jag vidimera att fordonshobbyn årligen också genererar många miljoner kronor till stat och kommun genom företag som sysslar med renoveringar och reparationer av äldre fordon. Fordonen utgör ett mycket viktigt inslag i vår kultur- och samhällshistoria och bidrar med både kunskap om teknikutveckling och historisk infrastruktur. Det samhälle som vi i dag känner har möjliggjorts genom den

ökade samfärdseln. Utan densamma hade den välfärd vi ser i dag inte varit möjlig.

Det finns förutom min egen motion en motion som heter T480. Om den genomfördes skulle det få allvarliga konsekvenser för hobbyn. Om man granskar registrerade fordon finner man att mycket få gamla fordon finns i daglig trafik. Exempelvis får inte ett fordon med entusiastförsäkring användas i dagligt bruk. Alla fordon nyare än 1950 måste kontrollbesiktigas regelbundet för att få framföras på väg.

Verkligheten är också självsanerande då det inte går att under längre tid underhålla och upprätthålla ett trafikvärdigt fordon för dagligt bruk. Fordon som befins trafikfarliga kan också åläggas samma krav på besiktning som andra nyare fordon. Om förslagen i motionen införs skulle fordons hobbyn åter hamna i regeldjungeln utan motsvarande förbättringar.

Fru talman! De ökade problem som finns med parkeringsböter och avgifter förtjänar också att lyftas fram. Problemen med fordonsägarens rättsläge vid en felaktig bot beroende på vem som svarar för utfärdande av parkeringsbot måste utredas och få en rättssäker och likställd lösning. Det handlar om tilltron till fungerande och rättssäkra regler vid parkeringar.

Alkohollås är något som vi kristdemokrater har drivit sedan början på 1990-talet. Den första som motionerade i sammanhanget var Åke Carnerö. Frågan har en lång historia bakom sig. Nu verkar den snart komma i hamn när vi nu kommer att införa alkoholås i bilar framöver. Så sent som i går justerade skatteutskottet ett enigt betänkande om skattebefrielse för förmånsbeskattning när det gäller alkoholås.

Det är ett stort steg framåt när det gäller trafiksäkerhet. Vi vet att vid väldigt många av de olyckor som sker är berusning involverad. Detta är en absolut förutsättning för att nå en nollvision.

Fru talman! Jag tänker inte utveckla mig mer denna sena afton. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Annelie Enochson (KD) och Christer Akej, Sten Bergheden, Lotta Finstorp, Edward Riedl och Eliza Roszkowska Öberg (alla M).

Anf. 189 TONY WIKLANDER (SD):

Fru talman! Det är ett omfattande betänkande vi behandlar här i dag. I stora drag är jag överens med majoriteten. Jag instämmer också särskilt i Sten Berghedens inlägg angående taxiverksamheten. Här hoppas jag innerligt att någonting händer rätt snart. Det enda jag saknar är verkningfulla åtgärder mot svartåkarna. Det är nog ett större problem, och det omfattar säkert behandling i fler utskott.

Jag vill först yrka bifall till min reservation under punkt 5 angående krav på bilbesiktning. Den ändring vi föreslår avser fordon under 3,5 ton. Vi anser att inställelsetiden för första besiktning inte ska infalla som i dag efter 34 månader utan efter 46 månader från den månad då bilen första gången togs i bruk. Det är således vad vi kallar nya fordon.

Varför då detta? Skälet är helt enkelt att kvalitet och teknik har förbättrats. Ser vi i den nuvarande bilproduktionen och även den som omfat-

tats under senare år är det en helt annan kvalitet. De anmärkningar som kommer in är sådant som ägaren kunde lätt se om själv. I varje fall kan man nästan totalt lita på att den som har en ny bil också sköter service och liknande. Det är inte bärande delar som kan orsaka trafikolyckor och annat som det är större problem med. Det visar också den statistik som finns från bilbesiktningarna.

Andelen underkända fordon har väsentligen minskat om vi ser på åren 2000–2009. Med en sådan bakgrund menar vi att det är dags att se över tidpunkten för första besiktningen. Vi kan hänvisa till förordningar. Jag tittar på kanslikommentaren. Den är ganska kortfattad, och den kan jag läsa upp: Reglerna om kontrollbesiktning är harmoniserade på EU-nivå genom vissa minimikrav. I Sverige är regeln sedan länge att fordon med en totalvikt av högst 3,5 ton besiktigas första gången 34 månader efter att den tagits i bruk.

Det verkar inte så fruktansvärt angeläget. Jag hoppas och tror att många med mig inser att en förordning är bra så länge den fyller sin funktion. Men när verkligheten ändras bör även vi beslutsfattare vara beredda att ändra oss. Förordningen är bra så länge den fyller sitt tänkta syfte när den en gång inrättades och inte bara för att den har blivit tradition.

Fru talman! Jag yrkar än en gång bifall till SD:s reservation nr 5 under punkten 5. I övrigt ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)

15 § Kostnadskontroll i stora väginvesteringar

*Kostnadskontroll i
stora väginvesteringar*

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2010/11:TU14
Kostnadskontroll i stora väginvesteringar (framst. 2010/11:RRS13)

Anf. 190 ANNELIE ENOCHSON (KD):

Fru talman! Riksrevisionen har under det gångna året genomfört ett antal revisioner inom trafikutskottets område som berör stora infrastrukturinvesteringar. I november förra året överlämnade Riksrevisionen rapporten *Kostnadskontroll i stora väginvesteringar* till regeringen.

Trafikutskottets betänkande nr 14 behandlar Riksrevisionens styrelses framställning angående denna rapport samt två följdmotioner. Det finns fyra reservationer i betänkandet.

Riksrevisionen konstaterar att de problem med kostnadsökningar i stora väginvesteringar som uppmärksammades av Riksrevisionsverket 1994 fortfarande kvarstår. Prisutvecklingen i branschen är hög, och mellan åren 2000 och 2009 ökade priserna i vägbranschen med 35 procent jämfört med 15 procent i övriga ekonomin.

Utöver denna kostnadsökning visar Riksrevisionens beräkningar att totalkostnaden för väginvesteringar som avslutats mellan 2005 och 2009 ökade med i genomsnitt 8–18 procent från första plankostnaden till färdigställd väg.

En annan orsak till fördyringarna är att externa intressenter förhandlar sig till extra utförande utöver vad som var planerat och beställt från början.

Riksrevisionens styrelse har i sin framställan ansett att de brister som lyfts fram i granskningen snarast bör åtgärdas genom en starkare styrning och uppföljning från regeringens och Trafikverkets sida. I framställan föreslås två tillkännagivanden till regeringen från Riksrevisionens styrelse. Den anser att uppföljningen och kostnadskontrollen av stora väginvesteringsprojekt måste förbättras liksom återrapporteringen till riksdagen.

Utskottet välkomnar Riksrevisionens granskning och ser allvarligt på de brister som identifieras. Samtidigt vill utskottet framhålla att ett flertal kraftfulla insatser vidtagits under senare tid för att komma till rätta med problemen och för att förbättra uppföljningen och kostnadskontrollen av vägprojekten.

Med dessa inledande ord överlämnar jag betänkandet till mina kollegor i trafikutskottet för debatt i kammaren.

Anf. 191 LARS MEJERN LARSSON (S):

Fru talman! Varje år lämnas flera tusen motioner in till riksdagen för behandling. De flesta avslås. Någon gång blir någon besvarad. En och annan gång händer det att en motion blir bifallen och utskottet ger regeringen något till känna. Något sådant borde man aldrig glömma som riksdagsledamot. Därför tycker jag att det är konstigt om Moderaternas starke man i utskottet, Jan-Evert Rådström, har glömt att han fick en kommittémotion bifallen för nästan exakt tio år sedan. Det var en följd-motion på riksdagens revisorers rapport *Nya vägar till vägar och järnvägar*.

På den tiden skrev man i betänkandet: ”Utskottet delar revisorernas och motionärernas uppfattning att regeringen bör vidta åtgärder för att förbättra beslutsunderlaget för investeringar i vägar och järnvägar.”

På trafikutskottets förslag gav därför riksdagen regeringen i uppdrag att vidta åtgärder för att förbättra beslutsunderlaget för investeringar i vägar och järnvägar, att det samhällsekonomiska beslutsunderlaget utvecklas såväl för investeringar som finansieras med anslag som med alternativa finansieringsformer och att regeringen bör ta initiativ till en översyn av planeringsprocessen.

Här känns det som att man behöver ta en paus, fru talman. Ibland blir det politiska språket lite tungt, speciellt så här på kvällen.

Jag fortsätter. Jag förstår att mycket har hänt sedan de gamla riksdagslegenderna socialdemokraterna Christina Axelsson och Claes-Göran Brandin samt centerpartisten Sven Bergström huserade i den här kammaren. Riksdagens revisorer konstaterade år 2000 egentligen samma sak som Riksrevisionens styrelse nu säger och som Riksrevisionsverket konstaterade redan 1994, nämligen att kostnadsökningar i väginvesteringar är stora och mycket vanliga. Flera tunga bedömare säger att en eftersatt transportinfrastruktur kan få förödande konsekvenser för nationen Sverige och är ett av de största hoten mot landets konkurrenskraft. Det är lätt att hålla med om. Investeringarna i infrastruktur måste öka rejält. Först och främst måste vi se till att skattebetalarna får så mycket väg och järnväg som möjligt för redan satsade pengar.

I en intervju i Trafikforum säger Catharina Elmsäter-Svärd: Jag är glad att kunna konstatera att vi med den beslutade planen, kanske till skillnad från tidigare planer, har en plan som är finansierad.

Antingen har vi socialdemokrater ett annat räknesätt än ministern och den borgerliga regeringen eller också har vi olika uppfattning om vad som är en finansierad plan. För mig innebär 40 miljarder minus i infrastrukturplanen inte en finansierad plan.

Det är inga siffror som är tagna ur luften. Som vi har redovisat i vår motion har vi låtit riksdagens utredningstjänst räkna på hur stor skillnaden kan vara. De konstaterar att om priserna ökar i samma takt som under innevarande planperiod hamnar vi i en underfinansiering på 40 miljarder. Det är mycket pengar, fru talman.

Konsekvensen blir att många viktiga investeringar runt om i Sverige riskerar att inte bli av. Ett exempel är den viktiga malmбанan i Norrbotten. Ett annat exempel är det viktiga E18-projektet väster om Karlstad – hemma i Värmland, Jan-Evert.

Jag tror att den borgerliga majoriteten har fastnat i en fåra som den inte kommer ur. Det är ett evinnerligt tjtande om historiska satsningar. Som min kollega Pia Nilsson uttryckte det i debatten i går kväll: Det liknar mest en retorisk rundgång, eller snarare tomgång, där de så kallade historiska satsningarna blir mer och mer urvattnade för varje gång de upprepas.

Vi socialdemokrater tycker att det är förvånande att regeringen ännu inte har kommit till rätta med kostnadsökningen och att vi riksdagsledamöter inte får korrekt information om de verkliga kostnaderna.

För att täcka regeringens luftslott på 40 miljarder skulle vi behöva skrota nästan hela försvarsbudgeten. Vad skulle försvarsminister Sten Tolgfors tycka om det?

För att täcka regeringens luftslott på 40 miljarder skulle vi behöva stänga de flesta av landets högskolor och universitet. Vad skulle utbildningsminister Jan Björklund tycka om det?

För att täcka regeringens luftslott på 40 miljarder skulle landets äldre inte längre få sin garantipension och efterlevandepension. Vad skulle äldreminister Göran Hägglund tycka om det?

Därför kan jag inte förstå att moderaterna, med Jan-Evert Rådström i spetsen, inte känner samma oro i dag som för tio år sedan när hans kommittémotion bifölls. Varför går inte Moderaterna med på Riksrevisionens förslag? Det skulle vara enkelt. Det är bara att ställa sig bakom vår reservation.

Fru talman! Vi står självfallet bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation nr 1.

(Applåder)

Anf. 192 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Det är viktigt att hushålla väl med våra gemensamma resurser. De stora belopp som anslås till infrastruktur måste användas kostnadseffektivt så att de gör stor samhällsekonomisk nytta. Det är också oerhört viktigt att vi satsar på att bygga sådan infrastruktur för transporter som bidrar till att de transportpolitiska målen och miljö kvalitetsmålen uppfylls i stället för sådan som motverkar dem.

Beslut om infrastruktur omfattar många miljarder och utgör en anse-
lig del av statsbudgeten. De stora väginvesteringarna, som planeras kosta
mer än 500 miljoner kronor, står för ca 40 procent av de medel som riks-
dag och regering planerar att avsätta för väginvesteringar under perioden
2010–2021.

Att sådana strategiska och kostbara beslut tagits med bristande un-
derlag är oacceptabelt, inte minst för att en underskattning av kostnaden
ger en missvisande bild av den samhällsekonomiska kostnaden. Utöver
hög prisutveckling i vägbranschen, 35 procents ökning jämfört med pri-
serna i övriga ekonomin mellan åren 2000 och 2009, visar Riksrevision-
ens beräkningar att totalkostnaden för de 35 stora väginvesteringar som
avslutades mellan 2005 och 2009 ökade med i genomsnitt 8–18 procent
från första planeringskostnaden till färdig väg.

Därför är Riksrevisionens rekommendationer, att regeringen och Tra-
fikverket ska åtgärda detta genom en starkare styrning och uppföljning
samt genom mer rättvisande åiterrapportering till riksdagen, verkligen
värda att tas på största allvar nu såväl som tidigare. Vi måste veta vad vi
får för pengarna och att vi får så mycket som möjligt. Det handlar om
medborgarnas pengar som vi förvaltar, och det handlar om ordning och
reda.

För att kunna hejda kostnadsökningarna måste vi förstås veta varför
de uppstår. Någon övergripande studie av kostnadsökningar vid stora
infrastrukturprojekt och deras orsaker har inte gjorts i Sverige sedan
1994. Det är hög tid att regeringen tar initiativ till en analys av kostnads-
ökningar kopplade till den aktuella infrastrukturplaneringen. Exempelvis
finns uppgifter om att brister i konkurrensen i byggbranschen trissar upp
priserna med upp till 15–20 procent. Att gå till botten med detta borde
vara en självklarhet. Samtliga större vägprojekt som ingår i den nation-
ella planen 2010–2021 bör därför uppdateras utifrån eventuella kost-
nadsökningar med anledning av de brister i rapporteringen som Riksre-
visionen uppmärksammat.

Sist men inte minst bör Trafikverket i detta sammanhang prioritera
om projekten i den nationella planen utifrån ett trafikslagsövergripande
perspektiv så att de bidrar till uppfyllande av de transportpolitiska målen
och de nationella miljökvalitetsmålen, som riksdagen har beslutat om. De
transportpolitiska målen ska vara en utgångspunkt för statens alla åtgär-
der inom transportområdet, exempelvis hur myndigheterna ska prioritera
bland olika önskemål och behov när de genomför sina uppdrag. Målen
handlar dels om funktion, som att transportsystemets utformning ska
medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet
och användbarhet, dels om hänsyn till säkerhet, miljö och hälsa. Inte
minst ska transportmålen bidra till att de nationella miljökvalitetsmålen
uppnås. Begränsad klimatpåverkan och god bebyggd miljö är ett par
viktiga miljökvalitetsmål där utvecklingen nu går åt fel håll.

Att prioritera investeringar i klimatvänlig infrastruktur i stället för
klimatskadlig är ett bra sätt att vända denna utveckling. Det är därför
angeläget att ompröva beslut om att bygga nya motorvägar. Nya stora
vägar ger mer biltrafik och ökade utsläpp av växthusgaser. Till exempel
bör de miljarder som den sexfiliga motorvägen Förbifart Stockholm
förväntas kosta i stället satsas på att bygga ut järnväg och annan kollek-
tivtrafik.

Det behövs nämligen stora satsningar på järnväg. Allt fler väljer att resa med tåg, och det har blivit alltmer uppenbart att det är alldeles nödvändigt att såväl satsa mer på drift och underhåll som bygga mer spår för att möta efterfrågan. Att bygga ut järnvägen så att både personer och gods i högre grad än nu kan transporteras på tåg i stället för i bil ger såväl klimatvinster som ökad säkerhet och bättre bebyggd miljö. Det kan bli mindre buller, mindre trängsel och minskade problem med luftföroreningar, för att nämna några av fördelarna.

Om man tar miljö kvalitetsmålen och de transportpolitiska målen på allvar är en omprioritering från väg- till järnvägsinvesteringar nödvändig.

Vi står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande väljer jag att yrka bifall bara till reservation 4.

(Applåder)

I detta anförande instämde Stina Bergström (MP).

Anf. 193 SIV HOLMA (V):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 om Riksrevisionens styrelses framställning om kostnadskontroll i stora väginvesteringar.

Innan jag fortsätter vill jag framföra att jag instämmer i anförandena från Lars Mejern Larsson och Annika Lillemets.

Bakom reservation 1 står förutom Vänsterpartiet även Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Riksrevisionens styrelse anser att det, mot bakgrund av de betydande belopp som årligen anslås för väginvesteringar, är av största vikt att pengarna används kostnadseffektivt och på ett sätt som ger bästa nytta ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Dessa meningar låter som ljuv musik för en gammal kommunalekonom.

Problemen med bristande kostnadskontroll i väginvesteringar har varit kända under en mycket lång tid, och flera myndigheter har under åren pekat på att man måste göra processen mer förutsägbar och kostnadseffektiv. Riksrevisionens styrelse anser det vara anmärkningsvärt att de problem som uppmärksammas i Riksrevisionens granskning om bristande beslutsunderlag och skenande kostnader fortfarande kvarstår. Styrelsen påpekar att problemen nu måste tas på allvar och att alla åtgärder måste vidtas för att få en effektivare och mer transparent process vid stora väginvesteringar. Både regeringen och Trafikverket får propåer om starkare styrning och uppföljning. Styrelsen anser att regeringens återrapportering till riksdagen behöver förbättras.

Sammanfattningsvis föreslår Riksrevisionens styrelse att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till åtgärder som säkerställer en förbättrad uppföljning och kostnadskontroll av väginvesteringsprojekt och att regeringen ser över hur återrapporteringen till riksdagen kan utvecklas i syfte att ge riksdagen en mer rättvis bild av de verkliga kostnaderna i stora vägprojekt.

Vi instämmer i dessa förslag och anser att riksdagen ska bifalla dem. Även om majoritetspartierna inte har tyckt detta vid utskottsbehandlingen finns det en chans för er att ändra er vid voteringen i morgon.

Utskottsmajoriteten anser att regeringen i stort sedan redan arbetar i enlighet med förslagen från Riksrevisionens styrelse. Jag tror inte att utskottsmajoritetens uppfattning stämmer överens med verkligheten.

Efter att Riksrevisionens styrelse har påtalat bristerna i slutet av förra året menar utskottsmajoriteten på allvar att regeringen på ett par månader redan har hunnit med att förändra dessa påtalade allvarliga brister. Tillåt mig tvivla på detta.

Riksdagens utredningstjänst har studerat hur finansieringen av den nationella infrastrukturplanen för perioden 2010–2021 kan förändras vid olika nivåer på prisökningar inom bygg- och anläggningssektorn. Studien visar att om vi får samma prisutveckling under de närmaste tio åren som vi har haft under det föregående decenniet kommer infrastrukturbudgeten att överskridas med hela 40 miljarder kronor. Dessa siffror som jag nu har nämnt stärker ytterligare allvaret i den kritik som Riksrevisionens styrelse påtalar. Därför vill jag än en gång säga följande till utskottsmajoriteten: Ni har chansen att ändra er vid voteringen i morgon.

Fru talman! Jag yrkar bifall även till reservation 2 om analys av orsakerna till kostnadsökningarna som Vänsterpartiet och Miljöpartiet står bakom. Reservationen stärker ytterligare kritiken av dålig kontroll på kostnadsökningarna vid väginvesteringarna. Riksrevisionen identifierar ett antal direkta orsaker till kostnadsökningarna, till exempel kostnadsutvecklingen inom anläggningsmarknaden och tillkommande krav från kommunerna på vägarnas utformning. Vidare framhålls att kostnaderna för väginvesteringar blir högre än vad de skulle behöva bli. Det gäller till exempel den utbredda användningen av så kallade utförandeentreprenader som medför svagare drivkrafter i fråga om effektivisering och innovation. Andra orsaker som kan ha betydelse är bristande konkurrens i byggbranschen som driver upp priserna.

Riksrevisionen konstaterar att det inte sedan 1994 har genomförts någon övergripande studie av kostnadsökningarna vid stora infrastrukturinvesteringar och deras orsaker. Det är alltså hög tid att en sådan analys görs så fort som möjligt så att vi kan se medborgarna i ögonen och också kan säga att pengarna används på bästa möjliga sätt.

(Applåder)

Anf. 194 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M):

Fru talman! Vi debatterar nu Riksrevisionens styrelses framställning om kostnadskontroll i stora väginvesteringar och två följdmotioner. Riksrevisionen genomför en granskningsserie inom infrastrukturuområdet, och vi har redan här i kammaren debatterat några av rapporterna – senast den som handlade om järnvägsunderhållet. Jag och mina moderata kolleger och allianskolleger välkomnar denna granskning.

Riksrevisionen identifierar i granskningen av kostnadskontrollen för väginvesteringar åren 2005–2009 ett antal brister och konstaterar också att riksdagen inte har fått en rättvisande bild av de verkliga kostnadsökningarna i beslutade väginvesteringar. Vidare framgår av granskningen att infrastrukturinvesteringar ofta blir dyrare än planerat.

Utifrån detta föreslår Riksrevisionens styrelse att de brister som lyfts fram snarast bör åtgärdas, och de lämnar också två konkreta förslag till riksdagen. Det första är att regeringen ska ta initiativ till åtgärder som säkerställer en förbättrad uppföljning och kostnadskontroll av stora väginvesteringsprojekt, och det andra är att regeringen ska se över hur återrapporteringen till riksdagen kan utvecklas i syfte att ge riksdagen en mer rättvisande bild av de verkliga kostnaderna i vägprojekt.

Fru talman! Det är allvarliga brister som Riksrevisionen påtalar, men allvarligast är att bristerna faktiskt har påtalats tidigare, vid granskningar gjorda för länge sedan – senast 1994. Men ingenting har hänt, förrän vi fick en alliansregering 2006. Då började det hända saker, och det innan den granskning redovisades som vi debatterar nu. Med början under förra mandatperioden har det vidtagits flera kraftfulla insatser och åtgärder inom såväl Regeringskansliet som Vägverket, numera Trafikverket, för att komma till rätta med de fel och brister som påpekas.

Redan 2006 startade Näringsdepartementet ett utredningsarbete för att förbättra den ekonomiska styrningen av investeringsprojekt. Hösten 2008 fick dåvarande Vägverket i uppdrag av regeringen att införa en ny styrmodell för att bland annat förbättra och systematisera åiterrapporteringen till Regeringskansliet och riksdagen samt arbeta med successiv kalkylering. Vägverket satte också i gång ett eget effektiviseringsarbete, som omfattade 90 punkter.

I infrastrukturpropositionen som kom hösten 2008 konstaterade alliansregeringen att den ekonomiska styrningen bör förbättras, att kostnadskontrollen av investeringsprojekten behöver stärkas och att produktivitet utvecklingen i anläggningsbranschen behöver bli bättre.

Regeringen satte i gång med en trafikverksutredning med syfte att skapa en effektivare och mer ändamålsenlig myndighetsorganisation, vilket resulterade i en ny myndighetsstruktur med Trafikverket, Transportstyrelsen och Trafikanalys. Trafikanalys bildades som en analys- och stödmyndighet till regeringen för att få en effektiv styrning och uppföljning av Trafikverkets verksamhet.

Bolagiseringar har också skett av delar av tidigare Vägverket och Banverket för att förbättra konkurrensen. Här vill jag gärna kommentera det Annika Lillemets tog upp. Hon efterfrågade nämligen en bättre konkurrens, men ändå sade Miljöpartiet nej till dessa bolagiseringar – som ju var till för att förbättra konkurrensen i anläggningsbranschen. Det är märkligt.

Regeringens redovisning till riksdagen är viktig och sker huvudsakligen i den årliga budgetpropositionen. Flera åtgärder har genomförts för att förbättra redovisningen, från ändrad grundlag till förra veckans beslut om en reformerad budgetlag och skärpta rapporteringskrav på Trafikverket. Det handlar om att man ska få en löpande rapportering, uppföljning och efterkalkylering och att det årligen ska rapporteras om bland annat riskbedömningar, marknads- och indexutveckling och avvikelser.

Den nya styrmodell som har införts i det som nu är Trafikverket innebär också en förbättrad redovisning av projekten till regeringen, och likaså har verket en ny ekonomimodell som man arbetar med. Trafikverket har i ett remissvar med anledning av Riksrevisionens granskning angivit att man arbetar på ett annat sätt än tidigare. Man ska också påpeka att Riksrevisionen har granskat projekt som fanns och slutfördes under perioden 2005–2009.

Trafikverket har även gått över till en central organisation för investeringsverksamheten, utifrån den kritik som tidigare framförts mot den regionala styrning som fanns. Utifrån detta kan vi förvänta oss en klart bättre redovisning till riksdagen.

Riksrevisionen har också i sin granskning gjort en analys av vad det finns för faktorer och strukturer som bidrar till kostnadsökningarna på

infrastrukturområdet. Vi kan konstatera att flera av de kostnadsdrivande aspekter som Riksrevisionen identifierar bekräftar det som även andra har kommit fram till och som till exempel har presenterats i Trafikverksutredningen. Regeringen tog också upp det i infrastrukturpropositionen 2008.

Fru talman! Kostnadsökningar har länge varit ett problem i anläggningsbranschen. Det är ingen nyhet. Jag är själv från anläggningsbranschen, så jag vet vad man pratar om. Det finns en rad olika orsaker till att projekt blir dyrare – alltifrån ändrade förutsättningar till hur upphandlingarna utformas. Branschen bedöms också ha en låg produktivitet jämfört med andra branscher. Därför bildades 2003 FIA, Förnyelse i anläggningsbranschen, på initiativ av Vägverket och Banverket för att se till att anläggningsbranschen får en snabbare och effektivare utveckling.

Vi kan konstatera att Miljöpartiets krav i sin motion på en analys av kostnadsökningarna redan är uppfyllt, inte minst av det Riksrevisionen nu själv har granskat och presenterat.

Alliansregeringen tillsatte hösten 2009 den så kallade Produktivitetskommittén för att följa upp och analysera de statliga beställarnas agerande för att förbättra produktivitet och innovationsgrad i anläggningsbranschen. Trafikverket har också satt i gång ett omfattande effektiviseringsarbete för att förbättra både den interna och den externa effektiviteten.

Staten är en stor beställare och kan genom sitt agerande bidra till att anläggningsbranschen utvecklas i positiv riktning och att vi får ut mer spår och väg för pengarna. Här har Trafikverket satt upp en målsättning om att höja den externa effektiviseringen med minst 10–15 procent. I Trafikverkets regleringsbrev är det också särskilt preciserat att myndigheten ska arbeta för ökad produktivitet – allt med syfte att få bättre kostnadskontroll, förbättra styrning och redovisning och få ut mer spår och väg för pengarna.

Fru talman! När det gäller det som framförs i de två yrkandena från Riksrevisionens styrelse och som också Socialdemokraterna har med i sin motion kan vi konstatera att detta arbete redan pågår för fullt sedan flera år tillbaka. Lars Mejern talar om tio år tillbaka och ett äldre tillkännagivande. Det fanns dock en klar skillnad då: Det fanns ett skäl till tillkännagivande på den tiden, eftersom ingenting hände. Det pågick ingenting. Nu pågår redan det som efterfrågas, och ett tillkännagivande skulle vara att slå in redan öppna dörrar.

Jag tänkte också gå in och kommentera några av de andra saker som tas upp i de två följdmotionerna. Ett problem när det gäller investeringar är i flera fall de långa och utdragna planeringsprocesserna. Under förra mandatperioden tillsattes en parlamentarisk kommitté, Transportinfrastrukturkommittén, med syfte att utreda möjligheterna att förkorta planeringsprocessen. I höstas presenterades ett enigt betänkande med flera konkreta förslag.

Dåvarande trafikverken Vägverket och Banverket fick också hösten 2009 i uppdrag att ta fram förslag till ett nytt planeringssystem. En bred remissrunda med förslagen har genomförts, och nu pågår beredning inom Regeringskansliet.

Socialdemokraterna vill omedelbart genomföra Transportinfrastrukturkommitténs förslag. Som jag redan nämnt är allt detta redan på gång,

och jag förväntar mig att regeringen så snart som möjligt återkommer med förslag om detta. Men jag vill poängtera att det är viktigt att det, även om man vill att saker och ting ska hända nu direkt, sker en bra beredning så att förslag som slutligen läggs fram verkligen får önskad effekt.

Socialdemokraterna vill också att Trafikverket får ett uppdrag att pröva nya kostnadseffektiva upphandlingsmodeller. Att val av upphandlingsmodell kan påverka kostnaderna i ett projekt har jag redan nämnt, och det är allmänt känt. Här handlar det återigen om att slå in öppna dörrar, för Trafikverket arbetar redan med detta.

Jag kan dock inte undanhålla mig från att göra en liten reflexion. Här motionerar Socialdemokraterna om att Trafikverket bör pröva nya entreprenadformer. Men i betänkandet när vi behandlade Riksrevisionens granskning av järnvägsunderhållet motionerade samma socialdemokrater om att återgå till att monopolisera verksamheten. Det här får inte jag att gå ihop. Vill ni att det ska bli en monopolverksamhet igen, ja, då förstår jag inte varför ni nu vill ge Trafikverket i uppdrag att pröva nya entreprenadformer, för vid en monopolverksamhet sker inga upphandlingar.

Miljöpartiet yrkar i sin motion på en översyn av den nationella planen med anledning av Riksrevisionens rapport om kostnadskontroll i stora väginvesteringar och yrkar att projekten i planen bör omprioriteras utifrån detta.

Jag hade tänkt fråga Miljöpartiets Annika Lillemets om hon menade att man skulle prioritera om och flytta pengar från väg till järnväg, men nu svarade Annika på det i sitt anförande. Jag kan hoppas att Annika tar en replik, för den här omprioriteringen gör ni utifrån att Riksrevisionen har riktat kritik mot kostnadskontrollen i väginvesteringar. Men vi som har läst Riksrevisionens nya rapport om kostnadskontrollen i järnvägsinvesteringar vet att man riktar exakt samma kritik mot kostnadskontrollen i stora järnvägsinvesteringar. Det vore intressant att få en liten reflexion kring det.

När det gäller översyn av den nationella planen har det redan vidtagits åtgärder för att säkra kvalitet och jämförbarhet. Inför den nationella plan som det beslutades om för ett drygt år sedan fick dåvarande Vägverket i uppdrag att införa en ny styrmodell med successiv kalkylering.

Man har arbetat med att stärka kvalitetsarbetet både internt och externt. Ett externt konsultföretag har granskat tillämpningen med successiv kalkylering, och Kungliga Tekniska Högskolan har anlåtats för att säkra kvalitet och jämförbarhet i de samhällsekonomiska kalkylerna. Kalkylerna kommer successivt att förfinas och revideras, och det kommer att göras uppföljningar och efterkalkyler under genomförandet av planen.

Fru talman! Senast som Riksrevisionen gjorde en liknande granskningsomgång var i mitten av 1990-talet. Får jag önska något är det att Riksrevisionen inte väntar 15 år till nästa gång. Det är bra att regeringen varit förutseende och redan gjort flera viktiga insatser när vi nu läser Riksrevisionens rapport. Utskottet påpekar också i betänkandet vikten av att regeringen i sin årliga rapportering till riksdagen återkommer till hur det går med de åtgärder som satts i gång för att förbättra kostnadskontrollen och med arbetet med effektivare användning av pengarna för väg och spårsatsningar. Att ständigt arbeta med förbättringar inom detta område

är viktigt och angeläget. Därför skulle det vara värdefullt om Riksrevisionen kunde göra lite tätare granskningar så att vi kan få mer underlag för de insatser som görs.

Innan jag glömmer bort det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Jag vill vidare kommentera det Lars Mejern Larsson tog upp. Han vill gärna prata om luftslott. Trevligt, jag pratar också gärna om luftslott. Vem minns planen som det beslutades om 2004? Där kan vi snacka om luftslott. Redan när den planen beslutades saknades det 65 miljarder. Då är det inte lätt att ha en plan som håller hela vägen ut. Där kan vi snacka om luftslott, Lars Mejern.

Det finns en skillnad mellan tidigare och nu. Det är att nu genomförs en rad åtgärder. Du nämnde 40 miljarder. Egentligen kan du nämna vilken siffra du vill, för det går att beräkna hur man vill hur kostnadsökningarna skulle kunna se ut. De kan vara noll, de kan bli minus 20 miljarder och de kan bli plus 20 miljarder. Det viktigaste är att man från början har en fullt finansierad plan, vilket planen 2010–2021 är. Att det har införts insatser och åtgärder som gör att man har en klart bättre kostnadskontroll borgar för att de åtgärder och projekt som beslutats kommer att genomföras under planperioden.

(Applåder)

I detta anförande instämde Christer Akej, Sten Bergheden, Lotta Finstorp, Edward Riedl och Eliza Roszkowska Öberg (alla M) samt Ola Johansson (C) och Annelie Enochson (KD).

Anf. 195 LARS MEJERN LARSSON (S) replik:

Fru talman! En sak är att välkomna men inte mena någonting. Jag menade däremot att jag välkomnar Riksrevisionens rapport och gör någonting åt det, liksom jag välkomnar ett spännande replikskifte. Jag menar det.

Återigen skyller man ifrån sig. Visst, vi kan gå tillbaka och se vad vi gjorde under vår regeringstid, men jag tycker inte att det är relevant i dag. Det är snart fem år sedan vi förlorade regeringsmakten. Nu har ni snart haft fem år på er att göra någonting, men fortfarande kvarstår problemet med att kostnaderna skenar. Det är alltså ingen höger- eller vänsterfråga.

Fru talman! Jag tycker att det här mer är en fråga om hur vi i riksdagen ska få information så att vi kan fatta riktiga beslut. Det är mer en fråga om politiskt mod. Kan vi kräva av regeringen att den gör större ansträngningar än vad den gjort hittills? Som jag sade förut gjorde våra kamrater det för tio år sedan. Frågan är om Malin Löfsjögård och hennes bundsförvanter på den borgerliga sidan kan ta ett lika stort ansvar i dag.

Luftslott: Visst, Moderaterna och Malin Löfsjögård kan slå labben mot bröstet och berätta om allt som gjorts och görs. Men jag slår hellre näven i bordet och säger att det görs för lite, precis som Riksrevisionen påtalar, något som jag och Socialdemokraterna tar på största allvar.

Jag undrar därför, fru talman: Är det inte meningen att vi ska lyssna på experter från Riksrevisionen?

Anf. 196 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik:

Fru talman! Jag kan börja fundera om Lars Mejern Larsson över huvud taget var i kammaren under mitt anförande. Jag redogjorde för alla de insatser och åtgärder som regeringen har vidtagit sedan 2006. Det är åtgärder som vidtagits innan Riksrevisionens rapport kom. Riksrevisionen har själv konstaterat i den fortsättning på den granskning som den gör att regeringen under tiden som Riksrevisionen höll på med sina granskningar har börjat genomföra en rad olika åtgärder. Det kan vi konstatera när Riksrevisionen har släppt sin rapport om kostnadskontroll på järnväg, för den är nämligen gjord samtidigt som vägkostnadskontrollen, men man har lagt in en extra mening om att Riksrevisionen har noterat att regeringen och ansvarigt verk under det senaste året tagit flera initiativ som tyder på en ambitionshöjning vad gäller kostnadskontrollen.

Det du framför, Lars Mejern, är inte sant. Sanningen kan ibland göra ont när man själv har tillhört ett lag som inte gjorde någonting. Jag förstår att du inte vill stå här och berätta om alla saker som införs, utan det är bra mycket roligare för dig att föra fram Riksrevisionens kritik.

Vi tar allvarligt på det som Riksrevisionen framför. Det står i betänkandet, och det är ett viktigt underlag, inte minst i och med att det bekräftar det som regeringen redan har presenterat i infrastrukturpropositionen 2008. Det är utifrån det som man vidtar en rad åtgärder. Det var nämligen så att regeringen inför infrastrukturpropositionen 2008 bemödade sig att titta på Riksrevisionens senaste granskning från 1994 som tidigare regeringar inte alls hade tittat på och började genomföra åtgärder och förslag – allt för att förbättra kostnadskontrollen och se till att de projekt som beslutas också genomförs så att det inte bara blir en spade i marken och sedan ingenting mer.

Anf. 197 LARS MEJERN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan lugna Malin Löfsjögård med att jag var i kammaren och lyssnade på vad hon sade.

Det här med att slå in öppna dörrar: Vem var det som skrev i sitt valmanifest att varje skattekrona ska användas på bästa sätt? Exakt, det var Moderaterna. Det håller jag med om. Självklart är vårt ansvar som riksdagsledamöter att se till att varje skattekrona som betalas in till staten ska användas på bästa sätt.

Fru talman! Malin Löfsjögård har lett den så kallade Produktivitetskommittén sedan ett par år tillbaka. Syftet var att spara pengar, skattepengar, för oss alla, att grävmaskinen skulle slippa att stå still och att vägobjekt skulle bli fortare färdiga att användas, vilket skulle spara kostnader och bidra till en ökad trafiksäkerhet, men det har inte hänt någonting.

När nu vägarna blir dyrare än nödvändigt används inte våra gemensamma skattepengar på ett klokt och kostnadseffektivt sätt. Och man säger sig vara rädd om skattebetalarnas pengar!

Fru talman! Den borgerliga majoriteten i utskottet är väl mer rädd för att regeringen ska misstycka om vi ger dem ett tillkännagivande än vad den tycker om att spara skattebetalarnas pengar. Jag kan bara konstatera att för tio år sedan blundade inte trafikutskottet, men det var då det.

Anf. 198 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik:

Fru talman! Det talas om att slå in öppna dörrar. Då kan vi titta på vad Riksrevisionens styrelse föreslår, jo att regeringen ”bör ta initiativ till åtgärder som säkerställer en förbättrad uppföljning och kostnadskontroll av stora väginvesteringsprojekt”. De initiativen startade redan 2006.

Det andra förslaget är att regeringen ”bör se över hur återrapporteringen till riksdagen kan utvecklas i syfte att ge riksdagen en mer rättvis bild av de verkliga kostnaderna i stora vägprojekt”. Det arbetet har också påbörjats under förra mandatperioden.

Att lägga ett tillkännagivande beträffande något som redan pågår är inget annat än att slå in öppna dörrar. Det är väl bra mycket bättre att regeringen fortsätter arbeta med de åtgärder som man har startat och ser till att de insatserna genomförs.

Det är trevligt att man får några bonusår i Produktivitetskommittén. Men för protokollets skull: Jag tillträdde som ordförande för den kommittén i april 2010.

Frågan är om Lars Mejern Larsson vet vad vi gör i Produktivitetskommittén, varför den är tillsatt. Den är tillsatt därför att man ser att det finns stora kostnadsökningar. Man ser att det finns andra arbetssätt. Man ser också att det finns en rad olika förslag och idéer som har funnits länge men där ingen har pekat med hela handen för att se till att det händer saker.

Produktivitetkommittén har i uppdrag att följa upp och analysera just det som Trafikverket gör för att se till att vi har bättre koll på kostnaderna och se till att produktiviteten och innovationsgraden i anläggningsbranschen ökar och förbättras. Det är inte något som blir klart på ett halvår, utan det är ett längre uppdrag som går ända till 2012, just i syfte att sätta press på Trafikverket att se till att det också händer något.

Tidigare har man riktat kritik mot branschen. Men regeringen har insett att man är en stor beställare, och beställaren har stor makt att se till att det händer saker och se till att man får bukt med de kostnadsökningar som man inte vill ha.

Anf. 199 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Fru talman! Jag tar Riksrevisionen på stort allvar. De kanske slår in öppna dörrar. Men jag tror inte att de gör det för skojs skull. De tycker ändå att det inte görs tillräckligt mycket. Det är naturligtvis bra att regeringen har börjat jobba med de här sakerna och har gjort en massa bra – det är utmärkt.

Men när Riksrevisionen faktiskt föreslår att det ska göras mer – de säger ju det och rekommenderar regeringen att förbättra kostnadskontrollen och uppföljningen i infrastrukturplaneringen – tycker jag att man måste ta det på allvar, för det är ändå de som är experter på detta.

Därför förstår jag inte riktigt varför majoriteten inte vill gå lite längre, när nu Riksrevisionen tycker att man bör göra det. Jag tar som sagt Riksrevisionen på stort allvar och har stor respekt för deras kompetens.

Jag är glad att Malin Löfsjögård nämner kostnadskontroll av järnvägsinvesteringar. Det är naturligtvis lika viktigt. Det är utmärkt att Riksrevisionen jobbar även med det. Det handlar om skattepengar och om att hushålla med dem, som Lars Mejern Larsson sade. Det är oerhört viktigt.

Att flytta över investeringar från väg till järnväg handlar faktiskt om samhällsekonomiskt ansvar på lång sikt, längre än till nästa kvartal. Satsar vi fel och bygger in oss i klimatskadliga transportinfrastrukturer blir det väldigt dyrt i längden med klimatskadorna. Det är därför vi ska tänka klokt och investera i järnväg nu.

Anf. 200 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik:

Fru talman! Det är nästan så att jag får fråga oppositionen om ni har läst betänkandet. Det står ordagrant på s. 21: ”Utskottet vill i likhet med Riksrevisionens styrelse understryka att det är anmärkningsvärt att de problem som uppmärksammas i granskningen om bristande kostnadskontroll i väginvesteringar fortfarande kvarstår, trots att de varit kända under en lång tid.”

Det innebär att Alliansen tar allvarligt på det som kommer fram i Riksrevisionens granskning. Samtidigt måste man påtala att det arbete som efterfrågas redan har startat.

Det gläder mig att Annika Lillemets tycker att det är lika viktigt med god kostnadskontroll inom järnvägsprojekt som inom vägprojekt.

I min värld, i Moderaternas värld och i Alliansens värld behövs satsningar på både väg och spår, och det ena behöver inte förta det andra, särskilt inte eftersom vi har satt in kraftfulla åtgärder för att förbättra kostnadskontrollen för både väg- och järnvägsinvesteringar och arbetar för att få ut mer spår och väg för de pengar som satsas.

Det handlar om att se till att vi har bra kommunikationer och att vi har bra transporter över hela landet. Att då lägga allt på enbart järnvägs-satsningar kommer inte att lösa de transportproblem som finns i vårt land.

Det är viktigt att jobba med samhällsekonomiska bedömningar och kalkyler. I trafikutskottet kommer vi att återkomma till ett sådant betänkande senare, eftersom Riksrevisionen granskar också det området. Men det måste gälla samma förutsättningar på vägsidan och järnvägssidan.

Anf. 201 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Fru talman! Jag upprepar att det är väldigt viktigt att man har en helhetssyn och tittar över transportslagsgränserna. Om man tar de nationella miljömålen och de transportpolitiska målen på allvar – det vill jag verkligen understryka – måste man se om det är rätt att satsa på motorvägar som ger stora kostnader på lång sikt eller om det är mer rätt att satsa mer på järnväg. Naturligtvis ska inte alla infrastrukturinvesteringar gå dit – det har i varje fall inte jag sagt – men motorväg är inte den väg vi ska slå in på för framtiden, om vi ska ta miljömålen och de transportpolitiska målen på allvar.

Jag förstår fortfarande inte varför majoriteten inte lyssnar på Riksrevisionen. Det är väl alldeles utmärkt att arbetet med en bättre kostnadskontroll har startats. Men Riksrevisionen är ju inte nöjd utan vill att mer ska göras. Varför vill inte ni det? Det förstår jag inte.

Anf. 202 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik:

Fru talman! Helhetssyn och trafikslagsövergripande – det var ledorden under förra mandatperioden, när alliansregeringen startade arbetet med att göra om hela transport- och infrastruktursektorn, just för att se

till vikten av att skapa långsiktigt hållbara transporter för långsiktigt hållbar tillväxt.

Vi kan konstatera att det i den plan som beslutades för drygt ett år sedan och som gäller 2010–2021 satsas mer på både spår och väg, både vad gäller drift och underhåll och i fråga om investeringar.

Riksrevisionens granskningar och vad de kommer fram till är ett viktigt underlag i regeringens fortsatta arbete. Men det förtar inte att vi här kan berätta vilket arbete alliansregeringen redan har satt i gång, för det är väldigt viktigt. Hade det inte påbörjats under förra mandatperioden hade vi stått på noll i dag.

Anf. 203 SIV HOLMA (V) replik:

Fru talman! Malin Löfsjögård läser upp vad majoriteten i utskottet säger om att man delar Riksrevisionens uppfattning. Då vill jag bara säga: Riksdagen har en granskande roll vad gäller regeringens maktutövning. Riksdagens roll bör inte vara att bara vara försvarsadvokat för regeringen. Skulle utskottsmajoriteten ta på allvar vad Riksrevisionens styrelse säger borde det ha varit på sin plats att göra ett tillkännagivande.

Observera att själva granskningsperioden är från 2005 till 2009. Vad Malin Löfsjögård talar om är åtgärder som man har börjat utföra 2006. Då blir det logiskt sett så att Riksrevisionen inte har uppfattat att de åtgärderna är till fyllest, för annars skulle man ha tagit hänsyn till dem när man kom med sina rekommendationer.

Jag vill avslutningsvis säga: Jag är ganska trött på att lyssna på riksdagsledamöter och kolleger som tror att historien börjar först när man själv kommer till riksdagen. Vänsterpartiet har aldrig suttit med i någon regering, men jag har stor respekt för de regeringar som har funnits. Vad jag har förstått har det vidtagits väldigt många åtgärder, genom att bygga ut både järnvägsspår och vägar. Jag tycker att man ska ha lite ödmjukhet i de sammanhangen. Andra har gjort en del. Man kanske inte har gjort tillräckligt eller gjort rätt saker, men man har utfört en hel del.

Anf. 204 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik:

Fru talman! Jag börjar med det sista. Jag har inte påstått att det inte byggdes några vägar eller spår under den förra socialdemokratiska regeringen. Det jag sade var att den plan som nu är beslutad för 2010–2021 innebär att det kommer att satsas mer på både väg och spår vad gäller drift, underhåll och investeringar.

Sedan var det frågan om ett tillkännagivande. Vi har en regering som redan har satt i gång det som efterfrågas i Riksrevisionens styrelses förslag. Socialdemokraterna slår sig gärna för bröstet för de här yrkandena, men man har helt enkelt kopierat det som Riksrevisionens styrelse har skrivit.

Lars Mejern nämnde ett tillkännagivande för tio år sedan. Det skulle vara lite intressant att få höra Siv Holmas kommentar till det. För det tillkännagivandet gav faktiskt inte någon effekt alls.

Anf. 205 SIV HOLMA (V) replik:

Fru talman! Till skillnad från Malin Löfsjögård vill jag säga att ett arbete också har gjorts under den tid som avses. Men jag tycker också att

man inte gjorde tillräckligt. Vänsterpartiet var också med på detta tillkännagivande när det var aktuellt.

När det gäller de här sakerna ska jag bara tala om för Malin Löfsjögård att det för min del inte spelar någon roll vilken färg regeringen har. Gör man inte tillräckligt tycker jag faktiskt att jag som riksdagsledamot har en skyldighet att granska maktutövningen och också påtala de fel som har begåtts, som man ska rätta till.

Jag har all förståelse för att det tar tid att förändra sådana här saker. Det handlar till exempel om att infrastrukturplanen går med stora underskott därför att kostnadsökningen är så stor. Då menar jag att man måste göra en skarp och tydlig markering från riksdagens sida om att detta icke är acceptabelt, oavsett vilken regering vi har.

Jag är oerhört tacksam över att Riksrevisionen har gjort den här granskningen, att vi har en riksrevision och att Riksrevisionsstyrelsen har påtalat detta. Därför tycker jag att det är viktigt att också göra ett tillkännagivande.

Det hade varit klädsamt om också majoritetspartierna hade gjort det i stället för att bara hålla på och försvara och säga: Jo, men den socialdemokratiska regeringen var mycket sämre.

Det räcker inte som försvar för mig som riksdagsledamot. Jag vill nämligen se alla väljare i ögonen, och jag vill säga till dem: Jag har gjort vad jag har kunnat göra, men det arbetet är inte ännu fullständigt korrekt utfört från regeringarnas sida.

Anf. 206 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik:

Fru talman! Det är ju därför vi har den här debatten i kammaren. Det är därför som trafikutskottet har behandlat det här i betänkandet om Riksrevisionens granskning av kostnadskontroll i stora väginvesteringar. Vi har en riksrevision, och riksdagen ska också kunna behandla detta.

Men det vore väldigt märkligt om vi i en sådan debatt och i ett sådant betänkande bara skulle lista det som Riksrevisionen framför och inte kommentera eller att ta med det som faktiskt görs av regeringen. Det är nämligen viktigt för det fortsatta arbetet att också tala om att det pågår ett arbete, att det arbetet har satts i gång tidigare, så att man tillsammans kan arbeta för att se till att det blir ännu fler förbättringar. Detta är alltså ett märkligt påstående.

Vi kan också konstatera att man har gjort ändringar i grundlagen och infört en bestämmelse i regeringsformen som stärker riksdagen och lägger en skyldighet, kan man säga, när det gäller att utskotten faktiskt ska följa upp och bättre analysera sina ansvarsområden.

Men det är verkligen märkligt om jag inte skulle få stå här i kammaren och berätta om de åtgärder som faktiskt vidtas. Vi skulle då bara diskutera Riksrevisionens granskning och deras förslag.

Att göra ett tillkännagivande om någonting som redan pågår är att slå in öppna dörrar. Riksrevisionen har också i de granskningsrapporter som kommer lagt med att de har sett att regeringen har vidtagit åtgärder. Vi kan också se det i det remissvar som Trafikverket har lämnat in med anledning av Riksrevisionens granskning.

Det Riksrevisionen kommer fram till ska man ta på allvar, och det gör vi i Alliansen, och det gör alliansregeringen. Men det förtar inte att man

också berättar om de åtgärder som har vidtagits och de initiativ som har tagits.

Sedan är det här ingenting som löser sig på en sekund, en dag, en vecka eller ett år. Det är ett långsiktigt arbete. Det handlar om att vända en ganska stor skuta som har åkt åt fel håll tidigare.

Anf. 207 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! Jag vill börja med att instämna i Malin Löfsjögårds anförande. Det kanske skulle räcka med att göra det. Men jag tänker inte bara göra det, utan jag ska även yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Jag kan bara konstatera att vi från Folkpartiets och Alliansens sida ser mycket positivt på att vi har den här genomgången från Riksrevisionens sida. Man har en rad rapporter nu när det gäller infrastrukturområdet. Det är klart att inte alla rapporter från Riksrevisionen är positiva. Det är faktiskt deras arbete att ta fram det som man ska göra någonting åt.

Bakgrunden till dagens debatt är Riksrevisionens rapport *Kostnadskontroll i stora väginvesteringar?* som överlämnades i november 2010. Som Siv Holma nämnde förut har det gått tre fyra månader sedan dess. Men när det gäller regeringens åtgärder finns det, som sagt, ingen koppling till just de tre fyra månaderna, utan regeringen har, som Malin Löfsjögård förtjänstfullt har berättat, jobbat under ganska många år med den här frågan.

I grunden handlar Riksrevisionens granskningar om att blicka bakåt för att man ska kunna lära sig framåt och göra förbättringar och effektiviseringar. Jag kan lova den rödgröna oppositionen att vi tar detta på mycket stort allvar och naturligtvis också lär oss av detta.

Jag är egentligen lite mer bekymrad över att man hade samma påpekanden 1994 från Riksrevisionsverket. Man tog fram samma problem som finns i dag. Det tycker jag däremot är bekymmersamt.

Lars Mejern Larsson berättade förut att Jan-Evert Rådström tydligen hade fått ett tillkännagivande någon gång för tio år sedan. Man kan ställa sig frågan: Vad hade det för framgång när det ändå inte hände någonting? Vad var det för syfte med det?

Man kan konstatera att vi under 2000-talet fortfarande har haft väldigt stora kostnadsökningar inom vägbranschen. Förutom rena branschkostnader kan man plussa på kostnaderna från första plan till färdigställd väg, från 8 till 18 procent, som man konstaterar här, som ligger ovanpå detta.

Fru talman! Det är naturligtvis allvarligt när man säger att riksdagen inte har fått en rättvisande bild av de verkliga kostnadsökningarna i de beslutade vägprojekten. Riksdagen beslutar ju om ramar och ekonomin i detta. När det då blir betydligt dyrare än vad som planerats får vi inte så mycket väg som vi har tänkt för de pengar som vi har anslagit.

Riksrevisionens styrelse förslår då, med förslag från Riksrevisionen, att det ska vara ett tillkännagivande till regeringen som handlar om att regeringen dels ska vidta åtgärder för att säkra den här uppföljningen och kostnadskontrollen av stora vägprojekt, dels ska se över rapporteringen till riksdagen så att den blir mer rättvisande. Så måste det naturligtvis bli, och så måste det vara. Socialdemokraterna har i en motion likalydande yrkanden.

Fru talman! Nu är det faktiskt så positivt och lyckligt, som har sagts från talarstolen tidigare, att vi har en regering som redan har inlett det här arbetet. Det handlar inte alls om de tre fyra månaderna, som Siv Holma nämnde förut, sedan rapporten kom, utan det här arbetet ligger betydligt längre bak i tiden.

Det är positivt att man redan har inlett de här processerna hos Vägverket, Trafikverket och regeringen för att komma till rätta med de här problemen.

Det har vidtagits många åtgärder för att förbättra uppföljningen och kostnadskontrollen i vägprojekten. Jag behöver inte ta dem igen. De redovisades bra här tidigare.

Vi kan hålla på och träta om huruvida det ska vara ett tillkännagivande eller inte. Men det måste vara ett syfte med ett tillkännagivande. Det handlar om att sätta i gång en process, att vi från riksdagens sida säger till regeringen: Vi vill faktiskt att ni jobbar med detta.

Men om de nu redan jobbar med detta är syftet med tillkännagivandet redan uppfyllt. Det blir direkt överflödigt, skulle jag vilja påstå.

Jag har respekt för tillkännagivanden, men de måste faktiskt fylla ett syfte.

För att ta några exempel på de åtgärder som har skett under mandatperioden, om man ska dra dem i stora drag, har bildandet av Trafikverket gett bättre förutsättningar för transportsystemets funktion och effektivisering. Även upphandlar- och beställarfunktionerna och allt detta har förbättrats genom att man har fått ett samlat trafikverk.

Dessutom har myndigheten Trafikanalys som nämndes här förut gett större förutsättning för uppföljning och styrning av Trafikverkets verksamhet.

När det gäller entreprenadsidan, som har diskuterats här, är det en gammal diskussion vi har haft. När vi diskuterade OPS, offentlig-privat samverkan, kom vi ganska snabbt fram till att det som var en av de stora och bra sakerna med det faktiskt var att det handlade om funktionsupphandlingar. Det är det som Riksrevisionen påpekar, att man ska gå från utförandentreprenader till just funktionsupphandlingar i större skala.

Jag vet att Trafikverket jobbar med det på andra ställen också, men när trafikutskottet var i Västernorrland fick vi ett konkret exempel på att man har upphandlat en vägsträcka på det sättet. Vi såg att det var ett positivt sätt att arbeta och att man hade lyft ut det positiva ur OPS-diskussionen – det här var det som verkligen kunde rationalisera och ge incitament för kostnadsbesparingar.

Fru talman! Det finns mycket mer att säga om detta, men det framgår mycket i betänkandet, och det har diskuterats ganska mycket.

När det gäller återrapporteringen från regeringen till riksdagen är en förutsättning för det att man får ordning på det första problemet: att regeringen de facto har en riktig redovisning från Trafikverket. Det är naturligtvis en process som tar tid. Man har jobbat med den några år, och den kommer naturligtvis att få mer och mer genomslag när det gäller att kunna hålla kostnadskontrollen.

Jag förstår inte riktigt den uträkning som man gjort från socialdemokratiskt håll. Man utgår från några år, 2004–2006, och det är klart att om man inte vidtar några åtgärder kan man använda en historisk siffra och sedan bara extrapolera ut den i framtiden. Men så fungerar ju inte värl-

den. Åtminstone alliansregeringen har sett att detta var ett problem och gör någonting åt det. Verkligheten förändras hela tiden, och då blir naturligtvis uträkningen en helt annan.

Fru talman! Jag tänkte också tala lite kort kring reservation 3 från Socialdemokraterna, där man tar fram betydelsen av en effektiv planeringsprocess.

Man föreslår att regeringen omedelbart genomför Transportinfrastrukturkommitténs förslag. Det är naturligtvis helt sant att en effektiv planeringsprocess är väldigt lönsam. Det visade också Transportinfrastrukturkommittén i sitt betänkande. Det finns det absolut inga meningsmotsättningar om.

Vi var några som var med i den där parlamentariska gruppen. Vi vet också att när vi överlämnade betänkandet till infrastrukturministern i september 2010 var det en helt enig kommitté som gjorde det, och det var ju väldigt bra. Det borgar för att detta kan bli en samlad och bra politik.

Det överlämnades alltså i september och har remissbehandlats fram till december. Nu pågår beredningsarbete i Regeringskansliet. Jag vill nog påstå att snabbare än så kan en process knappast gå när vi jobbar med en sådan fråga, så även där kan jag tycka att ett tillkännagivande liksom inte har något syfte. Arbetet pågår, och vi har en enig kommitté i ett utskott. Vi får spara de här tillkännagivandena tills de verkligen behövs.

Här pågår arbetet, och jag tror att det är väldigt viktigt att vi får till det här med planeringsprocesserna. Då handlar det definitivt inte om att effektivisera på så sätt att man tar bort den demokratiska insynen och chansen att vara med och påverka. Den delen behöver inte alls bli sämre bara för att man är effektivare.

Med detta är jag nöjd för dagen!
(Applåder)

I detta anförande instämde Anita Brodén (FP), Christer Akej, Sten Bergheden, Lotta Finstorp, Malin Löfsjögård, Edward Riedl och Eliza Roszkowska Öberg (alla M) samt Ola Johansson (C) och Annelie Enochson (KD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)

16 § Livsmedelskontroll

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2010/11: MJU14
Livsmedelskontroll.

Anf. 208 PYRY NIEMI (S):

Fru talman! Jag står bakom de reservationer som lagts fram av oss socialdemokrater, men för tids vinnande yrkar jag bifall till utskottets förslag under punkt 8 samt bifall till reservation 7.

Kontrollen av livsmedel är en absolut nödvändighet för att säkerställa god kvalitet, ge konsumenterna den allra bästa vägledningen kring att välja bra och hälsoriktig mat och gagna tydliga spelregler och riktlinjer för primärproducenterna, livsmedelsindustrin och livsmedelshandlarna. Sverige har traditionellt en bra livsmedelskontroll, men inget är ju så bra att det inte går att utveckla.

Diskussionen kring transfetter har pågått i många år. Alla vet att transfetterna tillhör de ”onda” fetterna i likhet med mättade fetter som höjer LDL-kolesterolvärdet och ökar risken för hjärt- och kärlsjukdomar. Under senare år har användningen av transfetter minskat i Sverige, men det är ändå en viktig beståndsdel i till exempel snabbmat, pajer och piroger. Hälften av transfetterna är industriellt producerade, hälften kommer naturligt från mejeriprodukter och kött.

I Danmark infördes 2004 regler som innebär att högst 2 procent av den totala mängden fett i ett livsmedel får vara industriellt framställt transfett. Man har också genomfört en studie i Danmark avseende mängden transfett i olika livsmedel och jämfört bland annat med Sverige. Studien har presenterats i *The New England Journal of Medicine*.

I studien framkommer det till exempel att en svensk som äter en portion pommes frites och friterade kycklingbitar och några kex och popcorn får i sig nästan 10 gram transfetter. Det är definitivt ett problem, eftersom redan vid 5 grams intag ökar risken för hjärt- och kärlsjukdomar med 25 procent.

I Danmark har livsmedelsindustrin och snabbmatskedjorna anpassat sig till lagen. I Sverige har industrin delvis förändrat produktionen sedan den senaste heta debatten om transfetter i Sverige.

Men det räcker inte. Vi har svårt att kontrollera vad som säljs i livsmedelsaffärer och även på vanliga restauranger. Det handlar om information till konsumenter men också utbildning för inköpare och producenter. Island har också infört liknande regler som i Danmark.

Det finns två fettproducenter som fått EU-kommissionen att hävda att lagen i Danmark är ett handelshinder, men Danmark har inte böjt sig för detta krav. Det är ett tydligt dilemma, men för oss socialdemokrater är det viktigt att vi gör att allt för att värna hälsan. Det måste gå att finna lösningar som inte blir handelsstörande. Därför bifaller vi utskottets förslag om att skapa liknande regler som i Danmark.

Ur ett hälsoperspektiv är det viktigt att konsumenterna får tydliga och enkla råd kring konsumtionen och intaget av transfetter. Vi vet att de ”onda” fetterna ökar risken för höjda kolesterolvärden. Med detta sagt vet vi också att risken för hjärt- och kärlsjukdomar ökar.

Av den totala kostnaden för hjärt-kärlsjukdomar i EU utgörs 62 procent av sjukvårdskostnader, 21 procent av produktivitetsförluster och 17 procent av informell vård av människor med hjärt- och kärlsjukdomar.

Transfetter och mättade fetter bör därför intas med måtta. Det är också viktigt att i ett tidigt skede i livet lära sig äta andra jämförbara produkter som innehåller omättade fetter för att grundlägga ett förhoppningsvis livslångt ätbeteende som minskar riskerna för hjärt- och kärlsjukdomar.

Det handlar också om att utveckla myndighetskontrollen. Livsmedelsverket har en viktig roll avseende hälsoeffekter, och det har även Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet.

Vi politiker måste bidra med våra bedömningar, inte minst avseende det förebyggande arbetet kring hälso- och kostvanor. I ett samhälle där klyftorna fortsätter att öka, där skillnaden mellan de som har mycket ökar till dem som saknar reella möjligheter att göra alternativa, nyttiga inköp av livsmedel bör märkning och informationsinsatser vara väldigt tydliga.

Det är bra att livsmedelsindustrin tar egna initiativ till förbättringar, men det räcker inte. Vi måste ha tydligare direktiv och lagstiftning inom EU, med tanke på att Sverige är så beroende av livsmedelsimport.

Fru talman! Riktig konsumentmakt handlar om att kunna göra vettiga val, med små risker att bli lurad eller partiellt desinformerad. Livsmedelshandlarna har också ett stort ansvar att förmedla och kvalitetssäkra god och säker livsmedelsinformation, dels för att minimera riskerna för att dåliga produkter, som delvis kan vara hälsofarliga, ska komma ut på marknaden, dels för att ställa krav på leverantörerna av livsmedel så att produkterna håller den standard och kvalitet som utlovas i förpackningsinformationen.

I sviterna av dioxinskandalen i Tyskland framstår den svenska regeringens försvar av frivillig ursprungsmärkning av fryst och färskt kött från får, get, gris och fjäderfä som ytterst märkligt och verklighetsfrämmande. Vi socialdemokrater har under en lång tid krävt att det ska vara en obligatorisk ursprungsmärkning. Det finns många skäl för detta. Konsumenterna får tydligare möjligheter att välja bra produkter i livsmedelsdiskarna. Spårbarheten gör att till exempel de svenska bönderna får betydande konkurrensfördelar eftersom den svenska djurhållningen håller en hög nivå och Sverige ligger långt framme avseende både främjande av en hållbar ekologisk produktion och utvecklandet av biologisk mångfald.

I en debattartikel i Expressen den 23 februari hävdar landsbygdsminister Eskil Erlandsson att den svenska regeringen anser att obligatorisk ursprungsmärkning är mycket bra, men landsbygdsministern talar emot den hållning som regeringen lyckades få igenom i EU-nämnden tillsammans med Sverigedemokraterna den 3 december 2010. Regeringen ställde sig bakom kommissionens rapport om obligatorisk ursprungsmärkning, men samtidigt lämnade regeringen in en deklARATION där den faktiskt förespråkade frivillig märkning.

Den här ambivalenta hållningen visar också att regeringen är splittad. Regeringen förespråkar frivillighet för livsmedelsindustrin och att handlarna i princip ska få fria händer att utforma ett eget märkningssystem. Här har vi sett att det inte fungerar. Det finns exempel på fusk, ibland omedvetet, oftast i syftet att vilseleda konsumenterna. Vi minns historierna med bästföredatum på köttfärs för några år sedan. Det hade kanske mindre med ursprungsmärkning att göra, men det var en tydlig indikator på att det kvarstår mycket kunskap och vägledning innan branschen är fullt ut mogen att ta det ansvaret.

Fru talman! Så länge det finns kryphål kommer konsumenterna att vara utsatta för onödiga risker. De flesta företagen är seriösa och tar konsumentinformationen på stort allvar, men tyvärr finns det några få oseriösa som sätter lönsamhet och vinstuttag före konsumentnytta och god kvalitet.

Mycket av resonemanget bottnar i kunskapsöverföring och etiska värderingar. Jag är övertygad om att primärproducenter, livsmedelsföretagare och livsmedelshandlare i grunden vill göra rätt för sig, att det finns en genuin vilja att agera sjyst gentemot konsumenterna. Men denna vilja måste också kanaliseras och utväxlas i samordnad handling som med varsam men fast hand styrs av ett gemensamt och transparent regelverk för ursprungsmärkning. Här har vi politiker i Sverige och på EU-nivå ett mycket stort ansvar att hantera frågorna på ett vettigt och värdigt sätt. Jag tror att alla förväntar sig bra och tydlig konsumentinformation. Med denna ansats är det högst rimligt med politiska beslut och riktlinjer som följs av samtliga EU-länder.

Regeringen önskar frivillighet samtidigt som flera branschorganisationer vädjar om obligatorisk ursprungsmärkning. Jag är säker på att det inom regeringen finns olika krafter. Några vill ha en totalt marknadsreglerad jordbruks- och livsmedelssektor. Andra önskar en modell som utvecklar stödsystemen och lyssnar till branschorganisationerna. Det gör att den svenska regeringens hållning blir därefter, varken framåt eller bakåt, bara på stället marsch. Min vädjan till regeringen är att man ska våga vara modig och marschera framåt för primärproducenternas, livsmedelsföretagens, livsmedelshandlarnas och sist men inte minst konsumenternas skull.

Fru talman! Jag vidhåller mina tidigare angivna yrkanden.
(Applåder)

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans, Jan-Olof Larsson, Helen Pettersson i Umeå och Suzanne Svensson (alla S) samt Jens Holm (V).

Anf. 209 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att vi ställer oss bakom förslagen om livsmedelskontroll.

Mat är inte bara ett livsmedel som vi äter för att överleva. Mat handlar om så mycket mer. Det är smak, behov, njutning, glädje, upplevelser och samhörighet. Mat har en central plats i alla kulturer, inte minst i svenskarnas vardag.

I vårt matland, i det nya matlandet Sverige, är vi ständigt i rörelse och förnyelse. Det är jag stolt över. Jag skulle vilja säga att maten är vår fokuspunkt för att vi ska kunna fungera.

Vad är då bra mat? Bra mat är individuell. Alla har olika upplevelser och behov. För mig är antagligen inte en god måltid samma sak som för den stressade småbarnsfamiljen, för den trendiga storstadssingeln, den beresta karriärkvinnan eller den hårdpluggande universitetsstudenten. Vad som är matkvalitet är alltså otroligt individuellt. Därför ska både tradition och kultur ha en självklar plats i svensk livsmedelspolitik. Utvecklingen styrs av människors olika smak och behov. Det är konsumentmakt när den är som bäst. Valen vi gör i mataffären och på restaurangen spelar roll.

Vårt matland är det nya matlandet, ett land fyllt av matkultur som ständigt är på gång. Här ska det finnas plats för nya idéer, kulturer och teknik. Vi måste våga lita på idéer och initiativ från konsumenterna och livsmedelsproducenterna. Utveckling och en bättre framtid växer inte fram

av lagstiftning och regleringar. Vi måste vara öppna och våga lita på människors personliga initiativ och drivkraft. Det är det som gör vårt matland så fantastiskt i framtiden. Vi vill upptäcka, njuta, inspireras, möta nya smaker och människor. Människor födda i andra länder som bosätter sig i Sverige medför nya mattraditioner, och tillsammans skapar vi ett matland brett av valfrihet och influenser. Mat är ofta mittpunkten i sociala sammanhang och spelar en viktig roll när människor träffas och utbyter idéer. Mat skapar kultur, fru talman.

Maten vi äter påverkar inte bara våra kroppar. Den påverkar även miljön runt omkring oss. Matens miljöeffekter ska synliggöras, och i mitt parti står vi för att varje människa kan göra skillnad. De val vi gör gör skillnad, och det vet konsumenterna om. Det ska löna sig att bry sig och göra bra saker för miljön. Det spelar roll för våra nära och kära, för grannen, för djuren och för kommande generationer att den miljö vi lämnar efter oss inte är sämre än när vi tog över.

Fru talman! För att vi ska kunna göra bra val är det viktigt att upplysa konsumenten om att göra aktiva och bra val. På samma sätt är det också viktigt med de krav som kommuner och landsting ställer i sina upphandlingar. Genom att göra mindre upphandlingar blir det exempelvis möjligt för lokala producenter att konkurrera, och skolor och sjukhus kan servera mer närproducerad mat om de vill.

Maten i offentlig sektor är en viktig del av Sverige. Regeringens satsning på det nya matlandet ökar kvaliteten på måltiderna för barn, äldre och sjuka. I Sverige serveras tre miljoner offentliga måltider per dag. För att maten ska vara bra, god och nyttig måste kunskapen om den offentliga upphandlingen stärkas. Vi måste ställa tuffa krav. Vi måste våga ställa tuffa krav.

Livsmedelsverket arbetar aktivt med att göra den offentliga måltiden bättre och godare. Vi måste börja tänka på att näringsrik mat är näring för kroppen först när den hamnar i magen. Vi kan dessutom minska det stora matsvinn som i dag finns genom att servera näringsrik mat som faktiskt äts upp i stället för att ständigt hamna på våra soptippar runt om i Sverige. Ingen tjänar på att odla och laga mat som sedan slängs.

Fru talman! Regeringens vision är att Sverige ska bli det främsta matlandet i Europa. Genom att kombinera god mat med upplevelser kan fler jobb skapas och tillväxten öka i hela landet – ett levande Sverige. Närproducerad mat som är framtagen med god djursorg och hög miljöhänsyn efterfrågas av allt fler konsumenter, och här har vi en möjlighet att konkurrera på den europeiska marknaden.

Vi tycker att ett bra djurskydd är en självklarhet. Tillsynen och djurskyddskontrollerna som har flyttats från kommunerna till länsstyrelserna har gett ett gott resultat. En stärkt rättskedja har lett till att fler poliser kan arbeta riktat mot djurskyddsbrott.

Regeringen har tillfört 25 miljoner kronor till länsstyrelsernas djurskyddskontroller samt ytterligare 5 miljoner till Jordbruksverket för att de ska kunna förstärka stödet till länsstyrelsernas arbete med att effektivisera och förbättra kontrollerna.

Den djurskyddslag vi har trädde i kraft 1988. Den är i grunden bra, men den kan bli bättre. Alliansregeringen kommer aldrig att tumma på vårt fantastiska djurskydd. Därför har regeringen tillsatt en utredning som kommer att se över hur vi ska modernisera djurskyddet. I uppdraget

ingår bland annat att lämna förslag till en djurskyddslag och en djurskyddsförordning.

Djurskyddskompetensen är nu samlad på Jordbruksverket. Frågorna ska genomsyra allt arbete med djur. Varje person som har ett djur har ett ansvar för att se till att djuret sköts på ett sådant sätt att djuret mår bra. Vi konsumenter tar också ansvar när vi ställer krav på att den mat vi äter och de produkter vi använder kommer från djur som fötts upp i enlighet med god djuromsorg. Sverige är och ska fortsätta att vara ett föregångsland för djurskydd i Europa och i världen. Djur ska ha samma starka djurskydd oavsett i vilken del av landet vi bor. Därför är det viktigt att djurskyddskontrollen är god, effektiv och likvärdig över hela landet. Det ska alltid vara lönsamt med bra djurhållning. Sverige har generellt sett en hög djurskyddsnivå och är ett land som arbetar effektivt för att förbättra djurskyddet. Vi tar ansvar för vårt matland.

Vi har ett stort intresse av att veta vad det kött vi köper har haft för villkor. Marknaden ligger ofta före politiken i märkningsfrågor. Många producenter märker redan sina varor med ursprung eftersom kunderna efterfrågar detta. Den frivilliga märkning som har vuxit fram vad gäller fisk är ett gott exempel på hur köttbranschen kan möta konsumenternas efterfrågan. Vi anser att upplysta kunder gör bra val. Därför vill vi utveckla de frivilliga märkningar som finns samtidigt som vi driver en politik för ett starkt djurskydd.

Herr talman! Maten har stor betydelse i vårt land. Utvecklingen går som tur är framåt. Vi konsumenter vill välja en vara som passar vår värdegrund och vårt intresse. Som konsumenter har vi även en självklar rätt att veta vad det vi äter innehåller samtidigt som ansvaret även ligger hos individen.

Branschen har varit snabbare och mer effektiv än lagstiftningen. Resultatet har blivit att svenskarnas konsumtion av transfetter nu ligger på ungefär samma nivå som till exempel danskarnas. Det innebär att högst 2 procent av den totala mängden fett i ett livsmedel får vara industriellt framställda transfetter. Det är numera ovanligt med höga halter i svenska livsmedel.

Vi har med hjälp av Livsmedelsverket och konsumentmakten redan kommit längre än lagstiftningen. Vi har alltså redan kommit under det gränsvärde som oppositionen nu vill lagstifta om. Även Livsmedelsverket anser att lagstiftningen är onödig eftersom vi står inför en ny EU-förordning om livsmedelsinformation.

Vi kommer att fortsätta att ställa krav på att Matlandet Sverige fortsätter att växa och blir en stark spelare på den internationella arenan. Det är vi som har kontrollen, och det är vi som har makten att göra Sverige till en stor exportör av mat till andra länder där vi utmärker oss med god kvalitet och bra produkter till ett konkurrenskraftigt pris. Med ett starkt medvetande och ett starkt intresse för att vi ska ha det bra kan det bara bli bättre.

(Applåder)

Anf. 210 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr talman! Jag delar Åsa Coenraads uppfattning om att mat och en god mattradition i ett land som Sverige är oerhört värdefullt för vår till-

växt, vår hälsa, vår förmåga att växa och må bra, vår känsla för att trivas i landet och allt det som god mat medför.

Jag har ofta lyssnat på frågan om Matlandet Sverige i olika debatter. Det framförs som guds gåva till mänskligheten. Det handlar om en satsning på knappt 100 miljoner kronor, som i grund och botten är ett exportbidrag för ett antal speciella och viktiga livsmedelsråvaror som exporteras utomlands och som knappt tillför den svenska mattraditionen mer än att det blir jag ska inte säga pittoreska inslag men viktiga inslag för de producenter som får möjligheten. Jag har knappt sett dessa effekter av Matlandet Sverige i alla andra sammanhang som Åsa Coenraads tar upp, bland annat i offentliga upphandlingar. Det handlar om mycket större grepp.

Att prata om Matlandet Sverige som om det skulle vara svaret på alla de frågor vi ställer om bra konsumentinformation, om god livsmedelsstrategi, om självförsörjningsgrad och allt det som ingår i en god tanke om hur, var och på vilket sätt vi säkerställer att vi har bra, goda och säkra livsmedel i Sverige stämmer inte. Hur tänker ni med hjälp av Matlandet Sverige skapa en bra offentlig upphandling, en bra livsmedelsstrategi och så vidare?

Antalet djurskyddskontroller har halverats. Blev det bättre av att ni tog bort Djurskyddsmyndigheten?

Anf. 211 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Matlandet Sverige är kanske inte Guds gåva till mänskligheten, men det är i alla fall Landsbygdsdepartementets gåva till Sverige och svenskarna.

Matlandet Sverige bidrar med otroligt mycket i Sverige. Det bidrar framför allt med information och upplysning till svenskarna och ökar kunskapen om mat. Med ökad kunskap går det att göra bättre upphandlingar. Vi måste vara tuffare i våra upphandlingar i kommuner och landsting. Det är jag den första att veta utifrån att detta har varit en stor fråga i mitt landsting. Med kunskap kan vi upphandla bättre. Kunskap får man med hjälp av information. Den informationen får man tack vare Matlandet Sverige.

Det andra Pyry Niemi tog upp ... nu ska vi se. Vad var det du tog upp?

(PYRY NIEMI (S): Djurskyddet.)

Djurskyddet! Det djurskydd vi hade innan var inte bra. Det är inget som vi vill gå tillbaka till. Vi kan se kommuner runt om i Sverige där det inte har funnits några djurskyddskontroller över huvud taget. Jag hoppas verkligen inte att Pyry Niemi och oppositionen vill gå tillbaka till det som har varit.

Anf. 212 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr talman! Det är viktigt att vi har ett fungerande djurskydd. Den lösning som presenteras nu måste också tillföras resurser. Uppenbarligen funkar inte det. Det är en icke fungerande verksamhet i dagsläget. Det är ingen kvalitetssäkring på djurskyddet. Det tror jag också att Åsa Coenraads håller med om.

Det finns många larmrapporter. De måste hanteras på ett så värdigt sätt att djurskyddskontrollen blir en viktig faktor för både producenter och dem som kontrollerar.

Låt oss återkoppla till frågan om Matlandet Sverige. Jag har frågat runt om Matlandet Sverige. Åsa Coenraads påstår att det är en viktig faktor för den svenska maten. Jag har verkligen aldrig fått ett svar om Matlandet Sverige – var jag än har varit någonstans. Det är få människor som känner till det – möjligen ett antal som finns inom branschen. Men gemene man, personer ute på gatan, har ingen susning om vad detta innebär, som det ofta påstås att de skulle ha. Jag har inte sett inslaget i upphandlingarna. Jag har inte sett exportframgången. Visst är det vissa företag som har gått framåt, men totalt sett har inte den svenska matproduktionen fått något jättegenomslag med hjälp av Matlandet Sverige. Det är viktigt att ni tänker på det i regeringen när ni presenterar er syn på livsmedelsstrategin i Sverige. Den är inte godkänd. Matlandet Sverige är inte svaret. Det är fråga om ett mycket större grepp.

Åsa Coenraads tog upp frågan om transfetterna. Den frågan är viktig. Det här är fråga om reell konsumentmakt. Många människor med svaga ekonomiska resurser i dag tvingas ibland välja råvaror som kanske inte är av allra bästa kvalitet. Det tror jag också att Åsa Coenraads känner till. Här är det viktigt att informationen om transfetter blir bra, synlig och tydlig och att det finns en lagstiftning. Det finns kryphål. Dem måste vi hantera. Det är riktig konsumentmakt.
(Applåder)

Anf. 213 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Konsumentmakt är viktigt, och konsumentmakt får vi när konsumenterna är upplysta.

När jag reser i Sverige och besöker skolor, äldreomsorg och människor på gatorna märker jag att Matlandet Sverige börjar slå igenom. Ingenting händer över en natt. Det är jag den första att erkänna. Det tar lite tid. Men Matlandet Sverige börjar slå igenom. Vi märker det på fler och fler ställen, och vi märker det på exportområdet också. Det är positivt. Vi lägger fram ett förslag till lösning, och vi kommer att lägga fram fler förslag till lösningar. Än så länge har vi inte hört några förslag till lösningar från oppositionen, herr talman, mer än regleringar och lagstiftning.

Den lagstiftning som oppositionen vill se nu, herr talman, handlar återigen om transfett, trots att konsumentmakten har gjort att vi redan har en lösning på problemet. Konsumenterna köper färre och färre produkter som innehåller transfetter, och vi ser att de försvinner från våra hyllor och restauranger.

Lösningen för oppositionen verkar vara att avsätta mer pengar till allting, och det är någonting som den här regeringen har gjort. Vi har avsatt mer pengar till djurskyddskontroller, och vi ser att det fortfarande finns problem. Men det är bättre än vad det var förut, och vi fortsätter att arbeta med ett starkt djurskydd. Någonting som den här alliansregeringen aldrig kommer att tumma på är det svenska djurskyddet.

(Applåder)

Anf. 214 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! Vi talar i dag om livsmedel. För mig är livsmedel just medel för livet, för att upprätthålla livet, det vill säga vår mat och föda. Det är alltså någonting som är direkt livsviktigt. Det är därför jag och Miljöpartiet reagerar så starkt när skilda intressen på olika sätt tillsätter ämnen i vår mat som vi anser inte bara är onödiga utan rent av hälsovådliga.

I dag talar vi här i kammaren bland annat om färgämnen som är ett hot mot vår hälsa, de så kallade azofärgämnen. De kan ge upphov till allergiska reaktioner och beteendestörningar.

Vi talar också om genmodifierade organismer, i dagligt tal GMO, något som jag inte heller vill se i vår mat. Vi kräver att GMO ska märkas tydligt i livsmedel. Konsumenten måste få en chans att välja, precis som vi har hört. Denna märkning ska också omfatta animaliska produkter från djur som ätit genmanipulerade grödor. Därtill får valet av livsmedel konsekvenser i jordbruksproduktionen, och jag vill inte se GMO i matproduktionen. Men det, herr talman, är en annan debatt.

Jag noterar att KD i sin motion MJ272 begär märkning av GMO. Jag välkomnar KD att stödja vår motion i frågan.

Ytterligare ett hot mot vår föda är transfetter, som vi har hört. Det är industriellt framställda fetter som har stor användning inom livsmedelsindustrin. Fettet härddas genom kemisk behandling med bland annat nickelspån, vätgas, värme och tryck i reaktorer. Fettet blir då lättare att använda, och dessutom härsknar det inte lika lätt. Praktiskt, kanske det kanske tyckas, ja, men förödande för folkhälsan. Folk riskerar att drabbas av hjärtsjukdomar, bröst- och prostatacancer, cancer i tjocktarmen, insulinresistens och försämrat immunförsvar. Inte ska vi ha sådan bråte i vår föda, våra livsmedel!

Vi i Miljöpartiet kräver att Sverige ska driva på EU för att förbjuda användningen av industriellt framställda transfetter i livsmedel. Men i väntan på det bör Sverige gå före, precis som Danmark har gjort, och införa ett förbud.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet angående förbud mot transfetter i livsmedel och avslag på reservation 3. Dessutom stöder jag givetvis Miljöpartiets samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 11 angående märkning av GMO.

Anf. 215 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Ingenting kan väl vara viktigare än säkra livsmedel, vilket innefattar såväl säker tillgång till mat som att maten ska vara säker att inta.

Vårt samhälle är skört – en naturkatastrof innebär att tillgång på vatten och mat snabbt stryps, något som vi i dag ser i Japan och som vi sett i fattiga delar av vår värld under en lång rad av år.

Alltsedan FAO grundades är organisationens mål en värld utan hunger. Vid 1996 års toppmöte mot hunger antog FAO utmaningen att bidra till att världens länder minskar antalet hungrande och undernärda med hälften till 2015. Det är fyra år kvar. Särskilt riktade sig satsningarna på småskaligt jordbruk, och det har visat sig att den satsningen kan minska fattigdomen kraftigt. Genom att ge de fattiga på landsbygden

utbildning och tillgång till verktyg samt stärka deras olika rättigheter kan de själva förbättra sin situation. Det är också viktigt att minska sårbarheten för kriser och naturkatastrofer i de allra mest utsatta delarna av vår värld.

Våra jordar och vattenreserver, herr talman, måste för framtiden tillvaratas på ett helt annat sätt än tidigare. Vi kommer under några år att få betydligt fler munnar att mätta.

Herr talman! Vid utskottets studiebesök på Livsmedelsverket för ett par veckor sedan togs bland annat livsmedelskontrollen upp. Det är en angelägen fråga där det är viktigt att fokus läggs på riskbaserade kontroller, ett väl fungerande egenkontrollsystem och välutbildade inspektörer. Regeringen har därför tillskjutit medel för kompetenslyft för livsmedelsinspektörerna för att det ska bli en mer likvärdig kontroll över landet.

Vid detta studiebesök togs också dricksvattenförsörjningen upp. Rådgivning och riskanalyser diskuterades också. På min direkta fråga om transfetter, som är ett av de ämnen som engagerar många i dag, bekräftades min bild att man i Sverige på frivillig väg kommit lika långt som Danmark gjort med stöd av tvingande lag. År 2004 införde danska Fødevaredirektoratet nationella regler som innebär att innehållet av transfett-syror i matfetter begränsas till högst 2 procent av totalfettet.

Sverige har, precis som övriga EU förutom Danmark, valt en annan väg än lagstiftning. I stället för att reglera mängden industriellt framställda transfetter har vi fört diskussioner direkt med livsmedelsindustrin.

Sedan mitten av 90-talet har mängden transfett i svenska livsmedel sjunkit betydligt. Uppmärksamheten i medierna har givetvis hjälpt till att lyfta fram det här, och det har också bidragit till sänkningar som har gjorts de senaste åren. Resultatet har blivit, precis som vi har hört här i dag, att svenskarnas konsumtion av transfett nu ligger på ungefär samma nivå som i Danmark.

Herr talman! Vattnet är vårt absolut viktigaste livsmedel. Globalt är det en av våra allra största utmaningar att tillse att världens befolkning har friskt vatten. Vi vet att vattenbrist orsakar krig och konflikter. Förorenat dricksvatten skördar otaliga liv, inte minst i späda ålder.

Livsmedelsverkets initiativ till ett nationellt nätverk var ett mycket välkommet besked, inte minst med tanke på den aktuella diskussion som vi förde kring händelserna i Östersund i vintras. Då drabbades Östersund av en förorening av dricksvattnet på grund av tarmparasiten *Cryptosporidium*. Kommunen fick gå ut med en uppmaning till befolkningen att koka allt vatten. Bakgrunden var att tusentals Östersundsbor hade drabbats av magsjuka.

Bara i Östersund bor 50 000 personer som är beroende av det kommunala vattnet. Detta visar med all önskvärd tydlighet hur viktigt det är med provtagning, analyser och förebyggande satsningar, i detta fall med en insats vad gäller UV-strålning, har vi fått lära oss.

Att viktiga ytvattentäkter också ska skyddas är en fråga som vi behöver ta på allra största allvar.

Herr talman! Livsmedelsindustrin är den fjärde största industrigrenen i Sverige, mätt efter produktionsvärde, och svarar för 9 procent av sysselsättningen. Regeringens satsning på Sverige – det nya matlandet, som har lyfts fram här i afton, har bidragit till att frågor om livsmedelsproduktion har fått ökad uppmärksamhet i medierna och till ökad kännedom om

svensk mat hos allmänheten. Den har också inneburit stöd till småskaliga livsmedelsföretag.

Med en ökad befolkningstillväxt innebär livsmedelsproduktionen en framtidsbransch. De krav som ställs vid offentlig upphandling av livsmedel kan bidra till att lyfta fram livsmedel som är producerade med högt ställda krav på kvalitet och djuromsorg. Eftersom Sverige har högt ställda krav på både djurskydd, smittskydd och god miljö är det viktigt att den offentliga sektorn verkligen tar vara på den möjligheten och efterfrågar livsmedel med dessa egenskaper vid sina upphandlingar.

Med detta, herr talman, ställer jag mig bakom utskottets förslag till beslut.

Anf. 216 JENS HOLM (V):

Herr talman! Det är några viktiga frågor som jag skulle vilja ta upp.

Jag vill börja med transfetter som är någonting som finns i kakor, glass, popcorn. Det finns mycket transfetter överlag i snabbmat. Att använda transfetter kan vara ett billigt sätt för livsmedelsindustrin att producera kakor, mat, bröd och andra saker. Men effekterna för människor kan bli ganska allvarliga. Hjärtsjukdomar, cancer, försämrat immunförsvar är några effekter av en alltför stor konsumtion av transfetter.

Det är också därför som EU:s livsmedelsmyndighet, EFSA, har varnat för ett alltför stort intag av transfetter. WHO, Världshandelsorganisationen, har sagt att man inte bör äta mer än 2 gram transfetter om dagen. Och det är ungefär på den nivån som Sverige ligger. Vi ligger precis kring det gränsvärdet, ungefär 2 gram transfetter om dagen. Det tycker jag är värt att komma ihåg.

Det är också bra att komma ihåg att det finns andra länder i världen som är, tycker jag, föregångare i den här frågan. Danmark reglerade det här 2004 med ett de facto-förbud. Det är flera delstater och städer i USA som också har förbjudit transfetter, och jag tror att även Schweiz har stoppat transfetter. I september 2008 beslutade EU-parlamentet om ett förbud mot transfetter. Det har även Nordiska rådet gjort, också 2008.

När jag hörde Åsa Coenraads och Anita Brodén här tidigare tala om att det inte är något problem med transfettskonsumtionen i Sverige tyckte jag att det lät lite cyniskt, därför att vi vet att det här är en klassfråga. Det är också en generationsfråga. Jag pratar om att det handlar om ungefär 2 gram per person och dag, men nedbrutet på ungdomar, som äter mycket mer snabbmat, kakor, glass och liknande, ligger deras konsumtion långt över det gränsvärdet. Så är det också när det gäller låginkomsttagare, som tyvärr äter mer billig och faktiskt sämre mat och därmed får i sig mycket mer transfetter.

Det är lätt att peka på en snittsiffra och säga att nu är den här saken klar, men det är den faktiskt inte. Jag tycker att det främsta skälet för att vi ska förbjuda transfetter är att skydda de grupper som i dag har en överkonsumtion av transfetter. Och jag tycker att det är tråkigt att de borgerliga partierna säger att det här ska fixas bara genom samarbete med livsmedelsindustrin och att om vi tittar på snittsiffran är det inget problem längre. Så är det inte alls. Det här är ett stort problem. Det är just därför vi föreslår ett förbud mot transfetter.

Vi rödgröna vill också ha ett förbud mot så kallade azofärger. Om ni tittar på godis och läsk som har väldigt starka färger är risken stor att de

innehåller så kallade azofärger. Innan vi gick med i EU hade vi ett förbud mot de här färgämnen. Men på grund av EU:s inre marknad och att allting måste vara exakt likadant var vi tvungna att häva förbudet i slutet av 90-talet. Vi försökte att framhärda och värna vårt förbud, men vi fick inte det för EU-kommissionen.

Azofärger är väldigt allvarliga färgämnen för personer som redan har en form av allergi, och barn drabbas ännu hårdare av azofärger. Det är också just barn som äter mycket godis och dricker mycket läsk som kan få allergiska reaktioner; man kan se utslag på huden. I värsta fall kan azofärger också leda till hyperaktivitet hos barn. Då borde vi väl se till att vi stoppar azofärgerna för barnens skull. Det borde väl inte vara så himla svårt för de borgerliga politikerna i den här församlingen att bifalla vår reservation där vi just vill göra det.

Den person som säger att det här kan vi inte göra på grund av EU tycker jag har gett upp lite grann. Vi får ta strid, särskilt för barnens och våra allergikers skull, för ett förbud. Därmed vill jag yrka bifall till reservation 5, som handlar om just detta.

De borgerliga politikerna här talar mycket om konsumentmakten. För att konsumentmakten ska fungera riktigt är ett minimikrav att vi har en bra märkning av den mat vi köper. Det är just därför vi rödgröna i reservation 7 vill ha en obligatorisk ursprungsmärkning av allt kött.

I den här frågan tycker jag att vi ofta får höra i debatter att även på den borgerliga kanten tycker man att det är bra att vi ska se till att ursprungsmärka allt kött, inte bara nötkött såsom det är i dag. Då kanske någon hävdar att den här frågan redan är på gång, eftersom man i förordningen om livsmedelsinformation till konsumenterna har beslutat om märkning av allt kött. Ja, men då ska vi komma ihåg att det kommer att ta väldigt lång tid innan det går igenom, inte minst därför att vår borgerliga regering här i Sverige motarbetar förslaget och har lämnat in en reservation mot det. Vill man se till att vi har en riktigt bra ursprungsmärkning av allt kött ska man bifalla vår reservation om det.

Sist men inte minst en annan viktig märkningsfråga, och den rör GMO. I dag ska ju GMO-livsmedel märkas. Men merparten av de GMO-grödor som används i världen används inte för att föda människor utan för att föda djur. Jag tycker att det är fullt rimligt att de personer som vill undvika GMO också ska veta om den där grisen eller de där kycklingarna har blivit uppfödda med GMO-foder.

Jag vet att det gjordes en undersökning – det var på uppdrag av Greenpeace 2006 – där man frågade svenskarna om de ville ha en obligatorisk GMO-märkning av allt kött som producerats med GMO. Över 90 procent av de tillfrågade svarade att de ville ha en sådan märkning. Där förstår jag inte riktigt er borgerliga politiker som gärna vill värna konsumentmakten. Se då till att konsumenterna i alla fall kan göra medvetna val! Då behöver vi en obligatorisk GMO-märkning även för foder. Det finns nämnt i reservation 11, som jag vill yrka bifall till.

Anf. 217 IRENE OSKARSSON (KD):

Herr talman! I dag behandlar vi ett betänkande som berör många viktiga frågor som rör våra livsmedel.

Det är väl så att pratar vi inte väder pratar vi mat när vi möts. Jag hörde i veckan en mycket matkunnig man på Antikrundan stå i det som

han anser vara Sveriges hjärta, nämligen Kokböckernas museum. Carl Jan Granqvist talar om måltiden som en installation som vi gör i vår egen kropp. Den mannen har ett uttryckssätt som man önskar att man kunde få något av ibland.

Frågan blir då: Vad får, bör och ska den installationen innehålla, och hur ska vi säkra att inget som inte bör vara där finns där? Ett svar är en tydlig och väl fungerande livsmedelskontroll och livsmedelssäkerhet. Det har arbetats med länge.

Jag tror att vi just nu håller på att tappa en kompetens på området som handlar om att träna våra egna sinnen. Lukten och smaken, det var där det började för att vi skulle kunna avgöra vad som var tjänligt eller inte. Sedan har vi förfinat de möjligheterna. Kontrollen har blivit mer rigorös. Vi har kunnat göra substansanalyser. Men det börjar på något sätt med vår egen kunskap. Flera har varit inne på det tidigare.

Kontrollen måste ha ett tydligt syfte. Ibland kan det förefalla som att vi skapar kontroll utan att ha detta för ögonen. Lagstiftning och kontroll är till för att säkra och inte för att skapa problem. Det är viktigt att vi har kontrollanter som har god utbildning så att de kan göra adekvata riskbedömningar. Det är vad vi ska jobba utefter i dag.

Herr talman! Det finns ett behov av att framgent också satsa resurser på utbildning och kompetens. Det har alliansregeringen sett. Livsmedelsverket har satt igång ett arbete för att kompetensutveckla de personer som jobbar med kontrollfrågorna i våra kommuner.

Satsningar inom landsbygdsprogrammet har också bidragit till den småskaliga livsmedelsförädlingen. Inte minst har Eldrimner här gjort ett arbete för att ge ytterligare kompetens och kunskap. Det är lite beklämmande att höra oppositionen raljera över Sverige – det nya matlandet.

Om man tror att saker bara mäts i kronor och ören och inte i någonting annat har man missat det största budskapet i detta. Det handlar om att vi ska få en kompetensökning och använda befintliga resurser på ett betydligt bättre sätt. Talar man med länsstyrelser, Jordbruksverket och andra säger de att detta är en av de mest effektiva satsningar som de har sett under landsbygdsprogrammets historia i Sverige.

De satsningar som regeringen har gjort vad gäller småskalig slakt är också en god utveckling. Det som Livsmedelsverket nu gör genom det uppdrag man har att se hur jägarna ska få ta om hand och kontrollera vildsvin för att lättare kunna förpassa dem till marknaden på ett bra och säkert sätt är också ett led i rätt riktning för att få en effektiv, ändamålsenlig och mindre krånglig kontroll och mindre krångliga regelverk.

Herr talman! Det viktigaste livsmedlet vi har är vårt vatten. Det har vi det här året blivit varse både i vårt eget land och just nu i Japan. Vikten av att vi skyddar vatten och ser till att det har en bra kvalitet är A och O.

Livsmedelsverket har, som Anita Brodén förtjänstfullt redogjorde för tidigare, startat olika projekt i detta. Bland annat har man skapat ett nätverk med alla myndigheter som ansvarar för olika delar av vattenfrågan.

Vatten berör många myndigheters arbete. Jag tror att vi har ett fortsatt arbete att göra, att se till att det blir bättre samverkan mellan våra myndigheter i den här frågan. Även de av oss som har egna vattentäkter har en skyldighet att kontrollera och ge dem adekvata skydd.

Flera har i debatten berört frågan om ursprungsmärkning. Jag upprepar återigen vad jag tror att jag har sagt snart tio gånger, till och med under innevarande mandatperiod: Frivillig märkning är att föredra och är eftersträvansvärt.

En obligatorisk ursprungsmärkning kräver nya kontrollsystem, och någon ska betala. Frivilligheten blir snarare ett led i marknadsföringen för produkten och därmed en vinst för både producent och konsument.

Herr talman! Det är mycket som har berörts här av alla. Inte heller jag kan låta bli att beröra transfettsfrågan. Jag ska göra ett längre citat från Livsmedelsverket: "Under de senaste åren har mängden industriellt framställt transfett sjunkit kraftigt. 'Naturligt' transfett från kor och lamm finns i till exempel smör, grädde, ost och fett kött. – – – Liksom mättat fett höjer transfettet halten av det onda LDL-kolesterolet i blodet – – – Det ökar i sin tur risken för hjärt- och kärlsjukdom. – – – Sedan mitten av 90-talet har mängden transfett i svenska livsmedel sjunkit betydligt och det är numera ovanligt med höga halter i livsmedel. Uppmärksamheten i media har säkert bidragit till de ytterligare sänkningar som har gjorts de senaste åren. Resultatet har blivit att svenskarnas konsumtion av transfett nu ligger på ungefär samma nivå som till exempel danskarnas."

Herr talman! Utifrån detta ser jag en lagstiftning som att slå in den dörr som redan är öppen. Det är som näringen och inte minst, som Jens Holm var inne på, företag som jobbar inom snabbmatskedjor har konstaterat. Här gör man någonting innan vi ens har hunnit börja debattera frågan. Detta är nu ett par år sedan, och arbetet fortgår.

Jag förstår inte riktigt varför man nu slår på den trumman i stället för att arbeta med det som Livsmedelsverket fortsätter med att beskriva, nämligen faran med att vi äter för mycket fett och inte har en hälsosam livsstil. Kanske sena debatter i kammaren också bidrar till mindre hälsosamma rörelsemönster bland ledamöterna. Men det är något som vi var och en har ansvar för att ta tag i på olika sätt. Här finns mycket som vore mer väsentligt att vi lägger kraft på.

Jag kan inte låta bli att kommentera det jag förstod att Kew Nordqvist talade om när jag tyvärr var tvungen att lämna kammaren för någon minut. Det märkningssystem som nu finns för GMO är tydligt. Att däremot märka det som har ätit GMO där det inte finns GMO i produkten som blir följden, det vill säga köttet eller mjölken, skulle leda till ett ohejdat behov av också andra märkningar, om vi nu ska börja tala om andra och tredje led.

Jag skulle kunna kontra med en helt annan märkning som jag log åt på tåget häromdagen. Det stod både ekologiskt och Krav på produkten i fråga. Jag vet inte om jag tycker att det jag lägger på mackan är det mest miljövänliga sättet att hantera de frågorna på.

Herr talman! Med detta ställer jag mig bakom betänkandet.
(Applåder)

Anf. 218 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Ni kristdemokrater vill värna familjen, Irene Oskarsson, och inte minst barnen. Det tycker jag är väldigt viktigt. Jag måste ställa en fråga. Vi har azofärgämnen, som vi tidigare hade förbud mot i Sverige. Vi vet att de slår extra hårt mot de minsta i samhället, mot barnen. Vi talar om överkänslighet som leder till hudutslag, astma, nässelfeber

och eksem. Vi talar också om hyperaktivitet om barn äter för mycket azofärger. Skulle inte ett minimikrav från er kristdemokrater kunna vara att ni stöder vårt förslag om ett förbud mot azofärger?

Anf. 219 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Det är härligt när Jens Holm stöder en sund och väl fungerande familjepolitik som ger alla familjer möjlighet till ett gott liv oavsett hur de ser ut. Det är mer väsentligt att vi gör det som finns citerat i betänkandet. Det handlar bland annat i denna fråga om att vi får tydliga märkningar, något som redan finns, och att vi jobbar med den internationella nivån för att få upp kompetens och kunskap för att driva frågan gemensamt. Vi producerar inte allt detta i Sverige, utan det produceras i andra nationer. Att då göra en ensidig markering från svensk sida tror jag inte gagnar det vi gemensamt vill, nämligen familjernas bästa.

Anf. 220 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tänker på hur regeringen ganska framgångsrikt har hanterat det ganska farliga ämnet bisfenol A. Där driver man ett nationellt förbud. Man driver det för att man vill ha ett EU-förbud i förlängningen. Varför inte driva ett nationellt förbud mot azofärgämnen och sedan driva det mot EU för barnens skull?

Du har säkert också erfarenhet av barn med överkänslighet, astma och allergier. De är livrädda för att få i sig azofärger. Om de köper plockgodis i en affär måste de läsa jättenoga. På många ställen är det inte märkt, även om lagen säger att det ska märkas. Det är ett faktum.

Till skydd för barnen borde vi ha det här förbudet. Det är tråkigt att vi inte kan släppa de partipolitiska lösningarna, som det ofta blir i svensk politik, och bara säga att det är klart att vi för barnens skull driver ett nationellt förbud mot azofärgämnen, och sedan kämpar vi för det också på EU-nivå.

Anf. 221 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag har inte varit ett azobarn, men i övrigt har jag under min uppväxt lidit av allt det som Jens Holm beskriver, och jag vet hur viktigt det är vad man äter och hur man äter. Därför tror jag att det arbete som regeringen driver och det vi ser till att försöka få EU med på är bra. Det gäller att i olika frågor välja det som ger bäst möjlighet till framgång. Det kan vara olika beroende på vad frågan gäller.

Jag är trygg med att regeringen, och i det här fallet miljöministern tillsammans med mina partikolleger i regeringen, driver de här frågorna på EU-nivå.

Anf. 222 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Klockan är mycket så jag ska fatta mig kort när det gäller betänkandet om livsmedelskontroll. Vi har gjort gemensam sak med MP, S och V i fråga om transfetter.

Vad vi stoppar i oss i form av ohälsosam och kanske giftig mat är en fråga som oftast saknar ideologiska spänningar. Oavsett partitillhörighet är vi angelägna om att det vi stoppar i våra barn är nyttigt och ofarligt i så stor utsträckning som möjligt. Det blir en från-fall-till-fall-bedömning.

Vi sverigedemokrater har kommit fram till att konsumtionen av industriellt framställt fett minskas mest effektivt genom lagstiftning. Ett fortsatt användande är svårt att försvara med tanke på de forskningsrön som har kommit fram vid studier av dessa fetter.

En ganska omfattande forskning visar, som flera tidigare talare har sagt, att det kan öka risken för olika sjukdomstillstånd, som hjärt- kärlsjukdomar. De kan också bidra till inflammation i kroppen. De har även satts i samband med andra hälsoeffekter som cancer, typ 2-diabetes och allergier.

Som tidigare talare har sagt ska livsmedelsindustrin sanera sig själv. Jag tycker att forskningsresultaten talar sitt tydliga språk. De känns ganska tillförlitliga, så det finns goda skäl att lagstifta bort transfetterna.

Danmark har varit ett föregångsland. Även vissa delstater i USA har gått samma väg, till exempel New York och Chicago, där liknande förbud införts. Det har i förlängningen inneburit att stora amerikanska snabbmatskedjor har valt att helt lägga om produktionen och plocka bort de industriellt framställda transfetterna ur maten.

Därför hoppas jag att kammaren i morgon röstar för ett tillkännagivande angående lagstiftning mot transfetter.

I detta anförande instämde Per Ramhorn och Björn Söder (båda SD).

Anf. 223 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag hoppas också att vi i morgon kan rösta för ett förbud mot transfetter. Jag förstår dock inte varför Sverigedemokraterna inte kan stödja ett förbud mot azofärger.

Anf. 224 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Betänkandet innehåller många frågor som vi från Sverigedemokraternas håll ska omvärdera när vi hinner landa i vissa frågor. Jag tycker att det finns många intressanta frågor – inte bara azofärger utan även problematiken med palmolja. Jag har verkligen försökt att sätta mig in i frågan om palmolja, även om jag inte ser nyttan med motionens intentioner. Jag tror inte att det är speciellt verksamt.

Vi kanske klarar oss utan azofärger utan att behöva göra intrång på produktion och försäljning. Men jag får återkomma om det när jag kan frågan bättre.

Anf. 225 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! När Sverige gick med i EU hade vi ett förbud mot azofärger. EU tvingade oss att häva det förbudet. Jag har ännu inte sett några goda argument från EU för att ett enskilt medlemsland ska tvingas häva ett förbud som man har för att skydda inte minst barnen.

Sverigedemokraterna har fram till kl. 16 i morgon eftermiddag på sig att fundera på den frågan.

Anf. 226 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Det var ett konstaterande. Jag nöjer mig med det.

Anf. 227 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! Så står vi här i kammaren igen och debatterar livsmedels säkerhet och transfetter. Jag har ända sedan jag kom in i riksdagen 2006 arbetat för att vi konsumenter enkelt ska kunna undvika att få i oss det skadliga transfettet.

Jag är glad att utskottsmajoriteten nu äntligen stöder att Sverige ska följa det danska exemplet och förbjuda användningen av industriellt framställda transfetter, och jag hoppas att kammaren i morgon kommer att rösta för utskottsförslaget.

Som vi har hört bidrar transfetter till en rad sjukdomar. Harvardprofessorn Walter Willett menar att resultaten från flera studier understryker behovet av att ta bort transfetter ur maten.

Åsa Coenraads hävdar att vi har nått lika långt som Danmark beroende på konsumentmakt. Jag undrar vilken studie hon hänvisar till. Det regeringen gjorde 2007–2008 var att uppdra till Livsmedelsverket att göra en studie på kakor och chips. I övriga varor vet vi inte hur det ser ut.

God mat och mat som är bra för miljö och hälsa är en prioriterad fråga för Miljöpartiet. Det ska vara lätt att som konsument att välja rätt. Det är en folkhälsofråga.

Fortfarande kan vi konsumenter inte titta på innehållsförteckningen och veta om en produkt innehåller transfetter eller ej, även om flera företag arbetat aktivt för ta bort det ur sina produkter. Det är bra, men som konsument kan man inte vara säker.

EU-parlamentet har som svar på kommissionens vitbok om fetma 2007 antagit en resolution som föreslår förbud mot transfetter. Med rösterna 536 för och 37 emot antog Europaparlamentet Alessandros Fogeliettas initiativbetänkande. Moderaterna röstade emot, och Folkpartiet och Centerpartiet lade ned sina röster.

Det är helt uppenbart att vi gör olika värderingar av denna fråga. Ni borgerliga partier tror på att marknaden ska lösa problemet och vill inte ta det politiska ansvaret. Miljöpartiet vill ha lika spelregler för alla företag och ser också till konsumenternas intresse.

Många företag har gjort ett bra jobb och minskat halterna av industriellt framställt transfett i sina produkter. Men alla produkter tillverkas inte av ansvarsfulla företag. Jag som konsument kan inte veta eftersom det inte krävs någon märkning.

Irene Oskarsson citerade Livsmedelsverket. Den studie som är gjord är, som sagt, gjord på kakor och chips – inte på samtliga produkter.

De borgerliga partierna skriver i sin reservation att de har valt en annan väg. Det är faktiskt många länder som följer efter. Island beslutade i sitt allting ganska nyligen att genomföra detta. Från och med den 1 augusti 2011 kommer Island att ha samma lagstiftning som Danmark.

Till sist vill jag ta upp min motion om energidrycker och att det är viktigt att alla butiker har samma regler för försäljning av energidrycker till barn och ungdomar. Försiktighetsprincipen borde gälla och därmed borde energidrycker ha samma åldersgräns som andra varor med hälsorisker, det vill säga 18 år.

Självklart står jag bakom samtliga Miljöpartiets reservationer i betänkandet, men jag vill här särskilt poängtera och yrka bifall till förslaget i betänkandet under punkt 8 om förbud mot transfetter enligt dansk modell och yrka avslag på reservation 3 från de borgerliga ledamöterna. Jag

Anf. 228 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Jag försöker alltid i vår dialog om livsmedelsproduktion och livsmedelskonsumtion redovisa det allvarliga läge som svensk livsmedelsproduktion befinner sig i. Vi har världens bästa djurskydd och djuromsorg, men ändå minskar produktionen stadigt sedan flera decennier, och importen av mat från länder där djuromsorgen är betydligt sämre väller in.

Mot den bakgrunden är det självfallet viktigt att till exempel kött märks med uppgift om ursprungsland. Så är också fallet vad gäller nötkött där galna ko-sjukan tidigt tvingade fram en sådan lagstiftning på EU-nivå.

Vi ska dock ha klart för oss att även om en sådan märkning ger konsumenten en bättre information så är den i sig ingen garanti för att konsumenterna därmed i större utsträckning väljer att handla nötkött där djuromsorgen varit god. Försäljningen av svenskt nötkött har trots ursprungsmärkningen sjunkit under det senaste decenniet och står nu för endast ungefär hälften av den svenska konsumtionen. Detta är en mycket negativ utveckling som måste brytas.

Regeringen arbetar konsekvent för detta genom till exempel regel-förenklningar, sänkta skatter och avgifter och genom satsningen på Matlandet Sverige, vilket är bra. Det är också positivt att Socialdemokraterna med flera partier deklarerar sin goda vilja att vara med och ge förutsättningar för en ökad svensk livsmedelsproduktion.

Mycket kött, utöver nötkött, märks redan i dag med ursprungsland, vilket är bra. LRF lär ha en överenskommelse på gång med de stora detaljhandelskedjorna, vilket i så fall vore alldeles utmärkt.

Det kött som importeras från andra delar av Europa med lägre djuromsorgskrav, eller från kontinenter långt borta, saknar dock ofta ursprungsmärkning. Därför är det bra att EU:s ministerråd nu beslutat om att gå vidare med krav på obligatorisk märkning av kött av får, get, gris och fjäderfä. Och det är bra att Sverige stödde det beslutet.

Europaparlamentet vill utvidga ursprungsmärkningen till även andra livsmedel samt att ursprunget för kött, fjäderfä och fisk bör anges när dessa ingår som ingredienser i livsmedel. Parlamentet har även föreslagit att kommissionen gör en konsekvensanalys av detta i samråd med berörda parter.

Sverige tillsammans med andra medlemsstater anser att en konsekvensutredning ska göras innan man fastställer utökade krav på ursprungsmärkning av till exempel kött eller mjölk som används som ingrediens. Jag utesluter på intet vis att ursprungsmärkningen kan göras bredare än vad ministerrådet nu beslutat, men det är ändå mycket rimligt att i vanlig ordning analysera förutsättningarna ordentligt innan man går till beslut.

Obligatoriska märkningskrav på detaljnivå ger också kostnader och byråkrati, vilket måste beaktas mot den allmänna nyttan av informationen. Hur ursprungsmärker man till exempel en smörgåstårta? Det är det som oppositionen nu vill ställa krav på.

Livsmedelskontroll

Utskottet har också behandlat frågan om att innehållet av transfetter ska begränsas till maximalt 2 procent av det totala fettinnehållet – inte 0 procent och inte 4 procent – vilket utskottsmajoriteten förespråkar.

Sveriges frivilliga linje har gett samma utveckling som den maximala lagstiftningen i Danmark. Det är bara Danmark inom EU som har detta regelverk, vilket möjligen kan ifrågasättas och vara handelshindrande. Livsmedelsverket i Sverige rekommenderar inte någon sådan lagstiftning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet med undantag för punkten 8.

Anf. 229 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! År 2004 införde danska Fødevaredirektoratet nationella regler som innebär att innehållet av transfettsyror i matfetter begränsas till maximalt 2 procent av totalfettet.

I min gamla hemkommun Helsingborg motionerade jag tidigare om att den mat man serverar och upphandlar inom stadens verksamheter skulle omfattas av samma regler som gäller i Danmark. I Region Skåne motionerade jag om att samma sak skulle gälla inom regionens verksamheter. Sverigedemokraterna var det enda partiet som stödde förslagen. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet röstade tillsammans med de borgerliga partierna ned dessa förslag.

Det är därför glädjande att dessa partier nu tycks ha omvärderat sina ställningstaganden i denna fråga, eller i alla fall inte delar den inställning som deras partikamrater ute i landet har.

Sverige har hittills valt att inte lagstifta på området. I stället har man haft inställningen att man ska föra diskussioner och dialoger med livsmedelsindustrin om att minska innehållet av transfetter.

Herr talman! Man kan ställa sig frågan om lagstiftning hjälper eller om enbart fortsatta dialoger och diskussioner med industrin har samma effekt.

Sveriges tidigare inställning om enbart diskussioner har säkerligen haft viss effekt på de svenska livsmedelsproducenterna som har minskat användningen av industriellt framställda transfetter. Problemet är dock att en stor andel av de livsmedel som säljs på den svenska marknaden har sitt ursprung utanför Sverige och tillverkas utomlands där det råder annan lagstiftning på området.

Dessutom har man som konsument en ytterst begränsad insikt om transfettinnehåll i den mat man äter från olika sorters matbepisningar.

Har den danska lagstiftningen haft någon effekt? Ja, det menar jag. En ny undersökning som presenterades i början av detta år av danska Fødevarestyrelsen och DTU Fødevareinstituttet visar att 93 procent av de undersökta varorna efterlever de danska reglerna. Man kan jämföra det med hur det var året innan man införde lagstiftningen i Danmark då siffran var 75 procent.

I en ny artikel i *Aktuel Naturvidenskab* i Danmark relaterar man minskningen av hjärtsjukdomar i Danmark till införandet av de danska reglerna om transfetter. Som bekant är industriellt framställda transfetter hälsofarliga och ökar risken för hjärt- och kärlsjukdomar.

Det är därför mer än välkommet att också Sverige, i likhet med det som gäller i Danmark, lagstiftar om förbud mot industriellt framställda

transfetter i livsmedel. Danmark är alltså ett föregångsland även på detta område.

Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag i punkt 8.

I detta anförande instämde Josef Fransson och Per Ramhorn (båda SD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)

Prot. 2010/11:73
16 mars

Livsmedelskontroll

17 § Funktionshindersfrågor

*Funktionshinders-
frågor*

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2010/11:SoU11
Funktionshindersfrågor.

Anf. 230 ANDERS ANDERSSON (KD):

Herr talman! Vi ska nu debattera socialutskottets betänkande 11 om funktionshindersfrågor. I detta betänkande föreligger 52 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden.

Som ett led i arbetet med att bereda och förbereda detta ärende har utskottet haft möjlighet att bjuda in Socialstyrelsen och Försäkringskassan. Dessa har informerat om hur arbetet fortskrider med en enhetlig modell för bedömning, ett så kallat behovsbedömningsinstrument.

I det betänkande som kammaren nu ska debattera tas följande områden upp: funktionshinderspolitikens mål, stöd till personer med funktionsnedsättning, hjälpmedelsfrågor, bilstöd och glasögon för barn. Motionerna har delats in i dessa områden och därefter behandlats.

Härmed överlämnas socialutskottets betänkande 11 med reservationer och särskilda yttranden som föreligger till kammaren för debatt och beslut.

Anf. 231 LENNART AXELSSON (S):

Herr talman! I många sammanhang lyfts Sverige fram som ett välfärdsland. Men vad lägger vi egentligen i detta begrepp?

Borgerliga politiker brukar ofta tala om att man slår vakt om välfärdens kärna. På frågan vad den kärnan egentligen innehåller, eller kanske snarare inte innehåller, brukar de oftast bli svaret skyldiga. Det handlar naturligtvis om att man vill försöka övertyga svenskarna om att det går att upprätthålla en god välfärd trots att den gemensamma finansieringen har minskat kraftigt genom stora skattesänkningar åt framför allt redan välbärgade.

Det finns helt klart väldigt stora skiljelinjer mellan de politiska partierna i denna fråga. Inte minst gäller det på socialförsäkringsområdet, där försämringarna har gjort att svårt sjuka människor och arbetslösa numera tvingas köa för socialbidrag.

Herr talman! Jag kan tänka mig att en och annan undrar vad detta har i en debatt om funktionshindersfrågor att göra. Jag vill dock påstå att funktionshinderspolitik i allra högsta grad handlar om välfärdspolitik och

hur vi väljer att utforma den. Den politik vi socialdemokrater har som grund bygger på att vi tar ett gemensamt ansvar för att alla människor ska kunna få en möjlighet att vara delaktiga i samhällets olika delar. Det handlar om skolan, arbetslivet, fritiden och allt annat som många av oss tar för givet men som för många andra kan kännas ouppnåeligt.

Som jag ser det har vi politiker minst tre stora utmaningar framför oss när det gäller just funktionshinderspolitik.

Den allra viktigaste och mest övergripande frågan handlar om tillgängligheten. Lyckas vi inte göra samhället tillgängligt i alla dess delar, för alla människor, kommer vi aldrig att kunna uppnå möjligheten för alla att vara just delaktiga.

Det andra området är arbetsmarknaden, där vi måste se till att alla får en möjlighet att utifrån sin förmåga få ta del av arbetsgemenskapen och möjligheten att få vara med och bidra – känna sig behövd.

Det tredje området rör den personliga assistansen. Det är en fantastisk reform som har gjort att ett stort antal människor med svåra funktionsnedsättningar har fått möjligheten till ett helt nytt liv.

Nu upplever många att tanken med lagstiftningen kraftigt har börjat urholkas i takt med att allt fler får sin personliga assistans ifrågasatt. Som en representant för de rörelsehindrade barnen och ungdomarna nyligen uttryckte det: Förut var det behoven som styrde, numera sätts allt oftare en prislapp på alla insatser. Vi måste sätta stopp för den utvecklingen!

Herr talman! Vi socialdemokrater har sju reservationer och tre särskilda yttranden i detta betänkande och står naturligtvis bakom alla dessa. Vi väljer dock att särskilt lyfta fram tre reservationer som vi yrkar bifall till. Det är reservationerna 5, 11 och 15. Jag tänker nu i korthet beröra några av dessa områden.

Först tittar vi på personlig assistans, ett område som egentligen är uppdelat i två viktiga delar. Den ena är framtagandet av ett bedömningsinstrument som ska garantera att alla som har behov av assistans behandlas lika, oavsett var i landet de bor. I grunden är det enligt vår mening positivt att det tas fram ett verktyg för en enhetligare bedömning, men prövningen måste ske med väldigt stor hänsyn till den enskildes oberoende, självbestämmande och integritet.

Den andra delen handlar om det faktum att Försäkringskassan under de senaste åren har ändrat grunderna för sin bedömning av de grundläggande behoven. Detta har gjorts utan nya politiska beslut som grund. Bedömningarna har skärpts på ett sätt som gör att det är tveksamt om lagstiftningens intentioner verkligen upprätthålls. Tyvärr har denna bedömning även fått stöd av rättsliga instanser.

Försäkringskassans representanter har vid två tillfällen på direkt fråga från ledamöter i socialutskottet medgivit att det behövs lagändringar för att grunderna för deras bedömningar ska ändras. Mycket talar därför för att det måste göras.

Vi delar alltså Vänsterpartiets synpunkter när det gäller behovet av en lagändring. Anledningen till att vi inte reserverar oss är det tillkännagivande som riksdagen gjorde våren 2010 om personlig assistans. Detta uppdrag innebär enligt vår mening att regeringen ska följa upp Försäkringskassans beslut i frågan och vid behov lämna förslag till ändrad lagstiftning – en lagstiftning som innebär att grundtanken med den personliga assistansen upprätthålls.

Frågan har enormt stor betydelse för många människor. Därför måste arbetet ske skyndsamt och snarast återrapporteras till riksdagen. Att ge ytterligare ett uppdrag med samma innebörd tror vi inte kommer att påskynda hanteringen, men vi kommer noga att följa utvecklingen inom båda dessa områden och återkomma om det visar sig att det pågående arbetet inte leder till ett positivt resultat för människor i behov av assistans.

Jag tänkte också säga några ord om den nationella handlingsplanen, som beslutades av riksdagen år 2000. Det var då en tioårig nationell handlingsplan för handikappolitiken, där det övergripande målet var ett tillgängligare samhälle. Nu, drygt tio år efter att detta klubbades, kan vi väl dock konstatera att det fortfarande är ett väldigt nedslående resultat för människor med funktionsnedsättning när det gäller just tillgängligheten.

Vi socialpolitiker, oavsett partifärg, har verkligen ingen anledning att slå oss för bröstet när det gäller denna fråga. Visst har det gått framåt inom en del områden, men alldeles för lite och alldeles för sakta. Nu vill det till att beslut fattas och att konkreta åtgärder genomförs under den kommande mandatperioden. Vi avvaktar med spänning nya initiativ från den borgerliga regeringen.

Nästa område jag tänkte beröra, herr talman, är frågan om koordinator. Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar har i en stor enkätundersökning visat att föräldrar till barn med funktionsnedsättning i genomsnitt har kontakt med 17 olika personer när det gäller deras möjligheter till hjälp och stöd. Många har betydligt flera kontakter än så. Detta är en orimlig börda. Det behövs därför en person som kan hjälpa familjerna med information och samordning av övriga kontakter. Vi menar att det borde vara självklart att dessa familjer alltid ska erbjudas denna möjlighet.

Sedan har vi frågan om ledsagarservice. Detta är en av insatserna i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, alltså det vi i vardagslag brukar kalla LSS. Det är en service som har stor betydelse inte minst för de gravt synskadade. När lagen infördes var det självklart att denna grupp skulle tillhöra vad som benämns personkrets 3 i lagen och därmed ha rätt till ledsagarservice.

Nu har dock rättsläget över tid förändrats och blivit oklart. Det har fått som konsekvens att liknande ärenden bedöms på olika sätt både i de olika enskilda kommunerna och i domstolarna. Vi anser därför att ett förtydligande i lagen är nödvändigt. Det får aldrig råda någon tvekan om att en person med gravt synskadade kan tillhöra personkrets 3.

Nästa område är daglig verksamhet. Många människor med funktionsnedsättning saknar i dag helt sysselsättning. Det bästa är naturligtvis om man har möjlighet att komma in och få ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden, men för det stora flertalet är steget dit väldigt långt. Socialtjänstlagens skrivningar om att kommunerna är skyldiga att verka för att människor med en funktionsnedsättning får en meningsfull sysselsättning räcker inte för att lösa frågan. Vi anser att det är angeläget att regeringen vidtar åtgärder som förändrar situationen för denna stora grupp.

Herr talman! Den sista punkten jag tänkte beröra handlar om glasögon till barn. Barnen är ett samhälles viktigaste invånare. Vi måste alltid

sätta dem i det främsta rummet. Alla barn måste ges så bra uppväxtvillkor som möjligt. Det är i detta sammanhang vi måste se deras behov av synhjälpmedel. Det är väldigt viktigt att barns synfel åtgärdas fortlöpande under hela den del av uppväxten då synen utvecklas. Att barn ser bra är, som alla naturligtvis förstår, en grundläggande förutsättning för att de ska klara av exempelvis skolarbetet så bra som möjligt.

I dag varierar både storleken på stödet och hur långt upp i åldern det beviljas väldigt mycket sett över hela landet. Vi kan aldrig nöja oss med att barns behov av hjälpmedel, vare sig det handlar om synen, hörseln eller andra funktionsnedsättningar avgörs av föräldrarnas ekonomi eller var i landet man råkar bo. Vi anser därför att frågan om subventionerade synhjälpmedel för barn med synfel bör utredas.

Anf. 232 AGNETA LUTTROPP (MP):

Herr talman! För tids vinning har jag kortat ned mitt anförande och dyker rakt ned i ögonproblematiken.

Barnkonventionen gäller i hela Sverige, oavsett var man bor. Så ser det dess värre inte alltid ut. Barn som inte får hjälp att rätta till synfel utvecklar inte synskärpan. Detta kan inte rättas till senare i livet. Glasögon till barn borde ses som medicinsk behandling så länge synen utvecklas.

Barn med synfel ska naturligtvis ha de glasögon de behöver. Glasögonen är en förutsättning för inläring för de barn som har synfel. Det ska inte vara beroende av vare sig familjens ekonomi eller var i Sverige barnet bor om glasögon blir verklighet för de barn som behöver det. Det är nödvändigt för att barn ska kunna utvecklas och hänga med i skolan och delta i gemenskapen med sina kamrater.

Om barn över huvud taget kan få bidrag till glasögon i dag beror helt och hållet på var i landet de bor. De flesta landsting har någon form av subventionering för barn mellan två och sju år, men bidragen varierar från 250 till 1 250 kronor. För barn i skolåldern är situationen mycket värre då enbart ett fåtal landsting ger bidrag till barn som fyllt sju år, detta trots att glasögon för skolbarn med synfel är nödvändiga för inläring. Om vi är kloka nog att satsa tidigt och stödja barn och ungdomar med funktionsnedsättning är vi ett land med styrka.

Att få assistans vid sjukhusvistelse är en klar förbättring och en stor trygghet för de personer med funktionsnedsättning som är i behov av det. Även LSS-kommittén pekade på detta behov. Om det finns särskilda skäl kan man redan i dag få det vid sjukhusvistelse upp till fyra veckor, men det räcker inte alltid. Arbetsgruppen Rekrytering av personliga assistenter föreslog en ökning till tre månader, och dåvarande Riksförsäkringsverket föreslog sex månader. Vi vet att det pågår ett arbete i Socialdepartementet i denna fråga, men vad vi vet har ingenting hänt. Det är därför vi lyfter fram den på nytt.

Till sist om ledsagarservice enligt LSS. LSS-utredningen *Möjlighet att leva som andra* föreslog att personkrets 3, det vill säga personer som har andra stora och varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder vilka ger betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och som har ett omfattande behov av stöd, ska ha rätt till daglig verksamhet. Tyvärr har regeringen inte lagt fram ett sådant förslag.

Vi anser att det är mycket viktigt att noga följa utvecklingen av hur man i olika kommuner hanterar personkrets 3 – för det ser också olika ut – och deras rättigheter och återkomma och överväga rätt till daglig verksamhet eller på annat sätt anpassad arbetssituation för människor med psykisk funktionsnedsättning.

Jag säger självklart ja till alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservationerna 10, 11 och 13 och 15.

Anf. 233 EVA OLOFSSON (V):

Herr talman! Självklart står jag bakom Vänsterpartiets alla reservationer, men för tids vinnande nöjer jag mig med att här yrka bifall till reservation 8 om rätten till personlig assistans och reservation 15 om barns rätt till glasögon.

Herr talman! I dag är många barns, kvinnors och mäns livsvillkor begränsade därför att de har en funktionsnedsättning. I många fall beror det på brister i samhällets tillgänglighet, men det kan också vara brister i samhällets stöd, det kan vara ekonomisk utsatthet eller ren och skär diskriminering. Och det är allvarligt, för det är mänskliga rättigheter det handlar om. Därför måste vi få en lagstiftning om att bristande tillgänglighet så fort det någonsin går klassas som diskriminering. Den frågan skulle jag vilja ställa till regeringspartierna: När kommer en sådan lagstiftning?

När regeringen följde upp den nationella handlingsplanen Från patient till medborgare som sträckte sig till 2010 var vi flera som tänkte sig att nu kommer kanske regeringens nya strategi. Men regeringen har skjutit på det, och den ska komma någon gång under 2011. Om jag förstått det rätt kommer den inte att komma till riksdagen så att vi får en chans att debattera och trycka på knapparna här, utan regeringen kommer att ta ett eget beslut. Rätta mig gärna om jag har fel! Det gör det mycket angeläget för Vänsterpartiet att lyfta fram att ett jämställdhetsperspektiv ska vara med som en röd tråd i strategin. Det är oerhört viktigt, för kvinnor med funktionsnedsättning har en dubbel utsatthet, dels genom den könsordning som finns i vårt land och där mannen är norm, dels genom den diskriminering som drabbar människor med funktionsnedsättning.

På internationella kvinnodagen den 8 mars skrev Stil, Handikappförbunden och Utvecklingscentrum Dubbelt Utsatt tillsammans en artikel som handlade om våldet mot kvinnor med funktionsnedsättning. De lyfte fram tre saker som kännetecknar detta våld.

Det osynliggörs. Vi vill inte se det, vi vill inte prata om det.

Det finns en större sårbarhet – våldet riktas mot det som redan gör ont.

Kvinnor med funktionsnedsättning kan vara i starkare beroende av förövaren och ha svårare att fly från förövaren. Därför måste våldet mot kvinnor med funktionsnedsättning tydligt finnas med i en ny strategi för funktionshindersfrågor.

Herr talman! Rätten till personlig assistans var en av de viktigaste jämlikhetsreformerna i Sveriges historia. Kvinnor och män med omfattande funktionsnedsättning kunde ta makt över sitt eget liv, slapp vara beroende av anhöriga och kunde bo i egen lägenhet i stället för på institution. Den personliga assistansen är för många förutsättningen för att

kunna arbeta, studera och vara förälder. Den ger möjligheten att själv bestämma över vardagen och utveckla sina intressen.

Sedan några år har Försäkringskassan utan att det finns något politiskt förändringsbeslut eller lagändring skärpt sina bedömningar. Den nya linjen innebär att bara integritetskänsliga delar i de grundläggande behoven ska räknas när det avgörs om behoven uppgår till motsvarande minst 20 timmar av personlig assistans per vecka. Ett exempel som ofta nämns och som finns i verkligheten är om man kan föra maten till munnen. Det anses inte vara ett integritetskänsligt behov, även om man inte kan laga, ställa fram och skära mat eller skrapa ihop mat på tallriken.

Den skärpta bedömningen har lett till att flera har blivit av med sin assistans, men det har också fått mångdubbelt fler att känna en stor oro inför vad omprövningarna från Försäkringskassan ska leda till för dem. Förändringarna har för flera enskilda personer blivit drastiska i minskat antal timmar, och möjligheterna att leva som andra har begränsats påtagligt trots stora behov av assistans.

Dess värre har Försäkringskassans nya linje fått stöd i en dom i Regeringsrätten. Som Lennart Axelsson från Socialdemokraterna sade har Försäkringskassan svarat bland annat på en fråga från mig att de inte kan göra något annat än följa högsta rättsinstansens beslut. Därför anser vi i Vänsterpartiet att det måste bli en lagändring. Vi tycker att det är viktigt att frågan om personlig assistans under sjukhusvistelse får en lösning.

En del människor med funktionsnedsättningar som blir sjuka och behöver sjukhusvård överväger om de ska stanna hemma, för de är rädda att bli av med sina personliga assistenter. Om de är på sjukhus en längre tid måste personliga assistenter ha ett annat jobb. De kan inte gå kvar och vara arbetslösa. Man måste rekrytera nya assistenter när man lämnar sjukhuset. Den personliga kunskapen om funktionsnedsättningen och hur man på olika sätt ska stötta personen utifrån själva funktionsnedsättningen finns hos assistenten men inte hos sjukhuspersonalen.

Jag vill ställa frågan: När kommer den förändring som sägs ligga och beredas på Socialdepartementet?

Det borde vara självklart att man inte behandlas olika när det gäller ledsagarservice när man har gravt nedsatt syn. Här behövs tydligare ställningstaganden så att människor med gravt nedsatt syn kan få ledsagarservice var de än bor i Sverige.

Till sist vill jag ta upp frågan om glasögon till barn.

År 2008 kom Majblommans rapport *Briller och barn*. På frågor från Novus opinion till föräldrar som har barn svarade fyra av tio att de inte hade haft råd med glasögon när deras barn hade behövt det. Många människor vänder sig till Majblomman, liksom allt fler nu vänder sig till diakoner, kyrkan och Stadsmissionen, eftersom de inte får verkligheten och pengarna att gå ihop.

Därför vet Majblomman väldigt mycket om hur det är för barn i ekonomiskt utsatta familjer. Barnglasögon blir ofta jättedyrt. Barn växer och behöver byta glas oftare än vuxna. Barn leker och busar. De sliter alltså mer på glasögonen. Det gäller egentligen inte om glasögon går sönder utan när. Från Rädda Barnens fattigdomsrapporter vet vi att antalet barn i ekonomiskt utsatta familjer är runt 220 000 i Sverige. De får många gånger försaka mycket. Men jag tycker inte att de ska behöva avstå från att se ordentligt.

Om barn över huvud taget får bidrag till glasögon beror på var i Sverige de bor. I Stockholms läns landsting finns till exempel ingen subvention alls. I fyra landsting – Gävleborgs, Norrbottens, Kronobergs och Västmanlands landsting – bekostas glasen helt och hållet men inte bågarna. I övriga landsting varierar bidragen från 250 kronor till 1 250 kronor. Det gäller barn som är under sju år. För skolbarn är det få landsting som ger bidrag, trots att glasögon för skolbarn med synfel är viktigt för inlärningen.

Barns behov finns här och nu. Barndomen går inte i repris. Barn i välfärdens Sverige ska inte behöva vara utan de glasögon de behöver för att deras föräldrar är fattiga. Ekonomiskt utsatta familjer ska inte behöva gå till socialkontoret när barnen behöver nya glasögon. Rätten att följa med i undervisningen i skolan och att se världen klart ska gälla alla barn.

Därför borde rätt till glasögon för alla barn vara en självklarhet. Därför behövs det också nationella initiativ i frågan. Genast bör en utredning sättas i gång för att kunna lösa frågan, så att alla barn får rätt att se.

Anf. 234 KENNETH JOHANSSON (C):

Herr talman! Alla människors lika värde är en viktig utgångspunkt också för funktionshinderspolitiken. Att undanröja hinder för full delaktighet i samhället för alla, att vi alla ska leva tillsammans i samhället och möjlighet för personer med funktionsnedsättning att ta plats i samhället är oerhört angeläget.

Jag tänker på Ica-Jerry i reklamen, kanske Glada Hudik-teatern eller den orkester som jag med flera mötte i Almedalen i somras och som kom från föreningen Jag. Alla kan utifrån sina förutsättningar.

Vår uppgift måste vara att ge villkoren, att påverka attityder och att bekämpa diskriminering, där jag är lika ivrig som Eva Olofsson när det gäller att komma till ett slutligt förslag i den delen, och att ge förutsättningar för självständighet och självbestämmande, där varje människa ska ha möjlighet att påverka beslut som rör ens eget liv.

Herr talman! Socialutskottets betänkande SoU11 är ett motionsbetänkande. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Men jag vill säga att det finns flera bra motioner och flera bra redovisningar och beskrivningar i betänkandet. Jag tycker att det visar att det är mycket som är gjort och mycket som är på gång. Det är också viktigt att hålla isär vad som är statens roll, vad som är landstingets roll och vad som är kommunens roll.

Några av de övergripande frågor som vi tar upp i betänkandet är angelägna. Det handlar om FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det handlar om en uppföljning som är gjord av handlingsplanen för handikappolitiken och kanske framför allt den nya strategin för funktionshinderspolitiken 2011–2016, som presenterades i budgetpropositionen tillsammans med åtgärder för att förbättra arbetsmarknaden för funktionsnedsatta personer.

LSS och assistansreformen, som vi borgerliga partier genomförde med stöd av övriga partier som fanns i riksdagen då, är oerhört angelägen och engagerar med rätta många. I utskottet har vi också ägnat frågan ganska mycket tid. Vi har bjudit in Försäkringskassan och Socialstyrelsen för att belysa hur vi kan värna, utveckla och säkra den mycket viktiga

assistansreformen inför framtiden. Behovsbedömningsinstrumentet är äntligen på väg fram i en form som verkar ha stöd och går nu ut i testområden och redovisas slutligt till regeringen den 31 augusti 2011.

Beträffande intentionerna i LSS – som har diskuterats och som tidigare talare har tagit upp – ser vi att vi måste ha underlag för att bedöma om vi behöver göra lagskärpningar. Det är det som just nu pågår. Jag tycker att Socialstyrelsens och Försäkringskassans information till oss var bra i den delen.

Den personliga assistansen innebär väldigt mycket för enskilda individer. Det gäller att värna och utveckla, se till att den fungerar som det är tänkt och ge reformen bästa tänkbara legitimitet.

Jag ledde LSS-kommittén. Från den 1 januari i år har viktiga kvalitetssäkrande åtgärder genomförts. Tillstånd och tillsyn när det gäller assistansföretag, barnperspektivet in i LSS-lagstiftningen, förstärkt rätt för en enskild individ att framföra sina åsikter och påverka, förbättrad daglig verksamhet i form av försöksverksamhet för psykiskt funktionsnedsatta och en ny lag för registerkontroll när man anställer personal är exempel på åtgärder som är bra. Vi har nyligen fått beslut i regeringen om att förtydliga hjälpmedelsansvaret, som en del av oss gärna kallar lex Gävleborg.

Vi har många andra saker som är på gång. Assistans vid sjukhusvistelse bereds. Kommuners ansvar för att vid behov lösa vikariefrågor för assistansföretag är tveksamt, och det är en fråga som bereds. Ledsagar-servicen, som har nämnts här tidigare, bereds. Ansvarsfördelningen mellan bosättnings- och vistelsekommun kommer snart upp i en annan proposition.

Jag kan göra listan lång över åtgärder som är på gång. Även jag tycker att saker och ting borde kunna gå fortare – det gör jag. Men iver i reformarbetet finns, och det tycker jag är bra.

Avslutningsvis, herr talman: Det är mycket som är bra, men det är också mycket som återstår. Det gäller att jobba vidare enträget för att nå målet ett samhälle tillgängligt för alla.

(Applåder)

Anf. 235 LENNART AXELSSON (S) replik:

Herr talman! Kenneth Johansson räknade upp ett antal områden där det pågår arbete. Jag kan ha missat det område jag vill fråga om, men jag ställer ändå frågan.

För att människor ska kunna komma in i samhället vill det till att det är tillgängligt för alla. Det är ett viktigt arbete. En av delarna i detta – som inte direkt gör det tillgängligare men som kanske skulle underlätta arbetet framöver – är att man betraktar brist på tillgänglighet som en diskrimineringsgrund.

Det har genom åren funnits många politiker som har utlovat att man kommer att jobba för att det ska bli så – inte minst från borgerligt håll. Men när man fick chansen nu senast, när diskrimineringslagstiftning var uppe, togs det inte med som en viktig grund.

Min fråga till Kenneth Johansson är alltså: Varför blev det så att man inte valde att gå vidare med att göra brist på tillgänglighet till en diskrimineringsgrund?

Anf. 236 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Det svaret är ganska enkelt. Det fanns ett alldeles för bristande underlag för att kunna ta det beslutet. Det gjorde att alliansregeringen tillsatte en ny utredning som har jobbat och presenterat ett väldigt bra material, som har varit ute på remiss och på de flesta ställen också rönt uppskattning.

Det är den utredningen tillsammans med remissomgången som nu bereds. Jag är mycket ivrig. Och jag vet att mina allianskolleger och att också ni i oppositionen är ivriga när det gäller att vi ska komma fram till en lösning så att det blir diskrimineringsgrundande.

Anf. 237 LENNART AXELSSON (S) replik:

Herr talman! Diskrimineringsutredningen hade faktiskt ett förslag som innebar att man skulle ha kunnat plocka in det här i lagstiftningen redan från början. Därför förstår jag inte riktigt detta. Men samtidigt välkomnar jag naturligtvis att arbetet är så långt gånget att det här kommer att genomföras under mandatperioden, om jag vidare tolkar det som Kenneth sade lite grann.

Jag skulle också vilja veta om det finns några ytterligare initiativ när det gäller att öka på arbetet för att få samhället mer tillgängligt. Som jag sade i mitt anförande är det här verkligen ett område där vi inte har lyckats. Vi har haft tio år på oss, och vi har försökt få till det här. Men det finns fortfarande otroligt mycket att göra. Det vore bra om ni kunde presentera någonting som vi kanske kan bli överens om framöver.

Anf. 238 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! I det första utredningsmaterialet var det inte ens kostnadsberäknat. Det fanns inga konsekvensbeskrivningar. Det var omöjligt att skriva en proposition utifrån det. Det är därför som det har gjorts ett ganska rejält omtag. Det är vår absoluta ambition att så fort det på något vis går kunna presentera en komplettering av diskrimineringslagstiftningen.

När det gäller det fortsatta tillgänglighetsarbetet handlar den strategi som regeringen har presenterat och som vi har behandlat här om att snabba på det arbetet, att nå ett samhälle tillgängligt för alla. I stället för tio år, som vi hade tidigare, är det nu fem år. Och det är tydliga delmål.

Det finns en statssekreterargrupp som arbetar. Det finns ansvarsområden utlagda på olika myndigheter. Jag tror att vi är helt överens om detta. Låt oss hjälpas åt att hitta de ytterligare steg som krävs för att ha en blåslampa när det gäller tillgänglighetsarbetet!

Anf. 239 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag skulle tycka att det vore väldigt roligt om tillgänglighetsmarscherna i juni kunde bli ett firande av att vi har fått en lagstiftning där bristande tillgänglighet är diskriminering i stället för att det blir de protester som jag själv har deltagit i de senaste åren, i Göteborg.

Men jag har en fråga som jag skulle vilja ställa till Kenneth.

Jag fick ett mejl från en kvinna i Göteborgstrakten. Hon skriver:

Min son är 19 år. Han har flyttat till ett gruppboende med en hyra på 6 671 kronor. Elen är inte inräknad. Han har aktivitetsersättning på 89 000 per år och bostadstillägg på 5 500.

Hyreslagen går före LSS, skriver hon. Ungdomar kan inte välja gruppboende. De får vara glada om de får ett över huvud taget. De kan inte välja att bo billigt. Hur kan detta vara goda levnadsvillkor? Socialstyrelsens undersökning om vuxna funktionshindrade visar att det mesta i deras liv är undermåligt. Bland annat går en stor procentsats på anti-depressiv medicin. Men boendeförhållandena är ganska bra, och det är väl det enda de har råd med, att bo och sitta still, för det kostar ingenting. Så skriver hon.

Sonen har en cp-skada och en utvecklingsstörning. Han tränar. Han går på Move & Walk och försöker bevara och utveckla sin rörlighet. Men nu, i och med den höga hyran, räcker inte pengarna till ridningen och det andra, utan han tvingas välja mellan att betala hyran eller att kunna ha några pengar att röra sig med.

LSS-kommittén hade synpunkter på att det här borde utredas skyndsamt av regeringen. Jag ställer bara frågan: Är det något på gång?

Anf. 240 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Först och främst hoppas jag att vi ses i tillgänglighetsmarschen. Jag har anmält mig till den 4 juni i Stockholm. Vi kanske ses där. Jag tycker att det är en jätteviktig manifestation och en demonstration för ett berättigat krav.

När det sedan gäller ekonomin är kostnaderna för många gruppboenden höga. Det som LSS-kommittén framför allt tog upp var att de gemensamma ytorna i ett gruppboende på många ställen belastar de enskilda hyresgästerna. Det gjorde att LSS-kommittén föreslog att hyreslagen skulle ses över och att man i ett första steg också skulle gå in med ett särskilt bostadstillägg för att mer akut åtgärda den här problematiken.

Detta ligger i ett beredningsarbete. Jag vet inte hur långt man har kommit med just den delen. Numera kanske det är Socialdepartementet som har området, med de nya ansvarsfördelningarna. Men jag åtar mig gärna att efterlysa den frågan, för det är viktigt att de gemensamma ytorna inte belastar enskilda hyresgäster.

Anf. 241 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag brukar gå i Göteborg, min hemstad – jag har talat där några gånger också. Det kommer jag att göra i år igen.

Men jag tycker att det är viktigt att det händer något med den här frågan. Som Kenneth Johansson sade byggs det nytt. Man räknar in gemensamhetsytorna och kommer då långt över bostadstillägget. I praktiken innebär det att de här personerna får en väldigt dålig ekonomi. För att de ska kunna leva någorlunda bra får anhöriga kanske gå in med tusenlappar varje månad, och det kan inte vara meningen.

Det är också så att de har ett livslångt boende här. För många är det också en livslång dålig ekonomi. Jag hoppas att vi i alla fall får i gång en utredning i frågan, så att man börjar titta på hur man kan komma till rätta med detta, för det kan inte vara meningen att människor ska få leva fattigt när de har en funktionsnedsättning. De har rätt till en bostad men har egentligen inte pengar så att de kan bo i den.

Anf. 242 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag har ingenting annat att säga än att vi nog är ganska överens om att det här är en problematik, och det kräver att vi fortsätter att jobba för att hitta en lösning.

Anf. 243 MARGARETA B KJELLIN (M):

Herr talman! I dag när vi debatterar det här viktiga betänkandet om funktionshinder blir jag så medveten om den verklighet som funktionshindrade faktiskt har.

Jag kan tänka mig hur det är att vakna en morgon och sakna flera viktiga funktioner, att vara beroende av andras händer och fötter för att fungera eller kanske till och med överleva. Förutom att dagligen vara beroende av det är jag också beroende av någon som bedömer hur stora hjälpbehov just jag har. I den här situationen är det oerhört viktigt att det finns en rättssäkerhet, att de instanser som bedömer mig gör likvärdiga bedömningar oavsett var jag bor eller vem som är bedömaren.

Det här tror jag att vi egentligen är överens om över samtliga parti-gränser. Hela den här LSS-reformen, som genomfördes i början av 90-talet av den dåvarande borgerliga regeringen, var en stor frihetsreform. Intentionerna i den lagen ligger fortfarande fast, men det är oerhört viktigt att den också blir rättssäker.

Det var en anledning till att Socialstyrelsen och Försäkringskassan fick uppdraget att gemensamt ta fram ett vetenskapligt instrument som ska säkerställa den här bedömningen. Sedan fick de hjälp av en referensgrupp från funktionshindersorganisationerna. Från början gick det alldeles fel. Man var inte överens. Det var många diskussioner. Och det var ett stort tryck från socialutskottet förra våren, med ett tillkännagivande, som gjorde att man gjorde omtag. Nu arbetar man tillsammans, och i höst kommer det här bedömningsinstrumentet, som Kenneth Johansson sade, ut på prov. Jag följer noga det här arbetet, för det som har diskuterats har ju handlat om vad som är grundläggande behov och vad som är övriga behov. Jag är ingen jurist, men jag håller inte med Regeringsrätten i deras dom och hur de har delat upp detta.

Det har i alla fall lett till nya bedömningsgrunder. Att ha förmågan att föra gaffeln till munnen blir jag inte särskilt mätt av om det inte är mat på gaffeln. Men det är ett grundläggande behov, oavsett om det är mat eller inte på gaffeln. Det är samma sak med dusch och hårtvätt som inte räknas som samma behov.

Den här listan kan säkert göras lång, och det är därför det är så oerhört viktigt att bedömningsinstrumentet kommer till stånd. Det är också viktigt att arbetet med instrumentet får fortlöpa och att riksdagen nu avvaktar det som händer och inte föregriper den process som pågår.

Jag tror att det här bedömningsinstrumentet gör att vi kan titta på olika saker ska bli bra i framtiden. Vi måste ju också se till att det finns medel till de insatser som vi har, och då måste man ha en förmåga att bedöma hur stora insatserna blir.

Det här är en del i betänkandet. En annan del som jag tycker är oerhört viktig i funktionshinderspolitiken är information och attitydförändrande insatser. Handisam har stora uppdrag att informera och bedriva attitydförändrande insatser. Socialdepartementet arbetar också med det.

Jag tänker också på den spridning det har fått med tv-program som *En annan del av Köping* och de olika projekt som Glada Hudikteatern håller på med. Ni måste gå och se filmen *Hur många lingon finns det i världen?!* Den visar just på hur viktigt allt detta är, alltifrån daglig verksamhet som kanske har inläsande effekter, till att man kan fast man har ett funktionshinder. Man har en förmåga som det gäller att kunna utnyttja.

Det här tror jag är väldigt viktigt. Finns förmågan, viljan och önskan att komma ut på den öppna arbetsmarknaden måste det underlättas. Här har alliansregeringen gjort många insatser via arbetsmarknadsutskottet och Arbetsmarknadsdepartementet för att se till att man inte låser in människor i en daglig verksamhet utan att man skapar möjlighet att komma ut på en öppen arbetsmarknad.

Kenneth Johansson nämnde också lex Gävleborg. Det är oerhört viktigt att det tydliggörs att det är landstingen som har ansvar för hjälpmedel, vare sig det är assistansanordnare eller kommunen, för det har också drabbat det kommunala skattekollektivet trots att landstingen har rätt att ta upp skatt för samma fråga.

Vi måste från nationellt håll vara tydliga med vad som är ett kommunalt ansvar, vad som är ett landstingsansvar och vad som är ett nationellt ansvar. Hjälpmedel, inklusive glasögon, är sjukvårdshuvudmannens ansvar. Vi kan inte börja gå in och rätta till och rätta i det på olika sätt. Snarare ska dessa motioner om glasögon och annat läggas fram på den regionala nivån. Det är där vi måste jobba via våra partier för att se till att det fungerar på ett bra sätt.

Sammanfattningsvis tycker jag att det här betänkandet handlar om att LSS-lagens intentioner gäller, att information och attitydpåverkan är oerhört betydelsefullt, att rättssäkerhet och helhetssyn vid behovsbedömning är väsentligt samt att landstingens ansvar för hjälpmedel förtydligas.

Det här hoppas jag leder till att alla funktionshindrade kan vakna varenda morgon i full förvisning om att även i dag får jag rätt insatser, hjälpmedel och bemötande – och att det finns pengar för att fixa det.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 244 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Funktionshindersfrågorna är viktiga för Folkpartiet och för Alliansen. I detta betänkande finns många motioner som behandlar många viktiga frågor. Jag kommer att fokusera på några av dessa områden.

Herr talman! Den nationella handlingsplanen *Från patient till medborgare* har behandlats i riksdagen i form av en skrivelse. Tillgänglighetsfrågorna är oerhört viktiga och utgör en del i arbetet med att lägga basen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Arbetet med den nationella handlingsplanen är också en bas för det fortsatta arbetet med den strategi som vi nu ska utveckla kring funktionshindersfrågorna.

Alliansregeringen kommer att fastställa en ny strategi som kommer att gälla fram till 2016. Här har uppdrag getts till olika myndigheter för

att titta bland annat på barn med funktionsnedsättning och även se på skillnader mellan kvinnor och män, pojkar och flickor.

Dessutom har myndigheten Handisam genomfört ett arbete med öppna jämförelser för att se hur långt man kommit i arbetet med att skapa en bättre tillgänglighet ute i landet.

Av målen i handikappstrategin betonas rätten till delaktighet. Det ska gälla alla åldrar, och det ska vara jämlikhet i levnadsvillkor. Diskriminering ska bekämpas, och såväl ung som gammal ska kunna leva ett självständigt liv med självbestämmande.

Herr talman! Folkpartiledaren och tidigare socialministern Bengt Westerberg genomdrev 1993 en genomgripande lagstiftning. Det var då LSS kom. Helt plötsligt kunde personer med mer omfattande och varaktig funktionsnedsättning ta makten över sina egna liv, påverka, känna delaktighet och leva självständigt.

LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar goda levnadsvillkor. Den viktiga liberala principen bakom lagen är rätten till ett värdigt och självständigt liv.

Sedan en tid tillbaka har vi dock kunnat konstatera att en del beslut vad beträffar LSS har upplevts som integritetskränkande. Jag tänker närmast på den dom som kom från Regeringsrätten 2009 och som har varit vägledande för Försäkringskassan.

Herr talman! För att skapa rättsäkerhet och tydlighet i bedömningarna har Försäkringskassan och Socialstyrelsen, som många redan har sagt, nu fått uppdraget att utarbeta ett bedömningsinstrument som ska se till helheten och vara ett verktyg som ska användas för att de personer som har behov ska kunna få dem tillgodosedda. Här är brukarorganisationerna delaktiga, och det är oerhört viktigt. Sedan ska också Försäkringskassan avrapportera hur arbetet med enhetlighet i beslut om personlig assistans har utvecklats.

Folkpartiet kommer noggrant att följa detta arbete från myndigheternas sida, och vi avvaktar den avrapportering som ska lämnas till regeringen. Regeringen ska återkomma till riksdagen med en redovisning och eventuella förslag på åtgärder. För Försäkringskassan kommer Regeringsrättens dom att vara vägledande tills något annat framkommer.

Folkpartiet vill inte föregå de uppdrag som föreligger men vill ändå uttrycka att vi är helt inställda på att förtydliga lagen om grundläggande behov för att upprätthålla rättighetslagstiftningens intentioner om det kommer att vara nödvändigt.

Herr talman! Folkpartiet med övriga allianspartier har i tidigare betänkande tydligt betonat respekten för den enskilde och värnandet om LSS intentioner till delaktighet och självbestämmande. Vi vill stärka rätten till sysselsättning och delaktighet i samhället.

Vi har satsat ordentligt på att öka sysselsättningen för personer med funktionsnedsättning. Medel har satsats för att utveckla daglig sysselsättning, och man kommer också att jobba med projekt för att utarbeta en daglig sysselsättning värd namnet för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Här kommer Folkpartiet att fortsättningsvis också verka för att vi ska få en sysselsättningsgaranti för hela personkrets 3. Det ska alltså också gälla personer med rörelsefunktionsnedsättning.

Herr talman! Klockan går, och jag avslutar här mitt anförande lite abrupt. Tack för ordet!
(Applåder)

Anf. 245 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

När jag för drygt 30 år sedan arbetade som lärare på en högstadieskola i Uddevalla träffade jag Lena Svensson, en elev som föddes med ett ryggmärgsbråck. För bara ett par veckor sedan möttes vi igen på Centralstationen i Uddevalla. Jag kanske ska tillägga att det jag nu berättar har jag tillåtelse av Lena att göra.

Jag minns den där tjejen som rullade runt i korridorerna med sin rullstol i slutet av 70-talet. Jag minns att hon hade en sjuvärdes vilja. Hon tyckte inte om de favörer som lärarna gav henne, att det inte gjorde så mycket om hon kom för sent till lektionen eller att hon fick gå före i matkön.

Jag tänkte då i min fördomsfullhet: Hur ska det gå för Lena? Har hon en framtid i sin rullstol? När jag nu möter henne igen har hon man och två söner, ett hem och ett arbete. Hon har kämpat mot fördomar. Lite av hemligheten bakom Lenas rika liv, som har varit strävsamt emellanåt – vi har väl alla våra ox dagar – är att hon har accepterat sitt handikapp. Hon har kämpat men också förstått sina begränsningar.

”Jag ville bli sjuksköterska men förstod att det kan jag inte bli.” Hon har som hon säger varit tråkigt realistisk. Om hon väldigt gärna har velat uppnå något – då har hon kämpat.

Hon säger att det finns mycket kvar att göra när det gäller tillgänglighet. Det handlar bland annat om små trappor och höga trösklar.

Hon säger också att om hon fick framföra något till Sveriges riksdag skulle det vara att hon och hennes medkämpar inte vill bli ifrågasatta. Den som behöver hjälp ska få det, utan att mötas av en ifrågasättande attityd. Den som behöver personlig assistans ska få det. Punkt slut!

Herr talman! Den kristdemokratiska politiken är förankrad i en människosyn som utgår från människans lika och okränkbara värde och som samtidigt erkänner att alla människor är olika. Utifrån sina egna villkor ska alla ha rätt till delaktighet och gemenskap i samhället.

Drygt tio år efter startskottet för den nationella handlingsplanen *Ett samhälle för alla* kan vi konstatera att vi inte nådde ända fram vad det gäller tillgänglighet. Det gick riktigt sakta i början, och trots att regeringen tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting har lyckats öka tempot i slutspurten nåddes inte målet att alla enkelt avhjälpta hinder var åtgärdade 2010. Den nya strategin för funktionshinderspolitiken löper 2011–2016.

Mycket har faktiskt gjorts. Minst en tredjedel av landets kommuner har guider på Internet som beskriver och jämför tillgängligheten på olika platser och för olika lokaler. I min hemkommun Uddevalla var jag med om att genomföra att tillgängligheten togs upp i varje nämnds arbetsplan och inte som tidigare som ett övergripande, diffust mål.

Så till det beryktade behovsbedömningsinstrumentet – det är nästan så man tänker på Mark Twains uttryck ”Wagners musik är bättre än den låter”. Det tidigare försöket att skapa ett behovsbedömningsinstrument

gjorde många oroliga. Det var djupt integritetskränkande, och det gick i papperskorgen.

Det nya behovsbedömningsinstrumentet lär bli bättre utformat. Det är också viktigt att bedömningen av en persons behov och möjlighet till personlig assistans behandlas lika över hela riket – att det blir lika och rätt, inte lika och fel.

Vi har sett och läst om skrämmande exempel där Försäkringskassan på olika håll har blivit hårdare i sin bedömning och kommunens hemtjänst har fått ta över. Kanske krävs det en lagändring för att uttrycket ”grundläggande behov” ska bedömas annorlunda framöver.

Det fungerar olika runt om i landet och det är i grunden orättvist. Jag välkomnar ett väl utformat behovsbedömningsinstrument och även öppna jämförelser mellan olika regioner.

Herr talman! För oss kristdemokrater är det viktigt att personer med funktionsnedsättning också ges möjlighet till arbete och ett jämlikt liv. Drygt en halv miljon människor bär på en funktionsnedsättning som gör att deras arbetsförmåga är nedsatt.

Oavsett regeringsinnehav har sysselsättningsgraden för personer med funktionshinder varit alldeles för låg. Detta är inte bra för samhällsekonomin, men framför allt är det inte bra för den enskilda personens möjlighet till egen försörjning. Kristdemokraterna har fört fram behovet av 10 000 nya jobb i offentlig sektor för personer med funktionsnedsättning. Min förhoppning är att vi på olika sätt ska kunna realisera detta.

Herr talman! Innan jag lämnade Lena Svensson, min ”gamla” elev som jag nämnde i början, och reste till Stockholm frågade jag: Vad är det som har gjort dig så stark? Vad är det som håller dig uppe? Hon svarade: Att jag har en vänkrets som tar mig för den jag är. Det ger mig en känsla av sammanhang.

Vi har hört det förut, psykologen Aron Antonovskijs ord om livets mening: Att vara en del av ett sammanhang. Att ha en uppgift, att bli sedd – grundläggande för Lena Svensson liksom för var och en av oss.
(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Andersson (KD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)

18 § EU:s handikappstrategi 2010–2020: Nya åtgärder för ett hinderfritt samhälle i EU

Föredrogs
socialutskottets utlåtande 2010/11:SoU13
EU:s handikappstrategi 2010–2020: Nya åtgärder för ett hinderfritt samhälle i EU (KOM(2010)636).

Anf. 246 SUSANNA HABY (M):

Herr talman! Vi i Alliansen välkomnar kommissionens nya handikappstrategi som är en uppdatering av den som gällt 2003–2010 och som ska gälla fram till 2021. Det är oerhört viktigt att man framöver arbetar

Prot. 2010/11:73
16 mars

*Funktionshinders-
frågor*

*EU:s handikapp-
strategi 2010–2020:
Nya åtgärder för ett
hinderfritt samhälle
i EU*

med att ta fram konkreta mål samt verktyg för uppföljning och utvärdering. Strategin har sin utgångspunkt i att vi på EU-nivå har beslutat att ratificera FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning och att man då behöver samordna, följa upp och utvärdera, vilket formellt krävs.

Det är glädjande för Sveriges del att våra nationella mål i stort stämmer överens med EU:s strategi och att verksamhetsområdena och strategin för genomförande också stämmer väl överens med regeringens prioriteringar.

Till grund för strategin ligger FN- konventionen för personer med funktionsnedsättning, vilken trädde i kraft i Sverige i januari 2009. Sverige lämnade sin första rapport i januari i år, 2011. Inom EU har än så länge 16 länder ratificerat konventionen, men fler länder är på väg, om än i olika takt. Det råder därför en viss otydlighet kring vilka förutsättningar som krävs för att EU ska kunna ratificera instrumentet. Det kommer nog att krävas att samtliga medlemsstater tillträtt innan EU som regional organisation kan ratificera konventionen. Hur som helst är det här ett stort steg framåt. För personer med funktionsnedsättning betyder det konkret att FN:s rättigheter och principer kommer att upprätthållas av hela EU och att EU och medlemsstaternas hantering kommer att stå under internationell bevakning.

Det är ju av största vikt att också människor med funktionsnedsättning har de relevanta och individuella redskap som de behöver för att fullt ut kunna vara delaktiga i samhället på samma villkor som alla vi andra, att kunna ta del av sina rättigheter och bli fullt delaktiga i samhället och i EU-ekonomin, inte minst inom den inre marknaden. Den största utmaningen ligger naturligtvis i att rättigheter på papper också blir verkningfulla i praktiken.

För att åstadkomma detta är det viktigt att betona att till stor del är det här ett nationellt kompetensansvar, men det är naturligtvis också nödvändigt med ett gemensamt och förnyat engagemang inom EU:s institutioner, bland annat för att öka kunskapen kring handikappfrågor i samhället samtidigt som personer med funktionsnedsättning vet vilka rättigheter de har.

Vi behöver samla in och följa upp periodisk statistik samt övervaka situationen för personer med funktionsnedsättning och använda EU:s finansieringsmöjligheter där de faktiskt gör bäst nytta.

Det är glädjande att dessa frågor kommer att diskuteras på hög nivå med medlemsstaterna och deras nationella myndigheter, kommissionen och med personer med funktionsnedsättning och deras handikapporganisationer.

Redan 2013 ska en lägesrapport tas fram där man tydligt ska synliggöra och belysa utvecklingen när det gäller skillnader mellan personer med funktionsnedsättning och befolkningen som helhet. Sverige kommer att betona vikten av att EU pekar ut en av sina institutioner som får huvudansvaret för att utföra detta uppdrag i enlighet med Parisprinciperna. Samtidigt vill vi också betona att detta arbete inte ska innebära dubbelarbete.

En stor vinst med ett EU-engagemang är det kunskapsutbyte som har alla förutsättningar att lyckas. Varje land har sina lösningar, och kanske kan man inte helt kopiera ett system som finns i ett annat land. Men det går verkligen att synliggöra och tydliggöra de goda exemplen. Det ligger

i allas intresse. Det kan till och med vara svårt att inom exempelvis Sverige dela med sig av sina erfarenheter.

Ett gott exempel som jag vill lyfta fram är den tillgänglighetsdatabas som Västsvenska Turistrådet i Västra Götaland har utformat. Inte bara kommuner i Västra Götaland använder databasen utan fler och fler kommuner i hela Sverige ansluter sig. Man försöker nu tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting och regeringen se om databasen kan bli ett verktyg för hela Sverige. Man försöker hitta en praktisk lösning för vem som ska få ansvar för den och finansiera den.

I går hade jag förmånen att besöka EU:s nya myndighet FRA, en rådgivande institution för grundläggande rättigheter. Den har funnits sedan 2007. FRA:s uppgift är att bistå medlemsstaterna så att grundläggande rättigheter blir verklighet för alla medborgare inom EU så att de kan leva ett fritt och värdigt liv utan diskriminering. Ett exempel är en rapport om rätten att delta i det politiska livet för personer med psykisk ohälsa och personer med psykisk funktionsnedsättning.

Rapporten visar på en stor variation mellan medlemsländerna. I hälften av medlemsländerna finns lagstiftning som helt utesluter dessa personer från politisk aktivitet. I något färre länder är förutsättningarna för deltagande begränsade. I bara ett fåtal länder, däribland glädjande nog Sverige, har man fullt deltagande. Detta visar på den stora spridning av möjligheter att fullt ut som funktionsnedsatt ta vara på de rättigheter som ett EU-medborgarskap ger.

Från utskottets sida har vi lagt till ett par dimensioner som måste beaktas i det framtida arbetet. Det första är barnperspektivet, och det andra är genderperspektivet, det vill säga kvinnors och mäns lika rättigheter. Detta är särskilt viktigt i EU:s externa relationer och inte heller oviktigt inom EU och varje medlemsstat. Inom jämställdhetsområdet finns en hel del att utveckla här på hemmaplan när det gäller vem som får vad och på vilka villkor.

Härmed yrkar jag på att kammaren lägger utlåtandet till handlingarna såsom utskottet föreslår.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)

19 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2010/11:80 Ny lag om ackreditering och teknisk kontroll

2010/11:83 Tillträde till Unidroit-konventionen om kulturföremål som stulits eller förts ut olagligt

Skrivelse

2010/11:105 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2010

Prot. 2010/11:73
16 mars

EU:s handikappstrategi 2010–2020: Nya åtgärder för ett hinderfritt samhälle i EU

Motion
med anledning av skr. 2010/11:74 Redovisning av inriktningen av verksamheten hos Inlandsinnovation AB
2010/11:N3 av Kent Persson m.fl. (V)

20 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 16 mars

2010/11:275 Övergripande samhällsekonomiska hänsyn i statlig verksamhet

av *Sven-Erik Bucht* (S)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 29 mars.

21 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmäldes att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 16 mars

2010/11:385 Samhällsekonomiska konsekvenser av vinterns tågkaos

av *Hans Ekström* (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 29 mars.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 16 mars

2010/11:345 Försäkringskassans framtida verksamhet i Norrbottens inlandskommuner

av *Maria Stenberg* (S)
till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2010/11:349 Myndighetsservice i glesbygd

av *Anders Karlsson* (S)
till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2010/11:358 Idrottsklubbers betalningsansvar vid polisinsatser

av *Mattias Karlsson* (SD)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2010/11:362 Påbyggnadsutbildning för invandrade civilingenjörer

av *Johan Andersson* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2010/11:363 Åtgärder mot fusk med arbetsmarknadsstöden

av *Maria Stenberg* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2010/11:366 Gränsvärden för kemikalier

av *Jens Holm* (V)

till miljöminister Andreas Carlgren (C)

2010/11:367 Ny socialförsäkring för både sjuka och arbetslösa

av *Gunvor G Ericson* (MP)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2010/11:368 Västerdalsbanan

av *Lena Olsson* (V)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2010/11:369 EU:s fiskeavtal med Marocko

av *Roland Utbult* (KD)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 29 mars.

23 § Kammaren åtskildes kl. 23.03.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 7 § anf. 35 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 79 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 117 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 152 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 175 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 209 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om val till Statsrådsarvodesnämnden	1
3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
4 § Hänvisning av ärende till utskott	1
5 § Förnyad bordläggning.....	2
6 § Ändrad verksamhetsform för Lantmäteriets division	
Metria	2
Civilutskottets betänkande 2010/11:CU10.....	2
(Beslut fattades under 11 §.)	2
7 § Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande	
ändamål – genomförande av direktiv 2006/24/EG.....	2
Justitieutskottets betänkande 2010/11:JuU14.....	2
Anf. 1 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M)	2
Anf. 2 MARIA FERM (MP).....	6
Anf. 3 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	9
Anf. 4 MARIA FERM (MP) replik.....	9
Anf. 5 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	10
Anf. 6 MARIA FERM (MP) replik.....	10
Anf. 7 JOHAN PEHRSON (FP)	10
Anf. 8 MARIA FERM (MP) replik.....	13
Anf. 9 JOHAN PEHRSON (FP) replik	14
Anf. 10 MARIA FERM (MP) replik.....	14
Anf. 11 JOHAN PEHRSON (FP) replik	15
Anf. 12 JOHAN LINANDER (C).....	15
Anf. 13 MARIA FERM (MP) replik.....	17
Anf. 14 JOHAN LINANDER (C) replik.....	18
Anf. 15 MARIA FERM (MP) replik.....	18
Anf. 16 JOHAN LINANDER (C) replik.....	19
Anf. 17 KENT EKEROTH (SD).....	19
Anf. 18 JOHAN PEHRSON (FP) replik	22
Anf. 19 KENT EKEROTH (SD) replik	22
Anf. 20 JOHAN PEHRSON (FP) replik	23
Anf. 21 KENT EKEROTH (SD) replik	23
Anf. 22 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	24
Anf. 23 KENT EKEROTH (SD) replik	24
Anf. 24 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	25
Anf. 25 KENT EKEROTH (SD) replik	25
Anf. 26 JOHAN LINANDER (C) replik.....	26
Anf. 27 KENT EKEROTH (SD) replik	26
Anf. 28 JOHAN LINANDER (C) replik.....	27
Anf. 29 KENT EKEROTH (SD) replik	27
Anf. 30 JENS HOLM (V)	28
Anf. 31 JOHAN PEHRSON (FP) replik	31
Anf. 32 JENS HOLM (V) replik.....	31
Anf. 33 JOHAN PEHRSON (FP) replik	31

Anf. 34	JENS HOLM (V) replik	32
Anf. 35	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	32
Anf. 36	JENS HOLM (V) replik	33
Anf. 37	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	33
Anf. 38	JENS HOLM (V) replik	34
Anf. 39	JOHAN LINANDER (C) replik	34
Anf. 40	JENS HOLM (V) replik	34
Anf. 41	JOHAN LINANDER (C) replik	35
Anf. 42	JENS HOLM (V) replik	35
Anf. 43	CAROLINE SZYBER (KD)	36
Anf. 44	JENS HOLM (V) replik	38
Anf. 45	CAROLINE SZYBER (KD) replik	38
Anf. 46	JENS HOLM (V) replik	39
Anf. 47	CAROLINE SZYBER (KD) replik	39
Anf. 48	ELIN LUNDGREN (S)	40
Anf. 49	JOHAN LINANDER (C) replik	41
Anf. 50	ELIN LUNDGREN (S) replik	41
Anf. 51	JOHAN LINANDER (C) replik	41
Anf. 52	ELIN LUNDGREN (S) replik	41
Anf. 53	LENA OLSSON (V)	42
Anf. 54	JOHAN LINANDER (C) replik	43
Anf. 55	LENA OLSSON (V) replik	43
Anf. 56	JOHAN LINANDER (C) replik	44
Anf. 57	LENA OLSSON (V) replik	44
Anf. 58	JOHAN PEHRSON (FP) replik	44
Anf. 59	LENA OLSSON (V) replik	45
Anf. 60	JOHAN PEHRSON (FP) replik	45
Anf. 61	LENA OLSSON (V) replik	46
Anf. 62	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	46
Anf. 63	LENA OLSSON (V) replik	47
Anf. 64	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	47
Anf. 65	LENA OLSSON (V) replik	48
	(Beslut fattades under 11 §.)	48
8 §	Statliga företag	48
	Näringsutskottets betänkande 2010/11:NU7	48
Anf. 66	MATS ODELL (KD)	48
Anf. 67	LARS JOHANSSON (S)	51
Anf. 68	MATS ODELL (KD) replik	53
Anf. 69	LARS JOHANSSON (S) replik	54
Anf. 70	MATS ODELL (KD) replik	54
Anf. 71	LARS JOHANSSON (S) replik	55
Anf. 72	JONAS JACOBSSON (M)	55
Anf. 73	LARS JOHANSSON (S) replik	57
Anf. 74	JONAS JACOBSSON (M) replik	58
Anf. 75	LARS JOHANSSON (S) replik	58
Anf. 76	JONAS JACOBSSON (M) replik	59
Anf. 77	MARIA WETTERSTRAND (MP)	59
Anf. 78	MATS ODELL (KD) replik	62
Anf. 79	MARIA WETTERSTRAND (MP) replik	62

Anf. 80	MATS ODELL (KD) replik.....	63
Anf. 81	MARIA WETTERSTRAND (MP) replik.....	63
Anf. 82	EVA FLYBORG (FP).....	64
Anf. 83	LARS JOHANSSON (S) replik	66
Anf. 84	EVA FLYBORG (FP) replik	66
Anf. 85	LARS JOHANSSON (S) replik	67
Anf. 86	EVA FLYBORG (FP) replik	67
Anf. 87	MARIA WETTERSTRAND (MP) replik.....	68
Anf. 88	EVA FLYBORG (FP) replik	68
Anf. 89	MARIA WETTERSTRAND (MP) replik.....	69
Anf. 90	EVA FLYBORG (FP) replik	70
Anf. 91	ERIK A ERIKSSON (C).....	70
Anf. 92	LARS JOHANSSON (S) replik	73
Anf. 93	ERIK A ERIKSSON (C) replik	73
Anf. 94	LARS JOHANSSON (S) replik	74
Anf. 95	ERIK A ERIKSSON (C) replik	74
Anf. 96	KENT PERSSON (V).....	75
Anf. 97	JONAS JACOBSSON (M) replik.....	77
Anf. 98	KENT PERSSON (V) replik.....	78
Anf. 99	JONAS JACOBSSON (M) replik.....	78
Anf. 100	KENT PERSSON (V) replik.....	79
Anf. 101	LARS ISOVAARA (SD)	79
Anf. 102	MATS ODELL (KD) replik.....	81
Anf. 103	LARS ISOVAARA (SD) replik.....	81
Anf. 104	MATS ODELL (KD) replik.....	81
Anf. 105	LARS ISOVAARA (SD) replik.....	81
Anf. 106	LARS OHLY (V).....	82
Anf. 107	MATS ODELL (KD) replik.....	84
Anf. 108	LARS OHLY (V) replik.....	84
Anf. 109	MATS ODELL (KD) replik.....	85
Anf. 110	LARS OHLY (V) replik.....	85
Anf. 111	EVA FLYBORG (FP) replik	86
Anf. 112	LARS OHLY (V) replik.....	86
Anf. 113	EVA FLYBORG (FP) replik	87
Anf. 114	LARS OHLY (V) replik.....	87
	(Beslut fattades under 11 §.)	88
9 §	Kultur och fritid för barn och unga.....	88
	Kulturutskottets betänkande 2010/11:KrU6.....	88
Anf. 115	ISAK FROM (S)	88
Anf. 116	TINA EHN (MP)	91
Anf. 117	MATTIAS KARLSSON (SD)	93
Anf. 118	TINA EHN (MP) replik	95
Anf. 119	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	95
Anf. 120	TINA EHN (MP) replik	96
Anf. 121	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	96
Anf. 122	ISAK FROM (S) replik.....	97
Anf. 123	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	97
Anf. 124	ISAK FROM (S) replik.....	97
Anf. 125	MATTIAS KARLSSON (SD) replik.....	98

Anf. 126 BENGT BERG (V)	98
Anf. 127 ELLEN JUNTTI (M).....	100
Anf. 128 ISAK FROM (S) replik	101
Anf. 129 ELLEN JUNTTI (M) replik	101
Anf. 130 ISAK FROM (S) replik	101
Anf. 131 ELLEN JUNTTI (M) replik	102
Anf. 132 TINA EHN (MP) replik	102
Anf. 133 ELLEN JUNTTI (M) replik	102
Anf. 134 TINA EHN (MP) replik	103
Anf. 135 ELLEN JUNTTI (M) replik	103
Anf. 136 BENGT BERG (V) replik	103
Anf. 137 ELLEN JUNTTI (M) replik	103
Anf. 138 BENGT BERG (V) replik	104
Anf. 139 ELLEN JUNTTI (M) replik	104
Anf. 140 ANNA STEELEKARLSTRÖM (FP)	104
Anf. 141 ANDERS FLANKING (C)	105
(forts. 12 §).....	107
Ajournering.....	107
Återupptagna förhandlingar	107
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 mars	107
NU12 Vissa energipolitiska frågor	107
JuU27 Tingsrättsorganisationen	108
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	108
CU10 Ändrad verksamhetsform för Lantmäteriets division Metria	108
JuU14 Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpande ändamål – genomförande av direktiv 2006/24/EG	108
NU7 Statliga företaget.....	111
12 § (forts. från 9 §) Kultur och fritid för barn och unga (forts. KrU6).....	112
Anf. 142 ISAK FROM (S) replik	112
Anf. 143 ANDERS FLANKING (C) replik	113
Anf. 144 ISAK FROM (S) replik	113
Anf. 145 ANDERS FLANKING (C) replik	113
Anf. 146 ANDREAS CARLSSON (KD)	114
Anf. 147 MATTIAS KARLSSON (SD) replik	116
Anf. 148 ANDREAS CARLSSON (KD) replik	117
Anf. 149 MATTIAS KARLSSON (SD) replik	117
Anf. 150 ANDREAS CARLSSON (KD) replik.....	117
(Beslut skulle fattas den 17 mars.).....	118
13 § Hyresrätt m.m	118
Civilutskottets betänkande 2010/11:CU13	118
Anf. 151 KATARINA KÖHLER (S)	118
Anf. 152 JAN LINDHOLM (MP).....	121
Anf. 153 CARINA HERRSTEDT (SD).....	123
Anf. 154 AMINEH KAKABAVEH (V)	125
Anf. 155 ANTI AVSAN (M)	128

Anf. 156	KATARINA KÖHLER (S) replik.....	130
Anf. 157	ANTI AVSAN (M) replik.....	131
Anf. 158	KATARINA KÖHLER (S) replik.....	131
Anf. 159	ANTI AVSAN (M) replik.....	132
Anf. 160	AMINEH KAKABAVEH (V) replik.....	132
Anf. 161	ANTI AVSAN (M) replik.....	133
Anf. 162	AMINEH KAKABAVEH (V) replik.....	133
Anf. 163	ANTI AVSAN (M) replik.....	134
Anf. 164	LARS TYSKLIND (FP)	134
Anf. 165	OLA JOHANSSON (C).....	137
Anf. 166	KATARINA KÖHLER (S) replik.....	139
Anf. 167	OLA JOHANSSON (C) replik.....	139
Anf. 168	KATARINA KÖHLER (S) replik.....	140
Anf. 169	OLA JOHANSSON (C) replik.....	140
Anf. 170	OTTO VON ARNOLD (KD)	141
	(Beslut skulle fattas den 17 mars.)	142
14 §	Väg-, fordons- och trafikfrågor	143
	Trafikutskottets betänkande 2010/11:TU12	143
Anf. 171	OLA JOHANSSON (C).....	143
Anf. 172	LEIF PETTERSSON (S).....	143
Anf. 173	STINA BERGSTRÖM (MP)	146
Anf. 174	SIV HOLMA (V).....	148
Anf. 175	STEN BERGHEDEN (M)	150
Anf. 176	LEIF PETTERSSON (S) replik	152
Anf. 177	STEN BERGHEDEN (M) replik	152
Anf. 178	LEIF PETTERSSON (S) replik	152
Anf. 179	STEN BERGHEDEN (M) replik	153
Anf. 180	STINA BERGSTRÖM (MP) replik.....	153
Anf. 181	STEN BERGHEDEN (M) replik	153
Anf. 182	STINA BERGSTRÖM (MP) replik.....	154
Anf. 183	STEN BERGHEDEN (M) replik	154
Anf. 184	SIV HOLMA (V) replik.....	155
Anf. 185	STEN BERGHEDEN (M) replik	155
Anf. 186	SIV HOLMA (V) replik.....	156
Anf. 187	STEN BERGHEDEN (M) replik	156
Anf. 188	LARS GUSTAFSSON (KD)	156
Anf. 189	TONY WIKLANDER (SD).....	158
	(Beslut skulle fattas den 17 mars.)	159
15 §	Kostnadskontroll i stora väginvesteringar	159
	Trafikutskottets betänkande 2010/11:TU14	159
Anf. 190	ANNELIE ENOCHSON (KD)	159
Anf. 191	LARS MEJERN LARSSON (S).....	160
Anf. 192	ANNIKA LILLEMETS (MP).....	161
Anf. 193	SIV HOLMA (V).....	163
Anf. 194	MALIN LÖFSJÖGÅRD (M).....	164
Anf. 195	LARS MEJERN LARSSON (S) replik.....	168
Anf. 196	MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik.....	169
Anf. 197	LARS MEJERN LARSSON (S) replik.....	169

Anf. 198 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik	170
Anf. 199 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik	170
Anf. 200 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik	171
Anf. 201 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik	171
Anf. 202 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik	171
Anf. 203 SIV HOLMA (V) replik	172
Anf. 204 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik	172
Anf. 205 SIV HOLMA (V) replik	172
Anf. 206 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik	173
Anf. 207 LARS TYSKLIND (FP)	174
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)	176
16 § Livsmedelskontroll	176
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2010/11: MJU14	176
Anf. 208 PYRY NIEMI (S)	176
Anf. 209 ÅSA COENRAADS (M)	179
Anf. 210 PYRY NIEMI (S) replik	181
Anf. 211 ÅSA COENRAADS (M) replik	182
Anf. 212 PYRY NIEMI (S) replik	182
Anf. 213 ÅSA COENRAADS (M) replik	183
Anf. 214 KEW NORDQVIST (MP)	184
Anf. 215 ANITA BRODÉN (FP)	184
Anf. 216 JENS HOLM (V)	186
Anf. 217 IRENE OSKARSSON (KD)	187
Anf. 218 JENS HOLM (V) replik	189
Anf. 219 IRENE OSKARSSON (KD) replik	190
Anf. 220 JENS HOLM (V) replik	190
Anf. 221 IRENE OSKARSSON (KD) replik	190
Anf. 222 JOSEF FRANSSON (SD)	190
Anf. 223 JENS HOLM (V) replik	191
Anf. 224 JOSEF FRANSSON (SD) replik	191
Anf. 225 JENS HOLM (V) replik	191
Anf. 226 JOSEF FRANSSON (SD) replik	191
Anf. 227 GUNVOR G ERICSON (MP)	192
Anf. 228 STAFFAN DANIELSSON (C)	193
Anf. 229 BJÖRN SÖDER (SD)	194
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)	195
17 § Funktionshindersfrågor	195
Socialutskottets betänkande 2010/11: SoU11	195
Anf. 230 ANDERS ANDERSSON (KD)	195
Anf. 231 LENNART AXELSSON (S)	195
Anf. 232 AGNETA LUTTROPP (MP)	198
Anf. 233 EVA OLOFSSON (V)	199
Anf. 234 KENNETH JOHANSSON (C)	201
Anf. 235 LENNART AXELSSON (S) replik	202
Anf. 236 KENNETH JOHANSSON (C) replik	203
Anf. 237 LENNART AXELSSON (S) replik	203
Anf. 238 KENNETH JOHANSSON (C) replik	203
Anf. 239 EVA OLOFSSON (V) replik	203

Anf. 240 KENNETH JOHANSSON (C) replik	204
Anf. 241 EVA OLOFSSON (V) replik	204
Anf. 242 KENNETH JOHANSSON (C) replik	205
Anf. 243 MARGARETA B KJELLIN (M).....	205
Anf. 244 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP).....	206
Anf. 245 ROLAND UTBULT (KD).....	208
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)	209
18 § EU:s handikappstrategi 2010–2020: Nya åtgärder för ett hinderfritt samhälle i EU	209
Socialutskottets utlåtande 2010/11:SoU13	209
Anf. 246 SUSANNA HABY (M)	209
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)	211
19 § Bordläggning.....	211
20 § Anmälan om interpellation	212
21 § Anmälan om fråga för skriftligt svar	212
22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	212
23 § Kammaren åtskildes kl. 23.03.	213

Tryck: Elanders, Vällingby 2011